

Quadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singulos Quadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibus, Sacræ Scripturæ, Et Rerum notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæ Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Qvæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiuè, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Dominica Qvinta, quæ dicitur de Lazaro.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

Tollite lapidem: duritiam, atque obstinationem submouere, & erit vobis salus. Quantam gratiam Christo habere debemus, qui nobis verba protulit admonētia, vt refurgamus? Audite, audite, & intelligite, ne decipiāmini per linguę blandimenta, per carnis suasiones, per dæmonis suggestiones, per ea, quę mundi sunt, siue occulta sint, siue aperta surreptiones. Pudor est enim, clamorem non audiuisse, sed vocem tenuem, sed dispendium maius. Ait enim Sapientia: *Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei superveniet interitus, & eum sanitas non sequetur.* Clara sunt verba, ea mente percipite. Repente interibit, qui se saluantem reicit, qui folia lignorum paradisi, quę sunt ad sanitatem gentium, proicit a se. Et propterea eum sanitas non sequetur. Vultis ergo vitam ac sanitatem? suscipite insitum verbum, quod sanat omnia, & ducit ad vitam sempiternam. Quam nobis concedat. Amen.

DOMINICA DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Erat quidam languens Lazarus à Bethania. *Ioan. 11. 1.*

ARGUMENTVM.

Consideratur miraculum Lazari suscitari, quoad se & quoad nos. Gloria Dei inde sequitur. Sustinendus Deus, vt eius consolationem sentire mereamur. Quomodo infirmitas & mors nostra sit ad gloriam Dei.

MERVS ille discipulorū Christi, quem expresserunt dicentes. *Domine, nunc querebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc?* docet, sic

aliis prospiciendum, vt nobis tamen à malis caueamus. Iuxta quod & Apostolus ^{2. Cor. 8. 13} leemofynam suadens ait: *Non vt aliis sit remissa, vobis autem tribulatio.* Docet nihilominus magis in vniuersali, vt dum bonum aliquod intendimus, soletur moliamur, ne inde aliquod malum forte maius prodeat. Mortuo Lazaro dicit Dominus discipulis suis: *Emus in Iudæam iterum:* non expressit itineris huius causa. Obiicit ipsi periculum, quod prius vix lapides euitauerit Iudæorū. Reuelat exinde causam, cur in Iudæam ire disponat: *Lazarus amicus noster dormit, sed vado, vt à somno excitem eum.* Huic causę detrahunt ipsi tantquam non æquali, instanti periculo. *Si dormis (inquiūt) saluus eris.* At cognita morte Lazari, & Domini voluntate, qui dixit *eius manifeste. Lazarus mortuus est, sed eamus ad eum,* vltra contradicere non sunt ausi: quin *Thomas* magis audacter dixit ad discipulos *Eamus & nos, & moriamur cum eo.* Ergo dum possunt discipuli, declinant à malo. Dominus quoque obiecto sibi lapidum periculo respondit. *Nōnè duodecim sunt horę diei?* ostendit sic quidem benefaciendum, vt non nobis ipsis incommoda comparemus: norat enim quod Iudæi mutant malum suum propositum, non essent illum præterea lapidaturi. Sic sibi cauit *Thamar*, quę sibi prospectura, dum nõ traditur fratri defuncti mariti sui, vt lex iubebat: præcauit, ne id sibi mortis periculum crearet, dum mercedem concubitus requisivit, & promissę mercedis arrabonem. Hoc est speciale documentum quod ab historia trahimus præsentis lectionis Euangelicę. Igitur attendite.

Duo ergo continet præsens lectio. Alterum, est beneficium & auxilium, quod ² *Diuisio.* Christus præbuit indigentibus. Alterum est cautela, qua prouidit, ne inde malum, aut sibi aut suis proficisceretur. *Boni collatio, Mali cautio.*

Postulat ordo, vt à bono exordiamur. Lazarus amicus Domini infirmatur, moritur, sepelitur, iam færet quatuordecim dies. Indè forores valide cōtristantur. Dominus verò hæc omnia tollens incommoda, & fratrem viuificat, & forores lætificat. Vndè & bona maiora

maiora procedunt. Nam multi ex Iudæis, qui venerant ad Mariam & Martham, & viderant, quæ fecit Iesus, crediderunt in eum. Tandem verò finis subsecutus est, qui in hoc opere intendebatur à Deo. De quo ait Dominus: *Infirmas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.* Gloria enim magna Dominum subsecuta est. Primum, quia absens discipulis mortem Lazari reuelavit. *Et gaudeo* (inquit) *propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi.* Secundò, quia declaratus, & creditus est, esse vita, ut omnes credentes in eum, vitam habeant; eò quòd sic Christus Filius Dei viuit, qui in hunc mundum venit. Tertio, ostendit amorem eximiũ in homines, fremens spiritu, turbans seipsum, & lacrymans super mortuum. Vnde dicunt Iudæi. *Eccè quomodo amabat eum.* Quarto, se à Deo in omnibus exaudiri patefaciẽs, dum dicit. *Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.* Ego autem sciebam quia semper me audis: sed propter populũ, qui circumstant dixerit, ut credant, quia tu me misisti. Suscitans tandem iam fortentem quadriuanũ: De qua suscitacione dixerat Marthæ: *Nonne dixisti tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei?* Et hæc sistemus in superficie literæ. Nam hinc ad gloriam Dei transitus est, qui mundum totum suscitauit, & terram vniuersam replevit gloria sua.

De hac gloria fultus dicturi, nunc secundũ caput prosequamur; nempe, quòd ex hoc opere Christi nullum malum profectum est. Primum enim non venit Ierosolymam, vbi illum voluerunt lapidare, sed venit Bethaniam ad amicos suos, vbi consueuerat hospitari. Secundò in operatione illa, qua venit ad Lazarũ, ipsumque suscitauit, nulli præbuit malũ occasionem. Nã erga discipulos leniter se habuit, ut paulatim erigeret eorũ animos, etiam ad sequendũ illum in mortem. Turbas sic gestis sermonibusque demulsi, ut ei deinde potius remanerent, quam contra eum malum aliquod molirentur. Tertio, quamuis idẽ magis sint inimici eius incitati ad perdendum eum, ipse tamen inde illæsus recessit. Abijt enim in regionem iuxta desertum in ciuitatem, quæ dicitur Ephrem, & ibi mor-

Ioan. 11. 54

rabatur cum discipulis suis. Quod si quarto venit ad diem festum Paschæ, in quo dederant Principes & Pharisæi mandatum, quòd si quis cognouerit vbi sit, indicet, ut apprehendant eum; non fecerunt tamen in eum, quacunque voluerunt, sed quæ consilium Dei & manus decreuerunt fieri; & eo tempore, & loco ablatus est, quando, & vbi ipse voluit; & libens tradidit animam suam dilectam in manus inimicorum suorum, ad eòdẽ ut diceret: *Mus cibum est, ut faciam voluntatem eius, qui misit me, ut perficiam opus eius.* Patris autem voluntas fuit, ut biberet calicem, quem dedit illi Pater ipse; & opus illud fuit, quòd in cruce consummatum est. De cuius fructu dixerat ipse: *si granum frumenti mortuum fuerit, multum fructum afferit.* Vnde & ipse glorificatus est. Vnde ad conuersionem gentilium dixit: *Venit hora, ut clarificetur Filius hominis.* Et in atenam suæ passionis descendurus rogauit Patrem: *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum.* Et hæc est vna causa, quomobrem triumphans aggressus est prælium contra Satanam & peccatum, in ingressu Ierusalem, sedens super asinam & filium subiugalis; nempe ut non ad passionem aut ad mortem procederet, sed ad pugnam, ex qua certò gloriosam victoriam esset relaturus.

Et quid putatis, quòd tot orationes suæ sunt in Psalmis, quibus à se mala & tribulationes deprecatur? cuiusmodi sunt istæ. *De ventre matris mee Deus meus est, ne discesseris à me. Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est qui adiuuet. Tu autem Domine, ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam confice. Erue à framea, Deus, animam meam, & de manu canu vnicam meam. Salua me ex ore Leonis, & à cornibus unicornium humilitatem meam.* Ita alibi. *Saluum me fac, Deus; quoniam intrauerunt aquæ, & que ad animam meam infixus sum in limo profundis. & non est substantia eripe me de luto, ut non infingar. libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum; & reliqua huiusmodi multa. Quid (inquam) putatis? precavit sibi præmissis deprecationes certò exaudien-*

audiendas à Patre, vt nō dubitaret se morti tradere, à qua certissimè sciebat, se à Patre cū gloria eripiendū. Idēd precibus ista subdit: *Temeat eum omne semen israel. quoniam non spreuit, neq; despexit deprecationē Pauperis Nec auertit faciem suam à me. Et cū lamarem ad eū, exaudivit me. Idem: Ego sum pauper & dolēs. Salus tua, Deus, suscepit me: Sic & per Isaiam: Dominus Deus auxiliator meus, & idēd nō sum confusus. Idēd posui faciem meā, vt petram durissimā, & scio quoniā non confundat. Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quē est qui condemnet me? En quomodō securus palestrā ingreditur tanta suā passionis? Vadit itaque ad saluandas gentes, neque tamen despicit semetipsum, sed sui curam agit; vt de torrente in via bibens, caput exaltet, & eleuetur magnificentia sua super cōcos.*

5 Hęc autem, vt ad nos transferenda, quin & translata sciamus, post suę passionis prolixam mentionem subiungit: *Videant pauperes, & laudent. Quare Deum, & viuet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes Dominus, & vinctos non despexit.* Videant igitur quę fecit filio suo, eripiens inopem de manu fortiorum eius: & intelligunt quoniam Deus non derelinquit sperantes in se; & pauperes suos exaudit; pauperes (inquam) suos, qui sunt pauperes spiritu, qui non confundunt in viribus suis, neque in diuitiis suis gloriantur, in illū proieciti ex vtero matris suę; qui ab ortu suo in solo ipso Creatore sunt confisi, & idēd nō confusi. Ergō qui se dant discrimini, & propter verba labiorū Domini custodiunt vias duras, non impingent, sed perficiet Dominus gressus eorū, vt eorū non moueātur vestigia, neque peribunt de via iusta. Hoc est quod ait Salomon: *Domus in si plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio.* Hoc igitur duntaxat nobis meditandum, vt iustitiam seruemus, Deo dimittentes curam nostram, quoniam ipsi cura est de omnibus, sed in primis de filiis, quos enutrit & exultat. *Sicut enim Pater vester, (inquit) quid opus sit vobis. Si ergō occasio occurrerit, dicamus cum Thoma: Eamus & nos, & moriamur cum eo.* Proprius enim hic est modus præcauendi à

Tom. 11. Bellintani.

malis, dum bona præterdimus, cum Domino ambulare viam iustificationum suarum, & exerceri in mirabilibus suis.

Si quid autem mali acciderit in via, nam via hęc arcta est, vbi leo infidiatur, & Amalec armatus obstitit: duo sunt nobis præstanda. Quorū alterum nos docuit Iacob: Alterum Isaac. Occurrente ipsi Iacob, dum exiret de Mesopotomia vt iret ad domum patris sui, Esau cum quadringentis viris, mansuetudine vsus est Iacob atque humilitate, imō & muneribus, vt iratum contra se fratrem placeret: Etenim vt ait Salomon: *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor: Si fieri potest quod in nobis est, iubet Apostolus, cū omnibus hominibus pacem habentes.* Sic Dominus, sic Apostoli, sic omnes serui Domini. Vide quā molliter se habet Dominus, cedit persequentibus; & abiit trans Iordanē, in eum locum, vbi erat Ioānes baptizans. Audiēs: *Ecce quē amas infirmatur.* Et sciens de lōgē, quōd mortuus esset amicus eius, iterū in Iudæam vadit. Et vide modestiam eius: Non iactat se mortuū suscitaturū, sed ait: *Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum.* At quando apertē dicit: *Lazarus mortuus est.* Nō addit: sed vado vt resuscitem illum: *Sed camus (inquit) ad eum.* Ita cum Martha loquens non ait: *Ego veni, vt per me vitam habeat.* Sed ait: *Resurget frater tuus.* Et replicanti ait quidem: *Ego sum resurrectio & vita.* Sed quasi moderans dictum suum, vitæ consecutionem tribuit fidei nostrę. *Qui credit in me (inquit) etiamsi mortuus fuerit, viuet.* Veritatē quidem manifestare illū oportuit, qua saluos nos fecit: Sed sic sale condit verba sua, vt nulla vsquam appareat sermonis iactantia. Iterū iubente eo, vt monumentū, tollentes lapidem, aperirent, ad obiectionē Marthę dicentis: *Domine iam sciet, quatuordecim annus est enim.* Vide quā modestē respondeat: *Nōne dixi tibi quoniam si credideris, videbis gloriā Dei?* Et quanta est ipsius modesta humilitas, vt fremat: vt turberetur? vt lachrymetur? Propterea dixerunt aliqui: *Non poterat hic, qui aperuit oculos caci nati, facere vt hic non moreretur?* Lacrymatur ergō, quasi à mortuis non valens aut præ-

Q99 occupare

6 Exod. 17. 8.

Gen. 33. 1.

Pro. 15. 1.

Rom. 12. 18

Ioā. 10. 40.

occupare aut reuocare. Vbiq̄ modestiā docet: Vt non frustra dixerit Salomon: *Lingua sapientiū ornat scientiam; os fatuorum ebullit stultitiam*. Sicut vir eloquens scientiam suam ornat, ornatē eam profrens, & eleganter; ita qui sapienter se gerit in lingua sua, mores suos gratos reddit atque decorat. Hoc igitur & nobis præstandum, potissimū verò, quandò cum aduersariis habenda res est, nemini dantes vllā offensionem. Propterea idem Salomon:

Pro. 15. 4. *Lingua placabilis, lignum vitæ; quæ autem immoderata est, conteret spiritum*. Conterit spiritum, qui animū offendit audientis: at qui placidè loquitur, sicut placet, ita placat; vt & grata sit, & proffit, quasi lignum vitæ. Sic prudens Abigail moderato eloquio suo, liberauit & Dauid à vindicta, & manitum à nece. Roboam verò dura loquens, exaltauit stultitiā suam, & fecit Imperium bipartitū, vt vna sola tribus sequeretur domum Dauid. Hæc est vna via, qua nobis prospicimus à tribulationibus.

7 Altera est, quam docemur ab Isaac patre

Gen. 22. 2. Iacobi. Non leuis quin extrema tribulatio fuit Sancti huius viri, quòd manibus ipsius parentis amantissimi deberet occidi: qua in re, morte multiplici afflictabatur. Principio nāque, puer tenens annis mortē obibat, vt vix sæculum tangens, illud penitus relinqueret. Deindè, non naturali morte exiret de hoc seculo, sed per necē ac vim, repugnāte natura, nempe interfectus. Postea, hæc sibi inferebatur mors ab eo, qui vitam dederat; à parente, eoq; sancto, quin & imperante Deo, vt qui vita indignus reputaretur ab hominibus, à Patre, à Sancto, à Deo. Adde, quod dolorem aduertebat & immolantis Patris. Neque enim prompta obedientia Abraham à tristitia, eaq; summa eximebat, sicut nec Christus, aut Mater eius idèd nō dolebant in morte primogeniti, quod voluntariè sacrificarent: sed & tristitiæ gladius animam pertransibat: vt cū carnibus offerretur & adeps; vt interior crux externam decoraret, & animi dolor, corporis vehementer augeter afflictionē. Dolēs ergò Pater necē parat filio, quē diligebat: quod filius probè intelligens summa tristitia affecto patri charitate, qua

bonus filius tenebatur, extremè compatitur. Vt sicut Pater cordi suo infert prius necem, postea verò filij corpori: haud secus sentit intimè filius vtranq; mortem, patris videlicet & suam. Id tamen ambo libenter exequuntur, Deo promptissimè obediētes. Hæc est tribulatio, quæ tamen tribulatio duplici consolatione miscetur. Altera quidem, quòd torrens iste inundans, grauiq; tempestas egrediatur de sanctuario & sede Dei: neque aliundè veniat tanta percussio, quam a Deo, cuius voluntatem facere amborum sunt delicta. Altera, quòd seirent Deum daturum his quoque finem. De Patre quidem ita scribit Apostolus: *Et de obitu Abraham Isaac, cum tentaretur, & unigenitum offerrebat, qui suscepit re-promissiones. Ad quem dictum est. Quia in Isaac vocabitur tibi semen. Arbitrans, quia & à mortuis suscitare potens est Deus.* Duo ponderat Apostolus, quod & filium offerret, & eum, cuius semen multiplicandum esset stellarum instar, & arenæ maris. Ex quibus magna fidei constantia elucescit in illo, quis his duobus non obstantibus, iubētī Deo liberaliter obediuit. Ergò eiusdē fidei expertem Isaac nulla ratione credere debemus. Idcirco enim & ipse volens oblatuſ est. Ita Dominus noster Iesus Christus certus prænouit, quòd vita Lazari, illi à se mirabiliter restituenda, propriæ mortuis futura esset occasio. Nam cognito miraculo illo, collegerunt Pontifices & Pharisei Concilium, in cuius conclusionē cogitauerunt, vt interficerent eum. Neque tamen propterea abstinuit ab hoc opere, verum id magis amplexus est, vt pertransiret beneficiendo, ad mala innumerabilia suscipienda. Certus nihilominus, quod sicut Lazarum viuificans subiit ipse mortem; ita motiens ipse totum viuificaret mundum, resurgens ipse à mortuis destructor & triumphator. Hoc enim spectauit in primis, cum dixit. *Infirmus hac non est ad mortem. Sed pro gloria Dei, vt glorificetur Filius Dei per eam.*

Ita vir patiens meritò gloriatur in tribulationib. non profectò quia tribulatur, sed quia tribulatur ad gloriam. Hæc nobilis est pro-

est prouidentia, qua sic bonum pra'intendimus, vt interim ab incommodis caueamus. Neq; enim quis incommodum reputauerit illud, quo bonorum atq; commodorum maximorum magnam sit multitudinem adepturus & copiam. Hæc igitur nostra est instructio; vt nemini dantes ullam offensio nem, ad omnem ab aliis inferendam offensio nem paratos nos exhibeamus, & promptos, & hilares, & cupidos quoque. Ad quod habemus dicta sapientis: *Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & in timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Deprime cor tuum, & sustine. Inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus: & nō festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes Dei. Coniungere Deo, & suscipe; vt crescat in nouissimo vita tua. Omne quod tibi applicitū fuerit accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiā habe. Quoniā in igne probatur aurū, & argentum; homines verō receptibiles in camino humiliationis.*

9. Ecce quot rationibus instruimur & incendimur ad patientiam. Primum enim, tērationes & aduersitates pati, pertinet ad seruitutē Dei. Nam omnes, qui ei placuerunt ab initio, firmi in tentationibus perstiterunt. Si igitur serui Dei esse volumus, dicendum nobis est. *Eamus & nos, & moriamur cum eo.* Ergo accedens ad seruitutem Dei, prepara animam tuam ad tentationem, stans in timore, illam expectans. Sic enim stabis in iustitia. Nam si paratus nō sis, superueniente tentatione excides à iustitia. Ex quo sequitur secunda ratio, quod in camino & fornace humiliationis & tribulationis probantur ij, qui à Deo in suum seruitium & consortium recipiuntur. Vnde, qui igni cedunt & cōsumuntur, aurum reprobium aestimantur, nō argentum electum: & ided in tempore tentationis recedunt. Qui verō constantes sunt, hi probatj à Deo custodiuntur. Ex quo sequitur tertia ratio, quæ est: Sustine, vt crescat in nouissimo vita tua. Vnde & supra Sapiens dixerat; *Vsq; in tempus sustinebit patiens: & postea reddito iucunditatis.* Sic Abraham, sic Isaac expectabant resurrectionem futurā; sed vicini or fuit, excedens

expectationem, dum quem vt mortuum & oblatum Deus suscepit, mox restituit viuum, contentus sacrificio arietis. Vbi discimus, quod multa exigit à nobis Deus, in præparatione cordis, at in operatione corporis, paucis minimisq; contentus est: & magna tamē pro minimis ipse rependit, vt patet in promissione facta Abraham pro immolatione filij facta in animi tantum dispositione. Et in eo quod dicit Sapiens, postea redditio iucunditatis; & crescat in nouissimo vita tua; tunc videlicet crescat, quandō esset desitura. Veteranus ex sensu defectu atq; vinum, femiuuius reputatur: at sustinentibus, tunc crescit vita.

Habes in Abraham certum experimentum, & manifestam probationē: Sustinuit in centum annos sustentationem Dei: tūc promisso sibi filio ex Sara, risit, in corde suo dicens: *Putasne centenario nasceretur filius? & Sara nonagenaria pariet.* Erant autem ambo senes prouecta q; ætatis, & desierant Saræ fieri muliebria: & tamen nedum genuerunt filium Isaac. Sed Abraham aliam quoq; duxit vxorem nomine Ceturam, quæ peperit ei plures filios. Et de Sara, post promissionem factam illi in fenesture eius, legimus quod ita placuit Abimelech Regi Cetaræ, vt tolleret eam. Vide quomodo crescit vita: & certē redditio iucunditatis vitæ non paruum augmentum est. *Vita enim carniū, est sanitas cordis.* Et: *Iucunditas cordis, hac est vita hominis.* Et: *Ihesanus sine defectione sanctitatis: exultatio viri est longæuitas.* Vide augmentum duplex, in consolatione animi, & in diuturnitate vitæ, vt iucunda & longa sit vita. Si quid ergo pateris in Dei seruitute; audi Sapiētem: *Crede Deo, & recuperabit te: & di: ige viam tuam, & spera in illum.* Et rursus: *Nō festines in tempore obductionis: id est vindictæ, quando videlicet in tribulationis perpessione quasi de te Deus vlciscitur. Nē festines, vt mox eripi velis, vide longā expectationem Abraham vsq; ad centum annos, & vsquequod desissent Saræ fieri muliebria, ita vt ipsa diceret; Postquam consenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo; vsq; in tempus; dixit Sapiens. Quod tempus: tempus benepla-*

benepaciti Dei: nouit ipse tempora, qui est Rex saeculorum. Quando est tempus nascendi, & tempus moriendi. Quando est tempus occidendi, & tempus sanandi. Quando est tempus flendi, & tempus ridendi. Non iuit Iesus in Bethaniam, quando miserunt ad eum sorores dicentes: *Ecce quem amas infirmatur*. Expectauit tempus, & ueniens, inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. Festinabant sorores dicentes: *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*. Celeriolem desiderauerat eius aduentum; sed gloria Dei postulabat, ut iam faeret. Qui ergo crediderit non festinet, ut non confundatur. Sic enim non confundetur ab expectatione sua. Nam legit Petrus *Qui crediderit in eum, non confundetur*.

12. Ea igitur, quae docet Sapiens, praestemus ad patientiam comparandam. *Depri-me (inquit) cor tuum: & sustine*. Humilicimus animas nostras, ut uelimus, quae Deus uult, non quae concupiscentia. Expectantes Dominum quando ueniat. Sustinet Deus sui ofores, blasphemos, contemptores, breui (inquam) suarum legum transgressores, patienter agens, & nolens aliquem perire, & propterea dans spatium poenitentiae: Haec sunt sustentationes Dei. Num igitur maior Deo Iacob? nunquid supra Deum praualebis, ut mox uindicta exigas persecutorum tuorum? Sorores non fuerunt Domino importunae, tantum dicunt: *Ecce, quem amas, infirmatur*: quamuis purent Christi absentiam mortis fuisse causam. Sic & tu deprime cor tuum: & sustine. Zara, qui manum praemisera, ut prius exiturus de utero matris suae, eam retrahere compulsus fuit, ut qui Christi pater fuerat futurus, primus exiret. Qui Christi sunt, expectant tempus nascendi, & ueniendi in Ecclesiam primitiuorum, quae est in caelis, tempus excutiendi iugum fabricantium supra dorsum eius.

SECUNDA PARS.

13. Ad plenorem intelligentiam eorum, quae dicta sunt, specialis nobis facienda, sicut promissimus, consideratio est circa bonum illud, quod hoc mysterio inten-

ditur, & quod Christus iturus in Bethaniam, Lazarum excitaturus a mortuis, in primis spectabat. Quod quidem est gloria Dei. *Infirmas (inquit) hac non est ad mori, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam*. Vbi primum habemus, quod eadem sit gloria Dei & Christi. Pro gloria Dei (inquit) ut glorificetur Filius Dei. Hoc uero inde est, primo, quia vnus est Deus Pater & Filius. Ergo gloria, quae exhibetur Christo, Deo exhibetur, quia Filius Dei Deus est, & gloria illa, gloria Dei est. Quoniam uero Deus Filius, homo factus est, qui hominem cum tantum, aut creaturam arbitrati sunt, non sicut Deum glorificauerunt, creaturam putantes magis, quam Creatorem. Ipse ergo Pater testimonium illi reddidit, ut sibi aequalis crederetur, & eadem gloria, quae sibi & Filio tribueretur. Propter hoc bis de caelo uox super Filium facta est a Patre: *Hic est Filius meus, dilectus*. Et dedit illi uirtute multam facere, & omnia opera sua Filius dicit esse Patris opera. Unde aiebat: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non uultis credere, operibus credite; ut cognoscatis, & credatis; quia Pater in me est, & ego in Patre*. Item: *Multa bona opera ostendi uobis ex Patre meo*. Rursus, quando persequerentur eum Iudaei, quia Patrem suum dicebat Deum, & aequalem se faciens Deo dixit eis: *Amen, amen dico uobis: Non potest filius a se facere quicquam, nisi quod uiderit Patrem facientem. Quacumque enim ille fecerit, haec & Filius similiter*. Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei; quae ipse facit, & maiora his demonstrabit ei opera; ut uos miremini. Si enim Pater suscitauit mortuos, & uiuificat; sic & Filius quos uult, uiuificat. Neque enim Pater indicat quemquam: sed or. ne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum. Patet ergo eadem esse opera Patris & Filij. Opera uero sic sunt ad gloriam operantis, ut ipsa quoque dicantur gloria eius. Unde Psalm: *Calli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius, annuntiant firmamentum*. Sicut quod dixerat prius caelis postea

postea dixit firmamentum : nam vocauit
Deus firmamentum celum. Ita quod prius
dixit gloriam ; secundo loco dicit opera.
Vnde & alibi. *Confessio & magnificentia o-*
pūs eius. Vltima illa verba Domini : *Qui*
non honorificat Filium, non honorificat Pa-
trē, qui misit illum : aliam rationem in-
nuunt, quare in gloria Dei Filius honora-
tur. Nam in humanis, ubi idem non est
opus patris & filii, alterius honor in alte-
rum refultat : sicut enim Gloria patris est
filius sapiens ; ita gloria hominis est ex ho-
nore patris sui. Et ratio est, magna inter
patrem & filium coniunctio qua filius ali-
quid patris est, & filius est ad imaginem
patris. Nunc autem in diuinis eō etiam
magis eadem est gloria vtriusque ; quia
Pater misit Filium. Missus autem si hono-
retur, ad gloriam est mittentis, qui dignū
missum misit, per quem gloriosa opera-
tur. Et tunc magis adhuc, quādo mis-
sus, quod est honoris & gloriæ, totum in
mittentem refert, sicut audiuius : *Non*
potest Filius à se facere quicquam, nisi quod
viderit Patrem facientem. Ideo & alibi :
Honorifico Patrem meum. Et rursus : *Clari-*
ficata Filium tuum, ut Filius clarificet te
Etenim in eo, quod clarificatus est Filius
in magnificentia operum eius, inde clari-
ficatus est Pater, qui talem habet & misit
Filiū. Quapropter legimus, quod susci-
tato adolescente filio viduæ, turbæ magni-
ficabant Deum dicentes : *Quia. Propheta*
magnus surrexit in nobis, & quia Deus vi-
sitauit plebem suam.
14 Hinc documentum, quod nostrum est,
honorare Deum : id quod præstamus,
quādo gloriosa dicta sunt de nobis in ve-
ritate. *Luceat* (iubet Dominus) *lux vestra*
coram hominibus, ut videant opera vestra
bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in
cælis est. Sic & Petrus : *Conuersationem*
vestram inter gentes habentes bonam ; ut ex
bonis operibus vos considerantes, glorificent
Deum Propter hoc conqueritur Domi-
nus per Malachiam Prophetam dicens :
Filius honorat patrem, & seruus Dominum
suum : Si ergo Pater Ego sum, ubi est honor
meus ? & si Dominus Ego sum, ubi est timor
meus ? Et ut probet, quod non illum hono-

rent, conuertitur ad sacerdotes, qui in sa-
crificiis suis inhonorabant illum. *Ad vos,*
ō Sacerdotes, qui despiciis nomen meum, &
dixistis. In quo despeximus nomen tuum ? Of-
feritis super altare meum, panem pollutum.
Quibus idcirco minatur dicens. *Et nunc* Malac 2. 1.
ad vos mandatum hoc, ō Sacerdotes si nolue-
ritis audire : & si nolueritis ponere super cor,
ut desis gloriam nomini meo ; ait Dominus
exercituum : mittam in vos egestatem, &
maledicam benedictionibus vestris. Et in-
fra : *Vos autem scandalizastis plurimos in*
lege. Propter hoc & ego dedi vos contempti-
biles, & humiles omnibus populis. Quinimō
vult quod vnusquisq; honoret proximum,
habito respectu ad Deum, qui Pater est om-
nium. *Nunquid non pater vnus omnium* 10.
nostrum ? Nunquid non Deus vnus creauit
nos ? Quare ergo despicit vnusquisq; no-
strum fratrem suum ? Vbi etiam apparet,
quod qui honorat fratrem, honorat Deū,
qui creauit illum, & propterea Pater est om-
nium : Et qui despicit fratrem, Deum de-
spicit : & sicut Deum operibus exaltamus,
siue blasphemamus ; sic proximus benefa-
ctis honoratur ; malefactis inhonoratur.
Recte itaque iubet Paulus : *Charitatem Rom. 12. 10*
fraternitatis inuicem diligentes : Honore in-
uicem praueniētes.

Secundō habemus, quod in omnibus 15
suis creaturis Deus honoratur, sed in ho-
mine in primis, quem creauit ad imagi-
nem & similitudinem suam. Et quamuis
in impiis quoque glorificetur, ostendens
potissimum in illis puniendis maiestatem
potentiæ suæ, vt fecit in Pharaone, & in *Exod. 14.*
seruis eius ; præcipue tamen gloriā suam, 4. & 17.
per amicos suos & in amicis suis, singula-
riter manifestat. Ideo enim Apostolos vo-
cabat lucem mundi, & fideles, luminaria, *Mat. 5. 14.*
in quibus splendor gloriæ suæ, & imago
bonitatis suæ maxime lucet & apparet. In
his quippe, cum sint viri voluntatis suæ ;
quia beneplacitum est Domino super ti-
mentes eum, & in eis, qui sperant super
misericordiam eius ; fiducialiter agens, sic
glorificatur, vt permittat eos tentari, vt
demum erepti à tentatione per opem Dei,
ostendant in se diuinam virtutem, prædi-
cantes magnalia Dei. Propterea monet in
Psalmo:

Psal. 49. 14. *Psalmo: Immola Deo sacrificium laudis & reade Altissimo vota tua. Inuoca me in die tribulationis; eruum te, & honorificabis me. Quia & Nabuchodonosor propter superbiam suam humiliatus, tandem restitutus ad pristinam gloriam, cognita Dei virtute, ipsum glorificat, narrans magnitudinem potentiae suae, qua secum operatus est, ac demum concludens: Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico Regem caeli: quia omnia opera eius vera & via eius iudicia, & gradientes in superbia potest humiliare. Propterea ergo permittit Lazarum infirmari, & mori, vtilium refuscitans glorificaretur, & cognosceretur verus Filius Dei.*

Dan. 4. 34. *Quod si hoc in vno homine, quanto magis in vniuerso Orbe: Tot annis permittit Gentes sequi vias suas, quae erant sine Deo in hoc mundo, alienati a vita Dei per ignorantiam, quae erat in illis. At ubi venit plenitudo temporis, venit Desideratus cunctis gentibus, vt lumen ad reuelationem Gentium, quo irradiati Reges viderunt, surrexerunt Principes, & adorauerunt Dominum Deum Israel, quasi qui deprecati sunt Deus misereatur nostri, & benedicat nobis; illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri. vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Et tandem impletum sit. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes; Latentur, & exultent Gentes, quoniam terra dedit fructum suum Terra (inquam) illa, quae saepe venientem super se bibens imbrem & proferens spinas ac tribulos, reprobata erat & maledicta; cuius consummatio in combustionem, tandem accepit benedictionem a Deo, & tandiu expectatum dedit fructum suum, vt efficax esset vox illa: Iubilate Deo omni terra, seruite Domino in letitia, Psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.*

Psal. 66. 1. *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

Psal. 66. 1. *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

Hebr. 6. 7 *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

Psal. 99. 1. *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

Psal. 65. 1. *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

2. Pet. 2. 9. *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

qua infirmitas est permilla, & imilla mors. Quid commeruisti, vt tibi Saluator adferret? longe a peccatoribus salus. *Di. 1. gebat Iesus Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Et tamen vt audiuit, quia Lazarus infirmabatur, tunc mansit in eodem loco duobus diebus. At non auerit faciem suam in finem. Venit & resuscitauit. Stude ergo & tu, vt sis amicus Dei, & non derelinqueris in finem, eo qd amicus eius sis. Et si amicus fueris, praestolaberis aduentum eius. Si amicus fueris, lataberis, & sariaberis cum apparuerit gloria eius. Apparet autem illa, quando post tempestatem tranquillum facit, & post lacrymationem & fletum exultationem infundit. Hoc enim pro certo habet omnis, qui colit te Deus, quod vita eius si in probatione fuerit, coronabitur; si autem in tribulatione fuerit, liberabitur; & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris. Num Christus sic te lacrymatus est? Vere doluit super Lazarum; & potuit tamen facere, vt non moreretur, sed gloriam Dei spectabat; vt & nos discamus gloriam Dei preponere commodis nostris: & eo amplius, qm maior inde nobis surgit utilitas. Sic enim & Nabuchodonosor confessus est. In Regno meo restitutus sum; & magnificentia amplior addita est mihi; Et de Iob scriptum est: Iob 41. Dominus benedixit nouissimis Iob, magis quam principio eius. Adde enim Dominus omnia quaecunque fuerant Iob duplicia.*

Nunc videndum, quomodo infirmitas illa fuit ad gloriam Dei. Vbi putandum no est quod infirmitas ipsa per se, Deum glorificet, sed occasio est, qua vitur Deus ad declarandam potentiam suam; qua mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit; & eo magis hoc verum est, quod neque ab infirmitate restituit languentem in sanitate, sed ab illa in mortem labi permittit, vt educeret eum de sepulchro rediuuum.

Quoniam vero per hanc mortem, & per vitam subsecutam, in vno Lazaro mors illa ostensa est & vita, de quibus dictum est. *Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omni, qui viuit, & credit in me, non*

non morietur; dux nobis proponuntur
mortes duae iridem vitae; in corpore vide-
licet, vt in Lazaro; & in animo, vt in Orbe
toto, qui in primo homine declinauit à vi-
ta in mortem; vt iam non sit homo in ani-
mam viuentem, sed in corpore mortis, &
subdito peccatis. Vtramq; mortem sustu-
lit Saluator, qui est resurrectio & vita; &
ex vtraque glorificatus est Filius Dei. De
prima iam & morte & vita, euidens est,
quomodo clarificatus est Iesus; sic enim
verè se Filium Dei esse declarauit; etiam
inimici quoque eius conuicti sunt, vt non
præterea possent eius miracula fuggillare,
& dicere conati sint: *Hic homo multa signa
facit: si dimittimus eum sic, omnes credent in
eum.*

20 At quonam modo generalis hominum
mors, fuerit ad gloriam Dei ob restitutam
vitam, Paulus innuit, dicens de Christo:
*Humiliauit semetipsum, factus obediens usq;
ad mortem, mortem autem crucis. Propter
quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi
nomen, quod est supra omne nomen: vt in
nomine Iesu omne genua flectatur: & omnis
lingua confiteatur, quia Dominus Iesus
Christus in gloria est Dei Patris.* Ecce glo-
ria Dei, in qua est Filius ob extremam il-
lam humiliationem suam usq; ad mortem
crucis, per quam omnes in Christo viuifi-
cantur. Si tamen diligenter attendamus,
non vnā radicē habet tanta gloria Chri-
sti. Est quidem glorificatus, quia se humi-
liauit; vt ait Apostolus. Verum & tantæ
suae humiliationis gloriosus fructus mirū
in modum illum glorificauit. Magna est
gloria Dei, quod populum suum eduxit in
manu forti, & brachio extento. Cur sa-
piens vocat Patres, viros gloriosos, nisi
propter eximia opera quæ fecerunt? Vn-
dè & subdens. Multam gloriam fecit Do-
minus magnificentia sua à sæculo: illorum
virtutes in Deum refert; pro quibus mul-
tam gloriam fecisse Deum insinuat. At
quod opus huic operi, quo mortuis om-
nibus data est vita, vel à longè potest con-
ferri? Ergo ipsum opus per se gloriosum,
operanti magnam affert gloriam. Honor
enim sic debetur virtuti, vt ab ea villo pa-

cto non possit separari. Ac propterea ora-
tio illa Domini Iesu, qua dicebat: *Pater, Ioan. 17. 3.
venit hora, clarifica Filium tuum, vt Filius
tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis; vt omne quod dedisti ei, det eis
vitam æternam* Gloriam hanc potissimum
postulabat, quæ virtutem comitatur: &
per consequens ipsum opus virtutis, quæ
illi coniuncta est, humiliter petebat. Onus
(inquit) mihi imposuisti humanæ salutis.
Misti enim me, vt mundum saluum faci-
ciam. Et hæc est potestas omnis carnis,
quam dedisti mihi: & hoc pacto dedisti
mihi omnia in manus. Non n. mihi hunc
honorem assumpsi, vt mundi essem Salua-
tor, sicut nec Pontifex. Sed tu me misisti.
Nunc iam tandem aggressurus sum opus
quod dedisti mihi, vt faciam. Ego verò nō
possum a me facere quidquam, sed tu in
me manens facis opera; ex quibus glorifi-
cor. Non ergo glorifico ego me ipsum.
Quia à me ipso facio nihil, alioqui gloria
mea nihil est. Tu ergo Pater clarifica Fi-
lium, in illo faciens opus, quod illi præce-
pisti, nempe vt omne quod dedisti ei, det
eis vitam æternam. Optima huius rei fi-
gura apparet in Lazari suscitatione. Cer-
tum est, teste ipsa Veritate, quod sicut Pa-
ter resuscitat mortuos, & viuificat, ita &
Filius quos vult viuificat. Neque enim Pa-
ter sine Filio viuificat quemquam. Et ta-
men Filius suscitaturus Lazarum, rogauit
Patrem. Audis enim Filium: *Pater gra-
tias ago tibi, quoniam audisti me. Ego au-
tem siciebam, quia semper me audis, sed pro-
pter populum qui circumstat dixi, vt credat,
quia tu me misisti* Rogauit ergo, & voluit
sciri, quod rogasset. Quid rogauit? Vt sua
virtute adesset suscitanti, vt opus faceret
ipse Pater in Filio. Hoc verò opere glori-
ficatus est Filius. *Vt glorificetur* (inquit) *Fi-
lius per eam* Qui ergo facit opus istud, hic
glorificat Filium. Ecce quomodo Pater
honorificat Filium, illi videlicet assilens
sua virtute in operibus gloriosis. Et eo po-
tissimum, quo mundo dedit vitam æternā.
Hoc autem præstitit Deus per mortem Fi-
lii sui. Ea enim est charitas Patris, de qua
scribit Apostolus: *Commendat charitatem
suaam Deus in nobis; quoniam cum adhuc
peccato-*

peccato-

peccatores essemus. Christus pro nobis mortuus est. Ergo quod Christus mortuus sit, charitas est Dei Patris; qui cum mortui essemus in peccatis nostris, viuificauit nos in Christo. Hæc autem summa est gloria Christi, vt quos vult viuificet, vt omne quod dedit ei Pater; det eis vitam æternam, quod faciens glorificatus est Filius Dei. Ergo ista est gloria, quam petit, dicens: *Pater veni hora, clarifica Filium tuum.* Ergo gloria Christi est, quod patitur, quod ligetur, quod flagelleretur, quod illudatur, quod crucifigatur. Quid putas, prædixit Iſaias? *Et erit sepulchrum eius gl. riosum.* Completa mors declaratur in monumento, quia mortuus est, & sepultus. Sepulchrum itaq; gloriosum, quia complementum est gloriosissimi operis, quo Christus moriendo de morte triumphauit. Sic enim destruxit mortem, illuminauit autem vitam.

21 Duabus igitur rationibus glorificatus est Iesus, vt author vitæ, dans videlicet vitam mundo. Altera quidem in opere virtutis, quod excellentissime perfecit, vt in illius sine veraciter posset dicere. *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

buit, habes humilitatem. Altera autem ratione glorificatus est, quia resurrexit à mortuis, ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris, quod demum est spiritus datus, quia Iesus est glorificatus: qui spiritus glorificauit Iesum, vt prædixerat Dominus discipulis: *Ille me clarificabit.* Ille enim testimonium perhibuit, quod Iesus est Filius Dei, Princeps Regum terræ, iudex à Deo constitutus viuorum & mortuorum, cuius Regni non erit finis, qui pro ouibus suis animam suam posuit, & cognoscit eas, & dat eis vitam æternam, & non peribunt in æternum, quia non rapiet eas quisquam de manu eius. Sic vtroque modo Deus Pater glorificauit Filium suum Iesum.

Gloriam quidem præcedit humilitas. Verum & ipsa in se humilitas gloriosa res est. Alioqui quomodo Deum glorificaret si in se esset contemptibilis? Et tamen scriptum est. Magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. Qui ergo Deum honorat honorabilis est. Vnde insensati sunt, qui humilium vitam æstimant sine honore. Attende ergo quod non sine causa Sapiens de vestimentis sacris agens, gloriam coniungit cum virtute. *Et gloria honoris* (inquit) *opus virtutis.* Sic vocat coronam auream, & laminam, in qua scriptum erat nomen Dei, quam summus Pontifex ferebat in fronte. Vbi enim Deum proponimus ante conspectum nostrum, incedentes in omnibus mandatis eius sine querela, quia hoc est opus virtutis, est & gloria honoris.

Nos igitur, vt in omnibus honorificetur Dominus Iesus, attendamus, quam vilis factus sit, & respiciamus humilitatem eius, in qua illi magna fecit Omnipotens. Memores quod admirans Propheta gloriam eius, querit. *Quis est iste, qui venit de Edom, in cinis vestibus de Bosra? Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis sua.* Audit responsum. *Ego, qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum.* Quam salutem se operatum ostendit in passione, vbi sanguis peccatorum aspersus est super vestimenta sua. Tunc enim locutus est iustitiam, quia

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

21 *Consummatum est.* Ad quem finem respiciens, ait: *Opus consummaui, quod dediti mihi vt faciam.* Si enim nobis quoq; gloria magna est sequi Dominum, quanta est gloria Christi, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? Qui quasi gloriabundus summa cum humilitate iacet obedientiam suam, dicens: *Erigit manè manè erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrū.* Aurium erectio ad audiendū, notat promptam obedientiam. Manè verò notat quod initium quoque vitæ, quasi vnus diei in obedientia inchoatum est. Phrasim verborum: *Erigit manè, manè erigit mihi aurem:* gloriationem indicat, qua lætus amplificat obedientiam suam, sed totum tamen Patri tribuit, dicens, non à seipso erectam aurem, sed à Patre. Vnde subdit: *Dominus Deus aperuit mihi aurem: Ego aurem non contradico: retrorsum non abii.* In eo, quod non contradicit, neque recedit, habes obedientiam suam. In eo, quod Patri erectionem, & apertionem auris ni-

quia facta virtutem operum suorum annuntiavit populo suo; implens omnem iustitiam, & perficiens opus Dei; in omnibus obediens. Tunc propugnauit ad saluandum, quia ipse iustus iustificauit multos, vniuersos videlicet doctos à Deo. Ita formosum vidit, quia iustum vidit plenum gratiæ & veritatis, repletum fructu iustitiæ. Fortem vidit, quia vicit fortem, fortior ipse, & eripiens nos de potestate tenebrarum. Sic & alius Propheta: *Speciosus forma præ filiis hominum: Accingere gladio tuo super femur tuum, Potentissime. Tunc autem formosus, quando fortis; & tunc fortis, quando formosus: quia specie & pulchritudine sua intendit, prospere profecit, & regnauit. Vides ergo in bello victorem, in opere gloriosum, in sanguine saluantem, in cruce turpissimè eleuatam & honoratam, quia propter iustitiam suam deduxit eum mirabiliter dextera sua. Mirabiliter (inquam) quia mirabile est, vt gloriam non tam præcedat humilitas, quam associet, imò quod habeat, eiusque ipsius splendoribus rutillet, vt concupiscat Rex altissimus decorem suum: respicit enim humilitatem ancillæ suæ. Audis admirantem? *Quis sicut Deus noster, qui in altis habitabat, & humilia respicit in caelo & in terra?* *Ad quem respiciam (ait ipse) nisi ad pauperem, & contritum spiritu, & trementem sermones meos? O humilitatem. Martha dedit verba Dominus Iesus. At quando Maria cecidit ad pedes eius, & vidit eam plorantem, & Iudeos qui venerant cum ea plorantes, non verbis respondit sed factis: tum infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & dixit. Vbi posuisti eum? ò mirabilem humilitatis virtutem!**

24 Hanc vt imitemur, eam in passione Domini contemplerur, non vt rem humilem, sed sublimem, excelsum, gloriosam. Vides humilem Iesum lauante pedes discipulorum. Sed audi Euangelistam. Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit: surgit a cœna, & ponit vestimenta sua, & cœpit lauare pedes discipulorum suorum. Hæc quidem cogitauit, ne putares inficium oblitum dignitatis suæ, sic se humili-

liasse. Sed munus sibi à Deo iniunctum attendens, vt illud exequeretur, lauit pedes humilium. At munus illud excelsum erat. Quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit. Ergo opus illud eximium est. Vide humilem Iesum procedentem in faciem suam, in horrore orantem, vt transiret ab eo hora Passionis. At quanta gloria, vincere resistentem carnem? propriæ voluntati renuntiare? totum se diuina tradere voluntati? Audi gloriantem Deum. *Seruus meus es tu Israel, Isai. 49. 3. quia in te glorior.* Magna est gloria Domini, habere seruum, qui in omnibus pareat, & dicat semper: *Non mea voluntas, Luc. 22. 42 sed tua fiat.* Nam vir obediens loquetur victoriam. Vide humilem Iesum stantem in concilio Iudeorum, tanquam mutum non aperientem os suum, & non habentem in ore suo redargutionem, contra inanes argutias sibi insidiantium. At tandem tunc meminit gloriæ suæ: *Videbitis filium hominis sedentem à dextris Dei, & venientem in nubibus caeli.* Mea hæc humilitas non aufert à me dignitatem meam, imò sibi valde coherent, apparebit enim signum filii hominis, & videbit me omnis oculus, etiam in eo, quod pupugerunt me. Vide humilem Iesum accusatum, calumniatum, blasphematum. At in tot iniuriis, conuictis, increpationibus, & iniquis imputationibus sic splendet innocentia sua, vt vndique audiatur: *Peccauit tradens sanguinem iustum. Nihil tibi & iusto illi. Inno. 19. cens ego sum à sanguine iusti huius. Verè hic homo iustus erat. Et tamen portauit iniquitatem omnium nostrum, dicens intrà semetipsum: Dominus Deus auxiliator meus. Isai. 50. 7. Et ideo non sum confusus. Ego enim in innocentia mea ingressus sum, & in Domino sperans non infirmabor.* Vide humilem Iesum traditum voluntati inimicorum suorum, ductum vt crucifigeretur, atque in ligno pendentem, atq; ita inglorium inter filios hominum. Sed quid ait? *Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur, & sublimis erit valde: & sic obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas. Super ipsum contine-*

bunt Reges os suum. Intellet inquam non ignarus gloriae crucis. Eodem verbo, & quod apparebat exterius, pronuntiavit, & quod latebat interius. *Et ego (inquit) si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Exaltatus quidem, quia eleuatus in cruce, sed nihilominus exaltans, quia maledictione in benedictione conuertit.

Joan. 12. 32. *Exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Exaltatus quidem, quia eleuatus in cruce, sed nihilominus exaltans, quia maledictione in benedictione conuertit.

Deut. 21. 25. *Maledictus (decernebat Lex) omnis, qui pendet in ligno.* Sed idem factus est ipse pro nobis maledictus, ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu. Quid nunc Cruce gloriosius, qua benedictio omnis perficitur? Quando verò hanc gloriam adeptus est Crux, nisi quando Iesus Dominus noster in Cruce pependit: & lex in eum inuicta est dicens: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno?* Si sua hac maledictione tantam illi contulit benedictionem & gloriam, quantum in parte videmus & credimus: Ergò mors illa turpissima ad eum gloriosa fuit, ut non satis potuerit Aaron & eius successores, sacris suis vestibus gloriae illam praefigurare. Sacrificio quidem & oblatione singulari, obumbrabat clarum atque illustrissimum Crucis sacrificium, cuius, ut aliquatenus gloriam per umbram delinearet, stola gloriae indutus est, iisque ornamentis, quae dici possent desideria oculorum ornata. Et verum sit, quod illis ait Sapiens: *Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia, ut ad originem. Non est indutus illis alienigena aliquis.* O decorem! O gloriam! O pulchritudinem mortis illius turpissima: non quae postea subsecuta sit duntaxat, sed quae tunc verè extabat, & splendebat ante oculos Domini! Non videbat illam oculus insipientium, quia nullus in templo stare poterat, quando Pontifex Sanctuarium introibat. Patens erat gloria haec in oculis Domini. Vnde & ipse Iesus iam dixerat in Propheta: *Glorificatus sum in oculis Domini.*

Isai. 49. 25. *Quid igitur timemus sequi Dominum tollentes Crucem nostram? Quid erubescimus, quasi de re turpi, & contemptui habita? Audiamus Principem Apostolorum:*

1. Pet. 4. 14. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, gloria, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super nos*

requiescit. Nemo vestram patiat, ut homicida, aut fur, aut maledictus, &c. Si autem ut Christianus, non erubescat, glorificet autem Deum in isto homine. Talis est erubescit, ut qui eam hilariter fert, Deum glorificet. Haud secus ergò, quod est honoris & gloriae, requiescet super illum. Ergò, qui obicit disciplinam, despiciat animam suam. Heus tu, qui gloriaris in malicia, qui exaltas stultitiam tuam, qui in magnis ambulat & in mirabilibus, secundum existimationem tuam; intellige quod dixit Sapiens: *Qui abiicit disciplinam, despiciat animam suam,* se ipsum contemnit, deprimat, confundit, gloriam profusus abiicit, & in extremam se deicit vilitatem, etiam cum gloriam tenere arbitratur. Verum enim est proverbium hoc: *Gloriam sapientes possidebunt, imbecilli exaltatio stultorum, ignominia.*

Igitur ad Crucem conuertamur, dicentes cum Apostolo: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi,* ut nunc gloriosi in humilitate, & virtute, plenam gloriam in caelesti mercede tandem possideamus, ubi gloriemur in laude Dei, cui sit semper gloria. Amen.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

In morte Lazari figuratur mors spiritualis totius generis humani. Quam difficile hanc mortis sententiam reuocare, rigore seruato diuina Iustitia. Causas edisserit & doctè. Cum Christo mori tenemur, & huius rei firmas afferuntur rationes. In Morali, contra eos qui stercora, loco Christi amplectantur.

VERBA illa, quae ad discipulos suos tunc dixit sanctus Thomas Apostolus, cum voluit Dominus ire in Iudaeam ad Lazarum resuscitandum, nempe: *Eamus & nos, & moriamur cum eo: eorum excitant mentes, qui verè discipuli sunt Christi, ad comitandum ipsum Dominum euntem*

euntem ad mortem, vt det omnibus vitam. Si enim discipuli sumus, discere illa maximè debemus, quorum factus est magister noster Et ea sunt, de quibus dicebat
 Mat 11 29 *aliquandò: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde* Non est discipulus super magistrum. *Si pater familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Si me persecuti sunt, & vos persequentur.* Nimirum voluit, in Cruce portanda potissimum nos illum sequi atq; imitari: in quo stat perfectio magisterij eius, & nostri discipulatus. Hæc enim doctrina noua est, quam nobis attulit de cælo, quia iterum reditur ad cælum. Hanc igitur vt discamus, diligenter consideremus.

2. Vt cum eo moriamur, mors necesse est interueniat, & ipsius & nostra. Cum autem dicitur: *Moriamur cum eo.* Videtur maximè mors eius, causa esse mortis nostræ. Ideo enim morimur non absolute, vt moriamur, sed vt *moriamur cum eo.* Merito itaque, & cur ipse mortuus sit, quaerendum nobis est. Apparet autem causa hæc manifestè, dum se in Iudæam fateretur proficisci, vt mortuum Lazarum reuocet ad vitam. Nam verè ista resurrectio contra illum mouet Iudæos, qui ideò cogitauerunt interficere illum. Vt igitur mortui resurgant, viuus ipse mortis tradit; & nos ob id morimur, vt illum imitemur, quod si fecerimus, cum mors eius sit vita nostra, si mortui fuerimus, credimus, quod cum illo pariter viuemus. Causa mortis igitur Christi, est vita nostra, nostræ etiã imitatio eius, quia vitam ipsam consequimur. Vtramq; igitur hanc causam attendamus. Et primum illam, propter quam mortuus est Christus. Hæc vt appareret, quaerentibus Iudæis illum lapidare, recessit ipse de Iudæa, vt dum reuenteretur, finis illius atq; intentio omnibus patens esset, quod huius reuersionis causa mors esset Lazari, vt illum viuificaret. Magnum certè opus istud, quod discipuli paruum putantes, dicunt: *Si dormit, saluus erit;* Martha verò difficile, dicens: *Domine iam factus quatuoriduanus est et ism*

3. Et quoniam verè magnum est, nos illius difficultatem consideremus. Opus quippe arduum nimis est & maximum, mortis a-

mouere sententiam, qua totus orbis morti erat addictus ex inobedientia: Quæ sententia iam erat mandata executioni, atq; ita ratificata: & maximè, quod istius sententia irritatio, ex iustitia erat perficienda, vt homo dånatus ad mortem, ad vitam ex iustitia reuocaretur. Pondera tantum operis arduitate: Tot homines mortui, nempe vniuersi, ex diuina atque ideò iusta sententia, damnati ad mortem; Sub illa iam damnationis sententia existentes, à morte illa, seruato rigore iustitiæ, reuocari; heu quam ardua sunt hæc? Magna sententia atque seuerà, quod omnes numerati de populo, videlicet sexcenta millia, morerentur in deserto; quæ reuocata non fuit. Sic Moyses ex Dei decreto prohibitus, ne in terram ingrederetur, non potuit precibus irritum illud facere. Sic Dauid filium ex adulterio, lacrymis in vita retinere non valuit. At sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. At homines imperiti hanc tantam non pendunt difficultatem, nescientes quam graue malum sit peccatum, molesta & perniciofa mors. Sed stulti, ac imprudentes habent pro nihilo: *quasi per risum stultus operatur scelus.* Tot circumstantias Christus in Lazaro resuscitando adhibuit, vt intelligeremus rei arduitate. Si sciuissent ciues Sodomorum, quam magnum illis immineret malum, non irrisissent Loth. Horrendum nonne visum est diluuium? & ridebant tamen tunc homines. O si viderent, quod nihil fuit diluuii ad tantam mortalium stragem, ad tanta mala huius vitæ, & ad vltimum sempiterna damnatorum, o quam expauescerent! Martha de Lazaro dicebat: *Iam factus est.* O factorem nimium ex carne corrupta, imò ex cadaueribus infinitis. Et quis de tantis malis eripiet? De homicida dicit Salomon, quod si voluerit vindictam effugere, nemo adiuuabit. Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si vsque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Calumniam facit sanguini, in quo est anima, qui iniuste illum effundit. Hic si etiam vsque ad foueam fugerit, in qua lateat & protegatur, nemo tuebitur illum. *Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt;* dicit Dominus.

Nu 14. 23.
 & 26. 65.
 Nu. 20. 12.
 2. Re. 12. 16
 1. Cor. 15.

Pro. 10. 27.

Gen. 19. 9.

Gen. 7. 5.

Pro 28. 17.

Mat. 26. 52.

Ostenditur, illum ita mereri; & quod sapè contingit. Heu quis tot homicidas saluabit, qui sibi ipsis necem intulerunt? Si omnes mortui sunt, si omnes se interemerunt, quis illos viuificabit? Nunquid, qui viuentes se morti tradiderunt, mortui se ipsos ad vitam reuocabunt? Nunquid erat assumpta ex mortuis vita?

4 Solus, qui dat omnibus vitam & inspirationem, ipse perditam potest restaurare? ita quod sicut est vita, sit & resurrectio: *Ego sum* (inquit) *resurrectio & vita*. Qui mortis tulit sententiam, idem ipse potest eandem reuocare. *Deus, qui iustificat, quis est qui condemnet?* Sed quòd gratiam impertiret, magnum non videbatur antè Omnipotentem, cuius est facies plena gratiarum. Quod id fiat per iustitiam, hoc opus, hic labor est.

Rom. 8. 33.

5 Ista iustitia in tribus apparet. Primò, quia vnus, cuius vita & misericordia melior est super vitas omnium, pro omnibus mortu⁹ est. Huius vita primū innocens est, vt morti ipsa per se obnoxia non sit. Secūdo sancta est, vt Deo sit accepta, & pretiosa in conspectu eius plusquam vniuersorum vitæ; imò illas indignatus sumit ab eis inuitis; istam sibi ex charitate oblatam miseratus acceptat. Tertiò: Diuina est, quoniã qui moritur, verè est Deus: qui vt mori posset, factus est homo: ac propterea ista plus valet, quam hominum omnium, etiamsi essent infiniti; quoniã infiniti valoris est. Quartò: Apposita est, quæ pro aliis offeratur; & hoc quia propter hoc maxime assumpta est, vt redimeret Israël ex omnibus iniquitatibus eius, totumq; mūdum viuificaret, eiusmodi illi collatæ sunt conditiones atq; dispositiones, quibus nil aptius inueniretur ad saluandos homines, eòsque de morte redimendos. Quarum præter ea, quæ dicta sunt; hæc duæ sunt specialissimæ, charitas & obedientia: in homines charitas, in Deum obedientia. Cur non acceptaret Deus cōpensationem, ne dum plenam, verum & super effluentē pro his, qui mortui sunt in peccato suo? Quid postulas Domine Deus?

Pœnam sumere de tuis inimicis, qui te offenderunt? Dignum & iustum est: Pœ-

na ista mors est omnium: mortem sume, quæ omnibus illis pretiosior est: quam qui illa fruitor, voluntarè sacrificat tibi. Num huius charitatem fraudabis à desiderio suo, vt nō impleat, quod exoptat: vt non quod valet, efficiat? An non erit gratū tibi, & valdè gratum, vt inter opera tua hoc eximium reperiat, quòd quis pro inimicis mortuus sit? quòd pro impiis exhibuerit Sanctus vitam suam in sanctitate & iustitia? Mitto hominū salutem, ipsum in se opus charitatis considero; quòd veluti vinculum perfectionis, tibi totam compaginat molem vniuersæ creaturæ; cuius summus apex est amoris actus iste, sublimissimum quid inter & super omnia opera manū tuarum. An fortè obstat huic acceptio; quòd obedientia, quam fregit homo, restaurata non sit? Opus istud charitatis proculdubid nō æquiualeter modo, sed eminenter defectum in obedientiæ supplet, implet, superimplet. Verum si obedientiam quoque propriè exigit, & expresse exigitur, vt pro inobediētia illa impendatur obedientia, quæ illam compenset inobedientiam; hoc quoque in manu tua Domine firmum est, & congruentissimū est, quòd fiat, vt vnde quaque perfectæ sunt opera tua. Si legislator es, num legem condēs, in qua sumorum omnium præceptorum, non sit absoluta consummataque eminentia? Præcipe ergo, vt vnus moriatur homo pro populo: & ecce vir obediens, vt que ad mortem etiam Crucis; cuius tu aures aperuisti, vt diceret: *Retrorsum nō abis, non contradico: Illamque aurem perfecisti, Iamque quam plasmaui dextera tua*. Itaque quòd facere disposuit ex charitate nostra, id quòd que ex obedientia tua compleuit. Ita ergò ratione iustitiæ de morte salui facti sumus omnes per mortem æquiualem, quæ præponderantem omnium mortibus, quæ potuit pro aliis offerri; cum ex innocentia esset in debita: digna fuit acceptio, cum esset sancta: infiniti valoris fuit, eò quòd Diuina esset. Eriure meritò pro illa fieri debuit compensatio, quando quidem in illius oblatione, summa fulgeret charitas, summa vigeret obedientia. Heu quid te perdis homo, tanto redemptus pretio?

7. Secundò patet iusticia in hoc opere, quoniam quod Deo subtractum fuerat, id totum illi plenè restituitur. Duo vero maxime illi fuerat subtracta. Primum est gloria sua: Secundum electorum suorum determinata multitudo: in quibus ipsa Dei splenderet gloria. Ipsi Divina gloria in eo detracta est, quòd debita non est suæ Maieftati exhibita veritas, humilitas, charitas. Incredula fuit mulier Dei verbo, qui dixerat: *Morte moriemini*: Ex qua incredulitate cetera processerunt peccata etiam viri; qui tamen non fuit seductus, ut dicenti: *nequaquam moriemini*: ipse non crederet, incredulè tamè obsequens vxori, quòd modò induit & ipse incredulitatem, quam propterea sapiunt vniuersa peccata, quorù illa fuit princeps scaturigo. Porro fides in Adam a mentis se consideratione retraxit, ut dum aurè vxoris præbet verbis, non eam intentam Diuino teneat eloquio. Quo factum est, ut tactus fidei tunc non interesset; propter quam absentiam, contrarium fidei, perpetratum est peccatù. Ergò veritas de terra eiecta est. Proprium ipsius Adam peccatum, fuit irreuerentia, qui cù cognouisset Deum, non sicut Deum glorificauit; præceptum noscens, illud vilificauit; & mulierì, quam deceptam cognouit, magis obsecutus est, quam Deo, qui decipi nequaquam poterat. Vterq; autem Bonitati fuit ingratus, illiusq; eiusdè factus est indignus, bonum neq; iam acceptum attendeas, neq; expectatum.

8. Ecce quomodò totus Orbis terrarum, in patre suo atq; principio Adamo, Deum inhonorauit. Vnde factum est, quòd vbi ex Dei consilio, gloria Domini repleta est terra, Deo improperantium infinita multitudo dispersa est super omnè terram, & peruenit vsq; in fines Orbis vniuersi. Sed Ita as de Christo, ut restatur Ioannes, prædicens, dicit: *Vidi Dominum, sedentè super solium excelsum, & eleuatum: Et Seraphim clamabant alter ad alterum: SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS DOMINVS DEVS SABBATH; plena est omnis terra gloria eius.* Dominus sedens super solium, Christus est sedens ad dexterà Dei Patris in gloria eius, cuius obsequio, & ex-

ercitus angelorum laudant in cœlis, & animalia, id est Principes terræ dant gloriam ipsi Deo, dicentes & ipsi: *SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS DOMINVS, DEVS OMNIPOTENS, qui est, & qui erat, & qui venturus est.* Vbi certus ex Ioanne, quòd de Christo loquitur Propheta, vides Seraphim trifagio laudantes; vides nihilominus in Ioanne animalia dicentia: *SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS DOMINVS DEVS OMNIPOTENS.* Cum autem per animalia intelligantur omnia Regna mundi, quid, illa semper Deum laudare æquè atq; Seraphim, aliud est, quam id impleri, qd post trifagium dicitur Angelorum: *Plena est omnis terra gloria eius?* Ergò per Christum, cœli & terra laudabant Deum. Et si per ipsum omnis terra repleta est gloria Domini, totum quod erat gloria Omnipotentis ablatum, plenè est restitutum, quin & abundanter.

An non plus Filius Dei honorauit solus ipse Patrè suum, quam inhonorauerit, omnis homo? Si magna potentia Dei solius, (ut ait Sapiens) ab humilibus honoratur, (ut ait Sapiens) ab humilibus honoratur, quantus honor illi exhibitus est ab eo, qui cum in forma Dei esset, formã serui accipiens, humiliavit semetipsum vsq; ad inferiores partes terræ, factus nouissimus virorum, & minor in Regno cœlorù: Si incredulitate, irreuerentia, ingratitude hominù obscurata est gloria Dei, cõsequens est, ut Filius Dei notitia, humilitate, charitate restauret domum Dei, quæ est locus gloria eius. *Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrè, & animã meam pono pro ouibus meis.* Hoc addidit ad notitiã, ut intelligeres de notitia illum loqui, quæ est efficax, & operas opus æquale cognitioni, de qua loquitur, ut oppositum compleat infidelitatis Eux & inobedienciã Adami. Alioqui cur Deus Pater Filium exaltauit, & dedit illi nomen, qd est super omne nomẽ, nisi quia Filius Patrem honorificauit. Stat. n. Dei aperta sententia: *Quicumq; glorificauerit me, glorificabo eum.* Igitur huic damno plenè satisfactù est. Rectè itaq; infirmitas illa, fuit pro gloria Dei: rectè, qui vidit mortis occasum, vidit gloriam Dei.

Cor. 1. 17.
1. Tim. 2.
14.
1. Cor. 3. 4

Apoc. 4. 2.

Ecc. 3. 21.

Philip. 2. 6.

Iob. 10. 15.

Philid. 2. 9.

1. Reg. 2. 30.

10. Perdiderat Deus homines, quos sibi creauerat, qui peccantes, facti fuerant filij perditionis, & serui principis huius mundi, positi sub potestate tenebrarum. Num

Mat. 17. 11.

Heb. 2. 10.

Elias restitueret omnia, non autem Christus, qui portat omnia verbo virtutis suae? Audiscribentem Apostolum: *Decebat enim eum, propter quem omnia & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare.* Quid istum decebat per passionem consummare? filios nimirum, quos decreto iam suo atque praeordinatione, in gloriam adduxerat, nempe electos: cum enim eorum saluator esset institutus, ut verè esset auctor salutis eorum, decuit illum, hanc eorum salutem perficere & consummare; quae, facti perfecti, iam re ipsa in gloriam adducerentur, quae plena est consummatio. Et hoc decuit ipsum perficere per passionem. Vt enim ipsi salui essent, & in gloriam adducerentur, concidere sacrum oportuit, expoliantes veterem hominem, & circum dari letitia, nouum hominem induentes, ut ita fierent noua creatura.

11.

At quomodo indumentum istud gloriae induentur, nisi qui alio induti sunt, expolient se? Ecce iste, qui decorem indutus est & fortitudinem, propter quam omnia ob decorem gloriae, & per quem omnia ob virtutis fortitudinem, exinanuit semetipsum, deponens vestimenta gloriae suae; adeo ut nudus in cruce, omnibus ostenderet confusionem nuditatis suae. Neque solum vestimenta deposuit, sed semetipsum exinanuit, formam aliam accipiens; ut non solum induamini arma lucis, & stolam candidam, sed induamini ipsum Dominum nostrum Iesum Christum. Hoc igitur Dominus Iesus excellentissime ut praestaret, id voluit passione, in qua diuiserunt sibi vestimenta sua, & illum deuoraturi circumdederunt eum, ut canes multi. Consummatus ergo per passionem, ut vnusquisque perfectus sit homo Dei, non ultra diaboli; filius Dei, qui erant dispersi, adduxit

Matth. 27. 35 & Psal. 21. 19.

Ex. 4. 8. & Psal. 87. 19

in gloriam, ascendens in altum, & captiuam ducens captiuitatem, vbi praecur-

for pro nobis introiuit Iesus, ut praepararet nobis locum, quo parato iterum veniret, & acciperet nos ad seipsum, ut vbi est ipse, & nos simus, gloriam Dei specularantes. Restituit ergo Filius Patris omnes electos suos, & nemo ex eis perierit: Nam filius perditionis, qui exiit nobis, non erat ex nobis. Sic & ceteri omnes, qui ambulant per latam portam & spatiosam viam, quae ducit ad perditionem. Viget ergo iustitia.

Tertio tandem apparet iustitiam postulatione, de qua Ioannes: *Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.* Ego autem sciebam, quoniam semper me audis. Petitio quidem innititur misericordiae, sed illi, quae ab hominibus funditur: At ille, cuius, quae Patris sunt, omnia sunt, cum nihil, nisi quod suum est petat, per iustitiam debet exaudiri. *Quoniam sicut Pater quos vult, viuificat; ita & Filius, quos vult, viuificat.* Quod si petit & dicit: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* hoc humilitatis est, in quo etiam satis iustitiae fit superabundanter. Vt quid enim petere quod suum est; quod est in potestate & in voluntate eius? quos enim vult, viuificat. Esto, quod Pater id dedit, ait enim: *Sicut Pater habet vitam in se, sic dedit & Filio, vitam habere in se.* Sicut tamen dedit, ut non minus Filij illa sint, quam sunt Patris, & hoc ex natura ipsa diuinitatis. Sed adde, quod dictum est, verum est de Christo, quae Deus est; sed ipse etiam, quae homo est, omnia illa sunt. Nam etsi gratia sit, quod Deus factus est homo: ex quo tamen homo iste Deus est, diuina omnia sua sunt, non per gratiam, sed per naturam. Verum vnde unquam id sit, sic sua sunt, & in eo sunt, ut postulare opus sit, ut habeantur ab ipso, & possint cuiuslibet condonari. Adde praeterea: Bona ista omnia, non corruptibilibus auro & argento emit, sed pretio magno, nempe pretiosa morte & sanguine suo. Nam etiam filij hereditas, id est haereditas Domini merces fructus ventris sunt; merces (inquam) illius, qui non tantum ex utero patris ante luciferum genitus est, sed etiam fructus est ventris Virginis, & filius

& filius hominis. Passus enim vt homo, emit & redemit Orbem terrarum. Vide ergo quantum in sua hac peritione splendeat iustitia: quandoquidem quod suum est, non vnâ aut alterâ ratione, sed pluribus, humiliter tamen postulat.

13. O perfectam salutem! ô plenam vitam, quæ nobis per Christum communicatur! Reus tantam voluit, tam magnis multisq; rationibus, nobis & obtinere & concedere & largiri; vt eam & auidius expeteremus, & instantius pereremus, & lætantius acciperemus, & diligentius custodiremus; Heu cur tantum bonum negligis homo? Cur tot Domini tui labores nihili pendis? Cur tanto exemplo non prouocaris? Cur non & tu de proximo tuo sollicitus es? Sorores vide quid faciant: annuntiant, occurrunt, plorant. Turbæ vide quid faciant? Multi ex Iudæis venerant ad Martham & Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo. Tulerunt lapidem, soluerunt Lazarum. Discite ab his qui facere habeatis. Discite à Christo misericordiam facere, qui vt misericordiam condonaret, iustitiam custodiuit. Rex iustus eriget terram, vir auarus destruet eam. Vide Regem iustum Dominum Iesum, qui iustitia erexit terram, suscitans de terra mortuum, genus humanum omne: qui in puluere iacentes erexit à terra, euexit ad cælos, adduxit in gloriam, conduxit ad Deum. Sed tu auarus illum destruis, malorum omnium author es, sicut radix omnium malorum est cupiditas.

SECVNDA PARS.

14. Causam modò considerare mus, cur nobis cum Deo moriendum sit, nempè vitium imitantes, vitam consequamur. Neq; enim aliter vitam possumus inducere, nisi mortem exuamus: neque Christum, nisi nos primò moriamur cum illo, & mori cum eo, est eius morti associari. Quod duabus de causis nobis præstandum est, ex honestate videlicet, & utilitate: Illud, vt imitemur eum; hoc vtilius salutem & vitam verè excipiamus. Thomas nè vnquam à Christo disungeretur, voluit cum moriente mori, magis quam

viuens à moriente separari. Sic iactat ar & Petrus: *Tecum paratus sum, & in Luc. 22. 33* carcerem, & in mortem ire: Quod verè tandem & excellenter, re ipsa præstiterunt. Istud & nos facere admonemur, vt non verba illa sonent modò? *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Sed opera ipsa clament, nos veros Christi, ipsiusq; Crucifixi, sectatores esse. Ad quod inuitat nos, cælum & terra, quin creatura magis vniuersa, simulque Creator. Sed nunc fati: Sint tres Rationes.

Prima est, quòd Christus mortis periculum in primis, postmodum verò & supplicium non pro se, sed pro nobis subiit. Dixit prius: *Eamus in Iudæam iterum.* Poterat ab aliquo cogitari, quòd in Iudæam inueniret còmodum aliquod suum: Hoc vt excluderet subiicit: *Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum.* Sic declarans, quòd propter alterius utilitatem, qui amicus esset, se dat in periculum. Quam utilitatem, quia non necessaria videbatur, explicat tertio dicens: *Lazarus mortuus est, sed eamus ad eum.* Tacet amicitiam, & resurrectionem: quia de his iam dixerat: *Amicus noster, vt à somno excitem eum:* & nè suum opus iactare videretur, antequam faceret. Ex quibus fit euidentissimum, & laborem itineris suscepisse, & periculum subisse, & mortem ipsam tandem obisse; Totum propter nos. Si ergo, propter nos & propter nostram salutem, pertulit ista omnia, quis nostrum hanc detrectabit imitationem? Quis Christum sequi repudiabit? Quis vel modicum abhorrebit ab hac sequela? Quando Abimelech militibus suis dicebat: *Quod me videris facere, cito facite:* non eorum gratia quidquam operabatur, sed suimet, & iidem ipsi illius, non suam intendebant utilitatem. At Christus quidquid fecit, pro nobis fecit; & quòd nos ad eius imitationem facere iubemur, id totum in nostrum cedit emolumentum nostramq; salutem. Hanc ob causam Salomon in gaudium patris, filii Sapienciam refert: Stultitiam verò ac vitium, in ipsius filij dispendium. *Vir, qui à Prou. 29. 7. mas Sapienciã, latificat patrem suum: Qui autem*

autem nutrit scorta pedes substantiam Pater enim bonum quaerit filij, ac propterea in eius emolumento iustificatur. Ita Christus, vt vetus Pater & amans, de nostra salute sollicitus est, ad eamque, & sua opera, & nostra omnia, dirigit. Quis ergo non sequetur illum? Quis portante onera nostra non sequetur? Magnum est, si digitum apponas tu pro te, vbi pro te, ipse humeros subicit atque seipsum totum?

16. Secunda ratio Amor est: *Eccè què amas infirmatur. Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum* Quod facit amanter facit, liberaliter facit, non ex debito aut ex necessitate; sed quia voluit; propterea quod amabat. En lacrymæ: *Et lacrymatus est Iesus*. Ex his conuice, quomodo amabat eum. Tu nunquam amorè istum suum compensabis ex aequo, ames quantum liber, debita semper, non liberalis est dilectio tua. Iam praeventus es, & affectu & effectu: testis est imitatio, quæ à te exigitur. Quid est imitari, nisi sequi? Quem sequeris, nisi praecedentem? Amauit ipse prior, saluauit ipse te, neque de tua salute cogitantem. Et hæc causa non est maxima, quam obire illum imitari debeamus? Puelle vorum, in puellari ætate existentis, sequens patris consensus ratificabat. At hic Christi praecedens autor, nos ad amandum trahit, nostrum regulat, nostrum sanctificat, & confirmat amorem, amorè creat, amorem ratificat, amorem nostrum erigit ad Deum. Sacer ignis, qui de cælo descendit, viuus per se conseruabatur: iubeat tamen Dominus, vt iugiter nutretur. Et hæc erat vna causa, quare continuanda essent sacrificia. Vnde scriptum & iussum est:

Nū. 30.4.

Num. 28.

24.

Luce. 12. 49.

post distinctam enim holocaustorum, & sacrificiorum iussione, subditur: *Ita facietis per singulos dies septem dierum in sommit ignis, & in odorem suauissimum Domino*. Ignem sui amoris Christus de cælo venit mittere in terram; nunquid vt extinguatur consentiet? quin magis, quid vult nisi vt ardeat? excreseat? dilatetur, ascendant? Fiant, fiant ergo sacrificia nostra in illo, nostra opera bona sint cibus ignis, sint esca flammæ, sint huius incendij feruens excitatio atque perpetua. Ignis ante

praecedit, dum ipse prior dilexit, vt nos diligat in charitate perpetua, cum nos pariter diligamus, & consequenter. Iugis sacrificio suo, & nostra adiciatur. Ipse semper, vesperè & mane: nos in sabbatis, in caelendis, in festis, in hostiis voluntatis ignem istum cælestem nutriamus, illi fomitibus subiciamus. Nulli dubium quod agni illi, qui quotidie immolabantur bis, vnus videlicet mane, alter vespere, non essent memoriale passionis Christi, cuius memoria mane, prima videlicet parte populi Dei fiebat in sacrificiis, & cuius commemoratio postea facta est, fit, & fiet, dum durat seculum, videlicet ad vesperam in Euchariis sanctissimo Sacramento. Ad ergo illius imitationem, & nos offeramus & sacrificemus sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, & vitulos laborum confitentium Domino, & eleuatio manuum nostrarum sit veluti sacrificium vespertinum, nempe ad imitationem crucifixi Iesu Christi Domini nostri.

Tertia demum ratio sit, quod ipse portauit pondus diei & æstus; nos vix vnâ horâ facimus. *Posuit enim Deus in eo iniquitates omnium nostrum*: & ita peccata multorum tulit: *Nos verò vnusquisque onus suum portabit*; ego meum, tu tuum; quod tamen neque portare possemus, nisi ipse prius portasset, totumque pondus sibi antea imposuisset, nisi praecedens ipse pro omnibus mortuus esset. Conquereretur Moyses, quod sol totius populi pondus portare non posset. Tulit Deus de spiritu suo, & distribuit septuaginta viris, qui illum adiuuarent: *Auferam* (inquit) *de spiritu tuo, & tradam eis, vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graueris*. At verò solus Agnus Dei est, qui tollit peccata mundi, qui solus grauat. Torecular calcet solus, & de gentibus vir non est cum eo. Quin & discipuli eius relicto eo omnes fugerunt. *Vnus est mediator, Dei & hominū, homo Christus Iesus*: qui solus potuit aperire librum, & videre illum, ponens legem Dei Patris in medio cordis sui, vt consummaret opus, quod dedit ei, vt faceret. Si de plenitudine spiritus eius accepimus omnes nos, hoc non est, vt cum illo onus sustineamus.

remus, vel ne solus grauetur; sed fructum nobis imperit laborum suorum, atq; passionum, solus ipse laborans, solus patiens, solus Patris furorem placans, solus ipse propitiatio pro peccatis nostris: *non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Sed nobis propterea laborandum est, vt digni efficiamur passionibus Christi, eiusque promissionibus. Obtulit ipse pretium pro nobis, reconciliationem fecit. Hanc tui vis, vade reconciliari Patri tuo, agens poenitentiam super peccato tuo, per quam tibi Christi satisfactio largiatur, ita communicans Christi passionibus. Non pigeat ergo esse nos modicum passos, vbi dolores nostros ipse portauit. Abimelech ille, qui dicebat: *quod me videtis facere, cirò facite*, non plus ceteris laborauit, & fortè nec tantum. Christus dicit: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis.* Nō dixit: *Quod ego feci, aut, Quantum ego feci; sed Quemadmodum: similitudinē proposuit, non quantitatem, non substantiam.* Sit sua mors exemplum nostrū, quod imitemur, non quod impleamus. Et erit, qui modicū istud derectet renuat? Pro nobis ipse passus est, non pro se. Liberaliter, nō ex debito tulit scelera nostra, neq; à nobis expectans retributionē, vel à quoquam: abyssos omnium tribulationū penetravit vsq; ad extremum. Nos nobis laboramus; necessitate adducti; sed leue & momentaneum est pondus tribulationis nostrae: & adhuc tamen recedimus post tergum Domini? & non dicimus corde, & opere. *Eamus & nos, & moriamur cum eo?*

Sed iam & necessitatem videamus, & vtilitatē nostram. Tunc morimur cum eo, quando, quo modo, quāve ratione mortē obijt ipse, & nos obimus. Quo modò mortuus est ipse? Ipse seipsum expoliavit, vt nudū vestiret, & indueret stolā glorię. Moriens vitę abrenuntiat, voluntati, animę, corpori; totum se tradens in manus peccatorum, & voluntati eorum, tanquā agnus coram tondente se, nihil sui sibi referuans, quod non ponat & deponat pro ouibus suis: Hinc tot passiones, & Crucis mors turpissima. Hoc voluit in suis vestibus de-

signari, de quibus ideò & Propheta & Euangelista mentionem fecerunt, dicentes: *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super Psal. 21. 19. vestem meam miserunt sortem.* Quod verò & Ioan. humanitas quoddam velut indumentum 20. 24. fuerit Diuinitatis suę, habet Paulus dicens: *Formam serui accipiens, in similitu Philip. 2. 7. dinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Et ipsemet Isaias: *Omnia vesti- Isa. 63. 3. menta mea inquinauit.* Hęc vestimenta deposuit, vt lauaret nos, & indueret. Deposuit autem in passione sua traditus principibus sacerdotum, totiq; Synagogę ac deniq; gentibus, qui omnes ligauerunt & tenuerunt eum, & pro viribus omnia abstulerunt, vt etiam memoriam eius tollere conarentur: Ita mortuus est ipse. Iste est nouus homo, quem debemus induere. Tu autē nolles expoliari, sed superuestiri: hoc non datur. Si enim scissura noui non ponatur in veteri vestimento, quomodò totum nouum veteri superindues? Necessè est ergo, si volumus stolā puram, vt expoliamus nos veterē hominem. Quod quomodò perficiatur, docuit ipse expolians, & exinaniens se. Id ergo præstabitur, si moriamur cum illo; mortificantes membra nostra; carnem nostram crucifigentes cum vitiis & concupiscentiis: odio habentes patrem, & matrē, & reliqua omnia, adhuc autē & animas nostras, vt nihil remaneat in nobis quod sit nostrum, vt verè non simus nostri, sed alterius.

Sic, sic cum Christo moriendum est. 19. Hoc prærendit Paulus, dicēs: *Mortui estis, Exhorta- & vita vestra abscondita est cum Christo in glio. D. o.* Sed heu viuimus, viuentes, viuas. Col. 3. 3. ees. Si enim resistis malo, nōne viuus es? si quę tibi auferuntur, repetis; nōne viuus es? si iniuriam facis ac fraudem, nōne viuus es? Vis noscere hosce viuos? *Mortificate membra vestra, quę sunt super terrā, Col. 3. 5. fornicationem, impudicitiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quę est simul. chororum seruus; propter quę venit ira Dei in filios incredulitatis, in quibus vos ambulastis aliquando, cum viueretis in illis.* Vitia viuum faciunt hominē super terrā, cum viueretis in illis, dicit Paulus, recensitis peccatis. Peccata dum viuunt,

viunt, dum vigent, dum operantur, viuit homo peccati, filius perditionis. O quot viuentes sunt huiusmodi: Moriamur, moriamur morte iustorum, morte Christi, *Eamus & nos, & moriamur cum eo.* Tenet illum & comprehendunt, & ipse dimittit se teneri: ligant, & funes non rumpit: angariatur, & vadit: blasphematur, & tacet: percutitur, & sustinet: condemnatur vt reus mortis, & non contradicit: repudiatur, & non conqueritur: tolerat fortiter flagella, & quamimmo opprobria, immobiliter irrisiones, crucem portat, contemnit confusionem, ad omnia paratus. Tandem,

1. Pet. 2. 23. *cum malediceretur, non maledicebat, cum perteretur non comminabatur: Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt peccati mortui, iniustia viuamus.* Audis peccatis mortui? Mortuus est Christus, & nos moriamur. Mortuus est in similitudine carnis peccati, vt peccator reus mortis, vt seductor, vt blasphemus, vt nos veteri peccatis moriamur, in quibus viximus aliquando, & vtinam haecenus non viuamus. *Eamus, eamus & nos, & moriamur cum eo.* Si sic morimur, interim vita nostra abscondita est cum Christo in Deo. Christus Patri commendauit spiritum suum. *Spiritus est qui viuificat.* Patri ergo commendauit vitam suam, interim moriens inter homines, inter latrones. Vitam postmodum petijt, & tribuit ei longitudinem dierum in saeculum & in saeculum saeculi. Ita & vita nostra, dum moritur, cum Christo, abscondita est cum Christo in Deo: sed completa morte & mortificatione, accedamus ad Thronum gratiae eius, petentes vitam nostram, & ipse vitam & misericordiam tribuet nobis. Ergo *eamus, & moriamur cum eo,* quoniam si mortui fuerimus cum illo, simul & cum illo viuemus, quod nobis concedat, qui viuit & regnat, &c. Amen.

MORALE.

20. **V**T quid ergo nos cum Christo non morimur, sed moramur in delictis nostris? times turpitudinem Crucis? times acerbitatem mortis? gloriam non assequeris neque vitam. Si non vis expoliari, non restieris. *Qua enim conuentio iustitia ad iniquitatem?* Non contumetur vitis sanctae virtutes. Non licet secundum legem vana operiri veste, quae ex lino fit & lana; vt intelligas multo magis reici diuersa vestimenta, quae sibi murus non conueniunt. Paulus exhortans, vt induamur arma lucis, praemisit: *Abiciamus ergo opera tenebrarum.* Recede de Aegypto, si terram expetis praemissionis. Solue vincula collum, si cupidus es libertatis. Exi de domo tua, vt ad domum Domini possis ascendere. Relinque quae possides vniuersa, quae nihil sunt prope, vt constituaris super omnia bona, quae non possides, quae numerari non possunt neque aestimari. Exi mundum, vt Christum induas. Sic decretum est. Totus labor est in expoliatione: In hac relinquitur omnia, odimus animam, carnem crucifigimus, nobis ipsis abrenunciamus. Sed qui seminat, granum bonum proficit, dispergit, abicit, id tamen facit in spe fructus percipiendi. Non sumus immensi, dum huc tendimus, inde recedimus. Dum superiorem ascendis gradum, defens inferiorum; aperis tuam manum tuam, vt quod non habes, apprehendas; id dum agis, linquis quod tenebas. Vide vt trum melius sit, num quod tenes, an quod speras. Vide si melius consequeris, minus bono dimisso. Si hoc certo fueris arbitratus: adigat te certa spes, trahat, impellat, cogat, vt libentissimè, quae retro sunt, obliuiscaris, vt ad ea, quae sunt anteriora, peruenias. O commutatio! O locupletissima desertio! O altissima paupertas quae de stercore erigit pauperem, vt collocet eum cum principibus. Quis non libenter ac promptè de stercore egrediatur? & eò magis, si exitus ille te eleuat ad sedem Regni? Num bene sibi esse putauerunt, qui amplexati sunt stercorea? Profectò. Nam Psalmus canens in laudes Dei: *Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem:* eandem rem nominibus terrae & stercoreis, significauit. Ergo qui terrena sapiunt, & quibus terrena sapiunt, hi sapiunt quae sunt super terram. hi cœco delectantur, gustant fructus terrae, paradus est illis terrena inhabitatio. Heu ergo quot

Can. 1.
Dicitur 11.
Ecc. 1.
Ecc. 2.
Ecc. 3.
Ecc. 4.
Ecc. 5.
Ecc. 6.
Ecc. 7.
Ecc. 8.
Ecc. 9.
Ecc. 10.
Ecc. 11.
Ecc. 12.
Ecc. 13.
Ecc. 14.
Ecc. 15.
Ecc. 16.
Ecc. 17.
Ecc. 18.
Ecc. 19.
Ecc. 20.
Ecc. 21.
Ecc. 22.
Ecc. 23.
Ecc. 24.
Ecc. 25.
Ecc. 26.
Ecc. 27.
Ecc. 28.
Ecc. 29.
Ecc. 30.
Ecc. 31.
Ecc. 32.
Ecc. 33.
Ecc. 34.
Ecc. 35.
Ecc. 36.
Ecc. 37.
Ecc. 38.
Ecc. 39.
Ecc. 40.
Ecc. 41.
Ecc. 42.
Ecc. 43.
Ecc. 44.
Ecc. 45.
Ecc. 46.
Ecc. 47.
Ecc. 48.
Ecc. 49.
Ecc. 50.
Ecc. 51.
Ecc. 52.
Ecc. 53.
Ecc. 54.
Ecc. 55.
Ecc. 56.
Ecc. 57.
Ecc. 58.
Ecc. 59.
Ecc. 60.
Ecc. 61.
Ecc. 62.
Ecc. 63.
Ecc. 64.
Ecc. 65.
Ecc. 66.
Ecc. 67.
Ecc. 68.
Ecc. 69.
Ecc. 70.
Ecc. 71.
Ecc. 72.
Ecc. 73.
Ecc. 74.
Ecc. 75.
Ecc. 76.
Ecc. 77.
Ecc. 78.
Ecc. 79.
Ecc. 80.
Ecc. 81.
Ecc. 82.
Ecc. 83.
Ecc. 84.
Ecc. 85.
Ecc. 86.
Ecc. 87.
Ecc. 88.
Ecc. 89.
Ecc. 90.
Ecc. 91.
Ecc. 92.
Ecc. 93.
Ecc. 94.
Ecc. 95.
Ecc. 96.
Ecc. 97.
Ecc. 98.
Ecc. 99.
Ecc. 100.

quot sunt, qui sic amplexati sunt stercorea?

Ergo te erigi de stercore pigebit? de lacu irrisionis erigi? eripi de luto facies? Cur *Gen. 3. 28* crabrones misit Deus ante populum suum, ad fugandos Chananæos, eiiciendosq; de terra? Per quæ quis peccat, per hæc & punietur. In abominationibus volutabuntur, tamquam in stercore, facti ipsi crabrones spontanei ac scelestissimi. Ergo crabrones vilissimi sunt, atq; indignissimi, qui terram diligunt, qui terram appetunt, qui terram toto incolunt cordis affectu. *O quam vilis facta es, nimis iterans vias tuas has, circumiens terram, eamque perambulans, ut totus de terra existas.* Si in his delectaris, qui sis, tu ipse te demonstras, nempè vermis & nõ homo; crabro & non vir; Serpens, qui terram comedit, serpit laumi, maledictus inter omnia animantia, & bestias terræ. O si veritatem videremus, quantam hominis huiusmodi vilitatem, abiectiõnem, turpitudinem perspiceremus!

22 Sed verbum illud Propheta: *amplexati sunt stercorea*: quandam insinuat delectationem, quam in his vilibus homines experiuntur. Ergo tam viles, tam spurcas, tam canosas, atque stercoreas delectationes corda vestra possident, ð mortales? Sed quid? non plus est in his molestia, quam lætitia? non plus fastidii, quam gaudii? nõ plus grauitatis, quam suauitatis? O filii Israël, non sedebatis super ollas carniũ in Ægypto? Non erant vobis cucumeres, & cepæ, & allia, & pisces? Quid ergo clamastis ad Dominum? Quæ gratia fuit, quod in virtute ascendistis ex Ægypto? Audio dicentem Deum ad Moysen: *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui presunt operibus; & sciens dolorem eius descendisti, ut liberem eum de manibus Ægyptiorum.* Vbi pisces? vbi carnes? vbi olera placentia, delectantia, reficientia? nulla horum sit mentio, sed afflictionis modò, clamoris, laboris, doloris. Nihil, nihil est proflus, quod in mundo delectat, si spectes mala, quæ inuehit, obruens, opprimens, vsque ad interuiccionem affligens. Ergo etiam dum stercorea amplexaris, spinis inhæres cornibus, coronâ capitis tui.

Amplexus iste à Propheta, vt quid miserum, commemoratus est? *Thren. 4. 5* *Qui vescebantur* (inquit) *voluptuosè, interierunt in viis. Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.* Longè, longè sunt hi à voluptuosis, à gratis, à delectabilibus. Non est qui consoletur eos; nihil est, in quo possit verè delectari. Fœtida omnia, turpia, lædencia, displicentia.

Et hæc ergo tædebit à nobis abscondere, vt bonis repleamur? Potiora quidem ac digniora Apostolus proposuit: nam de his nec dignatus est recordari. *Quædã meminuit, quæ apud sapientes potuerant estimari, & de his tamen dixit: Omnia arbitror, vt stercorea, vt Christum lucrifaciam.* Totum, q; Christum non est, neq; Christi est, vt stercorea abiicit, qui sapiens est. Vides cur exhortamur atque iubemur indumentum istud vile nos expoliari? vt Christum induamur. Illa (inquit) arbitror quasi stercorea, vt Christum lucrifaciam. Ipsa per se Ægyptus, durante duritia opprimentium, erat derelinquenda. Nos hæc contemnimus, vt Christum possideamus. Nam *qui Luc. 15. 12. iis delectatur, exors est Christi.* Adolefcentior filius simul & patrem relinquit, & substantiam dissipat, & seruiturem patitur & famem. Rectè ergo Salomõ: *Vir, qui amat sapientiam, latificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.* Dùm amorem sapientiæ, scortorum opponit nutritioni, nonnè ostendit longè nimis illum à sapientia abesse, qui vadit post concupiscentias suas? *latificat ille patrem; perdit iste substantiam,* quia illi deberur Patris hæreditas, iste & Patrem perdit & substantiam. Qui adhæret meretrici, derelinquit patrem & matrè, fit cum scorto earo vna; ab his separatur, cum quibus quid vnum erat naturaliter. Quid perdis miser dũ corruptioni inhæres? substantiam, patrem, panem, Christum. *Qui nutrit scorta, perdit substantiam.* Non ergo tibi, dum expoliationem suademus, boni alicuius suademus destitutionem, sed ad bona ducimus, ad vitam, ad gloriam, ad verã substantiam. Loth *Gen. 19. 15.* si mansisset in Sodomis, non propterea seruasset domum suam, & omnia, quæ habebat, sed ipse quoque cum illis periisset.

ab Angelo eductus, factus est Princeps duorum populorum, quibus Terram dedit Dominus ad habitandum, & populum ab eius inuasionem prohibuit dicens: *Non*

D:ut. 2.9. dabo quidquam de terra eorum: quia filii Loth tradidi Ar in possessionem. Qui remanserunt, omnes perierunt. Exite, exite. E-

Eph. 4.22. xuite, exuite veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Exuite laccerum vestimentum, vt nouum induatis, integrum, pretiosum, & pretiosum: alioquin & vestitus peribit, & qui vestitus est. Quoniam qui nutrit scorta, perdet substantiam.

Prov. 29.3. At si, qua corrumpuntur secundum desideria erroris, dereliquerimus, omnem pretiosam substantiam reperiemus, rapiemus, recipiemus. Qui sic facit, amat sapientiam, & suum lætificat Patrem. Qui nutrit scorta, corruptionem amat, qua sua omnia bona corrumpit, & hoc secundum desideria erroris, desideria (inquam) errantia, extra rectam viam deambulantia. O desiderii errorem, quo que sibi noxia sunt, cupiunt homines insipientes. Nimirum quia qui nutrit scorta, perdet substantiam. Hominem itaque hunc veterem, amabo vos, deponamus, perdamus substantiam potius, perdamus & animam propter Christum, & illam inueniemus, & illum omnemque substantiam pretiosam, quam nobis acquisiuit ipse sanguine suo.

O Deus, quomodo laborauit sustinens? quomodo flagellis cæditur, quasi male operans? Quomodo reus mortis iudicatus est à clamantibus. *Blasphemauit? Quomodo cruci adductus, & adductus ab eo,*

Matth 26. 85. qui dixit: Innocens ego sum à sanguine iusti huius? Quid fuit in causa? Pallium dimisit in manu adulteræ, nudus profugit ab

Gen. 39. 12. ea, demisit vestimenta sua, vt his indueret reuertentem de Villa, vbi porcos pauerat infelix gentilitas, exiit se tunica sua, vt nudum operiret. Eia ergo serui Dei, seruitutem abicite ciuis illius, qui mittit in villam: ad Patrem reuertimini. Induimini

Rom 13. 14. Dominum Iesum Christum, improprium eius portantes in mente, stigmataque eius in corpore vestro. Crucem adcamus deprecantes, vt nos nobis exuar, vt digni habeamur vestimento eius, formam il-

lius portantes, ignominiam & gloriam. Amen.

FERIA II. DOMINICÆ DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Egressus est Iesus, & Discipuli eius in castella Cæsarea.

Marc. 8. 27.

ARGUMENTVM.

De Passione Christi. Ostenditur opus esse Diuinum. De infinitate valoris operum Christi. Quomodo sint talia. De excellentia status hominis Christiani.

DATA lege veteri populo per Moysen, quamuis illam a se exiit latam esse Deus ostenderit per voces, & ignem, & terribilia signa, quæ in monte Sinai apparuerunt, ad eod vt vocem Dei audierit vniuersus populus. Vnde certi iam, quod Dominus locutus esset, trementes dixerunt: *Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Quamuis pactum quoque fuerit inter Deum & populum, in quo pollicitus est populus se legem seruaturum, voluit tamen adhuc excellentius illud stabilire per sanguinis effusionem, quo & liber aspersus est, vbi Lex ipsa erat scripta, & populus pariter sanguine eodem unctus est, qui illam fuerat obseruaturus. Sic enim scriptum est: Scripsit Moyses vniuersos sermones Domini, & mane conuersus, adificauit altare ad radicem monti, & misitque iuuenes de filijs Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque victimas pacificas Domino vitulos duodecim. Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras, partem autem residuam fudit super altare. Assumenque volumen sacerdos, legit audiente populo, qui dixerunt: Omnia,*

qua locutus est Dominus, faciemus, & erimus obediētes ille vero sumptum sanguinem repperit in populo. Exponit autem A postolus: *Lex omni mōdato Legi à Moyse uniuerso populo, ac ipiens sanguinem vitulorum & hircorum, cum aqua & lana coccinæ: & hyssopo, ipsum quoque librum & omnē populum aspersit.* Quæ certe figura fuit eorum, quæ Dominus Iesus fuerat operaturus. Tuli ipse prius Euangelicam legem, atque ore proprio promulgauit, prædicans Euangeliū Regni: adeo ut esset de illo prædictum. *Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum; omnes, qui tenent eam, peruenient ad uitam.* Postmodū verò suo sanguine dedicauit, ut veluti morte sua testamentū à se conditum cōfirmaret. Hinc Paulus de illo: *Novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum prauaricationum quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt æterna hereditati.* Vbi enim testamentum est, mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet, dum uiuit qui testatus est. Sua igitur morte legem suam ac nouum testamentum stabiluit. Altare crucis, seipsumque aspergens, uniuersū s; fideles sanguine in craterib; Sacramentorum conseruato abluens; ut sanguine illo eodem, quo ipse in sua passione aspersus est, & Deum reconciliaret, quem altare figurabat; & populum sanctificaret. En quantafapiētia factum est, ut tempore isto Quadragesimali Lex Domini in sacris lectionibus proponeretur. Deum verò Passio Domini nostri Iesu Christi, oculis mentis ac fidei nostræ iam tandem obijceretur. Idcirco audimus hodiē ex Euangelio verba illa Domini: *Oportet filium hominū pati multa, & reprobari à senioribus, & à summis sacerdotibus & scribis, & occidi.* Ad sacram igitur Domini-cam passionem nostrum intuitum cōuertentes sacram sancti Euangelij lectionem attendamus.

2. Caput huius nostri sermonis, quem, ab Euangelio diligenter considerato, rationabiliter haurimus, est hoc; quod uidelicet Passio Domini nostri diuina est. Quod

certe congruum est in primis intelligere, ut illam reuerenter suscipiamus tanquam rem præstantissimam; neque ab exteriori vilissima atq; abiectissima superficie & apparentia decipiamur. Si tanti Iacob attimasset locum, in quo dormiuit, dum è domo sua recedens, ibat in Mesopotamiam, forte non se in illo prostrasset ad dormiendum. Idèd per visionem cognita loci sanctitate, expergefactus, aiebat: *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam; pauesque q; à terribilis est (inquit) locus iste. Non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli.* Dormimus nos cum Apostolis tempore Passionis, id in tempore facientes, quod in loco fecit Iacob: sed nunquid, qui dormit, non resurget? Num aliquandò non euigilabūt corda nostra, ut intelligamus, quam terribilis sit hora ista passionis, quam altū reconditumq; mysterium, ubi Cruci, quæ est scala cœli, innixus est Dominus? Exiit Iacob lapidem, in quo dormiebat, sic eleuetur in mente nostra lapis iste, q; reprobatum est ab ædificantibus, & exaltetur, ut sit in caput anguli, ut agnoscamus & credamus, quia hic Agnus Dei, qui tollit peccata mundi, verè Filius Dei est, & Princeps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Vixit lapidem Iacob: Vixit Spiritus Domini Christum; qui idèd Christus est, vnctione misericordie suæ, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum. In eo enim, in quo passus est ipse, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari. Vngit illum Ecclesia prædicās magnificentiam regni ejus, & multitudinē miserationum suarū, quas nobiscum operatur, virtute suæ Passionis. Vngamus & nos oleo compassionis, passionem suam linientes, atque idèd deuotè contemplantes. Ibat Moyse ut videret, quare arderet rubus, & non cōbureretur; sed admonitus de loci sanctitate soluit calceamenta de pedibus suis. Ardet rubus in Passione, sed non comburitur: quia Dominus in medio flammæ ignis hostium persequentium perseuerat Filius Dei; interim vadit ad Patrem, & clarificatur ab eo. Pedes nostri, affectus nostri: ut iis accedere valeamus ad Deū, & iuxta Crucē stare,

Gen. 28. 16

Psal. 117.
22. & 1.
Pet. 2. 7.
Ioan. 1. 29.
Apoc. 1. 5.

Gen. 28. 18.
Heb. 2. 17.

Exod. 3. 2.

extrahamus illos à mortalibus desideriis, & sensalibus cupiditatibus; sciens quòd Passio Domini non est vulgaris res, sed nimium admiranda. Prudenter itaque sanctus Ioan. Euangelista, qui, vt Aquila viderat mysteria Regni Dei, & fuerat intuitus, quantus hic esset, qui bellum commissurus esset cum Principe huius mundi, munitus non armis Regis Saulis, sed baculo pastoralis & funda & lapide, circumdatus videlicet infirmitate, ex qua crucifixus est. Ioannes (inquam) passionem describiturus, alta petit, explicans altitudinem Filij Altissimi, dicens.

Ioan. 13. 3. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit.*

Ergò & nos docti ab Euangelio in capite huius mysterij consideramus altitudinem eius, vt dignè suscipiamus & reuerenter, quæ à Deo donata sunt nobis. Altiora autem de Passione Domini cogitare non possumus, quam quòd res diuina sit. Id quòd in Euangelio demonstratur ex duobus, ex eo videlicet, quòd qui patitur, declaratur Filius Dei; & ex eo, quòd Petro exprobrat Christus; quòd non sapiat quæ Dei sunt; quando eunti ad Passionem reluctare conatur.

Diuisio.

³ Horum primùm vt clariùs elucescat, Dominus primùm interrogat discipulos suos, dicens: *Quem me dicunt esse homines?* Et respondentibus illis: *Ioannem baptistam, alij Eliam, alij quasi vnum de Prophetis.* Secundò iterum interrogat: *Vos verò quem me esse dicitis?* Et respondente Petro: *Tu es Christus.* Hanc Petri confessionem primò laudauit & confirmauit, vt à Deo proficiscentem; vt legimus in Matthæo: *Beatus es Simeon Bariona: quia caro & sanguis non releuauit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est.* Secundò remunerauit subdens: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauis Regni caelorum.* Et quoniã veritas ista, quòd esset Filius Dei, altior erat, quàm vt capere illam posset vulgus, cominatus est eis, ne cui dicerent: & ne forte videretur iactari, si per discipulos suos, & se ostentaret Filium Dei. Voluit tamen id eos scire, ne dum viderent eum pati, scandalizarentur in illo. idè enim mox de sua Passione verba fecit:

Mat. 16. 17

Et cepit docere eos, quoniam oportebat filium hominis pati multa. Vbi manifestum facit, quare voluerit personæ suæ excellentiam cognosci, nempe vt in Passione non putaretur succumbens ac victus; moriens, ac perditus, & derelictus à Deo, atq; contemptus. Hoc ergò nobis notum sit quòd hic, qui quasi ovis ad occasionem ducetur, & quasi agnus corã tondeute se obmutescet, & non aperiet os suum, vt prædixit Isaias; brachiũ Domini est, vt videm protestatur: *Quis credidit (inquit) audienti nostro: & brachium Domini cui reuelatum est: Brachium quidem est omnipotens. Sed quoniam circumdatus est infirmitate, & infirmitates nostras ipse portauit, quoniam Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Quis nobis crederet, dicentibus; quoniam *Hic est Filius Dei, & omnipotens sermo eius, portans omnia verbo virtutis suæ?* Præuenit itaque pusillũ gregem suũ, in caelestibus reuelationibus, quibus nos confirmauit in fide Diuinitatis eius, & Maiestatis immensæ. Stat ergò sententia, Passionem Christi rem Diuinam esse, quando qui eam perpetitur, verè est Deus, licet absconditus.

Immediatius verò ostendit adhuc Dominus, Diuinũ hoc esse negotium, quando præmonstrata iam illis hac sua passione, increpanti illum Petro de hoc, illum sic abiecit: *Vae retrò me Satana, quia non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.* Quæ verò quæso sunt illa, quæ Dei sunt, nisi quæ ipse prædixerat: *Oportet Filium hominis pati multa & reprobari, & occidi.* De his increpauit eum Petrus dicens, vt habet Matthæus: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Passio ergò res Dei est, & hoc adeò, vt qui illam impugnat, iuste Satanas nominetur.

Quibus in verbis tria rerum genera à Domino distincta esse videntur. Aliq̃ enim sunt Dei, alia hominum, alia Satanae. Pati pro hominum salute, res Dei est. Refugere passiones & tribulationes, res est hominũ. At contradicere his, quæ Dei sunt, & salutem humanam consulunt, res est Satanae. De sublimioribus exordium, quæ sunt illa, quæ Dei sunt.

Dico

5 Dico multa. Primum est, quod omnia, quae facta sunt, Dei sunt; quoniam a Deo facta sunt. *Vnus est enim Altissimus, Creator omnium & sine ipso factum est nihil.* I-
 1. *deò canitur illi: Tui sunt caeli, & tua est terra, & universi qui habitant in eis.* Ipse enim creavit calum & terram, & omnem ornatu
 2. *eorum.*

Secundò, quamvis vniuersa, quae sunt, Dei sunt, quaedam tamen sibi singulariter applicauit, vt speciali modo sua sint. Et hoc est quod dici confuevit in Scriptura; *Super quos inuocatum est nomen tuum.* Vnde canitur: *Caelum caeli Domino, terram autem dedit filijs hominum.* De populis autem omnibus vnum sibi delegit peculiarem. *Si custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculiis de cunctis populis. Mea est enim omnis terra, & vos eritis mihi in Regnum sacerdotale, & gens sancta.* Ex populo autem Leuitas elegit, quae dedicati essent cultui suo: *Ego tuli Leuitas à filiis Israel pro omni primogenito: Eruntque Leuita mei. Meum est enim omne primogenitum, ex quo percussit primogenitos in terra Aegypti: sancti sunt autem mihi quicquid primum nascitur in Israel, ab homine usque ad pecus; mei sunt.* Sic terram suam specialiter appellabat terram Israël; sic locum sanctificationis, vbi colebatur; sic omnia, quae ad Dei cultum pertinent. At modo singularissimo, sui sunt electi eius; de quibus Filius ad Patrem: *Rogo pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt: & mea omnia tua sunt, & tua mea sunt. Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi sum ego, & illi sint mecum: ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Et per consequens illa omnia, quae directè faciunt ad horum salutem, proprie Dei sunt. Passio autem potissimum, & super omnia hoc exequitur. Ergò inter ea, quae Dei sunt, primas ipsa tenet sedes super terram. Nam totus mundus, praterquam quod Dei est, quia ab eo factus est; proprie Dei est, vbi seruit ad salutem electorum suorum; & opera vniuersa, quae huc tendunt, sunt opera Dei.

6 Ea verò, quae salutem non spectant aeternam, si illi non aduerferentur, sunt hominum: vel ea absolute considerata, non quae vel aduerferantur, vel consentiunt saluti, si-

cut quae necessaria sunt ad temporalem vitam, quae commoda, quae vtilia, quae iucunda; inter quae est detrimenta euitare, sequi emolumenta. At quoniam Satanus aduersarius dicitur, & *Aduersarius noster Ioan. 8. 44. diabolus circuit, quarens quem deuoret; sicut & ab initio fuit homicida: ea Satanae tribuitur, quae nobis aduerfantur in via Dei.* Ita enim Satan fuit ille, qui Deum prouocauit aduersus Iob hoc praterxu, quod si eum Deus aduersis tangeret, ille aduersis fractus, Deo benedixisset in faciem, id est blasphemasset. Hinc & qui inimicitias exerceat aduersus seruos Dei, qui semen sunt Dei, dicuntur semen diaboli, & filij diaboli. *Inimicitias (inquit) ponam inter semen tuum, & semen illius, id est serpentis.* Cum autem praestantissimum opus Dei fuerit nostra Redemptio: Opus nullum magis Satanæ rectè ascribimus, quam huic obstare Diuinæ Redemptioni.

Tribus his distinctis, reliquum est vt videamus, qualiter ad versus haec nos gerere debeamus. Et si quis opera diaboli, vel quodcunque diaboli est, attendamus, hostiliter semper cum his nobis agendum est. Ideò enim Moyse praecepit Deus, vt aduersus Madianitas agerent hostiliter: quod illi per mulieres corrumpere conati essent populum, vt diis cultum exhiberent. Hinc est quod Dominus praecepit occidi, quicunque voluisset auertere aliquem de populo a cultu Dei, siue ille Propheta, siue propinquus & amicus; *Non acquiescas ei (inquit) nec audias, neque parcat ei oculus tuus, ut miserearis & occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum, & post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur.* Et quid aliud voluit nobis Dominus insinuari dicens: *Qui non odit patrem suum aut matrem, non potest meus esse discipulus: nisi cum aduerfantibus nobis in via Dei nullam nobis esse pacem, nullam concordiam, sed hostilitatem, bellum, repugnantiam, odium, quicunque illi sint, siue pater siue mater, siue filius siue filia; quin & si oculi sint, aut manus, aut pes, iique dextri, quin & anima ipsa? Etenim verba veritatis atque potestatis ista sunt, quae increpato Petro*

Petro

Marc. 8.35 Petro mox intulit: *Qui voluerit animam suam saluam facere perdet eam: Qui autem perdidit animam suam propter me & Euangelium, saluam faciet eam.* Hoc nemp̄ atrox est bellum, quod, qui est pax nostra Dominus Iesus, de caelo attulit in hunc mundum. Audi illum: *Nolite arbitrari, quia pacem uenerim mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam: Et inimici hominis domestici eius.* Parum est hoc, & hoc in super adiecit: *Qui amat animam suam, perdet eam; & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam.* Num maior, aut aequalis, vel similis dari potest inimicitia, quam ubi se ipsum odit, se ipsum abnegat, se ipsum mortificat, & crucifigit? Hoc ipsum cōtinuē faciendum est, ubi nos nobis ipsi scandalum sumus; ubi quid ex nobis peccatum trahit. *Mortificate* (iubet Paulus) *membra uestra, quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam.* Ut intelligamus membra nostra, animam nostram, nos ipsos mortificandos, & abnegandos in eo, quod aduersamur legi, Christo & saluti aeternae. Propterea enim & alibi Paulus ait: *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum uitiis, & concupiscentiis.* Et *uetus homo noster simul crucifixus est; ut destruat corpus peccati; ut uita non sit in uitiis peccati.*

8 Bellum igitur sumendum est nobis cum his omnibus, & nullo cum his pacto amicitia in eunda est. Ecce Dominus Petrum laudauerat, beatificauerat, extulerat ad id fastigij, ut caput esset ac Princeps totius mundi: At ubi illi aduersatur in opere salutis nostrae, Satanam uocat, a se repellit, ignorantiae criminatur: *Vade post me Satana. Non sapi quae Dei sunt.* Rursus, quantumcunque Petrus laborasset, ut a passione Dominum detereret, nihil profusus in eo profecisset. Erat illi quippē scandalum, quantum erat in se, ponens offendiculum.

Mat. 16.23 *Scandalum* (inquit) *est mihi.* Sed non propterea Christus scandalizabatur, non offendeat in petram illam, nihil persuasio

Petri operabatur in illo. At dilecta anima nostras, oculus noster, pes, manus, scandalizant nos: si ea diligimus, nos perdunt. Christus ergo abiicit, culpam, odit Petrum in eo, quod scandalum est illi. Et nos verebimur odisse animam? nos abnegare & oculum cruerem; manum abscindere aut pedē? *Neque parcat ei oculus tuus, ut miserearis, quia uoluit te abstrahere a Domino.* Deo tuo: ita iubebat lex. Christus qui scandalizari non potest, ait Petro: *Vade post me Satana: Scandalum es mihi.* Es nos, qui cōtinuē scandalizamur, offendentes in petras scandalum, ac saepe cadentes, scandalizantes patiemur? tenebimus? amabimus? Cur nos non arripit zelus Phinees, ut interficiamus scandalizantes, neque personam accipiamus, id solū in hominibus considerantes, quod fuit ad salutem animae? *Latur homo* (inquit S. Iohannes) *in sententia orū sui, & sermo opportunus est optimus.* Vide si sermo opportunus est, & tunc latere in eorum quia est sententia oris tui, non quia locutus est diues, non quia uerba haec ex ore tuo processerunt. *Diues locutus est,* (inquit Eccl. 10) *Sapiens & omnes tacuerunt, & uerbum illius usque ad nubes perducunt: Pauper locutus est, & dicunt: Quis est hic? & si offenderit, subuertent illum.* Vides non haberi rationem ueritatis? pietatis? uerā uilitatis? sed tamen accipi personas? Heu quod nimis acceptatores personarū sumus! *Non strum* (inquam) *emo carnem suam odio habet sed nutrit & fouet eam;* licet infirma sit, licet ad malum prona, licet aggrauans animam, licet deprimens intellectum, licet concupiscentis aduersus spiritum, licet operans in nobis omnem concupiscentiam. Moyses non defendit uxorem suam Aethiopsam, ob quam etiam contra ipsum locuta est Maria: Dominus defensor illius fuit. Carnis curam ne feceritis in desiderijs; & Dominus pugnabit pro uobis; & illam tuebitur a diluuiō aquarum multatum, ut pereunte omni carne, quae corrumperat uiam suam, illa seruetur, ex qua uerbum Dei futurum erat homo.

Iam adea, quae hominum sunt transfectores, attendimus, non hanc Dominum semper culpam, imō & his allicere ad se illos, qui sic

qui sic terrena sapiunt, vt cœlestibus non præponat. Dauid sit nobis exemplo; quod regnaret, humanum erat; Regem agebat, & vinebat. Habeas hoc, vbi Berzellai in-
 1. Re. 19. 35 nitarus à Rege, vt secum iret, recusans ait: Nunquid vigent sensus mei ad discernendum suauē, & amarum? Aut delectare potest seruu tuum cibus, aut potus? Vel audire possum vltra vocem cantorū, atq; can-
 10 Mat. 16. 38 taticum? De filio autem eius Chamaā sic ait Dauid. Mecum transeat Chamaā, & faciam ei quicquid tibi placuerit, & omne quod perieris a me impetrabis. Hæc huma-
 Num. 17. 7 nana erant. Hæc quidem amauit Dauid, & suscepit de manu Domini, vt munera e-
 1. M. 16. 9 ius. At quando pro peccato suo ab eo ablata sunt, stultum aliquid contra Deum nō est locutus, sed patienter egit. Quin & Se-
 1. M. 16. 9 mei viro de cognatione domus Saul blasphemante illum, fugientem à facie Absalon, noluit illum occidi. Quin Abisai, qui dixerat. Quare maledicis canis hic mortuus Domino meo Regi? Vadam, & amputabo caput eius. Ait Rex: Quid mihi, & vobis filij Saruia? dimitte eum, vt maledicatur; Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid: & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Dimitte eu, vt maledicatur iuxta præceptum Domini. Si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac. Vide quomodo se habeat Dauid erga temporalia, & fruens habitis, & ferens æquo animo, illis ablatis, omnia sub Deo. In his qualiter se gerat homo prudenter, prolixè docet Salomon in parabolis suis. Quod verò in his felicitas non sit, vt nec cum delectatione & dilectione vtamur creatura, monet in libro Ecclesiaste quasi concionator de vmbone. At tandem quomodo his spiritus solius Dei amplexibus delectemur, soli Deo vacantes, profundissimis ænigmatibus instruit in canticis canticorum. Hinc Paulus dimissis, qui terrena sapiunt, ait: *Nostra autem conuersatio in cœlis est.*
 Exhortatio
 Pro. 15. 21. *Stultitia est gaudium stulto. Qui autem prudens est, auigilat gressus suos. Qui firma*
 Tom. II. Bellintani.

tur in illis, sedens vt cœcus iuxta viam mēdicans, quærens ditari, vt læretur in diuitiis multis, hic stultus est, non habens discretionem boni, & mali. Et si quando diuitiæ affluant, & dicat animæ suæ: *Animæ mea, habes multa bona; comede, bibe, epulare, latare.* Nunquid non stultitia gaudium est stulto: si scientiam haberet, videns hæc caduca, fugacia, corruptibilia, quin & fallacia, haberet & dolorem. At verò qui intelligit veritatem, prudenter dirigit gressus suos, sic transiens per bona temporalia, vt non amittat æterna.

SECUNDA PARS.

PRÆCEPTVM Apostoli: *Quæ sursum sunt sapite, nō quæ super terram:* apprimè ad rem nostram facit, qui quæ Dei sunt, sapere istruendi sumus, ne terrena sapientes abiiciamur à Deo saluatore nostro; qui vt nos eriperet de præsentī sæculo nequam, sic venit in mundum, vt denuò relinquens mundum, & ad Patrem vadens, sic exaltatus omnia traheret ad seipsum, aded vt de illis dicere posset: *De mundo non sum, sicut & ego non sum de mundo.* Passionem ergò Christi inter ea, quæ Dei sunt, imprimis sapere nos conuenit, illam potissimam æstimantes, & appretiantes secundum valorem suum. Hæc autem veluti pecuniam suam dedit ad mensuram, vt reciperet eam cum vsuris, nempè vt per eam acquireret sibi magna & pretiosa, quæ sint populus eius & oues pascuæ eius. Dedit quippè animam suam pro ouibus suis, id est vt essent oues suæ, quibus propterea dicitur ab Apostolo: *Empti estis pretio magno.* Et hæc est Ecclesia, de qua idem Apostolus dixit ad quosdam, qui secum erant: *Posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.* Et populus acquisitus, de quo Petrus: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, id est acquisitus; qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei.* Porro quia dilexit Patriarchas Abraham, Isaac & Iacob, ided elegit filios eorum, vt essent populus eius. Ità enim scripsit & dixit Moyses: *Dilexit Patres tuos, & elegi semen eorum post eos.* Attamen vt re ipsa
 T t t ad-

Luc. 12. 19.
 10 Col. 3. 2.
 10 Ioh. 17. 16
 1. Cor. 6. 20
 Act. 20. 28
 1. Pet. 2. 9.
 Exod. 19. 6
 Dent. 4. 37

adsciferet illos in populum suum, ac qui fuit illum sibi, educens de Ægypto in manu potenti, & brachio extento. Sic enim

Psal. 76. 16. canitur à Propheta: *Redemisti in brachio*

Psal. 73. 2. *tuo populum tuum filios Iacob, & Ioseph. Et*

Memor esto congregationis tuae, quam possedi-

disti ab initio. Redemisti virgam hereditatis

Deut. 4. 32. *tua. Quod amplificans Moyses aie-*

bat: Interroga si quando facta est huiusmo-

di res: Si fecit Deus, ut ingrederetur, &

et tolleret sibi gentem de medio nationum,

per tentationes, signa, atque portenta,

per pugnam, & robustam manum, ex-

terentumque brachium, & horribiles visio-

nes. Sic acquisitam, redemptamque gen-

tem elegit in populum suum. Cui idcir-

co, ut esset populus sanctus, sicut & ipse

sanctus est, dedit legem, qualem nulli

Deut. 4. 6. *nationi vnquam data fuit. Hæc (inquit)*

est vestra sapientia, & intellectus. Quæ

est enim alia gens sic incluta, ut habeat

ceremonias, iustaque iudicia, & vniuer-

eam legem? Sic itaque elegit nos Deus in

Eph. 1. 4. *Christo ante mundi constitutionem, ut es-*

semus sancti, & immaculati in conspectu

Apoc. 21. 3. *eius: ut vere dictum sit: Ipsi populus eius*

erunt. Veruntamen ubi venit plenitudo

1. Pet. 1. 18. *temporis, non corruptibilibus, auro vel*

argento, redempti sumus, sed pretioso san-

guine, quasi agni immaculati Christi, &

incontaminati, præcogniti quidem ante

mundi constitutionem; manifestati autem

no vissimis temporibus. Hoc pacto vos, qui

fideles estis, non estis vestri, sed Dei

qui redemit vos, & assumpsit in populum

suum.

II Duo ergo specialia Dei sunt, quæ nos oportet sapere: Christus crucifixus, & Christianus pro quo Christus crucifixus est. Christum crucifixum sapere, tanti fecit

1. Cor. 1. 2. *Paulus, ut diceret ad Corinthios: Nihil iudicavi*

me scire inter vos, nisi Iesum Christum,

& hunc crucifixum. Et cuius cognitione

pendet nostri cognitio, pro quibus cruci-

fixus est, nempe electorum suorum. Ex

pretio enim, quo empti sumus, manifestum

est quantum valeamus. Non enim decipi

potuit sapientia Dei, ut vilem mercem carius emeret, quam valeret.

III Nisi forte dicamus, quod certe dicendum

est, pretioso illo pretio suo pretiosam illam fecisse, quantumcunque prius esset. Et hoc nobis fati est, quod empti pretio magno, ad mensuram illius pretij finis & nos pretiosi. Vbi tamē aduertendum est, quod pretiositas ista nostra, non absolute pensanda est ad valorem pretij illius, sed ad mensuram, qua illi pretium istud communicatur. Si enim non aequalia tribuit talenta seruis suis, neque par emolumentum prodiit ex illis, nec omnes Apostolos fecit, sed & discipulos alios, nec easdem functiones Leuitis omnibus destinatis, sed multiplices, & varias, quibus plus & minus Domino appropinquabant. Ita varia sunt fidelium dona, quorum omnium valor sumitur à sanguine Christi. Quam tamen distinctionem nunc omittentes, ipsum in generali valorem fidelium considerabimus, atque pretium ex ipsius sanguinis Domini Iesu valore ac pretio. Ita enim hominem consideramus, quatenus res Dei est, non quidem propter creationem, sed propter renouationem, qua factus est noua creatura, creatus in Christo Iesu.

Valorem personæ Christi, cum infinita sit, nemo aestimare potest. Infinitus enim inestimabilis est, & incōprehensibilis, sicut res, ita & aestimatio. Quæ ab infinito facta sunt, finita sunt omnia; quia infinitum fieri non potest: quod enim sit, principium habet essendi: principii vero terminus est ac finis, qui in rem infinitam, id est sine carentem, cadere non potest. Medium autem quiddam est inter infinitum & finitum, quod quidem ex vna parte se tenet cō finito, ex alia cum infinito. Et hæc est humanitas Christi, quæ quidem cum facta sit, atque à Diuinitate distincta sit, quæ sola est infinita, finita est. Aliquo autem modo infinita est, quatenus in vnitatem personæ ab ipsa Diuinitate est assumpta. Hæc autem infinitas bifariam tribuitur humanitati. Altero quidem per communicationem proprietatum: prout diuinitas proprietates suas communicat humanitati, humanitasque vice versa suas diuinitati, quatenus vna eademque persona habet vtramque; & de illa vna vterque prædicatur in concreto, dicentes: *Christus est aeternus*

est aternus, Christus est temporalis: Christus est infinitus, Christus est finitus; imò & dicentes: Deus est temporalis & finitus: Homo est aternus, & infinitus. Altero, & fortè magis proprie sic. Si Humanitatem attendamus finita est, & omnes eius partes, quia totum factum est.

14. Idem dicendum est de operationibus suis, quatenus operationes sunt, quamuis enim dicantur operationes illius personæ, quæ Deus est, & idè infinita, cum tamen operationes sint, quæ initium habuerunt neq; enim semper fuerit, aut semper sunt, aut erunt, sed tunc tantum, quandò illas Christus operabatur, finita sint necesse est. Quod idem dicendum est de illarum valore, pretio, aut merito. Neq; qualitas est infinita, vbi illius subiectum finitum est. Verum hic quoddam speciale reperitur, per quod illarum valori conuenit aliqua ex parte infinitas. Quod enim aliqua res absoluta fiat pretium, ex respectu illi contingit, secundum quem ordinata est, vt sit pretium. Ordinans autem illum ad pretium, determinat illi valorem ac meritum, vt tanti æstimetur, aut tanti, sicut nummo determinatur, quantum valeat in emendis mercibus. Hunc valorem Deus tribuit operibus illis, volens vt pro tanto valeant. Quamuis autem sic ordinans, p potestate atq; autoritate sua possit op' illud, quasi monet, ad plus aut ad minus determinare: conuenientius tamen rem, quæ absolute in se pretiosior est, ad maius pretium ordinat, quæ verò minoris valoris absolute est in se, ad minus determinatur, vt fieri consuevit in monetis auri, argenti, æris.

15. Ita ergò Dei Sapientia, in determinando valore isto respectiuo operum Christi se gessit: Determinauit quidem, vt infinitus esset valor iste; & hoc rationabiliter, attento valore absoluto ipsorum operum. Habuit enim valor hic absolutus, quandam infinitatem. Et primum ex hoc, quod opera illa fuerunt opera intrinseca Dei operantis: Deus enim fuit, qui ieiunauit, qui orauit, qui prædicauit, qui laborauit, qui passus est, qui crucifixus est, qui mortuus est. Secundò ex hoc, quod illa opera summam excellentiam possibilem habuerunt

intrinsecè, & quia diligenter attendendus est animus.

Sciendum est, quod opera Christi habuerunt omnes perfectas conditiones & circumstantias; & hoc in summo, si attendamus locum, tempus occasiones, & hæc duo potissimum, videlicet finè & intentionem: Excellentissimè enim in Deum ordinata sunt, & ad hominum salutem ex summa charitate; Quæ charitas ordinans ardentissima fuit, quantum profus esse potest charitas, quæ Deus non est formaliter. Idem profus dicendum est de passionibus suis: quæ quidè intensissimam charitatem ad Dei gloriam, & voluntatem, & nostram salutem directæ sunt: & ipsæ in se omnes circumstantias perfectionis habuerunt in summo, & hanc præcipue, quia fuerunt intensissima & maxima; ita quod maiores in hominè sanctum cadere non potuerunt, qui esset Mediator Dei & hominum, omnium Redemptor & Saluator. Et vbi plus excedere non potuerunt, ardor excessit charitatis, qui sitiens ulterius adhuc pati, de Deo, conqueritur, quod in hoc suæ non satisfaceret voluntati, cupienti ad honorè eius, & hominum salutem in altius demergi profundum tribulationum. Si enim, vt carni *Marc. 14.* scilicet isaceret, orauit in horto, vt transfret ab eo hora: cur in cruce, quandò iam finiebant passionem, non faceret satis spiritui quoque, qui ad vltiores, & atrociores pœnas ineffabili desiderio protendebat? Hoc ergò fecit clamans: *Deus meus, Deus meus, vi quid dereliquisti me?* Et sicut caro *Matth. 27.* quieuit ad illam determinationem: *non mea voluntas, sed tua fit.* Sic Spiritus ad istam: *consummatum est,* quantum videlicet *Ioh. 19. 30.* Diuina voluntas decreuerat, perfectè cõpletum est. Talia ergò & tanta opera; & in se excellentissima, & à Deo pcedentia, sapientissimè Deus ad pretium infinitum ordinauit, ita quod Passio, sanguis, mors essent infinite pretiosa.

Hæc autem infinitas huiusmodi est, quod videlicet mors illa sufficiens esset, ad saluandos infinitos homines si tot essent: Aded, quod si infinitos non saluat, hoc non est, quod ipsa infinitos saluare non possit, verum quia non tot saluandi

- reperiuntur. Præterea liberat à pœna æterna, quæ in sua atrocitate & in pœnitentia, est infinita. Mundat à culpa mortali, quæ suam habet quædam infinitatem ex offensione Dei, qui est immensæ Maiestatis. Confert gratiam, quæ cum sit participatio quædam summi atq; infiniti boni, expers infinitatis profus non est. Ac tandem adducit in gloriam, quam nemo dubitauerit infinitam appellare ex sua incomprehensibili altitudine, claritate, plenitudine, ac demum æternitate. Ecce valor passionis Domini Iesu.
17. Vide quàm errent, quàm arguendi sint, qui hoc tantum bonum flocci faciunt, ac si ad nihilum valeret. Si vitio datur Hebræis, quod pro nihilo habuerunt terram desiderabilem, quid de nobis dicendum est, qui Crucem Christi contemptui habemus? qui sanguinem testamenti pollutum ducimus, in quo sanctificati sumus? non plus illum appetientes, ac si res quædam esset non sanctificans, sed polluta & contaminata? Salomon, vt alliceret ad Sapientiam, dixit de illa: *Infinitus thesaurus est hominibus, quo qui vti sunt, participes facti sunt amicitia Dei, propter disciplina dona commendati.* Illam longè præponi auro, argento, lapidibus pretiosis, & desiderabilibus vniuersis, apertè pronuntians: *Omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari.* Quid igitur de thesauro isto Passionis ac meritum Christi asserendum est? Hæc vera Sapientia est, omnè excedens sapientiam atq; prudentiam, stultitia reputata est à Gentibus. Sed hæc est res Dei: & quoniam Dei est, humana cuncta superexcedit. Dicatur ergo à Gentibus stultitia, neq; renuamus nos, dicamus 25. tamen cum Paulo: *Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus.* Sic vilis sit Passio antè homines, at pretiosissima in conspectu Domini mors est Sancti Sanctorum. O stulti, qui stultum deputant illud, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei! O stulti, qui pro nihilo habuerunt tantum desiderabile! *Stultus irridet disciplinam Patris sui, qui autem custodit increpationes, astutior fiet.* Filius, qui, quando à Patre corripitur & instuitur, irridet disciplinam & instructionem illius; stultum se probat; ne dum non apprecians veram Sapientiam, verum & irridens, qua conatur Pater illi in moribus sanctis generare, nõ ultra in sanguinibus. O quæ stultitia fidelium, qui irrident hanc Sapientiam Dei Patris, qua nos in dignitatem assumpsit filiorum Dei.
- Verenda Patris irrisit Cham, vnde genitus fuerat. Passione Christi & eius sanguine, nos renati sumus per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti; & hanc vtilitatem Christi, qui turpissima morte condemnatus est, nos vilem arbitrabimur? & hæc stultitiam Dei, quæ est summa Sapientia, stultam deputabimus? Maledictus Chanaan imitator tanti delicti Cham Patris tui. Tu ô Cham irrides, contemnis in eo, quod Pater tuus est. Ergo maledictus filius tuus; transeat in filium tuum, quod agis in patrem tuum. Tu irrisor es patris, sed Deus irrisor est filij tui. E contra ô fideles, vereamur nos verenda patri, nostris vt in nos transeat benedictio Dei. En verenda Patris nostri factus pro nobis maledictum. Scriptum est enim: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno, vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu.* Crux est Christi humiliatio, eximianitio, turpitudine. *Morte* (inquiunt) *turpissima condemnemus eum.* At verò iubet Lex: *Turpitudinem Patri tui non discoparies.* Ergo maledictus Chanaan, qui Christum in eo, quod maledictus est, contemnit. At in Abraham benedictus, qui de maledictione ita operibus loquitur. In me sit ista maledictio: Veniat super me sanguis iste iustus, vt in asperionem sanguinis eius lauet à turpitudine, & à maledictione, & à fordibus peccatorum meorum. Has Domini mei increpationes, quibus à Iudæis increpatus est, custodiã, vt astutior fiam, sapiens videlicet & prudens.
- Nunc ad secundam rem, quæ Dei est, 19. transeamus, qui sumus nos, si Christi sumus: dixi si Christi sumus. Nam si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. At verò Dominus Iesus mortificatus est in carne, vt nos pollicitatione Spiritus accipiamus per fidem. Itã enim Apostolus scripsit ad Galatas. Facta enim mentione Crucis, in qua

qua Christus pro nobis factus est maledictum, & quod per eam nos consequimur benedictionem, subdidit dicta verba: *Ut sollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.* Per fidem autem sumus filii Dei, ut ait ibidem idem Apostolus. Patet ergo, quod per mortem Crucis nos sumus regenerati in adoptionem filiorum Dei, ut vere filii Dei nominemur & simus. Ergo res Dei sumus: quorum pretium ex pretio, quo empti sumus, pensandum est. Salomon de sapientia, ut dictum est, statuit, quod sit thesaurus infinitus hominibus, & rationem dat, quod venter hoc thesauro participes facti sunt amicitiae Dei. Et addit, quod & ipsi commendati sint, propter ipsam sapientiam & dona eius. Ex quo est evidens, quod ex valore sapientiae, valor eorum penatur, qui dona suscipiunt sapientiae, per quae sapientes sunt. O itaque quantum valet homo, in quo thesaurus est pretiosissimae Passionis? Commendatur homo iste non ex natura, quae facta est ad imaginem Dei; non ex praesidentia, quam habet super omnem terram, & animalia universa; non ex dotibus animae, & corporis, quod sit ingeniosus, prudens, potens, fortis, pulcher, & huiusmodi; non ex divitiis, aut aliis quibuscunque rebus temporalibus, sed propter pretium sanguinis Christi; quia Christus habitat in corde eius; quia confors est divinae naturae, quia vere res Dei est, Deo charus, pariceps amicitiae Dei; quin magis filius Dei charissimus.

10 Materia ex qua factum est tabernaculum faderis, asportata est de Aegypto, & a populo oblata. At forma, quae dat esse rei, ex qua sanctuarium factum, ex Deo processit, & venit. *Tacies* (inquit) *sanctuarium secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Sanctificatio denique eius, a Deo nihilominus profecta est. Secundum hanc aestimabatur sanctuarium, appretiebatur, erat in veneratione apud populum, imò & apud gentes. O Domini Passio, forma & sanctificatio fidelium, per te in pretio sunt. Hominem prohibebat Deus antiquitus occidi, quod ad imaginem Dei creatus esset. At nunc altior proponitur

ratio, quamobrem non sit offendendus. Audi Apostolum seridè admodum admonentem. *Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* Mors Christi dat illi valorem, quia mors Christi nostra est, pro quibus mortuus est. Quanti ergo fidelis est morte Christi ditatus, ornatus, perfectus, exaltatus, appretiatu?

O rationem cur proximum, cur nosmetipsos despiciere non debeamus: Si ex te ipso iuberis discere quae sunt proximi; quanto magis ex Christo, cuius sanguis implevit venas nostras, ornauit animas nostras, viuificauit mortalia corpora nostra. *Isaias* Propheta ut persuadeat elemosynam, utitur illa phrasi. *Carnem tuam non despexeris.* carnem tuam appellans proximum, quod simus eiusdem naturae. Heu carnem Christi nè despexeris; quia, ut docet Apostolus, membra sumus corporis eius, de carne eius, & de ossibus eius. Hoc cogitent qui despiciunt, qui offendunt proximum suum; scientes quod non minus in offensione, quam in beneficio dicturus est Christus; *Quam diu fecistis vni ex minoribus meis, mihi fecistis.* Facto probauit hoc dictum, quando gloriosus de caelo clamauit; *Saule, Saule quid me persequeris? Quid miraris igitur quod dixerit. Qui suscepit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris? Attende quod dixit in nomine meo. Et vnum ex his pusillis, qui in me credunt.*

Sed conuertere anima mea in speciem tuam, attende tibi, te ipsam cognosce. *Monet Sapiens. Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum.* Ergo etiam carnem nostram nutrire debemus, & fouere. Quanto igitur magis spiritum? Audi praecipuum Domini. *Commendata lege, & ex ea exaltato populo, quod sit super omnes gentes propter legem, iubet. Custodi igitur te ipsum, & animam tuam sicut coram Deo.* Cum tantus sis, quod Deus excelliorem te fecerit cunctis gentibus, ne rem tanti valoris perdas. Custodi te ipsum, & quoad ani-

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Repugnare videtur quod Christus debuerit pati: & hoc fuscè. Pati abhorre non debemus, imò carnem mortificare. In Morali. De illis que loqui debemus; & de defectibus, quos vitare tenemur.

VARIAS multum; aduersasque continet partes lectio presens, dum Christus Petrum, ita ex vna parte extollit, vt nominet *Bariona*, id est Filium Spiritus sancti, quod est dicere hominem Dei: & ex alia adeò culpat; vt Satanam vocet aperiè. Et hoc non aliam ob causam, quam quod diuersa de Christo sensisset; Christum confitens antea, post verò increpans, quòd se passurum, reprobandum, & occidendum prædixisset; vt causam intelligas quamobrem Salomon sit in suis Proverbis constituendis ex oppositis ita frequè, cuiusmodi sunt illa. Qui custodit legem ^{Prim. 17} Filius sapiens. Qui autem commellatores ¹⁷ pascit, confundit patrem suum. Et illud. Qui dat pauperi non indigebit: qui despiciit deprecantem, sustinebit penuriam. Quia in re ista habetur consideratio, quòd apud veritatem homines non ex natura, quæ communis est, sed ex distinctis, variisque eorum proprietatibus, & operationibus astimantur. Ad quod docendum, cum valde illud scire vtile sit, & ipse Dominus Iesus voluit de se iudicium ferri, idque iustum. Et propterea interrogat discipulos quid de illo & homines, & ipsimet sentiant; & rectum de se factum iudicium probat: perperam factum reprobat. Ex quibus docemur, & sic sapere, vt rectè de aliis sentiamus ipsi, & sic viuere, vt sancta de nobis iure ab aliis sentiantur.

Si autem de omnibus benè recteq; sentiendum est: Id nimirum de Deo, ac Christo Iesu in primis faciendum. Hinc in principio libri Sapientiæ scriptum est. Diligite ^{Sap. 11} iustitiam qui iudicatis terram; sentite de Domino in bonitate. Ac si dicat, in quouis ¹¹ vult. o

- mam legem obseruando, in qua adeò exaltaris. Nam qui abiicit disciplinam, despiciit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Vides illum perdere cor, qui non acquiescit legi, & cuiusque monenti? hoc est despiciere animam, illam non curare, non custodire, non saluare. Si autem custodienda est anima propter seipsam, quanto magis propter sanguinem Christi, in quo sanctificata est? Hæc sunt verba sponsæ ad sponsum. *Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat. Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ.* Fratrem vocat, vt eiusdem naturæ iam factum; quia vt dixit Paulus, *De carne eius sumus, & de ossibus eius.* Hæc enim scriptura est phrasis. Postquam enim Laban dixit ad Iacob. *Os meum es & caro mea.* Subdit. *Num quia frater meus es, gratis seruis mihi? Vocat igitur fratrem, quia caro factus est fugens vbera matris, quia salus ex Iudæis, ex quibus est Christus: addit Apostolus. Inuenit foris, quia eiecerunt eum extra vineam.* Vnde hortatur Apostolus. *Excemus ad eum extra castra, improprium eius portantes. Quid est deosculari, nisi ex amore coniungi, illique conformari, quantum possibile est, improprium eius portando, vt dixit Apostolus, & communicando Christi passionibus, vt ait Petrus. Tunc nemo sponfam despiciere potest. Sic enim & Apostolus scribit. Nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Hoc est quod ipsa addit. Apprehendam te, si nemo alius, homo ergo despiciet semetipsum? molestus erit sibi ipsi? iniurius in se ipso sanguini Christi? Heu, qui peccas, qui fornicaris, tollens membrum Christi, & faciens membrum meretricis? Secundum eum, qui vocauit nos, (imò qui redemit nos) sanctum, & ipsi in omni conuersatione sancti sis.*

vestro iudicio sit iustitia, vt non dicatis bonum malum, neque malum bonum: sed bona maxime de Deo sit estimatio vestra; quoniam bonus est, & bene omnia facit, & bona valde sunt omnia opera sua. Eiusmodi autem est Deus, vt bene de illo ab omnibus iudicetur: nemo n. est, qui non arbitretur quod Deus sit bonus. Sed sunt qui clarius illius cognoscunt bonitatem, & virtutem; sunt & qui minus clarè. Propterea bene de Christo sentiebant omnes, etiam qui errabant, putantes illum esse *Ioannem Baptistam, aut Eliam, aut vnum de Prophetis*. Et hoc nisi esset oculus malitia excæcatus; quemadmodum vsu veniebat in Pharisæis, qui dicebant: Non est hic homo à Deo, qui sabbarum non custodit. Hic est malefactor, hic est seductor, hic blasphemus. Nam & de Deo male populus in deserto loquebatur; illique detrahebant, dicentes. Odit nos Dominus. *Mat. 7. 37. Ioan. 9. 16. 8. 30. Mat. 26. 63. Mat. 9. 3. Mat. 14. 11. Deut. 1. 27.*

3 Ergo oculus hominis erga Deum tripliciter se habet. Aliquando humore passionis obruitur, vt rectum iudicium facere non valeat, sicut Iudæi de illo murmurantes. Sicut & de Christo Alii dicebant, quia bonus est, alii verò nequaquam sed seducit turbas. Alii bene sentiebant in communi, q̄ bonus esset, sed in specie errabant dicentes esse illum vel Eliam, vel Ieremiam, vel Ioannem Baptistam, ita & Petrus increpans. Alii denique à Deo illuminati aperte dixerunt. *Tu es Christus*. Blasphemi ira incitati male de illo loquuntur, & impetu illo acti putant etiam interius iniuste ab eo se affligi. Hos dimittam⁹, tanq̄ cecos, & indignos, qui à nobis in hoc ordine recedantur.

4 De his sit sermo, qui norunt imperfecte, & potissimum circa passionem. Videtur enim repugnare, quod sit Christus, & debeat multa pati, & reprobari à sapientibus, & occidi. Nam Dauid ideò abstinuit ab iniuria Saulis se-persequentis, propterea quod esset Christus Domini. Si Christus est, vicem gerit Dei, vnctus Spiritu Dei, cui propterea omnes debent esse subiecti. Qui ergo erunt, qui audeant mittere manum in Christum Domini? Si Christus est, promissus est à Deo in lege, & Prophetis; ab his ergo, qui legis scientiam prætende-

bant, debet cognosci: quomodo ergo ab his reprobatur? si Christus est, regnare debet, & redimere Israël. *Nos audiuimus ex Ioan. 12. 34 lege, quia Christus manet in aeternum. Et Luc 24. 22 sperabamus, quod ipse redempturus esset Israël. Quomodo ergo tu dicis Exaltari oportet 34. filium hominis, & occidi?* Ergo ratione dignitatis, ratione veritatis, ratione potestatis repugnat quod patiat, quod reprobetur, quod interficiatur.

Dignitas est, quia Rex est à Deo missus, spiritu principali, id est regio confirmatus. *Spiritus Domini super me, eo quod vnxit me. Et dedit illi Deus Spiritum non ad mensuram & ideo Sanctus Sanctorum vnctus est oleo lætitiæ præ confortibus suis. Rex itaque & sanctus factus ante omnem dignitate, tum sanctitate, vt non sit præter eum, neq; qui possit, quoniam Rex est; neque qui debeat, quoniam sanctus. Sed propterea tamen passus est, quia oportebat Christum (id est vnctum) pati. Vngitur simila in sacrificio, vt facilius combureretur. Omnis adeps Domini erat, vt esset ignis fomentum ad comburendum carnes. Charitas ista est, propter quam tradidit in mortem animam suam, vt sanctificaret per suum sanguinem populum. Omnia enim mundantur in sanguine. Cum deberet autem sic sua sanctitate sanctificare per sanguinem populum; nullus de populo sanguinem istum suum valebat effundere. Quid ergo? non erit eius populus, qui eum negaturus sit. Propterea itaque repudiatus est, negatus, abiectus & passioni à filiis traditus alienis. Et vbi in lege permisit, quod vir repudiaret uxorem odiosam, nunc contra legem virum repudiat vxor ipsa, & virum dilectum, & totum desiderabilem, quin & iniuria afficit, & passionibus. Ad durtiam cordis permittuntur viri uxores repudiare, ne illas occiderent. Vxor autem in lateribus domus manens, virum ita expellit, vt interficiat. Et eicientes eum extra vineam occiderunt.*

Ita magnificata est Passio eius, quoniam cecidit in sanctum, ab his, quibus legitima non erat potestas, vt & sine autoritate iudicarent, & sine iustitia, & ipse indigna pate-

Isa. 61. 1. Luc. 4. 18.

Dan. 9. 24. 1. Sa. 4. 8.

Leuit. 2. 5. Leuit. 3. 16.

1. Sai. 13. 12. Heb. 9. 22.

Dan. 9. 26.

Deut. 24. 1.

Mat. 19. 8.

Mat. 21. 39.

6

- pateretur ab indignis. Gravior item esset Passio indigniori & sancto, & impleretur
- Prov. 29. 9.** Prouerbiū. Vir sapiens si cum stulto cōtenderit, siue irascatur, siue rideat, non inueniet requiem. Debit quidem Christus venire ad populum, de quo. Audi Popule
- Ier. 5. 21.** stulte, & qui non habes cor. Ad quem non credentem, sed contradicentem tota die extendit manus suas. Et idē siue benigne loqueretur, siue acriter, non inuenit in eo requiem, quærens illam; quærens ouem perditam, & pulvis in regionem longinquam.
- 7** Et reprobati à senioribus, & summis sacerdotibus, & scribis Cum esset eius & dignitas & sanctitas depicta & descripta in lege, ab iis maximè deprehendi debuit atque discerni, ad quos legem intelligere atque interpretari pertinebat, & discernere verum à falso Propheta, sed hi magis iugum fregerunt. *Circuite vias Ierusalem, & aspice, & considera. & quarite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, & quarentem fidem. Indurauerunt facies suas super petram & noluerunt reuer- ti. Ego autem dixi. Forſitan pauperes sunt, & stulti. ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui. Ibo ergo ad optimates, & loquar eis. Ipsi enim cognouerunt viam Domini, iudicium Dei sui: & ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincu-*
- Ierem. 5. 1.**
- Sap. 2. 12.** la. Ratio, cur hi magis, tangitur ab eis in libro Sapientie. *Circumuenimus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & impropere nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplina nostre, promittit se scientiam Dei habere. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum, tanquam nugaces existimati sumus ab illo, & abstinet se à viis nostris tanquam ab immunditiis nostris. Præterea timebant primatum perdere quo erant rectores populi, regem ipsum expectantes; & idē dixerunt. Hic est hæres, venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas, & idē, lapis est, quem reprobauerunt ædificantes, id est populum regentes.*
- Mat 21. 38.**
- Pf 117. 22.**
- 8** Itā maior est confusio cum quis à sapientibus reprobat; maior est mentis

dolor, quādo aperta veritas est pro nobis, quæ magis impugnatur, & occultatur. Itā factum est, vt ab eisdem & verbum scriptum corrumperetur, & verbum incarnatum despiceretur, & abiiceretur. Poterant, sicut ad instantiam Herodis Regis de loco rulare iudicium, nempe de Bethlechem, & de reliquis pro sua suorumque salute verum iudiciū facere. Et idē inexcusabiles sunt, & dum corrumperitur Scriptura, adimpletur, quæ hoc prædixerat. Idē Christus ad illam mittit. *Scrutamini scripturas, quia illa testimonium perhibent de me.* Et ita quoque omnib⁹ modis Christus pateretur, vt quali Pater percuteretur; cum illi verbum Patris acceperint ad eum reprobandum; & caperetur ipse in sermone suo: nam & filius ipse locutus est in lege. Porro etiam secundum modum istum, secundum legem debebat mori. Et hoc pacto quoque liber legis aspersus est sanguine. Erat quippe in eo sanguis quō ad sensum verum, erat & quō ad falsum, quādo legem sumperunt, quāsi gladium ad illum interficiendum.

Quod Christus mansurus, & regnurus in æternum occideretur, hæc terra est repugnantia. Sed quia mansurus oportuit mortalem vitam in immortalem commutare: debuit igitur mortalem deponere, quōd per mortem, nec aliter fieri congruebat, atque ita vt Regni eius non esset finis. Idē ab sorpta morte per resurrectionem in victoria, dicebat. *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Præterea iturus in regionem longinquam, vt acquireret sibi Regnum, debuisset de hoc mundo exire qui totus est regio nostra, in qua nati sumus. Exiens autem acquisiuit regnum mundi. Primò, quia dum esset in mundo, cohorti, & Ministris Iudæorum data erat potestas super illum; vt ligare possent & tenere, & educere. Pilato desuper data erat potestas qua diceret. *Potestatem habeo crucifigere te.* Summa super eum erat potestas tenebrarum. Vt istam à suis humeris proiiceret & capite, dimisit illis, vt facerent in eum quæcunque voluissent; vt amplius quid facerent, non haberent. Et propterea de mundo, vbi restricta erat eorum potestas, profusus exiit inter mortuos liber.

bet. Qua libertate potius, reuersus, red-
didit eis duplicia, auferens ab illis, qua ma-
le & contra iustitiam abusi fuerant, pote-
statem; & accepit sibi Regnum, cui ne-
dum ex autoritate debebatur, verum quia
cum iustitia iudicans, & pugnans, & victor
existens; totius mundi imposuit sibi dia-
dema; dixitque illi Pater. *Sede à dexteris
meis, donec ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum* Quod autem dicit. Donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum; hoc non dicit quasi non acceperit
sibi regnum, & non dominetur a mari
vsque ad mare, & à flumine vsque ad ter-
minos orbis terrarum. Sed quoniam Rex
saeculorum est, in quibus homines vsq; ad
finem mundi floreant de Ciuitate ista vani-
tatis sicut faenum terrae. Et quoniam na-
tura nascuntur omnes filii irae; atq; ita ini-
mici in omni generatione, & generatione
ponuntur sub pedibus eius, qui iam sedet
& regnat, constitutus Rex à Deo. Et ita
secum quidem est principium, id est prin-
cipatus in die virtutis suae, id est resurre-
ctionis, & potestatis suae. Sed dum homi-
nes veniunt in hunc mundum, cuius Re-
gnum ac potestas facta est Domini nostri
Iesu Christi, quamuis inimici eius, terram
tamen lingunt, & adorant vestigia pedum
suorum. Et quoniam laborauit ipse dum
sibi regnum acquireret, iam sedenti, ac
quiescenti Pater ponit inimicos eius sub
pedibus eius. Ergo per mortem factus est
Princeps Regum terrae, liberans suos de
manu mortis, & eripiens de potestate te-
nebrarum. Quia ergo mansurus erat in æ-
ternum, & regnaturus Christus, oportuit
illum occidi, quod ignorantes dicebant.

*Nos audiuiimus ex lege, quia Christus manet
in aeternum. Quomodo ergo tu dicis. Exalta-
ri oportet filium hominis? Quis est iste filius
hominis? Quibus dixit ipse. Adhuc modicum
lumen in vobis est. Modicum profec-
it, quoniam sciebant Christum mansu-
rum in aeternum. Et hoc recte sciebant,
sed nesciebant, quod ad hanc vitam im-
mortalem per mortem esset peruenturus,
putantes hæc duo non conuenire, mori &
manere, quæ tamen sic sibi mutuo cohæ-
rebant, vt eodem verbo Christus vtunq;*

significaret, nempe verbo, exaltationis, di-
cens. *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia
traham ad me ipsum.* Et alibi. *Exaltari
oportet filium hominis.* Nam quem ipsi
exaltauerunt in Cruce, Pater exaltauit
dextera sua, constituens ad dexteram suam
in Excelsis, & omnia subiiciens sub pedi-
bus eius, vt in nomine Iesu omne genu
flectatur. Ergo Petrus increpans Christum
& non sinens loqui de Passione, nesciens
impedebat gloriam Christi, & ne esset
magnus, & filius Altissimi vocaretur.

Quid putas locutus est Dominus ad
Moysem dicens. *Vltime prius filios Israel
de Madianitis; Et sic colligeris ad populum
tuum? Vltionem de inimicis cum sua mor-
te coniungit, quia per mortem suam Filius
Dei strauit hostes suos. Moyses, quia so-
lum homo erat, prius habuit sumere vltio-
nem; sed Christus quia etiam Deus potuit
moriens acquirere sibi regnum, & domi-
nari in medio inimicorum suorum. Atta-
men vt figuræ responderet, etiam aere
mortem ad illam accedens duxit trium-
phum: Et nos ergo, quia homines sumus,
debemus ante mortem hostes nostros su-
perare, sic ante corporalem mortem spiri-
tualiter morientes vitiiis, & concupiscen-
tiis. Nam & Madianitæ illi hostiliter in
hoc se gesserunt, quod per mulieres, qua-
rum princeps fuit Chozbi filia vnus nobil-
issimi principis Madianitarum, populum
deceperunt, trahentes ad idolum Phogor:
Hos, hos inimicos superare conuenit, mor-
tificantes membra ista, fornicationem, im-
munditiam, libidinem, concupiscentiam
malam, carnem hoc pacto crucifigentes
cum vitiiis & concupiscentiis. Quid cau-
se fuit, quod Samson seipsum etiam cor-
poraliter interfecit? propterea quod prius
locum dederat concupiscentiæ, carni ces-
serat, à muliere se permiserat subiugari.
Moriatur, moriatur caro, quæ hominem
seruiruti subicit, quæ tradit in manus ini-
micorum, quæ oculos eruit, vt non vi-
deant impudici; quam vilis facta sit con-
ditio erum, quæ in circuitu facit ambula-
re, quæ hostes nutrit, illis molens cum la-
bore, & ærumna. Crucifigatur caro ista
etiam corporaliter per afflictiones, absti-
nencias,*

Tom. I. Beilsmani.

V u u nentias,

Mat. 109.1

Mat. 109.4
Apoc. 12.21

Ioan. 12.34

Ioan. 12.34

Ioan. 12.32

Ioan. 3.14

Philip. 2.10

Num. 31.1

Exhortatio

Num. 25

Col. 3.5

Iudic. 16

30

Apo. 1. 5.

2. Tim. 2.

11.

rentias, vigiliis, asperitates, flagella. Sic illa moriente, morientur inimici eius. Qui Christus fuit, oportuit crucifigi. Qui Christi sunt, sic carnem suam crucifixerunt. Qui fuit primitiæ mortuorum, is idem fuit Princeps regum terræ. Si commortui sumus, & conuiuemus; si sustinebimus, & conregnabimus. Putas otiose mortuorum factam mentionem, magis quam viuentium à Ioanne, dum Christum nominat Regum principem: quoniam inter mortuos fuit; idè inter principes regnat. Et nos pariter moriamur, vt vna conregnemus.

SECUNDA PARS.

Sap. 2. 6.

11 Sicut qui Christus dictus est, mala sustinere oportuit; sic qui post Christi confessionem illi aduersatur, recta ratione debuit Satanas appellari. Id vidimus. Illud nunc videamus. Quod, qui non nouerunt Deum, ambulent per viam latam, & spatiofam, quærentes quæ sunt super terram, carnem nutrientes, & fouentes, voluptuose viuentes, hoc non creat admirationem, si in his, quæ nouerunt corrumpuntur. Neque enim nisi præsentia norunt, & idè dicunt. Vtatur creatura celeriter, & coronemus nos rosas antequam marcescant. At qui Deum cognouerunt, & confessi sunt, si Cruci aduersentur ne admiratione tantum, verum & indignationem excitant, vt merito repellantur, illisque dicatur. *Vade retrò me Satana.* Petrus Christum confessus fuerat, & de hoc laudatus est. Petrus idem audiens dicentem ipsum Christum. *Quoniam oportet filium hominis pati multa.* Apprehendens eum, capit increpare eum. Non solum Petrus interrogauit de se Christus, sed simul omnes. *Vos vero quem me esse dicitis?* Ergò vnus Petrus pro omnibus intulit responsum. *Tu es Christus.* Quòd increpationem quoque fecerit, vt ab omnibus veluti factam, Dominus demonstraret, *Conuersus, & videns discipulos suos comminatus est Petro.* Laudatus à Petro, comminatus est omnibus, *Nè cui dicerent de illo.* Hic videns discipulos comminatus est Petro: vt quemadmodum bonam confessio-

nem, ita increpationem malam omnibus ostendat esse communem, atque ita & ad nos deriuat ista comminatio, & vituperatio, si Christum agnoscentes Crucem detestemur, & ab illa vel ipsum, vel quemcumque etiam nosmetipsos auertere cogitemus.

Hoc igitur est, quod hic nos discere conuenit, nè qui crucifixum sequimur, crucem abhorreamus; & nè qui vitam, quæ est Christus, adharemus, à morte eius diuidamur & cruce. Paulus Apostolus dicens. *Sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* Aperte declarat, quòd castigatio carnis assumpta bellum est quoddam contra domesticum inimicum, quæ pugna non verborum sed verberum nis potissimum indicitur, qui magis appropinquare Deo volunt. Quapropter nihil minus Petrum deiecit, quam Passionem culpæ. Neque otiosum est, quod Phinees filius Eleazari summi sacerdotis, qui & illi successit in sacerdotio, is fuerit, qui arrepto pugione, ingressus est post virum Israëlitem in lupanar, & perdidit ambos simul, virum scilicet, & mulierem in locis genitalibus. Neque hoc solum animaduertendum est, sed Dei consilium, atque decretum, qui mox intulit. Phinees, filius Eleazari filii Aaron sacerdotis auertit iram meam à filiis Israël, quia zelo meo commotus est contra eos, vt non ipse delearem filios Israel in zelo meo. Idcirco ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipsi, quam semini eius pactum sacerdotii sempiternum; quia zelatus est pro Deo suo. Vbi videmus & sacerdotem hoc opus fecisse, & sacerdotium à Deo illi propterea confirmatum in sempiternum. Et in ipso opere exprimendo Scriptura sic loquitur sapienter, vt aduertamus eius præcipuam vim in hoc fuisse, quòd carnalitate puniuit. Ingressus est (inquit) in lupanar. Vide expressum locum. Et perdidit ambos. Hoc poterat videri sufficere, sed maiorem addidit expressionem, subdès. Virum scilicet & mulierem. Et vterius adhuc subiiciens. In locis genitalibus. Vt videas odium, & persecutionem, & percussionem carnalis concupiscentiæ. Ad cuius etiam amplioris explicationem, placuit Spiritui

Spiritus Scto sacre Scripture auctori sub-
inferre nomen & conditionem horu duo-
rum scelestorum. Erat autem nomen viri
Israhelita, qui occisus est cum Madianite
Zambri filius Salu, dux de cognatione, &
tribu Simeonis. Porro mulier Madianitis,
que pariter interfecta est, vocabatur Cozbi
filia Sur principis nobilissimi Madianita-
rum. Et Deus ipse vltionem indicans, e-
andem mulierem cum suo nomine, ac sua
origine nominavit. Voluit enim factum
hoc bene intelligi, diligenterque confi-
derari.

13 Præcipuum ergo, ac singulare munus est
sacerdotum, castitatem custodire, carnem
crucifigere, membra mbrtificare, atque ita
stigmata Domini Iesu in corpore suo por-
tare, atque vt id faciant ceteri, prospicere
diligenter. Vbi ad hoc obserua, quod Apo-
stolus se pugnatem dum fatetur in corpo-
ris castigatione, sacerdotalis officij faci-

1. Cor. 9. 27 mentionem, dicens: *Ne forte cum aliu pra-
dicauerim, ipse reprobus efficiar.* Pugna ista
pacem creat, nisi hac parta victoria pax nõ
datur. Ideo ipsi Phinees illa promissio fa-

Nu. 25. 12. *Da est. Do eis pacem faderis mei.* Quod est
dicere, vt viderur, pactionem pacis cum
illo facio, eam illi tanquam ex pacto pro-
mittens: Vt intelligamus eiusmodi esse fe-
dus inter Deum & homines, vt si carnem
doment, pace fruanrur; superato hoste isto
nequissimo, pax erit in terra hominibus
domita carnalitatıs.

14 Non fat tamen fuit Deo, quod illi duo
libidini vacates fuerint interfecti: propter
quorum necem cessauit plaga à filiis Israhel,
occisus viginti quatuor millibus. Sed post
illorum duoru interfectionem iussit Do-
minus.

Nu. 25. 17. *Hofles vos sentiant Madianita, &
percutite eos, quia & ipsi hostiliter egerunt
contra vos, & decipere insidias per idolu Phogor,
& Cozbi filiam Ducis Madian sororem
suam.* Quid hoc, nisi, quia non est pugna
hæc intermittenda, dum iste viget inimi-
cus: seruiat subactus, & pax erit in terra

Nam. 31. 6. *nostra Audi mysterium. Pugnatum est
contra Madianitas, & de illis relata victo-
ria est: præda diuisa in duas equales partes.
altera pars tributa pugnancibus, altera reli-
quo exercitui: primitiæ Domino ex vtraq;*

desumptæ: quæ ex parte pugnantium de-
scriptæ, has habuit summus sacerdos, alte-
ræ fuerunt Leuitarum. Num hinc nõ vide-
tis specialem fructum pugna huius, atque
victoria; eumq; insigniorem ad sacerdotem
pertinere? Quid ita? propterea quod illius
est hanc pugna mire, sacerdotum est con-
tra carnem bellari, castitatem tueri. An nõ
& Petrus ipse summus sacerdos cū Chri-
sto crucifixus est? Annon & Paulus labo-
res suos atq; Passiones Crucem deputat, & Gen. 2. 19.
stigmata Domini nostri Iesu Christi:
Christo (inquit) crucifixus sum cruci. In
his principibus splendet crux, rutilat vi-
ctoria de carne, pax amplificatur.

Petrus pro omnibus loquebatur, lauda-
batur, redarguebatur. Partes nostra itaq; *Exhorta-
tio.*
sunt crucem non culpate, sed laudate; non
odisse, sed amare, tenere, non arcere. Hoc
autem sentite in vobis, quod & in Chri-
sto Iesu. Crucem illius sanctam adoramus, *Philip. 2. 5.*
& recolimus reuerenter sanctissimam illius
Passionem: Eam vt verè Diuinam rem su-
spicimus, honoramus, exaltamus. Hoc
itaq; & in nobis sentiamus, crucem, passio-
nes, tribulationes non horreamus, non
quasi indignam rem abiiciamus, non quasi
molestam fugiamus, non veluti aduersan-
tem nobis. Illam potius amplectamur, vt
Christum comitem habeamus in via hac,
qua ambulamus ad patriam, qui non viam
aliam calcavit, quam arctam, asperam, la-
boriosam; hæc enim sola ducit ad vitam.
Vnde & postquam Petro comminatus est
crucem deprecanti, conuocata turba cum
discipulis suis dixit eis. *Si quis vult me se-
qui, denegat semetipsum, & tollat crucem
suam, & sequatur me.* *Mat. 8. 34.*

Audite queso, & intelligite. Iter quo po-
pulus de Ægypto peruēnit ad terrā illi re-
promissam, scitis in quadraginta quatuor
mansionibus esse distinctum. Quam mul-
ta, quam varia, quam insignia in harum
multis euenerint, & patrata sint, etiam vos
non latet. Nam in his fuit transitus de ma-
ri rubro, fuit pluuia manne, fuit eductio a-
quæ de petra, carniū abundantia, legis insi-
gnissima promulgatio, populi diuersæ pu-
nitiones, & alia huiusmodi, quæ Moy-
ses scribit in libris Exodi, Numerorum, &
Deute-

- Deuteronomij. Has omnes simul mansiones dum colligit & recenset, duorum tantum ex tot, quæ in illis acciderunt facit mentionem. Nam in 35. mansione, dū ascendit, Aaron in montem Hor iubente Domino, ibique mortuus est. Audiuitque Chanaan Rex Arad, qui habitabat ad meridiem, in Terra Chanaan venisse filios Israël. Quis hoc non miretur? Quæ vero mors est Aaron sacerdotis, nisi Christi, qui est summus sacerdos, qui iubente Domino ascendit in montem, ibique mortuus est? & quid superato Rege illo Chanaan accidit insigne? quod serpentibus ignitis populum interficientibus, erectus est in ligno serpens araneus, quem aspicientes sanabantur; quod in sui figuram Saluator asserit dictum, & factum. Et qui aspectus in eum, qui in ligno exaltatus est, nisi intuitus Crucifixi ad illum imitandum, sequi illi conformandum? Non alia via nobis eundem est ad reprobam terram, quam ea, quam calcavit Christus. Sin infinita, ea que magna, quæ cadunt in hoc itinere, de hoc solo fit mentio, quando via ista recensetur. *Si quis vult me sequi, denegat semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* Qui non aspiciunt, moriebantur. Cur vero? & tædere cepit populum itineris, & laboris, locutusque contra Deum, & Moysen ait. *Cur auxiliasti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine. Dies panis, non sunt aqua, anima nostra iam nauisat super cibo isto leuissimo.* Qui mori nolunt, percutiuntur; qui detrectant mortificationem; qui abundare volunt, & deliciari; qui crucem à se elongant, quantum possunt; qui crucifixo conformes esse recusant. Aarō iubente Domino ascendit in montem, passus est facris vestibus expoliari, volens mortuus est, ut Deo obsequeretur. Tu vero recusas mori, expoliari, quia & in montem ascendere, & à cæteris separari placet mundanus conuictus, lata via, lata via, luti habitatio, latus continuatio.
- 17 Heu nobis placent placentia loquentes, secundum carnem ambulantes, sapientes quæ sunt hominum, non quæ sunt Dei. Quos Christus reprehendit & eicit à se.
- Prov. 29. 5.* Nec aduertimus quod dicit Salomon. Ho-

mo, qui blandis, & fictis sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. O quot hoc rete capiuntur? Petrus ex ignorantia Domino suadebat. Mundus in maligno positus, in sua malignitate à cruce ferenda dehortatur blandis quidem, sed fictis sermonibus. Quid blandius, quam cubilia, & impudicitias hortari, ebrietates, & comestiones, in creatura delectari, gaudere ad sonitum timpani, in aubus cæli ludere, argentum thesaurizare, & aurum, & ire post concupiscentias? Quid blandius quam crucem abigere, auersari, abominari? Ipsa enim videtur totum malum hominis in hac vita; qua semota, totus mundus esset deliciis plenus, prosperis succedentibus cunctis. Sed fingit qui sic loquitur, decipit, seducit, fallit; expandit enim rete gressibus nostris, ut illecebris huius mundi irretiti, misere corruamus, capiamur, moriamur. Si de Principe verum est quod ait Salomō. *Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habet impios.* tu ipse, qui mendacius aurem præbes, impius ex hoc vere factus es: & si impius fueris, bona tibi vniuersa in mala conuertentur, prospera aduersabuntur, dulcia mordebunt, leuia vulnerabunt, grata insidiabuntur, ipsa etiã vita dabit mortem. Peccantem virum iniquus intoluet laqueus, rete illaqueabit, laqueus comprehendet, ut se nequeat extricare, donec superueniat repentina dies illa, quæ voluptatibus finem, & cruciatibus dat initium, quod nunquam videbit finem. Crucem itaque cum Christo amplectentes, digni efficiamur, qui Christi sumus, ut eum illo in perpetuum deliciemur. Nam iustus laudabit, atque gaudebit. Amen.

M O R A L E.

DVÆ illæ cominationes Domini Iesu, quas refert S. Marcus Euangelista ori hominum factæ sunt, de prima enim dicit. *Et cominatus est eis, ne cui dicere de illo.* De secunda. *Qui conuersus, & videns discipulos suos, cominatus est Petro dicens. Vade retro me Satana. Illis, ne diceretis huic, quia dixit. Prima facta est, qui laudatus. Secunda, quia increpatus. Id ne extolleretur in ver-*

in verbis, hoc vt extolleretur in lignis. Sancta tibi, ac vera facta fuerat confessio dignitatis eius, quod *verè esset Christus Filius Dei Vni.* Declarata hic erat functio tantæ dignitatis, quæ erat Passio, & per eam vniuersorum redemptio. Non erat aptum vulgus intelligere suam dignitatem, non erat tempus adhuc illius declaranda. Poterant discipuli de gloria magistri gloriari. Poterant aduersarij eius anam hinc illius arripere persequendi, quin & discipulos infectandi. Poterat in hominum mentes cadere, quod ipse ex hac discipulorum confessione auram caperet vanitatis. His aliisque consimilibus rationibus venit illis confessionem istam, quod esset Christus. Qui Christus fuerat cognitus, & cælesti numine reuelatus, ita Doctorem constitutus docet discipulos suos. In qua sua doctrina post articulum Incarnationis, qua Christus factus est, ponit articulum Passionis, qua Redemptor est. Hunc vult esse manifestum: *Et palam loquebatur verbum.* Illum pro illo tempore occultum. *Ne cui dicerent.* Promittit ille ore hominis, Petri; diuina tamen reuelatione, Promittit iste ore ipsius Christi. Encomium ab aliis: Opprobrium a seipso.

19. En primum documentum, nè laudes appetamus, ne extollentiam nostram concupiscamus. Sed si veritas necessaria est, eò progrediatur tantummodò, vbi opus est. Vbi cæteris non est vilitati, nè vobis vanitati esse videatur, vterius nè progrediatur: sistat tibi. Huc facit Proverbum: *Quomodo probatur in cor flatorio argenti, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudanti.* Nil videtur homini placibilis, nil gratius, quam laudari: Et hominum labores in hunc finem sumuntur infiniti; quandoquidem & affigitur corpus ieiunijs, anima preceationibus, substantia elemosynis extenuatur, vt verè perfectus sit homo ille qui laudibus non inflatur. Ab hac imperfectione, vt se Christus longè abesse demonstrat, iubet etiam cum comminatione, nè cui dicant, quod expediens illis fuerat tunc confiteri. Vbi secundò discimus, vt in cæteris laudandis cautè procedamus, nè occasionem illis demus vanè

gloriandi, & nè ipsi nosmet assentationis vitio maculemus: facile enim lingua in his labitur. Tertio discimus licere in infirmitatibus gloriari, sic nos ipsos vituperantes, vt ne aurâ veritate recedamus, aut in vanitatem incidamus, etiam verbis humilitatis gloriam aucupantes.

Id tandem fit nobis iugiter cordi, quod 20. Psalmista canit: *In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.* Quæ loquitur Deus, loquamur & nos: quæ ex illius ore procedunt, quare nõ etiam ex nostro procedant? Moyses fidelis fuit in omni domo Dei, fideliter ad populum referens verba Dei. Sic fidelissimus fuit Christus de quo Deus Pater. *Ponam verba mea in ore eius, loqueturq; ad eos omnia, quæ præcepero illi.* O quanta excellentia oris nostri, vt eisdem decoretur verbis, quæ ex ore Altissimi deriuantur! Hanc se dignitatem David fatetur consecutum dicens. *In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.* Hanc & Petrum fuisse consecutum Veritas ipsa testatur. *Beatus es Simon Bariona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est.* Hac fruuntur sancta Ecclesia Dei, cui dicitur. *Non enim vos estis, qui loquitur in vobis, sed Spiritus Patris vestri.* De hac gloriatur Apostolus: *An experimentum queritis eius, qui in me loquitur Christus?* Hanc vt & nos habeamus, iubet Deus. *Erunt verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis.* Et: *Iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo.* Et si dum loquimur hominibus, multò magis hoc intendit Deus, quando illum deprecamur. Propterea ipse verba formauit, & docuit, quibus docemur illum precari, dicente Domino Iesu. *Quando oratis dicite Pater noster, qui es in cælis.* O si cognosceret homo hanc tantam suam dignitatem! Hanc proposuit per Prophetam: *Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris.* Esse hominem quasi os Dei: quanta est dignitas? quanta excellentia? Iacent apud nos vera rerum pretia, minoris nostra sunt opinione, quam re & veritate. Heu quis veram tantæ eminentiæ habeat æstimationem? Vix vnus homo,

Exod. 30. ex vniuersis, Terram inhabitantibus, pe-
 10. dē ibi poterat immittere, vbi erat scabel-
 Heb. 9. 7. lum pedū Dei: non dico suppeditare sca-
 bellum illud, non dico pede tangere aut
 manu: dico locum ingredi, vbi existerat
 illud, quod adhuc non verē pedes Dei fu-
 stinebat, sed in figura tantum. Nunc au-
 tem quod est verē verbum Dei, ex ore
 Altissimi proficiscens, nisi ex corde magis
 Psal. 44. 1. velis dicere iuxta Psalmum: *Eruclauit cor
 meum verbū bonum* Et hoc verē ex Deo
 proficiscens, verē ex ore nostro procedit;
 tangit os nostrum, quod tangit os Dei:
 ex increato fonte ad vasculum istud labio-
 rum nostrorum fluit, influit, deriuatur.
 O proximam, eamque incognitam & ex-
 cellentissimam dignitatem, non vnius ho-
 minis aut alterius, sed omnium profus,
 modō velint. Nō temporari alligatū, vt erat
 Exod. 30. ingressus in Sancta Sanctorū: sed omnib^o
 10. diebus vitæ nostræ, omnibus horis. Ingre-
 Gen. 16. 2. diebatur ille semel in anno ad adorandum
 Heb. 9. 7. scabellū pedum Altissimi. Nos, nos quan-
 do implemus istud: *In labiis meis pronun-
 tiaui omnia iudicia oris tui*: quando pronun-
 tiaui verba Dei. Annō obseruasti prophe-
 ticā phrasin: *in labiis meis, oris tui*: Poterat
 dicere. Pronūtiāui iudicia, aut verba Dei:
 Sed vt aduerteret nos, faceretq; notam ex-
 cellentiam istā, apposuit os nostrum, & os
 Dei. Labia nostra, & veluti linguam Dei; ō
 homo, quare excellentiam istam tuā non
 nosti? non attendis? non exequeris? Lo-
 quimini, loquimini veritatem vnusquisque
 Eph. 4. 25. cum proximo suo; quia veritas ex Deo est:
 custodite vos, non in lingua vestra delin-
 Col. 4. 6. quatis: *sermo vester semper in gratia sit sale
 conditus*: videre quid dicatis. Cauete ab
 Prou. 29. 11 eo, quod dicit Salomon: *Totum spiritum
 suum profert stultus: sapiens differt, & reser-
 uat in posterum*. Conceptum sermonem
 nescit ille continere, quasi multo plenus:
 hic vero sapienter moderatur labia sua:
 Eccl. 3. 7. sciens scriptum: *tempus tacendi, tempus lo-
 quendi*. Vasculum oris nostri, quod cœ-
 leste balsamum accipit, nempe oleum ef-
 fusum, nomen Domini, verbum Domini
 non est vsibus prophanis deputandū, non
 ad libitum mentis imperitē producendum
 est, exponendum, diuulgandum.

Sed heu! qui sunt hi sermōnes, quos
 confertis negotiantes, negotiatores & fa-
 bulatores, qui sapientiam exquisitis, que
 de terra est? *Sepulchrum patens est guttur
 eorum, lingua suis dolose agebant, venenum
 aspidum sub labiis eorum: quorum os ma-
 ledictione & amaritudine plenum est, & Do-
 minum nō inuocauerunt. Vocauerūt os suum
 in cœlū, & lingua eorum transfuit in ter-
 ra*. Contra Deum iniuriōse, aduersus pro-
 ximum dolose. Dispersit Deus vniuersa
 labia ista. Si comminatus est discipulis, ne
 dicerēt etiam veritatem: si Petro, quia di-
 xerat vanitatē, nesciens quid diceret quid
 ori blasphemus? quid perierant, & assu-
 menti in vanum nomen Domini: quid fu-
 rroni, & discordias seminātū? quid erro-
 res docenti, & cœcos in baratrum abyssi,
 fallaciter serpentis lingua ducenti? Excla-
 mabat spiritus immundus, Christum vo-
 cans Filium Dei, sanctum Dei: & commi-
 natus est ei Iesus dicens: *obmutesce & exi*.
 ab eo. Factā procellā magnā exurgens cō-
 minatus est vento & dixit mari: *tace, ob-
 mutesce*: cessit spiritus immundus, cessa-
 uit ventus, in mari facta est tranquillitas
 magna. Et non cederet lingua blasphemā?
 Et non quiescerent labia dolosa? Et os bilin-
 gue, & peruersum nō compesceretur, & ver-
 ba inutilia non euanescent? Et perniciosa
 locutio non abscederet? Et confusio ista
 linguarū, qua hoc mare magnum vitæ sa-
 cularis, intumescit, fremit, terret, omniāq;
 subuertit, arescentibus hominibus pre cō-
 fusione sonitus maris, non aliquando ha-
 bebūt finem? Et hoc quod habet scientiam
 vocis, spiritus (inquam) Domini, qui dat
 generalia linguarum, & interpretationes ser-
 monum, non replebit orbē terrarum, non
 faciet vt omnis terra veritatem inuocet, &
 lingua loquatur nouis magnalia Dei? vir-
 lia homini? congrua salutē? tacebit lingua
 maris: silebit mendaciū patris mundi omne
 os obstruetur: & homo mendax clamabit
 & obstrepet mulier garrula, clamosa, liti-
 giosa? & lingua canum blasphemantium,
 quietis impatiens, latrās tota die ac nocte
 non tacebit? Vbi cœli enarrat gloriā
 Dei. Terra maledicta in ore suo, aperiet
 os suū in blasphemias Dei & sanctorum
 Profert

Profert spinas & tribulos mendaciorum, fraudum, vanitatum? linguis suis dolose agentes Iudæi Christum Filium Dei blasphemauerunt, accusauerunt, condemnauerunt, crucifixerunt. Et nos ergo nõ lingemus vulnera eius, laudantes, gratias agentes, & confitentes, quia hic est verè Saluator mundi? nõ confitentes nihilominus peccata nostra, vt misericordiã consequamur in auxilio oportuno? & si lingua tacuerit, lapides clamabunt. Ergo laudate Deum in sono tubæ, laudate eum in Psalterio & cithara laudate eum in timpano, & choro, laudate eum in choris, & organo. Laudate eum in cimbali bene sonantibus, laudate eum in cimbali iubilationis: & omnis lingua confiteatur Domino in sæcula sæculorum. Amen.

FERIA III. DOMINICÆ DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Verba quę ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt, &c.

Ioan. 6. 64.

ARGUMENTVM.

Conuenientia traditionis Iudæ, cum institutione sanctissimi Sacramenti. Cur Angelis tam bonis, quam malis, & hominibus vti voluerit Deus in Passione sanctissima Filii sui. Maximum doloris genus pati ab illis, quibus maxima sunt collata beneficia. Christus dolore affectus ab omnibus, à Iuda præsertim.

1. **Q**VONIAM inter bona temporalia verus amicus nõ extremas tenet partes; quia inter primas à sapientibus numeratur. Vnde & noster Sapiens scriptum reliquit: Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio

auri, & argenti cõtra bonitatem fidei illius. Dominus Iesus, qui propter nos egenus factus est, voluit ad salutem nostram, & hoc tãto bono priuari. Quamuis enim aliquos habuerit amicos, qui ad inimicitiam nõ sunt conuersi, vt illi quibus dixit. Vos dixi amici, quia omnia, quęcumq; audiui à Patre meo, nota feci vobis: defecerunt tamen & hi aliquando timore perterriti. Verum & alios habuit, qui sine causa illum dereliquerunt, quin & vnum sustinuit inter primos, qui caput se præbuit atq; ducem inimicorum tuorum & persequentium, sicut hodiẽ ipsummet Dominum audiui cum interpretatione Ioannis: Verba, quę ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt; sciebat enim ab initio Iesus, qui essent non credentes, & qui traditurus esset eum. Hęc quia pœnarum nõ est minima, sed animo ingenuo ac nobili grauisima, hoc tẽpore quo de Domini passione tractamus, à nobis consideranda est, quę idcirco in sacra Euãgelica lectione nobis hodiẽ proponitur, & à nobis declaranda suscipitur. Dignemini ergo apertas aures atq; attentas nũc nobis exhibere.

Admodum cõcinne videtur huius pœna, quę ex sacrilega traditione contigit Domino Iesu, tunc maximè facta mentio, quãdõ insignissimũ illud Sacramentum nobis conferendum recensuit, in quo seipsum nobis erat daturus in cibum. Prolixè quidem locutus de hac tanta gratia, quod ipse panis viuus descendisset de cœlo, vt daret vitam mundo, ad suos cõuersus, qui illi vicinius adhærebant, dixit: Nonnè ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus diabolus est? Et addit interpres Ioannes. Dicebat autem Iudam Simonis Iscariotem: hic enim erat traditurus eum, cum esset vnus ex duodecim. Hoc autẽ idẽ videtur esse factũ; Primò propter magnã coniunctionẽ, quę est sacratissimi mysterij Eucharistię cum Passione, quę à traditione ex orta est. Cõiunguntur quidem hęc duo mysteria simul: tum quia Eucharistia instituta est in memoriam Passionis, dicente Domino: Hoc facite in meam commemorationem tum quia in sacrificio Missę iugiter ipsa Passio renouatur: tum etiam, quia fructus

Ioh. 15. 15.

Matt. 26. 56.

2.

Luc. 22. 19.

tur: *Si non venissem & locusus eis non fuisset, peccatum non haberent;* hoc videlicet peccatum, quo Christum impugnabant & persequebantur. Quomodo enim persequebantur illum, si non venisset? semper verò quando offendunt, tribuens illis potestatem hoc faciendi, & non prohibens. De qua potestate sermo est Christi ad Pilatū: *Nō haberes potestatem aduersum me ullā, nisi tibi datum esset de super.* Quam potestatem sustulit à Laban, ne Iacob offenderet, quamuis gloriatur. *Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum: Sed Deus Patris vestri dixit mihi; Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius.* Itā ergo Pater Filium suum percussit.

4. Attendamus secundò rationes, quare voluerit Deus vti mediis creaturā. Vbi primum dicimus, quod dimissus est Satanas Christū impetere; vt ab eo prostratus & vict⁹, spoliis exueretur animarū sanctarū, quas veluti captiuas retinebat in lacu, vbi non erat aqua. Cōmisit ab intio diabolus cum eo, qui pater constitutus est Orbis terrarum, & illum deiecit plagis impositis; semiuiuo relicto, & expoliavit. Curandus erat homo, & de potestate tenebrarum eruendus, vt staret consiliū Dei, qui propterea hominem collocauerat in loco voluptatis, vt de torrente voluptatis in via bibens; exaltaret caput, ad vitæ fontes aquarum, vbi qui bibunt, non sitiunt in æternum. Quod decretum infringi non debuit permitti refuga ille spiritus. *Qui enim non est dimissus de celo trahere cauda sua nisi tertiam partem stellarū, non debuit permitti, vt capite suo totum hominum genus perderet in gehennam.* Si enim cauda saluata est, à qua tanta venit ruina, caput erat conterendum, vt & contitio eius ad caudam perueniret. Debebat rursus declarari tum pietas, tum potestas Dei, qui vbi in celo tantam firmitatem tribuit spiritibus, quod prostrati non potuerunt: tantum nihilominus robur in terris carni tribueret infirmæ, vt prostrata iam validius surgeret, & de suo deiectore triumpharet. Stabat superbus ille gigas aduersus phalangas Angelorum, & Itans impulit, vt caderent: at illi adhærentes

ei sine illo ruere non voluerunt, aut valuerunt. Et idēd proiectus est draco accusator, & interfecto fratrum suorum, qui traxit illos in terram; nec omnes tamen corrumpere potuit, sed factō prælio magno victus est ab eis. Nunc igitur prostratus, sic erit potens in terra, vt qui ordinati sunt ad implendas ruinas eius, ruat omnes, & gloriari possit, in cælis perpetuò manere ruinas, quas ipse fecit. Abiit à te Satana, non erit tibi hoc. Dominus implebit ruinas, & ad ampliorem gloriam ruentes reducet ad statum, nedum pristinum, sed altiorem, vt derubari de terrestri paradiso gloriosius euehantur ad cælestem: & qui non steterunt in terra, sedeant in celo; & qui in carne succubuerunt, in spiritu regnent in æternum. Homo igitur erat restituendus.

Sed qui pugna ceciderat victus, victor nihilominus pugna fuerat releuandus. Satanas in pugna cum Angelis victus abiit. In pugna cum hominibus victor abiit: sed finis adhuc bello non est datus, fortis armatus custodiebat atrium suum, quasi in pace possideret spolia sua. Sed non audis, non haecenus bellū consummatum? Quid est enim; *Inimicitias ponam inter te & mulierem?* audi finem belli. *Ipsa conseret caput tuum. Et tu insidiaberis calcaneo eius,* id est dum tu amoues caput calcaneo eius, sic illius pedi appropinquans, illa eleuato aliquantisper pede super caput tuum, rursus demisso pede conculcat leonem, & draconem. Quis verò calcaneus est, nisi nouissimus virorum, de quo scriptum est *Vidimus eum despectum nouissimum virorum, virum dolorum, & sic e stem infirmitatē?* Sic enim in homine, & in hominum genere extremas tenet partes. At iste tam demissus, & humilis confregit in die iræ suæ Reges, conquassauit capita multorū, quia contriuit caput incredulorū, qui vocatur diabolus & Satanas, & Princeps huius mundi: sed dominatur excelsus in Regno hominum, & cuiuscumque voluerit dabit illud: & humillimum hominem constituet super eū. Etiam si homines habeant super se Regem, Angelum abyssi, qui imperet illis, principatum tamen mundi non

Apo. 12. 9.

Apo. 12. 7.

Luc. 11. 22.

Gen. 3. 15.

Isa. 53. 3.

Psal. 109. 5.

Dan. 4. 14.

ex se consequuntur, sed Deo disponente constituuntur in illo. Attamen postquam ad apicem Imperij totius pertenerint: Deus Pater humillimum hominem, qui se vsq; ad mortem Crucis humiliavit, constituit super mundi principes, in quibus regnabat serpens, ponens illos scabellum pedum eius. Vides calcaneum conterentem. Zabulon, & caput eius confringentem? Pugna itaq; erat debellandus draco. Propterea conuenit cum Principibus terræ aduersus Dominū, & aduersus Christū

Matth. 4. 3. ejus. Quin & per se accedit tentator, insidiens calcaneo, vt decipiat & deiciat; &

Luc. 4. 13. fugatus recedit, non omnino, sed vsq; ad tempus: q̄ tempus fuit hora illa, qua Christus in horto deprecabatur apud Patrem.

Matth. 26. 39. Tunc enim Satanas nullum non mouit lapidem, omnes extendit neruos, artes suas vniuersas adhibuit, vt deleteret nomen eius de sub cælo, & prorsus interimeret. Hæc ergo causa est, cur dimissus est Christum persequi, vt pugnando subigeretur, qui pugnans hominem expugnauerat.

6. Qua in re videmus summā Christi humilitatem, summā nihilominus afflictionem. Viderat Satanam sicut fulgur de cælo cadentem, non domicilium solummodo relinquentem, & descendentem in profundum abyssi; sed in seipso vilissimum factum, omniumq; creaturarum contemptibilissimum, vt qui super astra cæli exaltari meditabatur, solum suū infra omnes serpentes terræ atq; scorpiones depressus calcaretur à pedibus nudis piscatorum, & in inferiores partes inferni proiectus, ibi prostratus, contractus, compulsus iaceret in æternum. Hunc tam vilem, tam abiectionem, in extremum vilitatis & abiectionis deturbatum, ad se admittere, ab illo appeti, & impugnari Filium Altissimi, quantæ humilitatis est? Quem apud se in cælis stare non permisit, nunc in terris ferre, vt ad se audeat accedere, tanquam ad hominem vulgarem, peccabilem, labilem, deceptibilem, quantæ dico humilitatis est? Hostem perpetuum, detestabilem, odiosum, superbum, pari, vt se appetat insidiens? Audire indignas illas suggestiones, in quibus etiam petit se adorari, illi respō-

dere, scripturisq; illas conuincere, cogitet qui potest, quam hæc menti purissimæ Domini Iesu molesta fuerint? Videre se virgeri, & in tentationes impelli, in tribulationes iniici, ad mortem adduci, & cogi à tam vili mancipio, à tam furente hoste, ab eo, qui æterno damnatus est igni, heu quam Filij Dei cor & animum ista pupugerunt? Ratio superiori adiuncta hæc est, cur à diabolo passus est, nempe vt dolor super dolorem adderetur, vt acutior sagitta potentis transfigeret cor eius. Fortè enim hominum malitia, ad tam pessimas cogitationes & aduentiones, nõ peruenisset, opus fuit diabolo tentatore, suafore, incensore, persecutore. Voluit enim Dominus redemptionem esse perfectam: & ideo summam passionem, atque atrocissimam.

Nunc ad homines veniamus, quos etiam ministros adhibuit suorum laborum, & dolorum. Isti enim sunt semen diaboli: inter quod & semen mulieris, & Abraham, quod est Christus, inimicitia fuit: Et circa quod duo videnda sunt: Ratio videlicet & Modus. Ratio prima generalis est. Quoniam videlicet non patitur Deus frustra esse impios in hoc mundo. *Vniuersa* (inquit Sapiens) *propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum.* Nè putetis frustra esse malos in mundo: Impius ipse, qui ad diem malum tendit, ad gloriam Dei facit, seruit diuinæ providentiæ, diuinorum consiliorum minister est. Sic enim in oratione fideles cõfitentur: *Conuenerunt gentes, & populi aduersus sanctum puerum tuum Iesum, facere que manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri.* Hinc est quod Nabuchodonosor vocatur seruus Dei, qui ultionem sumpsit de inimicis Dei. Hinc Romani exercitus, qui Iudæos perdidit, & ciuitatem Ierusalem succenderunt, & ciuitatem exercitus Christi. Hinc spiritui immundo, qui promisit se decepturum Achab, Deus dixit: *Decipies, & pranalebis: egredere & fac ita.* Impiis ergo, tam spiritibus quam hominibus, vitur manus Omnipotentis ad complementum consiliorum suorum: Quid mirum ergo, si adhibuit illos

illos Deum operi huic insignissimo? Porro si vitur in reliquis quoque, vt excellentia diuinæ potentia atque sapientia eminentius appareat, debuit in summo opere id fieri: Propterea enim & ex rebus Ægypti factum est sanctuarium, & artifex templi fuit alienigena. Et Gabaonita populus Chanaanæ minister fuit in ministerio Tabernaculi. Ratio alia est, vt homines ostenderentur esse in causa, quamobrem Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: Venit enim peccatores saluos facere, & dare animam suam redemptionem pro multis. Homines (inquam) peccatores fuerunt in causa; vt Filius Dei fieret filius hominis, qui pro hominibus mori posset, & poneret pro illis animam suam. Non frustra ergo admittuntur peccatores, qui crucem procurent, qui mortem promoueant, qui ministrent in hac cultura Dei.

8 Propterea enim non per peccatores tantum venit Christus, qui in serie patrum suorum habuit pessimos multos, vt Roboam, Achaz, Manasse, & huiusmodi, verum & per peccata. Post tres Patriarchas sanctos, quibus semen hoc promissum est, Iudas est primus pater Domini Iesu. At qualiter ex Iuda prodiit Christus. Mulierem habuit Chanaanæ, ex cuius populis descendere non putauit Christus. Primogenitus ex illa Her fuit nequam in conspectu Domini, & ab eo occisus est. Secundus Oнан, qui uxorem fratris sui Thamar duxit, vt suscitaret semen fratri suo, ingrediens ad illam semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Reliquus erat Sela, cui secundum legem patribus à Deo inspiratam, tradiderat Thamar, quod tamen Iudas timens ne & vnicus tertius filius moreretur, dissimulabat exequi. Quæ fuit occasio, vt ipsa mutato habitu concuberet eum socero suo: Vnde natus est Phares parens Christi. Peccauit illa; peccauit ille; peccauerunt ambo, & ex hoc peccati opere continuata est series progenitorum Domini Iesu Christi.

11 Peccata peccata (inquam) traxerunt Dominum de cælis, qui venit, vt saluum faceret populum suum à peccatis eorum.

Seclera duorum primorum filiorum, occasio fuerat, vt ad concubitus istum deueniretur, cuius pœnam vitauit Thamar; quæ non libidinis causa, sed filiorum putauit sibi licere quod fecit. Vbi fuit ignorantia facti ex parte Iudæ, qui putauit illa scortum esse, non nurum suam: ignorantia iuris ex parte Thamar, quæ iniustitiam à socero sustinens, putauit licite hoc pacto posse redimere vexationem suam. Peccata ignorantie per legem sacrificiis redimebantur: peccata ex industria facta per legem puniebantur. Hoc vides in casu isto. Idcirco gentilium peccata Apostoli Petrus, & Paulus tribuunt ignorantia. Non configurati prioribus ignorantia vestra desideris: Inquit Petrus. Paulus verò: Tempora quidē huius ignorantia despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, vt omnes ubique agant pœnitentiam. Quod si veritas excedit figuram, & Christi passione omnia peccata delentur; Christus voluit super misericordia honorare Deum; quoniam apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio: Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius. Ex omnibus (inquam) non ex ignorantibus modò.

Peccata ergo bifaria fuerunt causa mortis Christi. Altero quidem modo, quoniam peccando homines ipsum morti tradiderunt. Altero verò modo, quoniam ipse mortuus est, vt peccata deleteret. Ergo & per peccata mortuus est, & pro peccatis. Vt causa efficiens illum crucifixerunt, vt causa finalis à Cruce destructa sunt. Quia & per scelus, & propter scelus populi sui percussus est. A sceleribus nostris traditus, propter scelera nostra; vt iniquitas persequentium famularetur Patri percipienti, vt tolleretur iniquitatem nostram. Quod ita perfectum est, vt in quibus idem scelus, quod mortē intulit, morte sublatum sit: atque ita mors sustulit, quod mortem intulit. Vt igitur appareret quanta esset huius mortis vis, accepta est, & tolerata per scelus hominū: quod idem ipsa tollere potuit, adeo quod peccata vniuersa hominum, per quæ passus est Christus, potuit ipse sua passione delere, multaque; deleuit; eorum videlicet, qui percipientes pectora sua reuertebantur.

tur. Et qui credentes in Christum pœnitentiam egerunt, quod essent persecuti. Ita enim & qui antea persecutor fuit & blasphemus, postea prædicator & laudator factus est. Hæc ergo ratio est, quare ab hominibus pro hominibus pati dignatus est.

9 Hæc ratio aliam generat, quæ est Passionis vehementia, quæ duplicem habet originem, quæ utraque respicit remissionem peccatorum. Sit quidem durum, pati ab eo, quem beneficiis affecisti. At pati ab eo, cui patiendo beneficias, durius videtur; quod is crudeliter occidat me, quem occisum ego misericorditer viuificem necesse illa eadem, quam ab eo sustineo, ex natura rei ingens est pœna patienti. Pœnalia verò ista accepit quidem Dominus animo libenti; sed non idem minus dolenti, imò magis; quia ex charitate venit in altitudinem maris, ubi tempestas demersit eum.

Psal. 68. 3. Potuisset in terra remanere, ut, ne intrarent aquæ usque ad animam eius, sed neque usque ad carnem. Sed venit ipse spontaneus usque ad aquas, non ad ripam modò fluminis, sed in altitudinem maris; quoniam aquæ multæ erant ibi, ut ab omnibus obrueretur, ut fluctus feri maris cum tempestate magna illum demergerent. Si ergo asperum est illi benefacere, qui tibi malefaciat, atque uti suo malefacto ad benefaciendum ei: noluit Dominus Iesus asperitatem istam euitare, sed totam amplecti, ut nil peius à persequente accipi possit, & nil melius persecutori fieri posset quoquomodo; idque illi præstaretur sua persecutione mediante. Altitudo maris fuit, quod summum malum, & summum bonum sic sibi occurrerent, ut ex malo bonum oriretur, atque id ipsum malum rediret denuò ad bonum eius. Bonum itidem sic malum acciperet in se; ut id factum bonum, recideret in malefacientem. Tempestas verò demersit, quia malum fit maius ex ista sua concursione cum bono. Est enim magni doloris causa, quod ei, qui mihi malefacit, suo ipso malefacto ego beneficiam. Nolite mirari hoc, si recordamini, quod mittentes Ionam in mare, periculum mortis ex sua ipsa missione e-

Ion. 1. 12.

uasurunt, & Ionas, qui ad hoc mitti voluit, ut tranquillitate mittentes potiretur. Flebilem tamen orationem de ventre piscis direxit ad Dominum, dicens. *Et protulisti me in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transferunt. Circumdederunt me usque ad animam: abyssus vallauit me, pelagus operuit caput meum.* Amplificatio ista notat vehementem dolorem Domini Iesu, quem pro nobis sustinuit in sua Passione, cuius mortis figuram fuisse submersionem istam Ionæ Prophetæ ipsemet declarauit.

Origo altera, quæ primum dictum superponit, est, quod cum Passio ista, quam ab hominibus tolerauit, sufficiens sit ad omnium profus hominum haurienda peccata. Infinita tamen mortalium multitudo, omisso tam eximio beneficio, à sarcina peccatorum suorum detrudatur in stagnum ignis & sulphuris, ubi non habent requiem, sed cruciabuntur die ac nocte in sæcula sæculorum. *Ego vado* (dicebat Iudæis Dominus) *& in peccato vestro moriemini* Ibat ad mortem, quæ tamen multis non erat profutura. Rationem ibi vnam signat: *Si enim non credideritis* (inquit) *quia ego sum, moriemini in peccato vestro*: At quia non de fide sine operibus, quæ mortua est, loquitur, peccata omnia, quæ crimina sunt, vitam spiritualem auferentia deducunt ad inferos. Quare enim diabolus vocatur lucifer, nisi quia sicut diabolo & angelis eius paratus est ignis æternus, & ipse infelix filius erat perditionis, cui melius fuerat si natus non fuisset. Et sicut diabolus mortis Christi est author, cui tamen illa nullum attulit emolumentum; ita miser Iudas, in quem satanas introiuit, ad mortem tradidit vitæ authorem, qui tamen ex mortis faucibus per mortem illam non est erutus. Quis ergo, & quantus dolor Christi videntis, quam multis non esset sua mors profutura, sed ad amplius magis iudicium?

Moyse, quod populus murmuraret peccans carnes, intoleranda res visa est, & ait ad Dominum. *Cur afflixisti seruum tuum? & quare non inuenio gratiam coram te?*

cur imposuisti pondus vniuersi populi huius
 15. super me? Non possum solus sustinere omnem
 hunc populum, quia grauis est mihi. Sin a-
 liter tibi videtur, obsecro, ut interficias me,
 & inueniam gratiam in oculis tuis; ne tan-
 tu afficiar malis. Non est conquestus Moy-
 ses pro labore, quem intolerabilem susti-
 nebat in regendo populo; de quo labore
 Exo. 18. 18. dixit illi Cognatus suus: *Vlra vires tuas
 est negotium: solus illud non poteris susti-
 nere.* At videns ingratitude[m] populi &
 peruicaciam, quod contra Deum insurge-
 ret, carnes concupiscens, in querimoniam
 illam prorupit. Heu quid dicturus esset
 Christus, si iuxta mentis dolorem, verba
 eius dolore plena essent? Cur imposuisti
 pondus vniuersi populi huius super me?
 Iai. 53. 6. Aiebat Moyses. At posuit Dominus in
 Christo iniquitates omnium nostrum, quas
 1 Pet. 2. 24. ferret in corpore suo super lignum. Et plu-
 rimi tamen ignorantes, rebelles, reprob-
 i, non murmurant modo, delectabilia appe-
 tentes, voluptatum amatores magis quam
 Dei, sed Christum prorsus abiiciunt, vel di-
 centes: *Num saluare nos poterit iste? Non est
 1 Re 10. 27. salus ipsi in Deo eius.* Aut salutem abnegan-
 tes, quam expectamus in caelis, aut quouis
 modo illam perdentes. Hi quam graues
 fuerunt Domino Iesu? Quantis ob eo-
 rum perditionem affectus est malis? Inter-
 fici maluit Moyses, quam grauem porta-
 re populum illum. At Christus vere per-
 cussus est, & interfectus, & nihilominus
 afflicus, quod inanis fuerit labor suus &
 sine fructu iis, qui pereunt. Heu quam a-
 mara mentis amaritudo? si flet Paulus ali-
 quos ex iis, qui peccauerunt, & poeniten-
 tiam non egerunt, pro quibus tamen Pau-
 lus non est crucifixus: no[m] magis lacryma-
 tus est Iesus: scribit Paulus *Tristitia est mi-
 hi magna, & continuus dolor cordis meo; o-
 pe abum enim ego ipse anathema esse a Chri-
 sto pro fratribus meis, qui sunt cognati mei
 secundum carnem.* Et hoc adeo vult sciri,
 ut iuret dicens: *Veritatem dico in Christo,
 non mentior, testimonium mihi perhibente
 conscientia mea in Spiritu Sancto.* O tristi-
 tia, o dolor, o tristitia magna, o continuus
 dolor, pro quo non optauit solum Chri-
 stus derelinqui a Patre, sed vere derelictus

est a Patre, quam derelictionem memo-
 raturus, alia multa atrocita supplicia posuit
 in capite Psalmi, lamentationis verbis il-
 lam amplificans, dicens: *Deus Deus meus Psal. 21. 1.
 quare me dereliquisti? longe a salute mea
 verba delictorum meorum.* Delicta sua vo-
 cat iniquitates omnium nostrum, quas in
 eo posuit Pater. Sicut autem delicta no-
 stra vocat sua, ita salute nostra, salute est e-
 ius: ergo delicta illa, quae longe sunt a sa-
 lute, illa sunt, quae non remittuntur, &
 salute illa est, quae longe est a peccatori-
 bus. In hoc ergo se queritur derelictum,
 quod cum sua fecerit derelicta omnia,
 patiens sufficienter ad omnium remissio-
 nem, vt omnes saluentur, multa tamen
 remaneant, pro quibus salute a multis e-
 longatur.

Hac si cogitarent homines, forte con-
 uerteretur ab iniquitatibus, forte in Chri-
 sti passione erudirentur, vt transirent per
 mortem eius ad vitam: Scriptum est enim:
*Semita vita super eruditum, vt declinet de
 inferno nouissimo.* Quid putas voluisse Chri-
 stum descendere ad inferos? Id quidem
 fecit, vt educeret in sanguine testamenti
 sui iustos de lacu, in quo non erat aqua.
 Vide ne forte voluerit & promptum osten-
 dere animum suum ad sustinendos inferni
 dolores, vt solutus ipsius inferni dolori-
 bus, omnes prorsus homines in gloriam
 suam adduceret. Sed non sic decretum
 fuerat, quia congruum id non deputauit
 Altissimus. Cur itaque non extremos pas-
 sus sit cruciatus, quod ad infernum nouis-
 simum videret non paucos destinatos?
 Cur quod pati non poterat in inferno, vi-
 uens non sustinuit quantum possibile fuit?
 cur dolores hos no[m] dixerimus inferni do-
 lores ex eorum vehementia, & ex eorum
 respectu ad inferni supplicia, quando fre-
 quens Scriptura dolores inferni vocet il-
 los, qui maximi sunt, qui sua atrocitate in-
 fernales referant? Neque enim frustra Pe-
 trus de Christo concionatur: *Quem Deus Act. 2. 24.
 suscitauit solutus doloribus inferni, iuxta
 quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Et
 enim quomodo Dauid erutus est ab infer-
 no inferiori, qui extreme afflicus, prohi-
 bitus est occidi, & ita praclusa est illi via
 ad in-

II
 Pro. 15. 24.
 Zach. 9. 11.

Psal. 17. 6.

Act. 2. 24.

Psal. 85. 13.

ad infernum inferiorem: Haud secus soluti sunt dolores inferni, & in Christo, & à Christo, vt quidem à maximis liberaretur, qui vt ostensum est, dici possunt dolores inferni. Et dolores illi, qui vere in inferno sustinentur, sic ab eo soluti & elongati sunt, vt illos re ipsa sentire non possent. Iuxta quod ab inferno impossibile erat illum teneti, quod dolores, quos sustinuit, non potuerint esse perpetui, & qui qui sunt in inferno, eos ipse non potuerit esse perpessus, quæ tamen impossibilitas eo magis atroces illos reddebat, qui eum poterant viuentem, ac morientem trucidare. Eia ergo aduocatos vos esse volo ad tantam Domini & charitatem, & passionem considerandam, vt si vestri obliti, vestram salutem negligitis operari, saltem dolorem super dolorem Domino non addatis, vt qui passus est pro vestra salute, etiam pro vestra damnatione non patiar, declinantes de inferno nouissimo.

Exhortatio

SECUNDA PARS.

12 **M**ODVM, quo Dominus ab hominibus sustinuit passiones, nunc attendamus, qui variatur ex varietate personarum, a quibus ideo varie afflictus est. Genus vnum tangitur à Zacharia, quod est eorum, qui doluerunt super eum, qui in tres classes diuiduntur, presentium, preteritorum, ac futurorum. Presentes fuerunt amici eius, & quicumque super eius contritione, quam suis oculis videbant, amare doluerunt. Manifestum est ex Luca quod eum ad Caluariam, vbi crucifixus est, sequebatur multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum, quibus ille conuersus dixit: *Nolite flere super me.* Si ergo filia Ierusalem, mulieres videlicet illius ciuitatis, ita dolent super eum; ab hac classe dolentium non est segreganda Mater, & mulieres, quæ secuta fuerunt eum à Galilæa, inter quas erat Maria Magdalena, de qua scribit Ioannes: *Maria stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fletes, inclinauit se, & prospexit in monumentum.* Quæ ergo flebat ad monumentum, quid à Crucem fecisse tenere de-

bemus? Etenim ad Crucem stetit testis est Lucas dicens: *Stabant autem omnes nonni eius à longe, & mulieres, quæ secuta eum erant à Galilæa hac videntes.* Ex quo testimonio habemus, quod omnes noti eius aderant, videntes eum in Crucem pendentem. Nam de Ioanne cum Matre, loquitur aperte Euangelista Ioannes. Hi vero non sicis oculis, & corde arido, quem diligebant, videbant patientem, illusum, conuictiarum, morientem? Quando in cœna dixit discipulis suis: *Vnus vestrum tradet me: nonne contristati sunt valde? Quando de abscellu suo loquebatur illis, nonne dixit illis Iesus: Quia hac locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum? Et quod de illius abscellu contristantur, ipse ostendit subdens: Sed ego veritatem dico vobis: Expediet vobis, vt ego vadam. Et infra: Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum.* Si de abscellu dolent, quid facturi sunt de tali abscellu, vbi crucifixus est, mortuus, & sepultus? Dicat hoc Dominus: *Plorabitis, & flebitis vos; mundus autem gaudebit; vos vero contristabimini.* Quando vero gaudius est mundus? Audi Euangelistam: *Icans abiit, & locutus est cum principibus sacerdotum, quemadmodum illum traderet eis, & gaudiosi sunt, & pacti sunt pecuniam illi dare.* Et nunquid non ridebant, qui illum iridebant? Dicit autem Lucas: *Stabat autem populus spectans, & ridebant eum principes eum eis.* Nunquid non ludebant, qui illudebant ei? scribunt vero Euangelista: *Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes. Similiter principes sacerdotum illudantes eum scribis ad alterutrum.* Ergo tunc Apostoli contristati sunt, plorauerunt, & fleuerunt. Neque tempus huius fletus deputandum est illud, de quo scriptum est: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu cœtumeliam pati.* Ecce presentium dolor.

At sancti viri, qui passiones eius præviduerunt, à compassione, nulla ratione credendum est, fuisse alienos. Neque enim David Christum referens dolentem & lamentantem, potuisset ipse de Filio Dei ita præscire, & præcinere sine vero dolore cor-

Psal. 87. 17 dis sui. Doler ergo caecus cum fetu: *In me transierunt irae tuae. & terrores tui circumdederunt me. Dolores inferni circumdederunt me, praecipuaerunt me laquei mortis. Et sustinuit qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, & non inueni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea posauerunt me acetum. Ego sum pauper & dolens. Factum est cor meum tanquam cera liquefens in medio ventris mei.* Neque solum David ista praevидit. *Necessesit* inquit *Christus impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Quonia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati.* Hos sanctos, qui putauerit haec praevидisse, & non doluisse? *T*hrenos habemus id est lamentationes, quas fecit Ieremias propositis sibi calamitatibus futuri populi, & civitatis Ierusalem. *Planctu habemus Michae super fururam destructionem Samariae & Ierusalem, qui tantus fuit, ut diceret: Super hoc plangam, & ululabo; vadam spoliatus, & nudus; faciam planctu velut draconu, & ulctu quasi struthionu. Quia desperata est plaga eius.* Si ista mala poena futura in populo tantum planctum excitauerunt in praevidentes, putas potuerunt illi praevidere Passiones Domini sui, quem tanto desiderio expectabant absq; magno cordis dolore? Si qui Agnum immolabant quotidie, intelligebant immolandum Agnum Dei manuetissimum, ut viri sancti quamplurimi praenoscabant, poterant sine lacrymarum suarum effusione effundere sanguinem victimae illius, quae patientem Christum sub oculos eorum representabat? De futuris, qui in sacris contemplationibus Passionem Domini veluti praesentem ante mentis oculos sibi constituebant, ut illius dolores in se transferrent, aliud nihil dicere statui, nisi quod Zacharias de illis praedixit, praesentes simul complectens & futuros. *Et effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem, spiritum gratiae & precum.* Nota verba ista designantia tempus, quo fideles spiritu acti precibus devotis se tradunt. Tunc enim fit, quod sequitur. *Et aspicient ad me quem confixerunt, & plangent eum planctu quasi super unigenitum, & dolebunt*

super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. Certe in iis, qui percutientes pectora sua reuertebantur, vaticinium istud impletum fuit. Hi enim erant ex iis, qui conuenerant aduersus Iesum, ut crucifigerent eum, consentientes neci eius. Hi aspiciabant in illum quem confixerant. *Videns enim Centurio, quod factum fuerat, glorificauit Deum. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quae fiebant percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe.* In his ergo aliqui aderant ex eis, qui crucifixerant, si non manibus propriis, assistentia, auxilio, consensu. Et hoc sufficit ad veritatem Prophetiae. Quamuis multi illius temporis, & futuri omnes non crucifixerunt.

Horum omnium Christus vidit dolores,

fletus, planctus, sed & afflictiones voluntarie susceptas; ut stigmata Domini Iesu portarent in corpore suo. Si autem illi videntes amare flebant super illum: Nunquid ipse, qui vidit, non doluit super eos? An forte regulam nobis statuit Apostolus dicens: *Gaudere cum gaudentibus; flere cum flentibus:* quam non seruauerit Christus, qui impleuit omnem iustitiam? Triplex illum ratio ad compatiendum illis mouit. Prima est, quod cum homo sit, humanum noluit a se extraneum esse: humanum est autem cum hominibus conformari, & socios gaudij esse, & passionibus

communicare. Propterea & factus est homo, ut haberemus Pontificem, qui copati posset infirmitatibus nostris. Omnis enim Pontifex ex hominibus assumitur. Cum vero pro omnibus hominibus factus sit homo, talis esse voluit, qui omnium profusus videret infirmitates, ut hac ratione omnibus & singulis posset compati; & flere cum flentibus. Videns ergo omnes flentes, misericordia motus, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & lacrymatus est. Ratio altera specialior haec est, quod fletus iste sanctorum, pius & misericors est, & sanctus & iustus, atque Deo gratus; cui propterea Christus multo magis debuit communicare. *Sine me, inquit, nihil potestis facere.*

Ioan. 15. 5. res; nihil (inquam) quod sit virtutis, & gratiae. Si-

Luc. 23. 47
48 49.

Rom. 12. 15.

Heb. 4. 15.

Luc. 7. 13.

Ioan. 11. 33.

Ioan. 15. 5.

gratiae. Si-

tiæ. Sine illo ergo neq; potest sancte plan-
 gi, aut doleri; porrigit enim manum adiu-
 tricem iustitiis nostris. Sicut enim Pater
 in eo manens facit opera, ita omnia opera
 nostra operatur in nobis Dominus, ut si-
 mus vnum, sicut ipse & Pater, vnum sunt.
 Flet ergo cum flentibus, & in flentibus, si-
 cut cum operantibus, & in operantibus o-
 peratur; & in patientibus, & cum patienti-
 bus & ipse patitur. Ne forte audiens Pau-
 lum dicentem: *Adimpleo ea, qua desunt*
passionum Christi in carne mea: putares A-
 postolum sic addere suis passionibus, pas-
 sionibus Christi, ut quicquam pati posset,
 vbi non etiam Christus pateretur. Passus
 est enim Christus & in carne sua, & in car-
 ne Pauli: quia voluit, ut essemus socii pas-
 sionum eius. Quod quidem non ea tan-
 tum ratione fit, quod similia patimur illi;
 sed quia eandem cum illo passiones susti-
 nemus, ut vere dicere posset Apostolus:
Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo
p. 110. Hoc autem tunc adimpletur, quan-
 do nos Christo, qui passus est, cõpatimur,
 suas in corda nostra passiones transferen-
 tes, quas nostras iam factas, quia vere affi-
 ciunt nos, iterum ipse transfert in seipsum.
 14 Quo modo Passio triplicem habet sta-
 tum Primum in Christo patiente. Secun-
 dum in fideli compatiante. Tertium in
 Christo suas passiones ad nos delatas de-
 nuo resumentem. Quibus in modis omni-
 bus patitur Christus. Nam primo & vlti-
 mo aperte in se patitur. In secundo autem
 modo in suis patitur, qui sunt membra e-
 ius de carne eius, & de ossibus eius, quod
 fieri non posset, nisi prius ipse pateretur; &
 fieri non potest, quin ipse postea compa-
 tiatur. Et propterea in adimplente, quod
 deest passionum Christi, patitur ipse in a-
 nimo suo, quod patitur ille in carne sua: ut
 non gloriatur Pauli caro, quasi sufficiens
 per se; cum sufficientia eius a Christo sit,
 qui eam fecit, ut propter illum pati posset,
 & sine illo pati non possit: sine illo (in-
 quam) & prius patiente, & patientem il-
 lum adiuuante, & eidem patienti compa-
 tiante. Tertia demum ratio est, cur ita Do-
 minus sic patientibus compatiatur, non
 tantum videlicet, quia hoc humanum est,

& quia operibus fructuosis communicat;
 sed potissimum, quia fletus iste noster non
 qualiscunque, est etiam bonus, non vnde-
 cunque venit, sed de sanctuario excurrens.
 à latere dextro altaris holocaustorum. Est
 enim aqua nostra mista cū sanguine Chri-
 sti. Fluere poterat ex eius latere puncto
 sanguis, qui reliquus adhuc fuerat in ve-
 nis eius: Ataquam vnde hausit ut daret
 nobis, cui nepotus quidem aqua frigida
 oblatus est in cruce ardentem sitienti, sed
 acerum? Audi vnde. *Nonne lacryma vidua*
ad maxillam descendunt? A maxilla au-
tem ascendunt vsque ad cœlum. Si hoc fie-
 ri potest, ut sapiens asserit: & si Mater
 Christi deduxit quasi torrentem lacry-
 mas, non potuerunt lacrymæ eius ex ma-
 xillis eius ascendere super cor Filij, ut inde
 fluerent aqua, vnde exibat sanguis? A-
 scendunt vsque ad cœlos, quæ descen-
 dunt vsque ad abyssos. Quæ vero abyssi?
Veni in altitudinem maris (inquit ipse.)
Abyssus vallauit me: pelagus operuit ca-
put meum, dixit Ionas: Et ecce plus quam
 diebus, & tribus noctibus. In profundum
 abyssi itaque penetravit Maria, quæ por-
 nas Christi cum fletu miscebat cordis sui,
 ut simul delatere eius exiret sanguis & a-
 qua. Quomodo ergo fletum illum Domi-
 nus Iesus non sentire potuit, qui cum il-
 lius sanguine mistus erat? *Aspiciunt ad Zacha-*
riam, quem confixerunt, & plangent eum,
 scripsit Zacharias. Oculis qui vidit, lacry-
 mas fudit. Visio sanguinis aquam protu-
 lit. Ergo etiam, tangens aquam sanguis,
 sanguinem tetigit. Quamuis ministrus,
 hauserant aquam, impleuerant hydrias a-
 qua, Christus tamen obtulit aquam vi-
 num factam: quia aqua, quam ego dabo
 ei, fiet in eo sanguis. *Posuisti* (inquit)
lacrymas meas in conspectu tuo. Ut non au-
 ribus tantum perciperes lacrymas meas,
 sed oculis, sed corde; ut illas hauriens fie-
 res socius passionum mearum, quibus ego
 socius factus sum passionum tuarum; ut tu
 mihi, qui pro te patior, compatiaris. Vidit
 Dominus Iesus in cordibus fidelium im-
 pressam passionem tuam; vnde venerunt
 flumina, & torrentes aquarum multarum.
 Meum

Meum est hoc (inquit) quod hic video. hæc est gloria mea, quam dedit mihi Pater. *Gloriam meam alicui non dabo.* Repetam ergo quod meum est. Accipe tu, quod tuum est, & retribue mihi, quod tibi gratis tribui. Da mihi passionis substantiam, quam me contingit. Ita percipit Dominus noliter lacrymas nostras. Percipit corde (inquam) ut hoc in se sentiat, quod in nobis. Si vitio datur, quod iustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: Pro iusto qui patitur, iusto patienti, & sibi compatiendi, certe dignum & iustum est ut compatiatur. Hæc dixi, ut singularissimam rationem intelligas, qua Christus flet cum fletibus propter illum. Ita enim Passio eius multiplicatur, & dolori additur dolor, & sanguis sanguinem tangit, & crux fit arbor eximia, ut sit nihilominus nimis fructus eius.

14 Alio etiam modo amici Domini Iesu exaceruerunt sagittas suas, intenderunt arcum suum, ut sagittent in obscuro rectum corde. In obscuro (inquam) nescientes quid facerent. Dum enim sibi timentes & consulentes, fugiunt persequentes, derelinquunt ducem & magistrum suum; & in eo scandalizantur. Hoc inter insignes passiones Christi præcipuum esse ostendit ipse, qui prædixit discipulis suis: *Omnes vos scandalum patiemini in me.* Et iactanti se Petro dixit: *Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* Ad quod confirmandum etiam prophetiam adduxit: *Scriptum est enim (inquit) percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.* Nihilominus habemus, quod ante hodiernam lectionem dixit Christus: *Multi audientes ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc vos scandalizat? & hodie. Ex hoc multi discipuli eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant.* Murmurant ergo, scandalizantur, & derelinquunt. Hoc idem in sæculis præcedentibus, & in sequentibus euenisse, atque in dies euenire, atque euenturum, dum cœlum imminet terræ, per se notum est atque in propatulo. Adam primus homo & pri-

Tom. II. Bellintani.

mus iustus, quam leuiter recessit à Deo, *Gen. 3. 6.* qui creauit illum in sanctitate & iustitia, & posuit in loco voluptatis? Posterius eius, qui remedium habebant contra peccatum originis & actualia quoque, quam cito recesserant de via, quæ ostenderat illis? Ad moniti per diluuium filij ac nepotes sancti viri Noë, & hi errauerunt, viam veritatis derelinquentes. Et quid opus est recensere, quam saepe, quam iniuste, quam sacrilege dereliquerit Deum suum populus eius? Quid quod eiectum extra vineam interfecerunt Filium missum à Patre? Quid de Christicolis? Quid de toto cursu Ecclesiæ vsque in præsens? Quid de eo, quod certo expectamus? Collige hæc omnia cum iis, quæ tempore Passionis contigerunt, & scito quod non minus illa, quæ præcesserant & subsequuntur, nota fuerunt, & in prospectu Domini Iesu, quam præsentia, & quod non minus quam pro his dolore pro illis affectus est.

Quam vero pro hoc malo sit passus, inuit ipse in Psalmis, & in Prophetis. Vide in Psalmo, quam exaggeret suas afflictiones. *Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Estimatus sum cum descenditibus in lacum; factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebris, & in umbra mortis, super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Quid ultra dici potuit? Repletum se malis narrat, omnes fluctus Dei super ipsum irruisse; quam miseriam morti assimilat. Vbi erat & sepultura, & descensus ad inferos, nondum aperto cœlo. Vbi per consequens non erat ultra recessus aut remedium, ac si homo vulneratus somno mortis dormiret in sepulchro, atque inter mortuos esset liber id est solutus & segregatus ab his, qui possent illum adiuuare, vel suscitare. Intēdit ergo tribulationē suam declarare maximam, & sine adiutorio. Descēdens vero ad illam explicandam in specie pergit dicens: *Longo fecisti notos à me, posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum, & non**

Yyy egredie-

egrediebar. Traditus (inquit) sum in manus peccatorum; & non egrediebar de manibus eorum. Circumspexi enim, & non erat auxiliator: quasi sui, & non fuit, qui adiuuaret. Cur ita longe fecisti notos meos à me. Tu Deus, qui percussisti me, ictum hunc terribilem dedisti, vt te permittente ac disponente, omnes noti mei starent à longe, & quasi abominabilem euitarent, atque procul fugientes recederent; propter quod oculi mei languerunt præ inopia, videlicet propter defectum adiuuantium & remedium: qui languor oculorum, cordis maestitiam notat.

Vbi sciendum, quod specialis ratio suæ maestitiæ est, quod in tantis suppliciis suis nec consolationem habuerit, nec adiutorem: ex eoque habetur, quod exterius cõtingit; quando noti & cari eius fugientes omnes dereliquerunt eum. Vnde in eodem Psalmo adicit infra: *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea; exaltatus autem humiliatus sum, & conturbatus. Semper (inquit) laboravi, sed postquam cœpi docere & miracula edere, & habere discipulos, mihi adherentes, tunc humiliatus sum; quia Fratres meos longe fecit à me: vt ait Iob: & noti mei quasi alieni recesserunt à me. Dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerunt, obliui sunt mei. Ex hoc ergo conturbatus est.*

Res enim afflictionis est maxime; quam ideo & Iob numerat inter miserias suas, his quæ dicta sunt addens. *Inquilini domus mea, & ancilla mea sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum. Seruum meum vocaui, & non respondit, ore proprio deprecabar illum. Haliusum meum exhorruit uxor mea, & orabam filios uteri mei. Stulti quoque dispiciebant me, & cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarij mei, & quem maxime diligebam, auersatus est me. Nemo dubitauerit hæc in figura Domini Iesu Iob patienti contigisse, vt hinc pateat, quanta fuerit hæc illius tribulatio. Subdit ergo in Psalmo pergens: *In me transferunt ira tua, & terrores tui conturbauerunt me. Circundederunt me sicut aqua tota die, circundederunt me simul. E-**

longasti à me amicam, & proximum, & notos meos à miseria. Vbi vides quod hoc dandum tribuit iræ Dei, quam pluraliter nominat propter eius magnitudinem, & terrores conturbantes, vt appareat, quantum ex hoc turbatus sit & afflictus, atque nimio terrore concussus.

Tempus vero quando discipuli ac noti eius elongati sunt ab eo, determinat, dicens: *Et notos meos à miseria;* quod est dicere: *Elongati quidem sunt à me, non vt recederent à me;* Nam aliis quibusdam recedentibus, dixi Apostolis: *Nunquid & vos vultis abire? & respondit Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æterna habes: & nos credidimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Sed vt miseriam euitarent, quam videbant. Nam is idem Petrus, qui dicit: *Cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Terrore perterritus cœpit detestari, & iurare, quia nõ nouisset hominem. Timore itaque acti discipuli omnes, relicto eo fugerunt. Quod ad miseriam pertinere ostendit ipse alio in Psalmo: vbi alte exordians ait: *Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt: quasi dicat: Etsi non videbantur, qui me persequebantur, nec exterius apparenter tribulationes meæ; defecit tamen in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: quoniam præter ea, quæ extrinsecus sunt, intrauerunt aqua vsque ad animam meam, præuidebam enim mala mihi superuentura, pro quibus orabam in gemitibus multis, vnde Laboravi lamans, rauca facta sunt fauces meae. In huiusmodi afflictionibus defecit vita mea, & anni mei, dum transeunt, & dum defectum patiuntur, nedum consuetæ malitiæ suæ, sed iugis militiæ meæ ac tentationis. At prope defectum extremum vitæ meæ, & annorum meorum, Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & vicinis meis valde, & timor notis. Qui videbant me foras, fugerunt à me: & obliuioni datus sum, tanquam mortuus à corde. Factus sum tanquam vis perditum. Quoniam, videlicet, exprobrauerunt mihi inimici mei. Vnde vicini mei exprobratum fugiebant, timentes sibi,*

tes sibi, atque ita elongati à me; non vltra mei ac si mortuus essem recordabancur. Velut si vas confracctum, & missum in sterquilinum non vltra venit in mentē Cogitaret ergo vnusquisq; apud se, quanta sit miseria ista & tribulatio, & audiat Sapientē: *Amicus fidelis pr. testio fortis. qui aut inuenit illū, inuenit thesaurum.* Ergo qui perdit illum thesaurum perdit. Rursus: *Amicus fidelis medicamentū vitæ. & immortalitatis: & qui metunt Dominū, inuenient illū.* Tantum, videlicet, bonum est, vt merces quædam sit virtutis à Deo data. Est enim remedium contra mortem, & contra mala omnia. Sed est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis: *Est etiam amicus socius mensæ: & non permanebit in die necessitatis.* Hoc genus amicorum passus est dominus, qui idcirco doluit mentem, quod eos summè diligeret.

16. Verum & aliud amicorum genus Sapientis recenseret ibidem, dicens: *Et est amicus, qui conuertitur ad inimicitiam: & est amicus, qui odium, & rixam, & consuetia denudabit; denudabit (inquam) quoniam aperte manifestabit odium, rixam concitabit, & inferet conuitia.* Hic est amicus ille cui dixit Dominus. *Amice ad quid venisti? Qui ad tantam inimicitiam conuersus est, vt diabolus mereretur nuncupari à Veritate: Nonne (inquit) ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est?* De hoc in figura dixit Iob: *Et quem maximè diligebam, auersatus est me.* Hæc maxima dilectio, & interior est, & exterior. Nam verè Dominus diligebat eum, cupiens illius salutem, eamq; procurans modis omnibus: Ideo enim hodie diabolum vocat, vt tactus dolore cordis intrinsecus, cogitet vias suas, & conuertat pedes suos in testimonia Domini, agens pœnitentiã. Ita & in cœna, dum lauaret pedes discipulorum suorum, dixit eis: *Vos mundi estis, sed non omnes:* & exponit Ioannes: *sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum, propterea dixit: Non estis mundi omnes.* Rursus postquam lauit pedes eorum, & illos docuit sui imitationem, subintulit: *Si hæc feceritis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vo-*

bu dico: Ego scio quos elegerim. Sed vt adimpleatur Scriptura: Qui manducat meū panem, leuauit contra me calcaneum suum. Quin & postquã dixit: *Vnus ex vobis tradet me: vt illius duritiam frangeret, addidit: Vt homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille: & dicente Iuda. Nunquid ego sum Rabbi? Respondit: Tu dixisti.* Ad quid ista: nisi vt infelix cognita nequitia sua reuerteretur ad cor? ergo maximè diligebat. Et non est maximæ dilectionis signū ad tantam dignitatis celsitudinem euehere, quæ sciebat futurum esse traditorem? exterius autem maximè dilexit, quia familiarius vsus est illo; ita vt quando dixit illi: *Quod facis, fac citius; quidam putarent, quia oculos habebat Iudas: quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenus, vt aliquid daret.* Vnde & in cæno manducabat secum, & ei Iesus porrexit intinctum panem. Hinc & in Psalmo: *Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu.* Quantam familiaritatem, quantam dilectionem innuunt verba ista? Quare vnanimis? quia vocatus, secutus est eum. Quare dux eius? quia erat veluti procurator domus eius, qui curabat, & prouidebat locum, quod erat venturi. Sicut fecerunt Petrus & Ioannes in cœnaculo. Quare notus? quia erat inter alios impensè familiaris. Dulces simul capiebant cibos, quoniã amicabiliter conuiuabant, & erat socius mensæ cum dulcedine conuersationis. Ambulauerunt in domo Dei cū consensu ob longum discipulatum propter quem in Apostolum fuit electus.

Hæc absq; dubio fuerunt causa doloris intrinsecus, quem ostendere volens Dominus, dicturus: *Vnus vestrum tradet me, turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis: Quia vnus ex vobis tradet me.* Hanc turbationem tunc excitauit exterius, quandò causam illius reuelabat, vt sciremus, quòd quandiu causa fuit illi nota, tam diu conturbatum se sensit cordis tristitia. Cognouit autem semper: semper itaque doluit: & propterea

pterea continuus fuit dolor cordi eius. Præsentibus enim causis illarū sensit effectum. Sed præsentia præter communē & continuam cognitionem singularis etiam fuit causa dolendi. Quantus ergo dolor, continuè præ oculis habere traditorē? videre illius pessimas meditationes & machinationes? scire tractatus? intelligere dolos? artes intueri? Huius doloris vehementiam exprimit in Propheta. Verba præmittit magnum experimenta dolorem, dicens: *Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebra.* Vide immensam animi tristitiam, neq; putes non sensisse timorē mortis, quod Deus esset, quod offerretur, volens, quod iret spontē ad passiones, quod liber inter mortuos vellet computari. Sicut voluntariè sacrificavit, corpus subdens supplicij: haud secus sacrificavit animū, objiciens illum atque subiciens propriis tortoribus, cuiusmodi sunt timor, tristitia, tædium & labor. Scriptum est enim,

Psal. 54. 2.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebra. Vide immensam animi tristitiam, neq; putes non sensisse timorē mortis, quod Deus esset, quod offerretur, volens, quod iret spontē ad passiones, quod liber inter mortuos vellet computari. Sicut voluntariè sacrificavit, corpus subdens supplicij: haud secus sacrificavit animū, objiciens illum atque subiciens propriis tortoribus, cuiusmodi sunt timor, tristitia, tædium & labor. Scriptum est enim,

Matth. 26.

38.

Marc. 14.

33.

quod cœpit contristari, & mœstus esse, pauere, & tædere. Idcirco dicitur, quod turbavit seipsum, quia seipsum subiecit tribulationi, atq; in se illam admisit, sicut & hostes exteriores super se venientes non fugavit; tradens seipsum in manus peccatorum.

Causam verò tristitiæ atq; formidinis tribuit prius hosti pessimo, deinde pluribus. *A voce* (inquit) *inimici, & à tribulatione peccatoris*: hic est traditor, cuius

Matth. 26.

23.

Iob. 18. 3.

33.

Marc. 14.

44.

vox est illa: *Quid vultis mihi dare, & ego tradam illum vobis.* Cuius tribulatio sic exprimitur ab Evangelista: *Iudas cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc, cum laternis, & facibus, & armis. Dederat autem traditor eius signum eis, dicens. Quemcumq; osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite eum, & cum venisset, statim accedens ad eum, ait: Ave Rabbi. Et osculatus est eum. Ecce tribulatio peccatoris, ecce vox ini-*

mici. Subdit postmodum iniquitates persequentium: *Quoniam de leuauerunt in me iniquitates.* Hostes mei suas iniquitates ad me direxerunt, me suis iniquitatibus affligentes; tenentes, ligantes; ducentes, calumniantes, condemnantes, & quæcumque voluerunt facientes, vt non immeritò cuperem quasi columba auolare de manibus eorum. Sed quod me præ ceteris angit, est, quod medio illo, qui meus erat notus & dilectus, hæc omnia venerūt super me. Et hoc est quod pergens subdit: *Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, & si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, sustinuissem utique. Tu verò homo unanimitis, dux meus & notus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu.* Si sustinuisset maledictionem, & magniloquentiam inimici, quid de amico? Nunquid non sustinuit? Hæc phrasi offensam amplificat, quod intolerabilis sit, quæ sustineri nō possit, quæ offensa à sic dilecto ineffabilis est, vt verba non inueniantur, quibus valeat explicari. propter hoc supprimitur vox, subintelligitur quod nō dicitur: *Tu verò homo unanimitis.* Quid? nimium crudelis es, inexplicabilis est offensio tua, quæ idē sustineri non valet. Quid putas Agnus, qui nō aperuit os suum cū ronderetur, cum iugularetur, cum decorticaretur, cum immolaretur, nunc aperit os suum dicens: *Iudas, osculo filium hominis tradidit? Amice ad quid venisti?* Esto, ita locutus sit in conuertendo; sic tamen notum esse voluit animi dolorem nimium, quem idē etiam per Prophetas prænucciavit.

Iam de aliis, qui dolorem addiderunt super dolorem Domini Iesu, nunc loqui superfedeamus, finem loquendi faciamus in hoc, quem lectio hodierna suggillat, quem Christus nomine vocat diaboli, pro quo Christus turbavit seipsum. Hic est crudelis ille, qui diabolo comparatur, qui fuit homicida ab initio. Duos Adamos notauit Apostolus, quorū primus fuit forma futuri. Sicut ex vno illo primo omne genus hominum processit: Ita Christus pater est omnium electorum, qui multos filios (inquit Paulus) adduxit in gloriam. Qui

Lac. 1. 18. Qui non naturaliter sicut primus Adam, sed voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut simus imitum aliquod creatura eius, id est, ut simus noua creatura, creati in Christo Iesu, non secundum veterem hominem, qui corrumpitur, sed secundum nouum, qui renouatur de die in diem. Ita enim Christus Pater est futuri seculi, istius (inquam) quod nouissimis temporibus initium habuit, quandò nouus homo venit in mundum, ut annunciaretur Domino generatio ventura, populus videlicet qui nascetur, quem fecit Dominus, qui non ex sanguinibus sed ex Deo natus est. En quomodo Christus Pater est omnium nostrum. Sicut ergò diabolus homicida fuit ab initio primi Adam: Ita Iudas in nouissimo homicida fuit secundi Adam, ut meritò propter hanc similitudinem diabolus sit vocandus. Hic est filius diaboli, ex patre (inquam) diabolo, & semè eius, quod idèd exercuit inimicitias aduersus semen mulieris, quod est Christus. Sicut autem feminis nomine ex Abraham intelligitur Christus principaliter, ut docet Apostolus, deinde verò alii filii & secundum spiritum & secundum carnem. Itaper semen diaboli in primis intelligitur Iudas, qui semen proprium & præcipuum mulieris interfecit; ex consequenti verò ii intelliguntur, qui desideria diaboli facere moluntur, dicente Domino: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.* Diabolus omnes homines. prostravit in primo Parente, verbo iniquo, & auditione mala. Iesus autem verba vitæ æternæ habet: spiritus enim, & vita sunt. Ergò qui diabolum audiunt, semen illius sunt, morti obnoxii. Qui verò Christi verba audierint, viuunt.

19 Ergò doctrina mala deferenti viam viuentis. *Qui odit increpationes, morietur.* Quis Exhortatio 12. *Qui odit increpationes, morietur.* Quis *Pro. 15. 10.* est, qui deserit vitam, nisi qui recedit a Christo? Christus enim est *paris vitæ, qui* *Ioan. 6. 48.* descendit de caelo, & dat vitam mundo, cuius caro est pro mundi vita, cuius verba spiritus & vita sunt, qui quos vult viuificat. Quis verò vitam hanc, quæ Christus *Ioan. 6. 61.* est, deserit: illi deserunt, qui non capiunt verbum eius, qui murmurant, qui scanda-

lizantur, qui dicunt: *Durus est eius sermo.* Hi sunt, qui cum iubet diligendum proximum etiam inimicum; dicunt factis: *Durus est hic sermo.* Cum iubet ferendam crucem post illum; dicunt: *Durus est hic sermo.* Cum iubet cauendum ab omni auaritia; dicunt: *Durus est hic sermo.* Cum iubet erudendum oculum scandalizantem, præcidendam manum, & pedem, odium patrem & matrem, adhuc autem & animam propriam; dicunt: *Durus est hic sermo; & quis potest eum audire?* Istis doctrina mala est; quia sic illis videtur mala, malam aestimant, duram vocant, inaudibilem, inobseruabilem; & idèd illam abiciunt, spernunt, reprobant, corrumpunt, peruersè intelligunt, atque deprauant. *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Qui auditis eius præceptis dicunt: Quomodo possunt hæc fieri? Ne mo carnem suam unquam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam.* Cur igitur illam crucifigam? Cur mortificabo membra mea? Quare custodiam vias duras? Cur odero animam meam? *Durus est hic sermo.* Ergò iure declinabo à verbo aspero, ab auditione mala. Quia hæc est doctrina mala: Sed iis, qui sic doctrinam arbitrantur malam, mala verè est, lapis offensionis, lex mortis. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* At verò occasione accepta: *Quod bonum est, factum est mihi mors: Quia lex spiritualis est Ego autem carnalis sum, factus transgressor legis.* Et sic supra modum peccans, dum legem non custodio. Nunquid qui bene omnia fecit, non loquebatur bene, cuius verba sunt spiritus & vita? & tamen ait: *Si non venissem, & locutus eum non fuisset, peccatum non haberent.* Quare hoc? *Quia qui verbum Dei audit, & non custodit illud, amplius accipiet iudicium, & remissius erit Terra Sodomorum, quam illi.* Qui enim gloriatur in lege, per præuacationem legis, Deum inhonorat. En quomodo doctrina istis est mala. Quia scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. An non peccatum est illi, qui renuit audire? *Qui obrurat aures suas, ne audiat legem? Qui scientiam viarum Dei non vult?*

vult? Si peccatum est, & mors, illi adhaeret: quia per peccatum mors introiit in orbem terrarum. Ergo qui odit increpationes, *Prou. 15. 10 morietur.* Duo ista mala apprehenderunt multos ex discipulis Christi, qui in verbo vite scandalizati sunt, & qui arguentem & increpantem deseruerunt. Hæc sunt mala nostra, qui scimus voluntatem Dei, & non facimus: & quoniam facere detrectamus, etiam scire contemnimus odientes increpationes, disciplinam irridentes. Audiamus igitur, vt viuamus. Alioquin ad quem ibimus, in quo bene esse possumus? Ad quem ibit homo deserens Christum? ipse est vita tua, non est in alio aliquo salus, solus ipse

Mat. 10. 36 vita, solus Saluator. Etiam domestici hominis inimici eius; etiam qui amat animam suam, perdet eam: nam si diligis iniquitatem, animam tuam odisti, sanguini

Ioan. 12. 25 tuo infidaris *Ad quem, ad quem ibimus?* Ad te Domine confugio, quoniam tu es protector meus. Tu es gloria mea, tu exaltans caput meum. Quod nobis concedat ipse. Amen.

Psal. 10. 9.

Psal. 3. 4.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Bonum nostrum à Deo est; vt sit completum, otio torpere non debemus, sed ad-mouere manum: quo fit, vt simus ex numero eorum qui sunt Christi. In bonis temporalibus, & spiritualibus gratis datis quisq; sua sorte contentus esse debet. In Morali, admiratio. Ad quantam malitiam perueniat homo.

Num. 35. 1. & seq.
2. Tim. 2. 19.

DILIGENS illa determinatio confinium terræ Chanaan, que populo Israël fuerat repromissa, quam determinationem Deus ipse decreuit, constituit præfixos terminos vndequaq; ab Oriente, Meridie, Occidente, & Septentrione, nobis duo præterdit. Alterum, quod nouit Dominus, qui sunt eius, veluti ad Terram viuentium pertinentes, atq; ita etiam quina

illi sunt, quibus dicturus sit: *Amen dico vobis, nescio vos: Discedite à me omnes operarii iniquitatis.* Alterum, quod nostrum vnusquisq; debet esse sua sorte contentus, conclusus intrâ concellos suæ conditionis & vocationis, vt non velit neq; sapere, neque capere plus, quam oportet & decet. *Pauper enim & creditor obuauerunt sibi, vtriusque illuminator est Dominus:* ait Sapiens. Sic sibi obuiant, vt alter ad alterum terminum accedat; sed non illum excedat; vtrunq; Deus illuminat, ostendens vtriusq; statum suum, quo sit contentus; ceterisq; eorundem amborum statum, tantum à se determinatum demonstrans, vt ab vnoquoque diuina cognoscatur prouidentia, quæ pauperem facit, & ditat, humiliat, & subleuat. Horum primum hodierna exponit lectio dicens: *Sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent non credentes, & quis traditurus esset eum.* Alterum verò dum subdit: *Verba Domini Iesu, & Euangelista: Et dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.* Et, *Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabant.* Hi erant non credentes; qui audito sermone Domini de Eucharistia, dicebant: *Durus est hic sermo; & quis potest eum audire?* Altiora enim se quærebant volentes sapere, plus quam oportet sapere. Super his ergo duobus erit consideratio, & narratio nostra: si vos intenti manseritis in sermone meo.

Magna magnalia de cœlesti conuiuio à Patre ipse noster Iesus Christus, qui dat nobis panem nostrum quotidianum, pronunciauerat, magnificans illud, quæ magnificentia esset cœlestis illecebra, qua ad illud illiceretur vniversus Orbis. *Murmurabant tamen Iudæi, quia dixisset: Ego sum panis viuus, qui de cælo descendî. Et dicebant: Nonne hic est Iesus, filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem, & matrem? litigabant quoque adinuicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Præterea. Multi audientes ex discipulis eius dicebant: Durus est hic sermo; & quis potest eum audire? Tandem*

dem inquit ipse. Nonne ego vos duodecim
elegi, & unus ex vobis diabolus est? Vbi vi-
demus ex tribus generibus hominum, qui
illum audiebant, aliquos ad illum perti-
nere, aliquos ab eo separatos. Ex turba, si
credunt aliqui, alii murmurant, litigant.
Ex discipulis multi scandalizantur, & ab
illius abscedunt sequela, sed non omnes.
Ex Apostolis, qui sunt intimiores *Vnus est*
diabolus, Iudas videlicet, qui illum erat
traditurus; ceteris illi adherentibus & ob-
sequentibus. Ita ergo tametsi Domini est
terra, & plenitudo eius, sicut p̄cis tem-
poribus populum vnum ex omnibus na-
tionibus terræ sibi eligit peculiarem: ita in
sæculis omnibus quosdam elegit sibi, qui
manducarent, & biberent cum Abraham,
Isaac, & Iacob in Regno cælorum, vbi fe-
cit cœnam magnam.

3 Quam consideratione duo veniunt no-
bis consideranda. Primum est, quod bo-
num maximum, quod vniuersis homini-
bus satis esset superiq; est panis viuus, qui
dat vitam mundo, porens omnes prorsus
naturas ratione præditas, satiare, & beati-
ficare. Vbi apparet charitas, & largitas Dei,
qui dat omnibus affluenter & non impro-
perat, nolens aliquem perire, sed omnes ad
suam mensam conuenire, ibiq; delectari,
eo pasci. Et sicut omnibus parauit men-
sam, ita requisita ad hoc etiam ab eo parata
sunt omnia, vt nihil ex pietate sapientia
sua vitra facere possit vineæ suæ, quod
non fecerit ei. Hæc est terra promissionis,
vbi erant ædificatæ domus, constitutæ ci-
uitates, plantatæ vineæ, cultaque satis vni-
uersa terra.

4 Secundum est, quod forte diuideretur
terra; sic tamen, vt pluribus plus tribueretur,
minus paucioribus. In cuius possessionem,
extinctis habitatoribus, introirent.
Quid hoc? fors à Deo temperatur, vt id à
Deo tributum intelligatur, quod forte cõ-
tigerit, iuxta Prouerbiũ: *Sortes mittun-
tur in sinum, sed à Domino temperantur.*
Hoc est opus Dei, sine quo nihil fieri po-
tesset. Idco *nemo potest venire ad me, nisi fue-
rit ei datum à Patre meo.* Hominis partes
sunt, plus vel minus habere, iuxta numerũ
introeuntium, atq; pugnare, vt quod forte

contigerit, acquiratur. Sit itaq; fors Diuina
dispositio, pugna operatio humana. Et vi-
de vtrunq; notatum à Christo: *Possidete pa-*
tratum vobis Regnum à constitutione mun-
di; esuriui enim, & dedisti mihi manduca-
re. Ne curiosius quæras, vtrum vltius sit
causa, vel ratio. Sit tamen quæras, en dubie-
tatis dissolutio in Ecclesiæ precibus. Om-
nium miseris, quos tuos fide & opere fu-
turos esse prænoles. Hoc certum est, v-
trunq; concurrere, nec alterum sine altero
dari vquam. Nos quod nostrum est, per-
ficiamus. Alioqui audire Principem Iosue:
Vsquequo marceus ignaua, & non intratis
ad possidendam terram, quã Dominus Deus
Patrum vestrorum dedit vobis? Dedit (in-
quit) ecce opus Dei. Dedit quidem ipse,
sed vos vestras non exequimini partes, i-
gnauia marcescentes. Et obserua quod ibi
dicit Scriptura. *Congregati sunt omnes fi-*
lii Israël in Silo, ibi fixerunt tabernaculum
testimonii, fuitque eis terra subiecta. Re-
ma: serunt autem septẽ Tribus, quæ non-
dum acceperant possessiones suas. Subie-
cta erat terra; & tamen septem Tribus nec-
dum partes suas acquirerant. Septem (in-
quam) O septem! O numerum vniuersita-
tis! Multitudo magna non habet q̄ man-
ducat, torpet otio; socordia iam faciet. De-
dit Deus, & tu tamen non accepisti, non
accipis, non curas, non cogitas. Ita tamen
septẽ Tribus à Iosue excitatæ, sortes suas,
pugnantes obrinuerunt, & impletum est
hoc, quod scriptum est. Dedit Dominus
Deus Israeli omnem terram, quam tradit u-
rum se patribus eorum iurauerat, & possede-
runt illam, atque habitauerunt in ea.

At nos oscitantes neq; excitat verbum
Dei, neq; nostram hæreditatem curamus
possidere, quod & ibi figuratum est in
hoc, quod quamuis Chananaeos subiecif-
sent, non deleuerunt tamen omnes, sed
vel tributarios fecerunt, vel cum illis in-
terunt societatem. Sic est, sic est apud nos:
terram nostram à nobis alienam facimus,
illaque vacui remanemus. In hoc itaque
habemus & quod Dei est; dicente Do-
mino. *Nemo potest venire ad me, nisi fue-*
rit ei datum à Patre meo; & quod nostrum
est, dũ dixit ad duodecim. Nunquid & vos
vultis

vultis abire? & respondit Petrus: Domine ad quem ibimus? verba vita aeterna habes, & nos credidimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei. Secundum est, quod nostra interest, non Dei, si illum sequamur, illique adhaereamus. Vultis (inquit) & vos abire? At Petrus. Ad quem ibimus? Quae est eius utilitas, ut existens in caelo descendat in terras? Quae utilitas, ut fiat panis pro saeculi vita? Quae (inquam) utilitas, ut det carnem suam ad manducandum, & sanguinem suum ad bibendum? Quando primum in Sacris litteris de Deo fit mentio, Creator describitur. In principio creauit Deus caelum & terram. Ergo ut dator bonorum, non acceptor. Vidit enim cuncta bona, sed quae ipse fecerat: Nihil enim bonum est, nisi quod bonus ipse fecerit? At verò ista fecerit, quasi in illis re-

Gen. 1. 1.
31. *Gen. 1. 1.* quiem accepturus? Quoniam caelum (inquit) mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Num ergo laborabat antequam quidquam faceret à principio? si non faciebat quidquam, quomodo laborabat? Antè forte stans fatigabatur? & propterea sedem sibi constituit caelum, & terram ubi requiescerent pedes eius? At ubi erat ipse, antequam ista fierent? certè in seipso. Vnde verò habuit caelum, ut sedes esset; terra, ut scabellum pedum; ut ita sedenti quietem darent, nisi ab eo qui fecit caelum & terram? ergo quòd quietem tribuere possint, id ab eo receperunt, qui creauit illa. Qui ergo hanc illis praebuit virtutem, eam ipse prius habuit in semetipso. Ergo in seipso quieuit semper. Nisi velis dicere imperite, quòd maiorem habeant permanentiam quae facta sunt, quam qui fecit. Sicut ex ipso, & per ipsum, ita in ipso sunt omnia, qui portat omnia verbo virtutis sua. Quis mensus est pugillo aquas, & caelos palmis concludit? Quis appendit tribus digitis molem terra? Quis librauit in pondere montes, & colles in satera? Quis adiunxit spiritum Domini? Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Non caelum sedes, & terra scabellum ad quietem Creatoris preparandam, sed ad immensitatem illius declarandam dicta sunt. Sic illis honor tribuitur, quòd Deo seruiant, non quòd Deus egeat.

Sit arca testimonii, testimonium huius: Pauperis veritatis. Qui sedet super Cherubim, ubi apparet sedens? ubi thronus eius, qui Thronos fecit & Cherubim? Arca scabellum est pedum eius, sed quis vidit pedes istos? Opus magis visum est sub pedibus eius, quam caelum cum serenum est. Ad instructionem nostram dicta sunt haec, ut sciamus Deum istis non indigere. Idè enim in tabernaculo nulla apparet Dei species, aut figura, ut ducant quidem illa in memoriam Dei, praesentia verò non exhibeant, & sit ad illa reuerentia, nulla autem in Deo indigentia. Sed demum factus est homo. Nunquid propterea quòd illius deliciae fiat cum filiis hominum? En illius deliciae. Natus in medio frigore, egenus in diuersorio, pannis inuolutus, positus in praesepio, pauper, dolens, in laboribus a iuuentute, ad flagella paratus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; ubi exaltatus, humiliatus est, & conturbatus. Delicias istas computauit, commendans hac ratione nimiam charitatem suam, morti pro inimicis suis. Omnia ergo propter nos, omnia nostra sunt, omnia propter nostram salutem. Idcirco panis est. Panis autem propter se non fit, cibus est; cibus non sibi, sed comedenti. Panis, qui dat vitam mundo: nam si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum, & resuscitabitur in nouissimo die.

O vilem considerationem! Scitis enim (inquit Apostolus) gratiam Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset diues; ut illius inopia vos diuites essetis. Quid murmuratis, o Iudae, quia dicit, quòd sit panis viuus, qui de caelo descendit? Quid litigatis o turba insipiens; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Quid temporalis sectator Christi scandalizatis in sermone eius? Quid ingrate, illum derelinquitis, quando amplius multoque largius se nobis profert, ut & cibus noster dignetur esse, effici, communicari, ut det nobis de carne eius, & faruremur? Heu, ubi abundauit delictum, abundauit & gratia, quia voluit vincere in suo bono malum nostrum. Ergo ad accumulationem eius, & aduersus illum, ubi abundauit

dauerit gratia, abundabit & delictum: Vbi se magis donat, magis repudiabitur? Immutabilis mollitur, vt sit edentulorum cibus, butyrum, & mel, panis viuens, & calidus, & clamabit insipiens, *Durus est hic sermo?* Utescendit de caelo ne causeris & dicas. Quis nostrum ualeat usque ad caelum ascendere, deferat illum ad nos: floret de ciuitate sicut fornax terrae semper uiuens, semper integer, semper florens, non de terra, sed de ciuitate. *Vox de ciuitate, vox de templo, vox Domini dicentis. Ego sum panis uita. Accipite & comedite. Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus.* Heu ad tantam Dei bonitatem quid dormitis? quid negligitis? quid receditis? quid apponitis iniquitatem super iniquitatem in malum uobismetipsis?

7 Nos quod facimus uobis facimus, siue bonum, siue malum. *Si sapiens fueris, tibi metipseris; si autem illuser, solus portabis malum.* Et sanctitas tua, & iniquitas tua in suam tuum conuertetur. Gaudet quidem Dominus uobis benefaciens. *Et gaudebit* (inquit) *super te Deus tuus.* At si contra eum incedens, illius furorem prouocabis contra te, nihilominus gaudebit te disperdens. Audi Moysen: *Sicut ante latatus est Dominus super uos, bene uobis faciens, uosque multiplicans; sic latabitur disperdens uos, atque subuertens.* Quid putatis o peccatores? exacerbare Deum? exasperare illum? sic offendere, ut doleat? Audite illum de uobis ad Ieremiam: *Nunquid me ad iracundiam prouocant, dicit Dominus? Nonne semetipsum in confusionem uultus sui? Ecce furor meus, & indignatio mea constat super uiros, & super iumenta, & super lignum regionis, & super fruges terrae; & succendetur, & non exstinguetur.* Tibi, tibi ipsi malum creas, qui male agis. Bene fac & bene tibi erit. *Nonne si benefeceris, recipies? si autem male egeris, statim in foribus aderit peccatum tuum?* Aderit in suo effectu, in fructu, in poena. Tibi soli peccasti; tibi soli nocuisti. Sapiens Petrus, qui ait: *Domine ad quem ibimus? uerba uita aeterna habes.* Verba, quae locutus es, spiritus & uita sunt: Vita sunt, quia spiritus sunt; non carnaliter intellecta, sed spiri-

ritualiter dant vitam aeternam. Non est hic sermo de uita carnali secundum carnem. Sermo est de uita aeterna; quam dat caro uita, non carnaliter sumpta, sed quemadmodum docet Spiritus ueritatis; nempe & spiritualiter, & sacramentaliter. Sic dona Dei, ut decet, ut congruit, ut uult ipse, suscipienda sunt; non ut uolumus nos, ut cogitamus nos. Si ad uoluntatem eius accipimus, prosunt; obsunt, si ad nostram. En latam sententiam: *Qui dat pauperi, non indigebit; qui despicit deprecantem, penuriam sustinebit.* Intelligis? Qui dat pauperi, accipit, ut decet; quia accipit, ut dispensator, & propterea non indigebit. Qui despicit deprecantem pauperem, accipit, ut auarus dominus, contra uoluntatem dantis. Ideo accepta, erunt illi detrimenta. Panem caeli dat nobis Pater noster, accipe tu fidelis, mundus, amans, & erit ad vitam. Si accipis ut Iudas, auarus, immundus, incredulus, tibi erit ad mortem; tu tibi manus inferes: perditio tua exte.

SECVNDA PARS.

Hinc ergo transitum facimus ad secundam considerationem, quod quisque debet intra fines suos contineri, ut non putet alios excedere in conditione, sicut excedebat Saul in statura. Naturam Deus cum hoc viro uoluit prope sequi, ut qui procerior esset in corpore, superior esset in populo. Qui amplior esset in statura longitudine, in status altitudine aequae constitueretur. Sed hic tandem reprobatus est, deficit enim natura, subrogatus est Dauid paruulus, pasceus oves, rufus, pulcher aspectu decoraque facie, citharodus, qui ad aliud quoque idoneus uidebatur, magis quam ad Regnum. Vnde armatus incedere non poterat, & Goliath uidentem illum, despexit eum. *Erat enim* (inquit scriptura) *adulescens rufus, & pulcher aspectu.* Gratia hic praeualuit non natura; propterea sedes eius in aeternum mansit. Saul cui condonata fuerat regia potestas, cedere debuerat illi, Domini intellecta per Samuellem uoluntate, quod a Regno fuisset reprobatus, quod alteri corona esset tributa; sed

ta; sed eum magis persequatur ad necem, qui fuerat pro illo à Deo decretus Rex. Et hanc fuisse persecutionis causam, ipse declarat Ionatha filio suo, dicens: *Omni-
bus diebus, quibus filius Isai vixerit super
1 Reg. 20.
31. terram, non stabilierunt, neque regnum eius.
Itaque iam nunc mitte, & adduc eum ad
1 Reg. 24.
4 & 26.5. me, quia filius mortis est.* E contra David
cum Saulem occidere potuisset, & accipere
sibi Regnum, cuius iam à Deo susceperat
unctione, abstinuit, hosti pepercit crudelissimo; ut diadema speciei acciperet de
manu Domini; ut qui vngens dederat iurisdictionem, saluans item possessionem
daret. Et quando propter peccatum suum
sustinuit filii sui Absalon persecutionem,
2. Reg. 15.
14. Regno cessit, patienter egit quandiu placuit
Altissimo, iterum in suam sedem reducere
illum, quod petebat, simul deprecans pro
peccato suo in Psalmo Miserere: ubi dicit:
*Redde mihi latitiam salutaris tui,
& spiritu principali (id est Regio) confirma
me.* Sic ergo vnusquisque contentus ea
conditione, usque donis, ac muneribus, quæ
illi Deus Dominus cæli & terræ communicare
dignatus fuerit. Ità enim dictum est
operario murmuranti: *Accipe quod tuum
est, & vade. Volo autem & huic nouissimo
14. dare sicut & tibi.* An non possum quod volo,
facere? Hinc & casualis homicida: Si
extra urbem refugii fuisset occisus, id iuste
patiebatur: debuerat enim profugus vsque
ad mortem Pontificis residere. Iocus ille
tunc sibi erat concessus, omnis alius prohibitus,
cui non sat est, quod illi concessum est, iste
digne perit & iuste. Qui plus sapere volebant,
quàm illis datum esset, dicentes: *Durus est
hic sermo; & quis potest eum audire?* His etiam
quod datum fuerat, sublatum est. Christi sequelam
profecit non à se fuerant consecuti, *Nemo enim
(inquit Dominus) potest venire ad me, nisi
fuerit ei datum à Patre meo:* Dum discipulus
vult esse super magistrum, ipso etiam discipulatu,
atque illius societate & sequela priuatur. *Multi
ergo propterea ex discipulis eius abierunt
retro: & iam non cum ipso ambulabant.*
28. 2. Duos sunt in quibus intrà terminos de-

bemus contineri. Tertium non habet finem.
Temporalia sunt illa, & gratis data spiritualia.
At hoc tertium charitas est. De temporalibus ait
Apostolus: *Ita habentes aliquid, & quibus
mentis, & quibus tegamur, his contenti sumus.
Hæc ad necessitatem data sunt.* Scit enim Pater
nostre cælestis, quia his omnibus indigemus.
Dum ergo habes, quod satis est, quid ultra
fatigaris, anxius, & sine fine laboras? Ideo
culpantur, qui non quiescunt vnquam, sed sine
fatieta ad vitiora semper anhelant. *Vbi sunt
Principes gentium, qui argentum thesaurizant, & non
16. rum in quo confidunt homines, & non est finis
acquisitionis eorum?* Et per alium Prophetam:
*Va qui coniungitis domum ad domum, &
17. mium, & agrum agrum copulatis, vsque ad
terminum loci, nunquid habitabitis vos soli in
medio terra?* Ratio culpandi duplex est, tum
quia in vanum, tum quia in damnum laborauerunt.
In vanum quidem quia inutilis est labor, quod
pro re fit inutili. Quid enim ultra necessitatem
possides inutile est, nihil prodest, non commodo
est, sed oneri. Vita nostra via est, viaticum est
deferendum, si plus quam oportet, portatis
fatigatur inutiliter. Onus inutile fuisse Davidi
arma Saulis: quod satis fuerat deferens, victoriam
retrulit atque triumphum. Adde quod & id, quod
inutiliter collectum est, auferri etiã consuevit.
Ideo Isaias post supradictam criminationem factam
aggregantibus sine fine subdit: *In auribus meis
18. sunt hæc: dicit Dominus. Nisi domus multa
deserta fuerint grandes, & pulchra sine habitatore:
Decem enim iugera vinearum facient lagunculam
vnam, & triginta modii sementis facient modios
tres.* Obseruat Deus auiditatem istam, & punit
rum morte avarorum, faciens desertas eorum domos
grandes, & pulchras, tum sterilitate percuciens
terram, quam cupidè nimis amplauerunt. Sic &
Salomon: *Vir, qui festinat ditari, & alius
inuidet, ignorat quod egestas superueniet ei.*
In damnum verò laborauerunt, tum spirituale,
tum temporale. Et spirituale quidem, quoniam
(vt ait Salomon.) *Qui festinat ditari, non erit
innocens.* Avaro nihil est scelestius: Propterea
radix omnium

Tim. 6. nium malorum est cupiditas. Et certe qui pecunias habent, difficile intrabunt in Regnum caelorum. Verum etiam detrimētū cupidus temporale incurrit. Vnde q̄ dixit Salomon: *Qui festinat ditari, non erit innocens: de innocentia p̄nae potest intelligi.* Non erit (inquam) innocuus, sibi non erit innocuus; nocumentum enim auaritia ipsa non modicum infert auaro. Achan sit testis, qui sibi necem propter cupiditatem suam comparauit. Et vnde mūdus iste inferus factus est, nisi quia paucissimi sunt, qui nimia cupiditate non agantur? Omnes enim querunt quae sua sunt, & quae sua non sunt. Adeo quod vbi damnati spiritus gementes dicunt: *quid nobis profuit iactantia diuitiarum?* clamare possint, qui sunt super. *Nihil inuenerunt v̄ri diuitiarum in manibus suis, nisi spinas & tribulos.* Ita enim appellatae sunt ab ipsa Veritate; quia pungunt, lacerant, eruciant, & origo sunt malorum omnium, bellorum, aduersitatum, & tribulationum. Et quod dictum est de diuitiis, verum est de quibuscunque bonis temporalibus, pro quibus vniuersas frustra laboratur & perniciose. Ideo enim a sapiente inducuntur damnati dicentes: *Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid consulit nobis?* Et quod de superbia dicit, aequae dicit & de voluptatibus, & de ceteris omnibus, quae secundum carnem desiderantur. *Transseunt enim omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncijs percurrēns.*

10 Bona, quae animam respiciunt, non iustiores facientia, & Deo acceptiores, & haec debent infra constitutos limites concludi. Si natura & arte comparentur, quid opus est pro illis plurimum laborare, quando quidem aequae ipsa, atque temporalia & externa, & vana sunt & mala, si non ad iustum modum deducantur, si plus iusto laboris pro illis impendatur. Eorum vanitatis testem habemus locupletissimum virū illum, qui sapientia diuinitus infusa, fuit clarissimus. *Quid dicis Salomon? Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, & praecessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Ierusalem. Et mens mea contemplant a eī multa sapienter, & didici.*

Eccl. 14.

Didique cor meum, vt scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque & stultitiam. Et agnouī quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus: eo quod in multa sapientia multa sit indignatio. & qui addit scientiam, addit & laborem. Ad quid igitur laborare, vt sciamus quae scire non prodest? At vero non est Apostoli illa sententia. *Scientia inflat?* Ecce praeter vanitatem iam nocumentum. An non graue dispendium temporis, quo maxime in necessariis indigemus, occupatio in superfluis, & amissio inutilis. Neque rerum altitudo, abstrusio, perfectio vtilem facit investigationē illarum, cognitionem, considerationem. Mellis sapientiam Salomō comparauit, hortans ad illius acquisitionem, dicens: *Comede fili mi mel, quia bonum est & fauū dulcissimum* 13. 14. *guttur tuo.* Sic & doctrina sapientiae animae tuae, quam cum inuenieris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit. En verae sapientiae vtilitatem dulcis in presenti, vtilis in futuro, & vitam reddit suam & felicem mortem. Qui vere sapiens est, & iucundatur viuens, & moriens gloriatur. Sed ne decipiaris in specie sapientiae, vt scire quae non oportet, proficuum arbitris, ingerit idem Salomō hoc aliud Proverbium. *Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria.* Non excusat maiestatis splendor, quin accusat magis, ne velimus curiosius Altissimi secreta perscrutari. Dulce quidem est mel, ita & intelligentia rerum plena est voluptatis. At mel si abundantius comedatur, officit sanitati, ita saluti aduersatur, si quis velit sapere non ad sobrietatem. Ergo & de temporalibus atque corporeis, & de his, quae animum spectant, si non prouehunt ad virtutem, verum est, quod,

Est modus in rebus, sune certi denique fines.
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

O quam benignus Dominus, qui, quae vtilia nobis sunt, voluit esse captu facilia. Praecepta nosti? Non. Quare: *Prope est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illum.* Nō in caelo situs, nō trans mare de-

Zzz 2 porta-

1. Cor. 8. 1.

Prou. 24.

Deu 30 14.

portatus. Facilis est, & omni acceptione aptus. Et quid homini vilius quam Passio Christi? Cogita illam, & de Deo cogitas. Cogita illam, & gloriam celestem introspicis, intelligens quanti sit illud, pro quo datum est pretium immensum & inaltimabile. Sic arguens iam gentes, quam sit grauis infernalis pœna, quam vti nobis arceret Deus, voluit, Christum tot tantisque pœnis subiici. Aspice in eum, quem confixerunt homines, & hominum intelliges iniquitatem, ingratitude, ignorantiam. Et ipsius iniquitatis videbis malitiam, pro qua abolenda, infinita est admota Bonitas. Virtutū splendor vnde rutilantius emicat, quam ex sole isto iustitiæ, quando conficillus est per Passionē sacculus, qui illum operiebat. Si de forti egressa est dulcedo; Vide fortem, qui rocular calcavit solus. Vide mustum dulcissimum inde profluens & excurrent. Vide animam ad pedem Crucis fructus illius comedentem, atque dicentem. Sub vmbra illius, quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.

Iudic. 14.
14.

Isai. 63. 3.

Cant. 2. 3. 4.

12.

Eph. 2. 4.

Ioan. 1. 11.

Pf. 117. 22.

Mat. 21. 39.

Gal. 2. 20.

Phil. 1. 9.

Passio Domini primarium fontem suū habet charitatem Dei, qui propter nimiam charitatem suam Filium suum ad suos misit, qui illum non receperunt: ad ædificantes misit qui illum reprobauerunt: ad agricolas misit, qui illum occiderunt: Ut qui erat panis viuus, vt mortuos cibaret, conglutinatus est cum mortuis, deputatus cum descendentes in infernum. Et quid aliud ergo producet, quam charitatem? In fide viuo Filij Dei (inquit Apostolus) qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Viuo in fide, ardens in charitate, diligens diligentem me, & qui propter scelera mea tradidit in mortem animam suam. Charitas tertium est bonum, quod modū, quod mensuram, quod finem nescit, & nequit habere. Et hoc oro (ait Paulus) vt charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu, vt probetis potiora, vt sitis faceri, & sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitiæ per Iesum Christum in gloriam, & laudem Dei. Tantum bonum est Deus, vt charitas erga illum nunquam finem inueniat; quo plus diligit, eo magis

diligendum nouit, & ad illud diligendum magis accenditur, videns ad hoc se tenentem, & eo amplius adiuuari, mobilitate vigens, viresque acquirit eundo, obeundo, ineundo, introeundo, atque sine quiete iugiter præeundo. Recte ergo orat Apostolus, vt charitas magis ac magis abundet, ne statu contenti simus, in quo sumus; sed probemus potiora, in omni sensu meliora probantes, vt illis degustatis ad perfectiora feramur: quod alibi monet Paulus. Sic repleti, vt repleti magis continue appetamus, & expetamus.

Sed heu! eo minus tendimus, quo magis tenemur. Quis Iuda plus tenebatur diligere Christū? lequitur a cultare? honorare? Segregatus in Euangelium Dei, in Apostolatū Christi, in caput omnium credulorum? Et diabolus ex Apostolo factus, traditor ex discipulo, aduersarius ex domestico, & ex commensali insectator, carnifex, interfecto? Sic multi ex discipulis alius, sic multi turba, vbi largius donatus, licentius opponuntur. Hæc, hæc est ingratitude nostra, nostra iniquitas, nostra condemnatio. Verbis non erudimur, verberibus indigemus, instar illius, de quo Salomon: *Seruus verbis non potest erudiri; quia quod dicit, audit, & respondere conuenit.* Nunquid non audiebant dicentes: *Durus est hic sermo; & qui potest eum audire? & contemnebant, & scandalizabantur.* Et nos non audimus verba vitæ æternæ? & recedimus tamen, & non cum ipso ambulamus. Noë vir iustus, atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit. Tu, tu nū iustus es? num perfectus es? Si peccator es, nescio; dic tu peccata tua. Confitere peccatum tuum. Sed heu, o-
mnes declinauerunt, corrupti sunt, & abominabiles facti sunt, non est qui faciat bonū. Ergo non iam cum Christo ambulamus, retro abierunt, dereliquerunt fontem aquæ viuæ, longe facti sunt. Et ad quem ibitis miseri, recedentes a Deo viuo? Ad quem ibitis, vt bene sit vobis, quibus bene esse non potest, nisi cum Christo? Hic est panis vitæ, qui manducatur ex hoc pane, viuet in æternum. Ieiuni morientur, fame cruciantur, siti æstuant, aquæ gurta celam priua-

pruabuntur. Qui sicte ergo, veniat, & accipiat fontem aquæ vitæ gratis, salientis in vitam æternam. Amen.

M O R A L E.

14. **O** Verbum. *Vnus ex vobis Diabolus est.*
 Ex quibus vnus ille? ex hominibus. Ergo ad tantam iniquitatem transibit homo, ad tantam malignitatē, tam scelestus erit, tam facinorosus, vt diabolus ab ipsa Veritate dicatur? Homo ad imaginem Dei factus, sic diabolicam sumet similitudinem, vt homo existens, verè diabolus sit? Homo de terra factus, & in terra conditus ad tantam ascendet superbiam, ad tantam euehetur nequitiam in cælestibus, vt is, qui in cælo creati, de cælo ceciderunt, par fiat in sceleribus suis? Homo de humo, humi repens, humilis factus, abiecta humilitate, superbia elatus, audet illius compar fieri, qui temerè dixit: *In cælum conscendam, similis ero Altissimo.* Mortalis homo spiritui, qui mori nequit, vult coequari? Qua verò in re? In peccato, in scelere, in tumore, in ausu temerario, sacrilego. Appetit diaboli nomenclaturam. Nō satis est illi hominem impiū esse, diabolū se statuit, se ostendit, se iactat. Audiat ergo Veritatem. *Vnus ex vobis diabolus est.* Homo viator, qui potest declinare à via recta, & in eandem reuerti, irrevocabilem spiritum æmularur? In profundum se dejicit peccatorum, quod cum venerit, contemner, & odio habebit corripientem in porta. Tempori abrenunciat, quod datum est ei ad pœnitentiam? Hortatus ad conversionem dicit: *Desperavi, nequaquam faciam?* Erit ex dicentibus & ipse: *Desperaviimus: Post cogitationes enim nostras ibimus, & vnus qui que prauitatem cordis nostri mali faciemus?* Non ergo vidistis, ô impij, satanā, sicut fulgur de cælo cadentem: mors vestra casus vester. *Quia mortales estis, vos sicut homines moriemini.* Quia superbi estis, & desperantes; sicut vnus ex Principibus cadetis. Cadentem sequi vultis in eo, quod dicebat: *Ascendam super altitudinem nubium; ipsum, ipsummet se-
 13. quimini in eo; & dictum est illi: Quomodo*

cecidisti de cælo lucifer? Et sicut iste vnus (id est primus) de principibus cadetis, & eritis appropinquantes in inferno deorsum. Sicut de illo dictum fuit: Veruntamen ad infernū is. detraheris in profundū lacu. Non ergo vos corripit damnatio diaboli? Non vos illius supplicium emendat? Non vos auerit à peccato illius irrevocabilis auersio à Deo? digni facti, vt ex vobis singulo dicatur. *Vnus ex vobis diabolus est?*

Quisquis adhuc iste est, cui sic dicitur? 15.
 Veniat, respōdeat, dicat: Christianus sum, vnus ex discipulis Iesu, qui dicit se nosse Deum, assecla spontaneus, qui liberè viam veritatis elegit. Ille ergo qui præter imaginē Dei, ad quam in principio factus est, portauit imaginem cælestis Adam, indurus est Dominum Iesum Christum, iste rursus expolians nouum hominem, non veterem duntaxat denuò induet, sed fiet semen diaboli ad imaginem & similitudinem eius; vt verè sicut ex patre diabolo est, diabolus sit. O metamorphosin! ô diabolicam transmutationē! Adam quando *Gen. 3.* genuit ad imaginē & similitudinem suam, genuit quod nō erat, dedit aliquid de suo, cum quo illi communicauit imaginem & similitudinem suam, vt nulla opus esset expoliatione ad hanc induendam. Sed, quod qui habet imaginem Dei, vt homo; qui Christi similitudine decorat⁹ est, vt Christianus; qui Domini Iesu cœpit imitationem, vt eius discipulus sequens illū: exuat se splendore cælesti, auertatur de post tergum Domini, & quam exuere non potest naturalem Dei imaginem, obscuret, deturpet, conspurcet, induens diabolū; vt sit ex parte diabolo, diabolus; quis vel audire sustinebit? Quis audiens non contemiscat? Vel potius quis erit vnquam, qui hoc fieri posse concedat? Qui non fidem abroget tanto sceleri? O vtinam nō fieret! *Circuite vias Ierusalem, & aspiciate, & considerate, & quarite in plateis eius, an inueniatu virum facientē iudicium, & quærentem fidem. Quod si ecclā viderit Dominus, dixerint, & hoc fulso iurabunt.* Non loquor de populo barbaro. Circuite (inquit) vias Ierusalem. Intro in Ecclesiam Dei, hæreo verbis Domini dicentis ad Ezechielem:
 Zzz 3 Mitto

Ezech. 2. 3.
Ezech. 3. 3.

Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt à me. Non enim ad populum profundè sermonis, & ignota lingua emitteris. De nobis sermo est, qui sumus populus Dei, & Ierusalem cœlestis. Aspice (inquit) considerate, quærite. Non est, qui faciat bonum: etiamsi iurauerint se benefacere, & hoc falso iurabunt gentes apostatrices, quæ recesserunt à Deo, non creatæ in malo, recedentes à Deo, cui erant coniunctæ.

Luc. 11. 23.

Ad quem ibimus à Deo recedentes? Qui non est mecum, contra me est; qui contra illum est, contrarius illi est, aduersarius est. Aduersarius Diabolus est, qui propterea Satanas dicitur, quod est aduersarius. Ergo ad quem ibimus recedentes à Deo? Ad aduersarium, ad satanam, ad diabolum? Quibus verò gressibus eisdem quibus receditur à Deo, quibus etiam ipse diabolus dereliquit Deum factorè suum.

Ioh. 8. 44.

Audistis Dominum ad Iudæos: Vos ex patre diabolo estis, & desideria eius vultis facere. Desideria diaboli sunt gressus eius. Dum Altissimi oppetit similitudinem, dicens: Similis ero Altissimo: cadit de cœlo, serpit humi, & graditur super pectus suum.

Isa. 14. 14.

Nō dicit similis ero Deo, similis optimo, summo bono; sed Altissimo in altitudine, in sublimitate, in superioritate, & celsitudine. Altissimo exoptat æquare, exaltationem cupit superbus semper ascendens sua cupiditate. Sed non quod voluit habere, potuit, neque locus eius amplius inuentus est in cœlo; inde cadens: & sic ad humilia loca descendens, vt neq; super pedes stare posset, aut ambulare, sed super pectus suum graditur, ad ima depressus totus, etiam corde, quod iacet in pectore: velit, nolit humiliatus, deturbatus, confusus, maximo quantum possibile est pudore confectus, affectus, infectus, defectus etiā perfectus. Quia *superbum sequitur humilitas*. En primus passus diaboli, quō ex Luciferō princeps tenebrarum factus est: ex assistenti aduersarius, qui est satanas; & qui erat excelsus, serpens effectus est. Inuidit postea homini, qui decretus erat ad implendas ruinas illius, & propterea decipit, interfecit, deiecit, subiecit, eiecit; sicque à Deo reiecit, & iuit in profundum

Prov. 29. 23.

abyssi. Qui ad illum vadit, illum sequitur, eisdem passibus pergens, imitatur, & mulatur, illiq; conformatur, vt sit filius eius, & desideria patris velit facere, illi configuratus non in membris, sed in desideriis: non in aspectu, sed in affectu; non corpore, sed corde; filius in mente, non in carne, serpens motibus & moribus, diabolus cupiditate & iniquitate. Illi non videbunt filium hominis ascendentem. Non capuit verbum istud: *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi*. Capere non possunt humilitatem Christi, qua descendit de cœlo factus homo, factus panis, factus cibus viatorum, qui erat Angelorum. Ergo neque digni erant, qui viderent exaltationem eius, claritatem eius, gloriam & potestatem eius. Quos dedisti mihi (rogat patrem) cœlo, vt illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti mihi. Qui Deum non vident descendentem, eius sequentes humilitatem; diabolus vident cadentem, illius precipitij facti consortes. Num parua exaltatio fidelium, quōd fratres Christi sint, quōd filij Altissimi? Optauit superbus similis fieri Altissimo. Nos iam similitudinē istam sumus consecuti. Quid patri similis, quàm filius eius? Ille non peruenit ad cupitam altitudinem: nos ad eam euecti sumus, quos dextera Dei ad illam exaltauit. Cecidit ille elatus, non loco, sed voto. Nos, nos si cadimus, loco cedimus, qui verè Altissimo similes existebamus, necdū similes facti sumus iumentis insipientibus, sed dæmonibus superbientibus, facti ex filijs Altissimi, filij serpentis depressissimi. O casum, & ruinā, & præcipitium! De loco eminentiori cadis, superbe Christiane, quàm diabolus; ruinosior casus tuus, quàm diaboli. Si regnantibus impijs (vt ait Salomon) ruinae sunt hominum. Quæ maior exaltatio est, eō peior contritio, peior ruina. O qui locum deseritis dignitatis vestræ, qui ab Altissimo elongamini, Christum deserentes. Audite, & intelligite, Qui eiusmodi est, diabolus est.

16. Tantam transmutationem nos voluit Dominus considerare, dicens: *Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est?* Transeat, quod Lucifer diabolus sit, nō erat electus a Deo. Transeat, quod qui lucem veritatis non aspexit, diabolus sit, non erat inter vocatos ad cōnā. Transeat, quod de turba sint aliqui murmurantes, non iis dicitur, quod sint diaboli; neque discipulis contumelia ista irrogatur: sed qui cum paucis electus est; qui ad apicem tantæ dignitatis euectus est; qui ad principatum super omnem terram erectus est, & constitutus iudex super duodecim Tribus Israël; quod hic tantus, qui singularem sublimemque electionem a Deo est consecutus, quod is (inquam) diabolus sit, diabolus ab eo, qui elegit illum, dicatur: quis dignè, quis sufficienter valet admirari? Quid dico? Transeat, quod vnus ex his diabolus sit; sed quod multi Christiani, multi baptizati in sanguine Christi, multi saginati corpore Christi, multi potati spiritu Christi, ad tantum baratrum descendunt, ad tantam dentur precipites vilitatē, indignitatem, ignominiam, non est quod admiremur; solum est maxime quod doleamus, quod ploremus, plangamusque, quod eleuata voce clamitemus. *Heu, heu, heu* Nunquid vauē, o Creator omnium, constituisi filios hominum? *heu, heu.* Vbi sunt misericordia tua antiqua Domine? vbi consueta misericordia; vbi multitudo miserationum tuarum? *Heu* quis tutus, vbi ex duodecim electis a sapientia Dei, vnus diabolus est? *Vanite* prociadamus ante Deum, ploremus coram Domino, postulantes misericordiam eius. Amen.

FERIA IV. DOMINICÆ DE LAZARO;

CONCIO PRIMĀ.

Ecce ascēdimus Ierosolymam. vsque. & non intelligebant quæ dicebantur.

Luc. 18. 31.

ARGVMENTVM.

Considerantur qui sint illi qui Christum tradiderint, & quibus sit traditus. Beneficis maximis affecti fuerūt proditores. Ponderatur qualitas Christi proditi, qualitas prodentium, & traditionis effectus.

TANTVM bonum est pax, vt dicat sapientissimus Salomon: *Melius est vocari ad olera cum charitate, quàm ad vitulum saginatum cum odio:* videlicet vt vitā pauperem potius geramus, quàm multa bona habeamus; si paupertas sit cum charitate, abundantia verò cum odio. Nam ibi felicius viuunt, vbi mutuo se diligunt homines, quàm vbi in multitudine diuitiarū suarū, homines sunt inopes charitate fraterna. Præualet. n. dilectio bonis omnib⁹, quæ ab hoc mundo suppeditantur, & apta est præ cunctis illis hominem etiam superbeatificare. Christus ergo Dominus, qui venit in hunc mundum ad toleranda mala nostra, suaq; nobis bona cōferenda, bono isto dignatus est priuari, vt illud nobis abundantius communicaret. Inuisus. n. fuit hominibus, cum his, qui oderāt pacē, erat pacificus, dum prudenter sancteq; loqueretur illis, gratis illū impugnabant, nec poterant illi quicq; pacifice loqui. Quinimò & Crucē supra dorsum eius fabricauerunt peccatores, & itā prolongauerunt iniquitatem suā, vt non deficerent illum vrgere, donec deficeret ipse vitam agere super terram. Nec potuit vnquam inuenire quietē conuenientibus omnibus aduersus illum: nam & alieni mentiti sunt illi; & eum non receperunt, vt quasi Iacob, dum fugit furentē Laban, occurrit odienti Esau: Quod vt certum nobis esset ad cognoscendam illius ergā nos charitatem, & ad cōsequendam a nobis illius humilitatem, Deus voluit in diuinis suis litteris id nobis esse testatū. Et hoc est quod ipse Dominus hodiē suis discipulis protestatur, dicens: *Ecce*

1. *Prov. 15. 17.*

Psal. 119. 6.
Psal. 128. 3.

Psal. 17. 46.
Gen. 31. 17.
Gen. 33. 1.

Eccē ascendimus Ierofolymam, & consummabuntur omnia, quae scripta sunt per Prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint, occident eum. Vbi ex odio contra illum, & traditione illius facta, apparet summam suarū passionum sibi contigisse. Traditus enim gentibus, illulus est, flagellatus, conspuus, crucifixus. Hanc ergo ipsius traditionem, deuotē, amanterque consideremus. Ideo enim scripta est per Prophetas: & per ipsum Dominum suis discipulis prænuntiata, & per Euangelium nobis vniuersoq; Orbi pronuntiata.

Diuisio. 2. Vbi duo genera hominum consideramus, quae simul conuenerunt aduersus Christū Dominum, nempe qui tradiderūt, & quibus traditus est. De his, qui tradiderūt scribit alius Euangelista. Tradetur principibus sacerdotum, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus. Principes ergo Sacerdotum, & Scribae tradiderunt illum gentibus. Nam hi vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt eum Pontio Pilato Praefidi. Etenim confestim manē concilium facientes summi Sacerdotes eum senioribus, & Scribis, & vniuerso concilio, vincientes Iesum duxerunt, & tradiderunt Pilato.

Matth. 20. 18.

Mat. 28. 1.

Marc. 15. 1.

3. De his consideranda illa sunt: quae Christum Dominum nostrum maximē afflixerunt. Quorum primum sit: quod erant populus Dei; electus a Deo, merito Patriarcharum, quorum erat semen, quem excelso fecit cunctis gentibus & plurimis affecit beneficiis: vt habetur in libro Sapientiae, in quo recitantur, quae pro illo fecit in Aegypto, & posteaquam etiā transiit illos de Aegypto. Quibus rationibus Moyses frequens monet, vt Deo seruiant, neq; ab illo recedant. Ab electione quidem sic rationem sumit. *En Domini Dei caelum, & caelum caeli terra, & omnia, quae in ea sunt, Et tamen Patribus tuis conglutinatū est Dominus, & amauit eos, elegitq; semen eorum post eos, id est vos de cunctis gentibus. Circumcidite igitur praeputium cordis vestri, & ceruicem vestram ne induretis. Idem facit recensens alia illis exbi-*

Sap. 10. 6.

11.

Sap. 16.

Deut. 10. 14.

14.

bita beneficia, Quod ergo a suis filiis offensus sit, qui sunt populus eius, maxima iniuria est. Vnde per Haim sic dolet, vt inuocet caelum & terram ad audiendam tantam offensionem acceptam a populo suo, quem adeo dilexit & honorauit. *Audite caeli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est; Filios enutriui, & exalauit, ipsi autem spreuerunt me. Et iumentorum, quae natura ducuntur, exemplum proponens subdit; Cognouit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui: Israel autem me cognouit, & populus meus non intellexit. Vt genti peccatrici populo grauius iniquitate, semini nequam, filii scelerati. De reliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctū Israel, alienati sunt retrorsum. Quae peccata quamuis in saeculis superioribus pessimē perpetrauerint, nouissimē tamen in Deum suum hominem factum impiissimē, & crudelissimē operati sunt. Quam grauissimam offensionem poterat Deus non factus homo cognoscere, detestari, & castigare, sed in se sentire non poterat, vt inde verē tangeretur dolore cordis intrinsecus.*

At factus homo, & summam accepit iniuriam, & verē de illa doluit, & multitia affectus est. Vbi hoc notandum est, quod quaedam de Deo dicta sunt metaphoricē ante illius Incarnationē; sed veluti in figura eorum, quae verē de ipso Incarnato dicuntur: Exempla habemus in Malachi, ubi haec scripta sunt: *Ad vos, o Sacerdotes qui despicitis nomen meum, & dixistis: In quo despicimus nomen tuum? & offeris super Altare meum panem pollutum; & dicitis: In quo polluimus te? Praeterea: Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris, & dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dicitis: Omnū qui facit malum, bonus est in conspectu Domini. Rursus: Si affiget homo Deū, quia vos configitis me? & dicitis: In quo configitis me? In decimū, & primitiū. Et in penuria vos maledicti estis, & n. e. vos configitis gens tota. Sic alibi dicitur: Et doluit super misericordiam eorum. Hoc loquendi modo innuere voluit, quod quantum in ipsis erat, hoc agebatur aduersus Domi-*

Dominum: quæ aduersus Christum eius postmodum peregerunt, qui vere laborauit, despectus, & pollutus fuit, & confixus in Cruce, & ideo crucifixus. Ita ergo doluit verè & in corpore & in anima, in quibus verè passibilis erat. Vox ergo illa dolentis: *Va genti peccatrici*, dolorem notat, quæ verè sentit Christus, cum se à populo suo videret spreum, & malè tractatum; vt qui illi deberet esse subsidio, esset supplicio. Et tantis donis auctus populus, benefactorè & contemneret & malè haberet.

5. Secundum, quod præcedenti coniungitur, est hoc, quod cum Iuda coniuncti sunt, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Iesum; Iudas enim tradidit illum Principibus Sacerdotum, & Scribis, & Senioribus, dum obrulit se traditorè, traditurum illis Dominum Iesum, vbi gauisi sunt, & pacti sunt pecuniâ illi dare, & dum accepta cohorte, & ministris Pontificum & Seniorum, fecit illum comprehendere, & in manus Pontificum dedit. Vbi apparet illorù coniuratio; tum in eo quod conueniunt cum Iuda, pactum facientes cum illo; tum quod ad illum faciendum dederunt ei ministros suos; tum tandem, quia sic captus

13. Dominus & vincens ductus est ad Annâ, & ad Caipham summos Sacerdotes. Hanc coniunctionem notauit Petrus in concione, dum de Iuda loquens duos cõiunctim citat Psalmos; in quorum altero de Iuda sermo est, in altero de Iudæis, quasi vtique idem spectet: ait enim. *Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea: & Episcopatum eius accipiat aliter* Dicens: *fiat commoratio eorum*; apertè loquitur de Iudæis: dum verò dicit: *Episcopatum eius*; Iudam notat. Sed bene consideranti verba hæc: Episcopatum eius accipiat aliter; & Psalmum ipsum, & intentionem Petri, apparet, illa non de solo Iuda esse intelligenda, sed de tota Synagoga, & toto populo, in primis verò de Sacerdotibus. Episcopus quidem fuit Iudas, quia fuit Apostolus, cuius Episcopatum accepit S. Matthias. Sed si hoc in illis verbis solùmmodo intelligatur, quid operantur verba alterius Psalmi. Fiat commoratio eorum

Tom. 11. Bellintans.

deserta? Episcopatus erat Sacerdotium populi, quem in templo exercebant; q̄ erat domus Dei, & insignissima omnium habitationum suarum. Et est domus illa, de qua prædixit illis. *Et erit domus vestra deserta*. Non enim amplius fuit domus Dei, & ideo neque verè templum. dum ablata fuit hostia & sacrificium, cessante Sacerdotio Aaronitico, & translato ad populum nasciturum, & nouum. Propterea Psalmus iste generaliter loquitur de Iudæis, de Sacerdotio eorum, & templo. Ideo ibidem subinfertur ratio: quare Deus reliquit domum suam. *Quoniam (inquit) quæ tu percussisti, persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.*

Additio ista doctis est, quod percussiones & vulnera, illi à Deo decreta propter peccata nostra, illa accesserunt ab his, qui remedium adhibere debuissent. Hæc enim maxima pœna est, quæ sicut per Iudam exaggerata est, ita & per Iudæos amplificatur. Vnde in Psalmo alio prius de inimicis in communi loquitur, deinde ad singularem transit. *Inimici mei (inquit) dixerunt mala mihi. Quando morietur, & peribit nomen eius.* Hic est tractatus habitus in Concilio, vt eum morti traderent. In hoc Conciliū ingressus Iudas adimpleuit sequentia verba Psalmi. *Et si ingrediebatur, vt videret (nempè qui vellèt illi dare) vana loquebatur (promittens tradere) cor eius congregauit iniquitatem sibi* (hoc est q̄ scribitur. Et quarebat; quomodo illum opportune traderet.) Vnde & sequitur in Psalmo: *Egrediebatur foras & loquebatur in ipsum, (id est sicut inter se conuenierant, q̄ fecit dum factò illum tradidit)* Redit Psalmus ad Iudæos. *Aduersum me susurrabant omnes inimici mei, aduersum me cogitabant mala mihi* (hoc in secreto susurrantes, & cogitantes.) *Verbum iniquum conuenerunt aduersum me. Nunquid qui dormit, non adiciet vt resurgat?* (hoc publice: dum seipfos quasi dormientes excitant dicentes: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit, &c.) Deinde Iudam subinfert. *Homo pacis mea (id est pacificus meus) in quo speraui, cui veluti confidens negocia committebam) qui edebat panes meos,*

Aaaa meos,

Mat. 6. 13.

Psal. 52.

Psal. 40. 6.

Marc. 14.

Psal. 40. 8.

Ioh. 11. 47.

Ioh. 13. 18.

meos (socius videlicet mensæ & qui à mensa surrexit abiens ad tradendum) magnificavit super me supplantationē (id est deceptionem magnam fecit contra me, osculo tradens ad mortē in manus inimicorum.) Quemadmodum ergo magna facta est tribulatio Christi, quia traditus est à discipulo, quem extulerat ad Episcopatū, & mensa fecerat socium. Haud secus magnificata est, quia populus suus author fuit Passionis ac mortis suæ. Quam rem his verbis prædixit Zacharias: Et erit, cum prophetauerit quispiam ultra, dicent ei pater eius, & mater eius, qui genuerunt eum. Non viues, qui menaciū locutus es in nomine Domini. Et configent eum pater eius, & mater eius, genitores eius, cum prophetauerit: Per patrem, & matrem intelligit populum, ex quo ortus est, qui ut filium diligere tenebantur. Cui tamen falsitate impegerunt, persequentes, q̄ se diceret nullum à Deo, & morti adiudicantes. Ideo Propheta

praeteregens quædam, quibus quasi velo obduxit lucem istam maximā immensū mysterij, subdit: Quid sunt plaga iste in medio manuum tuarum? & dicit: Hu plagatus sum in domo eorū, qui diligebant me. Quanta verò fuit ista tribulatio, innuit subdens: Fræmea suscitare super pastorem meū. Modus loquendi, ad enfem, veluti excitans ad feriendum, & ad clauos ad configendum, infert imperiū, ruina, magnam percussionem, & afflictionem. Et quod ad Christū hæc referenda sint, hæc ostendunt, quod à Deo vocetur pastor situs, vir coheres illi, & quod sequentia verba: Percute pastorem, & dispergentur oves. Christus ipse de se prædicto testatur, quæ tunc impleta sunt, quando traditus à discipulo, à populo captus est, & morti adiudicatus.

Tertium est, quod hi tantum à Deo dilecti, qui genitorum nomine designantur, facti sunt hostes eius, odientes, persequentes, & ad mortem usq; querentes. Vnde in parabola de illis dicitur: Cines eius oderant illum. Et infra: Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc. Vnde sæpè in Psalmis, inimicorum nomine nuncupantur. Ut ibi manifestum est: Ex ore infantium & lacten-

rium, perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum, & vitorem. Et in alio Psalmo, ubi certum est, ipsum loqui, habemus verba eius: Intende anima mee, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum, & confusionem meam, & reuerentiam. In conspectu tuo sunt omnes, qui tribulant me. Quanta verò sit miseria ista & tribulatio, ab amicis inimicitia pati, docet Ieremias plorans super Ierusalem: Plorans (inquit) ploravit in nocte, & lacryma eius in maxilla eius: non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius: omnes amici eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Quod certe de Christo, & in Christo impletum est, qui propterea maximam habuit plorandi causam, & lacrymas effundendi. Vnde & ad exaggerandam inimicam eorum rabiem, bestiis ac fetis assimilantur. Ita enim plerumque lamentatur in Psalmo: Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens, & rugiens. Et infra: Quoniam circumdederunt me canes multi, conciliū malignantium obsedit me. Foderunt manus meas, & pedes meos. Præterea: Erue à frætra Deus animam meam, & de manu canis uniceam meam. Salua me ex ore leonū, & à cornibus unicornium humilitatem meam.

Ratio item huius ipsorum inimicitia, & hostilitatis auget poenam. Nulla enim ratio fuit ex parte ipsius Christi, qui propterea dicit in Psalmo: Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt: & odio iniquo oderunt me. Odium iniquum vocat quod iniuste habent & sine causa. Et idem in alio Psalmo aperte dicit: Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati sunt, qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quia non rapui, tunc exolvebam. Quæ res quoque in indignis est, etiam Dominus voluit recensere, citato Psalmo, dicens ad discipulos suos: Si mundus vos odit, scitote quia me propter vos odit: & infra: Si non venissem, & locutus es non fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem sed viderunt, & oderunt me, & Patrem: sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorū scriptus est: Quia odio

Matth. 26
32 &
Mar. 4. 11.
38.

Luc. 19 14.

27

Psal 8. 3.

sanguinem polluebant, quasi immundum offerentes, quasi blasphemum condemnantes, quasi malefactorem persecutores, quasi a lege damnatum interficientes. Ac propterea victima illorum, quatenus illorum, fuit abominabilis Domino. Propter hoc ablatum est ab eis regnum Dei, translatum Sanctuarium, Templum desertum. Ciuitas succensa, Ciues occisi, & dispersa reliquia.

9 Non ergo inuat Christus malè tractantes illum. Quid igitur tu Christiane? qualem te erga Christum geris? quam victimam offers Deo in Christo Iesu? Prædicta parabola Salomon, aliam subdit, quasi præcedentis expositionem: *Abominabilis est Domino via impii: qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.* Heu quid facitis soluentes legem? Quæ est via vestra? porro via hæc polluta est? *Manus n. vestra sanguine plena sunt.* Quandò Christianum te iactas, malè operans, Christum Deo offers manibus pollutis. Te enim, velut Christum ferentem, proponis in oculis Maiestatis Dei; sed oblatio ista polluta est, ibi offers cæcū & claudum. *Offer illud duci tuo; si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum. Iacta te seruum Principis, interim existens seruus malus & piger, infidelis seruus & imprudens, percutiens conseruos, dissipans bona illius, quin & illius vitæ infidiator; si scelera tua ista norit, nunquid placebit illi iactatio ista seruitutis tuæ? Numquid suscipiet faciem tuam? Num admittet te in conspectum suum? & non potius clamabit, & decernet: *Ligati manibus ac pedibus, mittite eum in fornacem ignis?* Heu non*

Pro. 15. 5.

I. Reg. 2. 5.

Isa. 1. 1.

Malac. 1. 8.

Psal. 5. 6.

Malac. 1. 9.

Pro. 15. 11.

permanebunt iniusti ante oculos Domini. *De manu enim vestra factum est hoc: dicit Dominus exercituum.* Vos estis, qui Christo iniurii, illius blasphemi, inobedientes voci eius, quasi similem vobis existimantes, statuitis illum contra faciem Patris, nisi forte putetis, quod abscondita sint scelera vestra ab oculis Domini? An nescitis, quid prædictis subdat Salomon? *Infernus, & perditio coram Domino; quanto magis corda filiorum hominum?* Profundum abyssi penetrat lux oculorum eius. Reuelata sunt illi fundamenta montium. Videt interiora austru, & inferni:

& putas te oculos Maiestatis suæ latere? *in omni loco oculi Domini contemplatur bonos, & malos.* Et quoniam ad iniquitatem respicere non poterit, proiciet te a facie sua, atque disperdet. Dominus Iesus, qui dolere poterat in corde suo, videns cogitationes inimicorum suorum quanta percutiebatur mortificata? Vide animi sui indignantis in dieam qualecunque: *Quid me tentatis hypocritæ? Non ergo tentemus Christum, sicut quidam eorum tentauerunt, & perierunt*

SECUNDA PARS.

Tradetur Gentibus. Sicut Iudei cum Iuda coniuncti sunt, & conueniunt aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Ita conueniunt in ciuitate ista (ut erant fideles) aduersus sanctum puerum Iesum, quem vnixisti, Herodes, & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israël. Idcirco enim surgens multitudo eorum, nempe seniores plebis, & principes Sacerdotum, & Scribæ, & omne concilium duxerunt ad Pilatum, & tradiderunt illum Pontio Pilato præfidi.

Facit autem ad penæ illius atrocitatem, quod gentibus traditus sit. Ex hoc enim factum est, ut & gentes ipsæ conuenirent aduersus illum, atque ita ab omnibus patereretur. Quod ut apertius ostendatur, tria veniunt consideranda, videlicet; Qualem tradiderunt. Qualiter tradiderunt. Et traditionis effectus.

De primo, tradiderunt Messiam suum ab eis condemnatum ad mortem. Messiam (inquam) quem quamuis non cognouerint, non excusantur, quia excusauit eos malitia eorum. Vbi amplificatur, siue explicatur eorum iniquitas: Primo ex magnitudine rei, quæ tanta erat, ut inde penderet salus totius populi, & quia finis legis Christi est. Etiam primogenita quæ DEI erant, si haberent maculam, non deferbantur ad templum: sed intra portas vrbis comedebantur tam à mundis, quam ab immundis. In his, quæ Dei sunt, nulla debet macula reperiri: quanto magis in re summè diuina, ut ista? Debebant igitur in hoc esse vigilantissimi.

Secun-

Secundo, quia sciebant dari casum, in quo non ab omnibus acceptaretur. Nam Deus dixit: *Qui non audierit Prophetam illum, exterminabitur de populo suo.* Poterant de seipsis metuere, ne forte ipsi essent non audientes illum; & propterea exterminandi. Tertio, quia certum est, Christum sufficienter, & superabunde hanc veritatem probasse, quod esset vere Filius Dei; ac propterea dixit: *Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Quarto, quia non sincere quaesierunt veritatem, scrutantes Scripturas, sicut dixit illis Iesus: *Scrutamini Scripturas, quia illa testimonium perhibent de me.* Sed invidia ducti alii que suis vitis, obscuratum habentes intellectum errauerunt, & possimum, quia ab eo arguebantur. Porro, *Non amat pestilens eum, qui se corripit, nec ad sapientes graditur.* In cathedra enim pestilentiae sedentes, non ferebant dicentem: *In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui vident, cæci fiant.* Dicebant ergo: *Nunquid & nos cæci sumus? Et Dominus: si cæci essetis peccatum non haberetis. Nunc vero dicitis quia videmus, peccatum ergo vestrum manet.* Gloriabantur enim in lege, confidentes se esse duces cæcorum, ac discipulos Moysi. Grauiissime igitur peccauerunt, tradentes Regem suum. Quæ tanta iniquitas mirum in modum, contristauit ipsum Christum, missum ad omnes, quæ perierant domus Israël, Quod innuit Ioannes dicens: *In propria venit, & sui eum non receperunt.*

Denique condemnatum, ad mortem tradiderunt. Vbi tria: Primum fecerunt in eo quodcumque potuerunt, ut magnitudi Bonitatis diuine liberalitatisque, quantum erat possibile, responderet malitiæ atque ingratitude eorum magnitudo. Esto, nolissent recipere ut Messiam, repellent, bannirent. Sed superbia ascendit semper, terminum nescit, dum vsque ad extremum venit, & satiatur crudelitate ipsius. Et vos implete mensuram Patrum vestrorum qui Prophetas occiderunt. O Domine Iesu omnes fluctus maris venerunt super te: Venisti in altitudinem maris, & tempestas demersit te. Secundo tradiderunt, abieceruntque tanquam inu-

tilem: *quoniam inutilis est inquit in nobis* Sap. 2. 12. *tanquam vile mancipium. Imo factus sum* Psal. 30. 23 *tanquam vas perditum: Inquit. Ego autem* Psal. 21. 7. *sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labiis, & mouerunt caput. Vide quantum se pro nobis subiecit Christus, ut despiceretur, atque repudiaretur veluti res nihili, quæ magis despiciabilis & noxia. Quali dicant. Ut quid terram occupat, succidamus illi. Coniice miseriam ac mæstiriam istam ex vocib. illis. Miserere nostri, miserere nostri* Psal. 122. 3. *Quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra, opprobrium abundantibus, & despectio superbis. Audi vocem Dauidis mansueti: Auser à me opprobrium & contemptum: quia te* Psal. 118. *stimoniam tuam exquisiui. Quid igitur Christus, cuius erat Dauid figura? Audi sequentia. Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Quæ vero exercitatio ista? in patientia, in mansuetudine, in humilitate. Sed nunquid sine tristitia? Cõtristatus sum in exercitatione mea* Psal. 54. 3. *Sed neque ut inutile duntaxat, sed ut noxium repulerunt, quia magno illis esset detrimento. Nam si dimittimus inquit* Ioan. 11. 48 *eum sic, venient Romani & tollent nostrum locum, & gentem. Melius est itaque, ut interficiatur. Tertio, tradiderunt veluti peccatorem aduersarium legis, atque ipsius Dei inimicum. Ideo clamant: a Si non esset hic a* Ioan. 18. *malefactor, non tibi tradidissimus eum.* b 30. *Nos scimus, quia hic homo peccator est* c Non b lo. 9. 24. *est hic homo à Deo qui sabbatum non custodit. c Ioan. 9. 16. d Hic blasphematur & in principio demonio* d Matth. 9. *rum eiecit demonia f Nonne bene dicitis inus* 13. *nos, quia Samaritanus est tu, & demonium* e Luc. 11. 15 *habes? Abiiciunt ergo, ut qui dignus non* Ioan. 8. 48 *fit habitare cum illis, ac exterminandus de populo suo. Quasi is, de quo lex ait: Si sur* Deut. 13. 1. *rexit in medio tui Prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur deos alienos, & seruiamus eis: Non audies verba Prophetæ illius, aut somniatoris. Prophetæ autem ille, & si for somniorum interficietur, quia locutus est, ut vos auerteret à Domino Deo vestro, ut errare te*

Reg. 19 3
 Gen. 8 59
 Mar. 14 5
 Cant. 8. 6.
 Oca 11. 4.
 Col. 3. 14.
 Ezech. 3. 25.
 Mar. 14. 36.
 Ier. 11. 19.
 Ier. 17. 22.
 Act. 20. 23.

sus persecutionibus cedens Iudæorū, ab-
 secedit se, & exiit de templo, & in deser-
 ta loca se abdidit, dum tempus eius adue-
 niret. At ubi venit hora nouissima, cuius
 transitū postulabat caro, in medios se ob-
 iecit hostes, qui tenuerunt, & ligauerunt
 eum. *Fortis est enim ut mors dilectio*, quæ
 coëgit illum, ut in necessitatem descende-
 ret moriendi. Dura est sicut infernus æ-
 mulatio. Sicut ergo de necessitate omnes
 morimur: dominatur enim omnibus mors;
 & sicut in inferno nulla est redemptio; ita
 dilectio, ac zelus domus Dei sicut in funi-
 culis Adæ, traxit eum in vinculis chari-
 tatis. O vinculum perfectionis, id est per-
 fectum, strictum, forte, quod potuit vincit
 Omnipotentem, ligare Creatorem, Im-
 mensum stringere, & Dominū dominan-
 tum subigere coactioni. Vincit in corde,
 voluit & in carne vincit; Ut amor equa-
 retur dolor; Ut nobis affatim traditū pro-
 baremus; Ut nostrum, totū esse sciremus;
 Ut auderent iniqui facere in illū quæcumq;
 voluissent; Ut non minus pateretur, quam
 Ezechiel, cui dictum est: *Et tu fili hominis;*
Ecce data sunt super te vincula, & ligabunt
te in eis, & non egredieris de medio eorum.
Et linguam tuam adhaerere faciam palato
tu, & eris mutus, nec quæsi vir obiurgans;
quia domus exasperans est. Vide ligatum
 ut in manibus, ita & in lingua, ut intelligas
 ligatum vndique vsque ad interiora vela-
 minis; ut vincula carnis, velantis animam,
 animæ ipsius vincula designarent; quibus
 ligatus dicebat ad Patrem: *Non quod ego*
volo, sed quod tu. Iam ligata est voluntas
 mea, vinculis astricta mandatorum tuorū,
 ut non quæcumq; volo, illa faciam, sed so-
 la fiat voluntas tua, & sequar eam, quasi
 bos ductus ad victimam, & quasi agnus
 mansuetus, qui portatur ad victimam. Et
 enim *ut iumentum factus sum apud te, &*
ego semper tecum, ut faciam Deus voluntatem
tuam, vincit carnis duabus animæ
 videlicet & corporis. Quas catenas Paulus
 expressit dicens: *Ecce alligatus ego spiritu,*
quando in Ierusalem, quæ in ea ventura sint
mibi ignorans; nisi quod spiritus sanctus per
omnes ciuitates mibi protestatur dicens, quo-
nam vincula, & tribulationes Ierosolymis

me manent. Dum dicit, alligatus spiritu, in-
 teriora notat vincula, quibus paratus erat
 ad omnia perferenda. Vnde subdit. *Sed ni-*
hil horum vereor, nec facio animam meam
pretiosorem, quam me; dummodo consum-
mem cursum meum, & ministerium verbi
quod accepi. Dum vero dicit, Vincula, &
 tribulationes me manent, aperte vincula
 intelligit exteriora, quibus alligatus est Ie-
 rosolymis, iuxta quod scriptum est: *Accedens*
tribunus apprehendit eum, & iussit
eum alligari catenis duabus. Sic ergo ligatus
 spiritu Dominus Iesus, vincula libentes
 suscepit de manibus Iudæorum, & his
 duabus catenis vincit traditus est Gen-
 tibus; quarum vtraque maxime pœnalis
 fuit. Interior quidem, cor eius afflixit im-
 pensissime, & vinculo subiecit, atque il-
 lum & interius torfit, & exterius: catena
 vero exterior, quod corpus strinxerit, &
 afflixerit, perse manifestum est. Sed nun-
 quid & mentem acerbis affecit supplicio?
 Dum qui est homo nobilis, vir innocens,
 nullus a Deo, filius Altissimi, hoc pacto se
 videt ignominiose traditū in manus pec-
 catorū? Studeamus gustu interiori apprehendere
 amaritudines Christi, simulque
 in hoc imitari. Vincula sint dilectio, & o-
 bedientia. Dilectio conglutinatur, & ligat.
 Nam de ipso quoque Deo scripsit Moyses:
Patribus tuis conglutinatus est Dominus,
& amauit eos. Obedientia nihilominus
 subiecit præcipienti, ut ab eius voluntate
 nullaratione discedatur. Sic enim homo
 iustus est, qui diuinis parat legibus. Sic docet
 Salomon: *Mens iusti meditatutur obedi-*
entiam: os impiorum redundat malis. Cur
 menti opponit? quia nihil lingua li-
 centius, lubricius, dissolutius, procul
 omnino ab obedientia. Ita mens nostra
 volatilis est; de qua potest intelligi, quod
 scriptum est: *Frustra iacitur rete ante o-*
culos pennatorum: quoniam non facile
irretitur, ligatur, stringitur. Ut quo ma-
 gis carni alligata est sua essentia, eo mi-
 nus a carne coarctatur in operatione & in
 sensu multa cogitante. His igitur vin-
 culis alligemus & nos, ad imitationem ca-
 pitis nostri.

Tertio. Tradiderunt eum ad mortem, 18
 mor-

Act. 21. 33.

Deu. 10. 14.

Pro. 15. 24.

Pro. 1. 17.

mortem autem crucis. Non enim tantum bonum gentibus tradiderunt, ut illo fruerentur, vel ut custodirent, atque serua-
 rent. Quoniam non ut bonum aliquid tradiderunt, sed ut malam rem atque pestifimam. Dixerunt enim: *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Et ut malum probent, atque demonstrent, omni studio conantur, accusantes, atque calumniantes. Etenim si bonum reputassent, apud se retinuisent, sed abiciunt ut malum, & dignum morte. Non interficiunt autem ipsi, quem tamen condemnauerant ad mortem. *Quia nobis* (inquiunt) *non licet interficere quemquam.* Interficere (inquam) per mortem Crucis. Nam aliter necare illis non inuenitur prohibitum, & quod de cruce intelligant, aperte satis docet Ioannes Euangelista, qui verba illa Iudaeorum exponens ait: *Ut sermo Iesu impletur, quem dixerat, significans qua morte esset moriturus.* Vbi aduerte quod nullus Euangelistarum vnquam citat, quæ ab alio Euangelista dicta sint, sicut neque studium aliquod videntur adhibuisse, ut in narrandis rebus gestis, & verbis Christi, sibi cohererent; sed vnusquisque narrationem suam absolutam ponit se ordinatam. Non ergo Ioannes spectauit id, quod alij Euangelista ponunt de tradendo Christo Gentibus, quod ipse nunquam posuit, sed respexit ad id, quod ipsemet narrauerat, nempe quod ipse exaltandus esset videlicet in cruce. Dixerat enim Christus ipso Ioanne referente: *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.* Et rursus: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Quod ipsi Iudæi de morte intelligentes dixerunt: *Nos audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternum. Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quod si velis, Ioanem alios Euangelistas citare, cur non magis citat in eo, quod dixerunt.*
Mat. 20. 19 Ad crucifigendum quam in eo quod dixerunt: *Tradetur gentibus:* Crucifigere enim mors est, non traditio; & crucifigi, est genus mortis speciale. Significans ergo Christus, qua morte esset moriturus, dixit: *Si exaltatus fuero à terra; quod ibi testatur*

Ioannes interpretans: *Hoc autem dicebat, significans, qua morte esset moriturus.* Vide Ioannem seipsum citantem, ut referentem verba Christi significantia, qua morte esset moriturus, nempe morte Crucis, in qua exaltatus est à terra. Vtrobique enim videtur his verbis, significans qua morte esset moriturus. Vnde vbi Lucas hodie dicit: *Tradetur gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint, occident eum.* Et Marcus: *Et flagellabunt eum, & interficient eum.* Matthæus habet: *Tradent eum gentibus ad ludendum, & flagellandum, & crucifigendum.* Ergo cum agitur de Christi morte, intelligitur crucifixio, ut interficeretur, clamatum est semper; *Crucifige.* Quia sicut flagellauerunt, & illuserunt, ut corda eorum molirentur, potuissent innocentem alia morte interficere, quam Crucis, quod non fecerunt, quia qui necandi offerbantur illi, prius erant crucifigendi. Tradunt itaque ut tollendum è vita, per crucifixionem.

Tribus autem viis insistant, ut neci tradatur. Primo, per calumniosas accusationes: *Et accusabant eum summi Sacerdotes in multis.* Secundo, per legem, dicentes: *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori.* Terrio, importunitate, & minis: De importunitate scribitur in Matthæo: *Videns autem Pilatus quia magnum tumultus fieret, accepta aqua lauit manus suas, &c.* De minis, in Ioanne scriptum est: *Clamabant dicentes. Si hunc dimittis, non es amicus Cesaris. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit Iesum foras, &c.* Vbi tandem habetur: *Tunc ergo tradidit eum illum, ut crucifigeretur.* Hoc vero quam tulerit Christus atrociter, innuitur in Ieremia, qui inducitur veluti disputans cum Deo, & querens: *Quare via impiorum prosperatur?* Et ostenso quod eos tandem punit, descendit ad particularia, que de persecuentibus Christum verificantur: *Non me fratres tui (inquit) domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt aduersus te. Et clamauerunt*

mauerunt post te, ne credas eis, cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui aonum meam, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. *Fa- Ha est mihi hereditas mea, quasi leo in sylua, dedit contra me vocem; ideo odiui eam.* Vbi ex admiratione disputantis Ieremiae graue scelus ostenditur impiorum, qui prosperantur male agentes: Vides ex subiecta punitione displicentiam Dei, qui non fert iniquos? Vides specialem iniquitatem Iudaeorum, quasi fratrum, Christum impugnantium, & clamantium contra eum, & rugientium quasi leo; propter quae odio habuit illos & dereliquit eos: Ex quib. trahitur, quantus esset illius dolor in clamoribus illis, quib. mediantibus dedit dilectam animam suam in manu inimicorum eius, id est sponte se morti subdidit. Vocat dilectam animam, quando videtur illam odisse, tradens illam inimicis, & tamen dilecta est: propterea magnus dolor sic tradentis dilectam animam.

17 Effectus tandem huius traditionis exprimitur, dum dicitur: *Et illudetur & flagellabitur, & conspuetur. Et postquam flagellauerint, occident eum.* Hic est primus effectus, quem alij duo sequuntur. Pessima enim Christi tractatio, Christi traditi primus effectus est. *Quem hi duo sequuntur, nepe diuitiae Gentium, quae hoc thesauro sibi tradito locupletatae sunt: Et perditio Israel, qui seipsum tanto thesauro exinaniiuit.* Primus autem effectus tres habet partes; contumeliam, poenam, mortem. Vbi vide, quod Deus permittit aliquando malos efficere, quod pertentant. Aliquando non permittit Dominus, virgam peccatorum super sortem iustorum. Et ratio ibi tangitur. Vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Ergo ratio, quod aliquando permittit, est probatio electorum tuorum & perfectio. Ita quod ad bonum ipsorum eos permittit tentari, & tribulari. Sed Christi persecutio fuit ad bonum nostrum, ideo permittus est pati. Ne ergo indignetur si te Deus permittit tribulari, sic enim te socium facit Christi, qui dedit dilectam animam suam in manu inimicorum eius. Quoniam quem diligit corripit. Si dilectus

Tom. 11. Belliansi.

Deo fueris, non te pigeat dari in manu inimicorum. Diligit enim te, ut animam suam. Alioqui si, te tribulatione atque impulsu urgente, declinaueris a via recta, inter illos computaberis, de quibus in supra dicto Psalmo dictum est: *De linantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.* Bonis quidem benefacit ac rectus corde, ac si tu rectus non fueris, declinans a rectitudine iustitiae, nec bonus, obliquatus a vera bonitate, inter operantes iniquitatem computaberis, quibus dicitur: *Discedite a me opera. Luc. 13. 27. vij iniquitatis.*

Imitare igitur Christum, qui passus pro nobis, exemplum reliquit nobis sequendi *1. Pet. 2. 21.* vestigia eius. In vita duo mala passus est; illa videlicet, de quibus impij aduersus illum agentes dicunt: *Contumelia, & Sap. 2. 19. tormento interrogemus eum, id est probemus eum, an sit ille, quem esse se iactat, gloriatur enim Patre se habere Deum, & Filium Dei se nominat. Qua contumelia, ideo illusetur, & conspuetur, dictum est. Quia tormento, ideo dicit, quod flagellabitur. Haec in vita. Sed postquam flagellauerint, occident eum. Hoc est enim, quod dicunt impij. Morte turpissima condemnemus eum.* In vita ergo & iam morte passus est pro nobis. Nobis non tamen durum est: nam qui viuens suffert tentationem, cum probatus fuerit, in refrigerio erit. Hinc Salomon: *Omnnes dies pauperis mali; secura mens quasi iuge conuiuium. Videtur dicere, quod mali sint dies pauperis, quia semper timeat vel inopiam, vel iniuriam. Mens vero secura, quae ab his timoribus soluta est, quasi continue conuiuatur lautis comestationibus, & in laetis cogitationibus. Sed quoniam patientia probationem operatur, probatio vero spes, spes autem securitas est; qui semper in vita, quasi pauper, sustinuit contumeliam iniuriae, & tormentum inopiae, securus accedit per mortem ad Deum. Ideo in morte conuiuatur, delitiis affluens, & accipiens coronam vitae. Mala ergo vitae quare non sustineamus, in nouissimo iugi & pingui conuiuii perfruamur? Porro *1. Eccl. 1. 13. menti Deum, bene erit in extremis.**

Effectus alius est diuitiae Gentium, quae

Bbbb tanto

tanto bono donata sunt, & aucta; esto cō-
 fenferint in mortem Christi. *Sed qui tradi-*
dit me tibi (inquit Christus Pilato) *maius*
peccatum habet. Omnes quidem peccave-
runt, & egent gloria Dei. Sed si tollitur im-
pius, ne videat gloriam Dei, quomodo repleta
erit terra, gloria Dei? Sed misericordia Do-
 mini plena est terra; ergo & gloria Domini.
 Paulus de se dicit: *Blasphemus fui; sed mis-*
ericordiā consecutus sum, quia ignorans feci.
 Peccauit Iudæus, peccauit Gentilis. Illum
 excaecauit malitia, istum ignorantia; quem
 ergo misericordia, & gloria Domini col-
 liget, nisi Gentes? In gentibus enim appa-
 ruit gloria Domini. *Gentes*, (inquit Paulus)
super misericordiā honorare Deum. Laetabi-
tur enim deserta, & inuia, & exultabit soli-
tudo: Gloria Libani data est ei. Etenim quæ
 erat deserta & contempta, germinabit vt
 fiat frondosa, & gloriosa quasi Libanus nō
 incisa. Ecclesia quippe ex Gentibus col-
 lecta, Ierusalem illa est, quæ sursum est,
 mater nostra, de qua Isaias. *Ecco ego decli-*
nabo super eam (dicit Dominus) *quasi flu-*
uium pacis, & quasi torrentem inundantem
gloriam Gentium. Quia venio, vt congre-
gem cum gentibus, & linguis; & videbunt
gloriam meam. Et ponam in eis signum, &
mittam ex eis, qui saluati fuerint ad eos, qui
non audierunt de me, non viderunt gloriam
meam. Et annuntiabunt Gentibus gloriam,
meam. Itaque si Iudæus Christum repu-
 lit, qui est gloria Dei, qua indigent, qui
 peccauerunt; & gloria Domini repleuit
 orbem terrarū, necesse est illam transire ad
 Gentes. Obserua in Isaiā, quem citat Io-
 annes, quod quando vidit gloriam Dei
 replentem omnem terram, tunc meminit
 Iudæorum, quibus missus est ad excaecan-
 dum cor eorum, & aggravandum aures,
 & oculos claudendos. *Hac dicit Isaias*
Ioan. 12. 41 (inquit Ioannes) *quando vidit gloriam ei-*
us, & locutus est de eo id est Christo; vt in-
telligamus vere ad Christum ista referri,
qui quando à Iudæis reprobatus est, abiit
in regionem longinquam, nempe in di-
spersionem Gentium, vt filios Dei, qui
erant dispersi inter gentes, congrega-
ret in vnitatem fidei, vt credentes exulta-
rent lætitia inenarrabili, & glorificata in

cœlis. O nos felices, qui tanta gratia & i. Pet. 1.1
 gloria donati sumus, non quidem ex ope-
 ribus, quæ fecimus nos; nam nos quoque
 consensimus neci Iesu Christi; sed quia
 delicta Iudæorum salus est Gentibus. Re-
 cordemur itaque verba illa Domini dicta
 Iudæis: *Auferetur à vobis Regnum Dei, &*
dabitur Genti facienti fructus eius. No-
 strum est fructum ferre. *Elegi* (inquit) *vos,*
vt fructum afferatis. Sed heu quot opera
 infructuosa tenebrarum? *Omnes declina-*
uerunt simul inutiles facti sunt, sicut arbor
illa infructuosa. Declinauerunt (inquam)
cor suum ad terrena, ad auaritiam. *Huius*
Domine inclina cor meum in testimonia tua,
& non in auaritiam! Melius enim parum
cum timore Domini, quam thesauri magni,
& insatiabiles.

Alius effectus est perditio Israël, quam
 diffuse prædixit illi Moyses iubente Domi-
 no, si legem non obseruaret. At quando
 hæredem filium Patris cœlestis electum
 extra vineam occiderunt, ita profusabie-
 cti sunt, vt non vltra essent populus Dei,
 vt vix reliquæ remanerent, in quibus im-
 plerentur nouissimis temporibus promissio-
 nes patrum. Iubebatur in lege: *Non ope-*
raberis in primogenito bouis, & non tondebu
primogenita ouium. In conspectu Domini Dri
tui comedes ea per annos singulos in loco quē
elegerit Dominus. Heu! quid fecerunt in eo,
 qui est primogenitus ipsius Dei? Primo-
 genita sibi seruauerat, quia Ægyptiorum
 primogenita ad salutem populi sui olim
 percussisset. At iste, natura Filii Dei est
 primogenitus, & vnigenitus. Ne dum o-
 perati sunt in illo, vtentes re diuinā in-
 sus proprios, sed mactauerunt, immola-
 uerunt, deuorauerunt, destruxerunt pro
 viribus suis. Nō tonderunt solum agnū,
 coram tondente se obmutescerunt, sed
 decorticauerunt, sanguinem effuderunt,
 carnes comederunt, vt potuerunt, sed ossa
 confringere non potuerunt, diuinitatem
 tangere non valuerunt, nec virtutem im-
 minuere, nec potestatem auferre. Vnde iam
 canit: *Omnes gentes circueuerunt me, & in*
nomine Domini, quia vltus sum in eos. Cir-
cundantes circumdederunt me, & in nomine
Domini, quia vltus sum in eos. Circundede-
runt

runt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis; & in nomine Domine, quia ultus sum in eos. Quæ verò ultio? Mea est ultio, & ego retribuam eus in tempore, ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora. Lapsus est pes eorum, & ceciderunt à statu, in quo Deus populum illum excelsoiorem fecerat cunctis Gentibus, quas creavit in laudem, & nomen, & gloriam suam, & impleta est comminatio Dei. Advena ascendet super te, eritq; sublimior; tu autè descendes, & eris inferior. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam. Patens iam est miseria eorum, quæ nostra debet esse instructio; vt intelligamus, quod ait Salomon: Domum superborum demolietur Dominus; & firmos faciet terminos vidua. Ne confidas in viribus tuis: nè putes diuina consilia infringere. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles: Gentilitas derelicta quasi vidua, vide quantam adepta est firmitatem vsq; ad terminos terræ. Disce humiliari. Dilce à magistro tuo. Dominus Iesus, vt agnus mansuetus, omnium malorū illuicem in se suscepit, sed comminui os suum non permisit. Tu sustine aduersitates omnes, noli resistere malo, sed si quis te percusserit in vna maxilla, præbe illi & alteram, sit caro tua in manu & in ore inimicorum tuorum. Veruntamen animam tuam serua, os maneat integrum, non infirmetur animi fortitudo, vt Christo similis in Passione, sis in Resurrectione quoque, sis viduatus temporali subsidio, & tibi aderit qui potens est, eruens de manu bestia, & de ore leonis, & de faucibus deuorantium, vt à malis erutus bonisque repletus, Saluatorem glorifices in æternum. Amen.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Quam maxima gloria fuerit Christo, tradi, flagellari & crucifigi, solidis fundamentis demonstratur. In morali hortatur homines ad intelligendā Passionem Domini, ipsamq; meditantam.

IN laudibus Abraham Patriarchæ sapiens protulit verba ista: *Abraham Eccles. 44. magnus Pater multitudinis gentium, 20. & non est inuentus similis illi in gloria:* In quib⁹ potissimum declaratur, quod idè in gloria ceteros omnes præcedat, adè quod non est inuentus similis illi, quoniam a Deo propter fidem & obedientiam, multitudinis gentium, id est Nationum omnium constitutus est pater. Quoniam verò hæc paterna gloria in femine ac filio eius illi fuerat euentura. Nam in femine (inquit) tuo benedicentur omnes *Gen. 22. 18. gentes:* conlequens est, vt Filius eius gloriosus magis appareat, adè vt verè sit Rex gloriæ. Et propterea Pater, gloriam *Psal. 20. 6. & magnum decorem imposuit super eum, glorificans Filium suum Iesum splendoribus sanctorum, & in operibus virtutum. Quæ, vt gloria ista magis clucesceret, scripta sunt per Prophetas. Et ipse Dominus etiam antequam fierent, voluit recensere, dicens. Ecce ascendimus Ierosolymam, & consumabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis: Tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur. Sed videntur ista ad ignominiam magis pertinere, quàm ad gloriam. Tradi enim alienigenis, illudi, flagellari, conspui, ignominia est ac turpitudinis. Vnde non mirum, si de discipulis eius dicit Euangelista. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis. Et non intelligebant quæ dicebantur. Et verè tamè gloriosa dicta ista sunt. Quoniam per hæc Abraham factus est Pater cunctarum gentium, vnde est illi gloria hæc magna: *Christus enim factus est pro nobis Gal. 3. 13. maledictum,* id est repletus maledictionibus, vt pmissa Abraham benedictio Domini esset super nos. Conlequens ergo est, vt sub hac maledictione, illusione, flagellatione, conspuitione, sit magna gloria, quæ operta; quia ipsa ignominia gloriosissima est. Quid. n. aliud intèdit Apostolus dicens: *Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei? Traditus. n. est Christus propter delicta nostra: & hæc erat indigetia nostra, vt Christus moreretur pro peccatis nostris. Ergo traditio, mors, & omnis eius Passio, gloria Dei est,**

Diuisio. & glorificatur Filius Dei per eam. Nos igitur illius Passionem non quasi vile supplicium, sed quasi gloriam Dei consideremus, ut in ea Deum glorificantes egeant nostrae supplicamus, quia in nos inuenerunt peccata nostra. Quia enim peccauimus, egemus gloria Dei; ut qui dispersi sumus, gloria Domini colligat nos.

Isa. 88.

2. Quam prima facie difficile videtur, gloriosum esse, posse demonstrari. Tradi, illudi, flagellari, conspui, occidi, cum ignominiosa sint ista omnia, & contumelias referta, atque vituperio, eò planior certe apertiorque sit facillime huius tantae apparentis turpitudinis, vera gloria, honor solidus, splendorque maiestas, atque magnificentia. Quid enim aliud est ista pati, ut Christus passus est, quam fungifacerdotio, & habere laudem ipsius? Hoc verò, quam gloriosum sit, ut intelligamus, Apostolica verba attentè auscultemus, quibus amplectitur Paulus mysterium istud gloria & honore decoratum. *Nec quiquam*

Heb. 5. 4.

(inquit) *assumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: sic et Christus non semetipsum clarificauit, ut pontifex fieret; sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu, ego hodie genui te: quemadmodum, et in alio loco dicit. Tu es Sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis suae, preces supplicationisque ad Deum, qui possit illum saluum facere à morte, cum clamore valido, et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.*

Psal. 2. 7.

Psal. 109. 4.

Quibus in verbis Apostolus primum ostendit, rem gloriosissimam esse Pontificatum, ad eò ut nemo illo sit dignus, qui illum sibi ipsi sumit; esset enim superbia intolerabilis. Sed expectandus Deus, qui illum conferat, sicut Aaroni contulit, & Christo. Secundo dum probat à Deo Patre, illum Filio suo esse collatum, citat verba illa Dei, per David: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Vbi duo innuit, videlicet quòd is solus, qui Filius Dei est, tanto sit honore dignus, atque decorandus. Et quòd suum esse Filium declarer illum Pater, dum constituit Sacerdotem. Filius quidem meus es (inquit) quem genui in aeternitate, sed & hodie in tempore videlicet genui; quia

Psal. 2. 7.

do te mihi in Sacerdotem assumens, omnibus facio persuasissimum te verè Filium meum esse, primogenitum ponens, & exponens excelsum præ Regibus terræ. Tertiò citans alium locum eiusdem libri Psalmorum videlicet: *Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*; ipsius Sacerdotij dignitatem extollit, quòd videlicet aeternum sit, & ideo gloriosum, atque perfectum plusquam Sacerdotium Aaric; cum hoc sit temporale, & propterea in tempore defecturum. Et quòd sit secundum ordinem Melchisedech, hominis Regis, Sacerdotis insignissimi, cuius à Deo institutio occultissima est, certa tamè, quando quidem Abraham, qui apertè amicus Dei appellatus est, decimas obtulit illi, pro quo etiam Sacerdos ipse Altissimi obtulit sacrificium, illique benedixit. Vnde illius arguens magnitudinem Paulus ait: *Sine ulla controversia, quòd minus est, à meliore benedicuntur.* Quarto exprimit tandem, quam ratione, Sacerdotio isto tantae dignitatis factus sit Christus Sacerdos in aeternum, dicens, quòd preces, supplicationesque cum clamore valido, et lacrymis obtulit. Hanc autem precum lachrymarumque oblationem ad eum fecit, qui possit illum saluum facere à morte. Ex quo planum fit ac manifestum, quòd per ipsius mortem factum est ab hoc Sacerdote hoc sacrificiù, pro quo ad tantam dignitatem euectus est. Vnde etiam mox subdit. *Et quidem cum esset Filius Dei, didicit ex illis, quae passus est obedientiam.* Patiens ergò, & factus obediens vsque ad mortem, obtulit sacrificiù. Quòd verò demum dicit: *Exauditus est pro sua reuerentia*; huius sacrificij efficaciam facit patentissimam simulque Sacerdotij insignissimam præcellentiam. Tantus enim Sacerdos sine dubio dignus fuit, ut exaudiretur; cum esset in dignitate, & Maiestate Patri coequalis. Talis item tantaque hostia non potuit fructu condigno vacua esse persona digna, oblatio grata, functio sacratissima, dignitas eximia, conferenti congrua, & suscipienti, in omnibus apparet splendor gloriae, radij claritatis, immensae Maiestatis insigne. Non spernendè gloriæ fuit, imò eà admiratione fulci-

Psal. 110. 1.

Psal. 110. 1.

Heb. 7. 1.

Gen. 22. 18.

Heb. 7. 1.

Heb. 7. 1.

Heb. 7. 1.

Heb. 7. 1.

Exo. 3.

Isa. 60.

Isa. 60.

Mat. 3. 11 suscipiendae, quod Onia summi Sacerdotis salutatis hollia vitam promeruerit Heliodoro, in supremo Spiritu constituto; quam gloriam Angeli propterea notam fecerunt Heliodoro. & per eum Regi Seleuco, & vniuersis hominibus. Erat figura illa huius Christi sanctissima oblationis, quae in illa gloria fuit, in hac gloriosissimum est, & splendidissimum. Quis Christi mortem turpissimam, tanto splendore fulgentem fuisse arbitrat?

3 Pauli argumentum huc facit dicentis. 1. Cor. 3. 11 Si quod euacuatur per gloriam, est, multo magis quod manet, in gloria est. Hoc argumentum fecit Apostolus ad explicandam Eua. 34. 29 Evangelii gloriam, supra legem Moysi in cuius vultu, dum de monte legem ferret populo, cuiusmodi fulsit claritas, ut in eum non possent filii Israel intendere propter gloriam vultus eius, quae euacuatur. Eua. 34. 29 euacuatur (inquam) gloria legis, quia lex illa cedit Euangelio, quod quia manet, amplior est illius gloria, quam legis. At cum lege vadit & Sacerdotium. Vnde idem Ap. 7. 12. stolus ad Hebraeos scribit: *Translatio Sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat.* Ergo si legale Sacerdotium fuit in gloria, multo magis erit sine contouersa Euangelium gloriosum. At quanta gloria fuit veteris illius? solae vestes, quibus ornabatur summus sacerdos, ingressurus in templum, dant testimonium, quae ut erant gloriosae, ita de illis scribitur: *Excelsum fecit Aaron. & dedit illi Sacerdotium gentis, & beatificauit illum in gloria, & circumcinxit eum zona gloria, & induit eum stola gloria. Stola sanctam auro, & hyacintho, & purpura, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri. Corona aurea supra mitram eius expressa signo sanctitatis & gloria honoris; opus virtutis, & desideria oculorum ornata: sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia.*

Recedens Moyses à Deo gloriosus apparuit in vultu suo. Accedens Aaron ad Deum gloriosus apparebat in amictu suo: Ille in facie, iste per totum à summo vertice vsque ad pedes: Ille à Deo gloriam referebat, iste ad Deum ipsum gloriam afferebat. In vtroque Christus, qui rogabat: *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te.*

Quam verò gloriam afferebat Aaron Deo in veste illa decora? In libro Sapientiae ita scriptum est. *In veste poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum.* Amictu itaque illo suo Sacerdos, Deo in figura totum representabat orbem; quin & Deum ipsum, cuius in aurea lamina scriptum deferebat nomen in fronte. Quapropter ibidem dicitur in sapientia, *& magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat.* Ergo in veste illa confessio quaedam videbatur fieri, quod totius orbis terrarum Dominus esset Deus; quod illius manui ac prouidentiae subiecta essent vniuersae; quod plena esset omnis terra gloria Dei. Sed o quam magna gloria eius in salutari suo, & Salvatore nostro. In Christo totus est orbis, totus est Deus; omnium creaturarum summa perfectio est in humanitate Domini, & Dominus ipse est Deus. Ergo quidquid est, in Christo est, siue creatura, siue Creator. Illic erat in figura, hic est in veritate. Ibi nomen Dei in scriptura, hic in substantia. Ibi in lamina aurea, hic in anima, & corpore Christi, id est in eius humanitate super aurum, & lapidem pretiosum multum. Ibi tamen etiam in figura erat orbis terrarum cum imperfecto suo, hic verò non in figura solum, sed re, & veritate sunt creaturae omnes, non solus orbis terrarum, & in summo suo sunt, nuda ab omni imperfectione; In anima Christi omnis Spiritus, in gratia omne donum, in carne omne corpus, & omnis virtus in sanctitate & iustitia. Nunquid ergo non omni gloria & honore coronatus Christus ad Patrem vadit, quamuis nedom apparenter glorificatus? sol erat nube tectus, non sine lumine suo, quamuis operto; verè Deus, quamuis absconditus; verè sanctus, quamuis in similitudine carnis peccati; aded ut dicere audeant inimici eius. *Nos scimus, quia hic homo peccator est.* Gloriosus in conspectu Domini, tamen nos vidimus eum despectum, nouissimum virorum, quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. O gloriosa functio. Fungi Sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine eius. In omnibus magnificauit Deus populum suum,

4
Deo in veste illa decora? In libro Sapientiae ita scriptum est. *In veste poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum.* Amictu itaque illo suo Sacerdos, Deo in figura totum representabat orbem; quin & Deum ipsum, cuius in aurea lamina scriptum deferebat nomen in fronte. Quapropter ibidem dicitur in sapientia, *& magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat.*

Ergo in veste illa confessio quaedam videbatur fieri, quod totius orbis terrarum Dominus esset Deus; quod illius manui ac prouidentiae subiecta essent vniuersae; quod plena esset omnis terra gloria Dei. Sed o quam magna gloria eius in salutari suo, & Salvatore nostro. In Christo totus est orbis, totus est Deus; omnium creaturarum summa perfectio est in humanitate Domini, & Dominus ipse est Deus. Ergo quidquid est, in Christo est, siue creatura, siue Creator. Illic erat in figura, hic est in veritate. Ibi nomen Dei in scriptura, hic in substantia. Ibi in lamina aurea, hic in anima, & corpore Christi, id est in eius humanitate super aurum, & lapidem pretiosum multum. Ibi tamen etiam in figura erat orbis terrarum cum imperfecto suo, hic verò non in figura solum, sed re, & veritate sunt creaturae omnes, non solus orbis terrarum, & in summo suo sunt, nuda ab omni imperfectione; In anima Christi omnis Spiritus, in gratia omne donum, in carne omne corpus, & omnis virtus in sanctitate & iustitia. Nunquid ergo non omni gloria & honore coronatus Christus ad Patrem vadit, quamuis nedom apparenter glorificatus? sol erat nube tectus, non sine lumine suo, quamuis operto; verè Deus, quamuis absconditus; verè sanctus, quamuis in similitudine carnis peccati; aded ut dicere audeant inimici eius. *Nos scimus, quia hic homo peccator est.* Gloriosus in conspectu Domini, tamen nos vidimus eum despectum, nouissimum virorum, quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. O gloriosa functio. Fungi Sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine eius. In omnibus magnificauit Deus populum suum,

aded ut dicere audeant inimici eius. *Nos scimus, quia hic homo peccator est.* Gloriosus in conspectu Domini, tamen nos vidimus eum despectum, nouissimum virorum, quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. O gloriosa functio. Fungi Sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine eius. In omnibus magnificauit Deus populum suum,

& honoravit; sed in Sacerdotio ad summam euexit gloriam. Idèd & templum ipsum dicitur superbia illius, ubi fiebat functio Sacerdotalis. Propterea Deus contra illos indignatus comminatur per Ezechielem. *Ecce ego polluam Sanctuarium meum, superbiā imperii vestri, & desiderabile oculorum vestrorum.* Si tam gloriosum vetus sacerdotium, ut esset illius populi gloria magna, & honor summus. Quid nostrum, quæso? Quid summa illius functio non ministrorum perfecta manu, sed ipsius summi & æterni Sacerdotis? Hic hic patiens, & moriens, tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis. O passio, quæ quantum turpior hominibus, tantò apud Deum gloriosior extitisti: ò mors, quæ in conspectu hominum vilis, pretiosa es in conspectu Dei. O ignominia, stultitia insipientibus, sapientibus sapientia Dei, gloria, honor, splendor, & Maiestas incomprehensibilis.

Venite qui gloriam concupiscitis. *Exhortatio* scite ubi sit virtus, ubi honor, ubi splendor gloria. Videte quòd, *qua stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea, quæ non sunt, vicia, quæ sunt, destrueret; ut non gloriatur omnis caro eorum illo.* Hoc fecit in holocausto perfectissimo, hoc in Gentium vocatione; hoc facit in fidelium electione, ut gloriemur in laude eius, non in virtutibus nostris. Qui bono adheret, bonus est; qui sapienti communicat, sapiens est; qui gloriosum induit, decorem indutus est. Venite ergò ad Regem gloriæ, venite ad sacerdotem magnū, super quem gloriam, & magnum decorem imposuit Altissimus: sequimini eum in domum, in quam intrat in templum gloriæ suæ, ubi summè summo suo fungitur Sacerdotio. Illi coniungimini, quando exaltatus est in throno Maiestatis suæ, in solio gratiæ suæ, in sede misericordiæ suæ; Vbi impletum est vaticinium Habacuc: *Ope-*

Habac. 3 *ruit cælos gloria eius, & laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius.* En abscondita fortitudo Christi, quædò cornua Crucis fuerunt in manibus ei?

quæ erant perforatæ clavis. Tunc operuit cælos gloria eius, quæ ut rutilantius splenderet, retraxit sol ille visibilis splendorem radiorū suorum. Tunc cœpta laus est, quæ retrā erat repletura, confitente Centurione: *Verè Filius Dei erat iste.* Tunc splendor eius, luci fuit assimilatus, quoniam in illius morte tenebris obuoluta est, ut fulgentius postmodum emicaret. Sic Christi splendor obnubilatus est, ut sol, qui erat in nubilo, splendidiore radiis suos euulgaret. Quædò resplenduit facies eius sicut sol, Moyses, & Elias, qui illi altiterunt, & ipsi vultus in claritate. O felix, qui dicere potest eum Apostolo, *Christo confixæ sum cruci.* Consors iste erit gloriæ suæ, verè gloriosus, verè nobilis, verè magnus inter omnes mortales. Quia gloria magna si est sequi Dominum; maxima illius est, qui adherens Domino vnus spiritus est cum eo. O gloriosi Principes terræ! ò gloriosi nobiles ciuitatum! ò gloriæ cupidi homines vniuersi! en scala, per quam ascenditur ad gloriam. Absit vobis gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, & eritis verè gloriosi: quia gloria Domini colliget vos, si non hominum, si non mundi, si non fallax & fallax. Gloria Domini, gloria vera, gloria subsistens, & permanens in sæculum sæculi.

SECUNDA PARS.

Si verum est id, quod certis scripturarum testimoniiis confirmauimus in genere loquentes, absque dubio si ad species ipsas descendamus, nihilominus verum erit, quæque perspicuum. Quod ut planius fiat & apertius, per singula hæc dicurramus, quæ Dominus explicauit, dicens. *Tradetur gemitibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint, occident eum.* Quinque ista, Traditio, illusio, flagellatio, conpuitio, occisio, videntur esse non honoris & gloriæ, sed ignominie & contumeliæ: & sunt gloriosa tamen, & digna, quæ admitteret ille in se, qui est Rex gloriæ. Traditionem, ut exordiamur, proposuit aliquandò Propheta pfallens, ut rem abominabilem, ita concinens: *Longè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominacionem*

nationem sibi Traditus sum, & non egredie-
 bar: oculi mei languerunt pro inopia. Cla-
 mavi ad te Domine? Vt quid repellis oratio-
 nem meam, auertis faciem tuam à me. Tra-
 ditio ista vituperii plena est, quia per frau-
 dem facta est à discipulo familiari, pretio
 vilis pecuniæ, ad mortem inita est. Idcirco
 Psalmus præponit, Notorum elongatio-
 nem; singularis autem notus erat Iudas.
 Cui in Psalmo alio: Tu verò homo vnani-
 mis, dux meus, & notus meus Proponit a-
 bominationem, qua illum estimabant.
 Addit quod propterea lacrymatus sit, ro-
 gans Deum, non tamen exauditus, neque
 liberatus. Traditus enim sum (inquit) &
 non egrediebar Sed gloriam vide. In Israël
 magnum erat nomen Dei. In populo isto
 glorificabatur, vt perpicuum est; sed tan-
 dem per eos, nomen eius blasphemabatur
 in gentibus. Vt ergò nomen eius magnum
 esset in Gentibus, repellens plebem suam,
 & dimittens hereditatem suam, ad gentiũ
 accessit multitudinem. Vbi à solis ortu vsq;
 ad occasum laudatur nomen Domini. Excel-
 sus super omnes gentes Dominus, & super
 celos gloria eius. Quid faciunt igitur ædi-
 ficantes, & lapidem angularem reprobantes?
 Vt fiat in caput anguli, eleuatus super
 omnes gentes, & sedeat cum Principibus,
 & solium gloriæ teneat. Pulsus de templo
 mundi, factus est magnus, & repleuit Or-
 bem vniuersum. Et ita egressa est gloria
 Domini à limine templi; & stetit super
 Cherubim, animalia videlicet, quibus de-
 signantur quatuor partes mundi. Quid i-
 gitur facitis, ô Iudæi, tradentes Christum?
 Micitis in dispersionem gentium, vt ab o-
 mnibus glorificetur. Sic de aliis partibus
 posset disseri, de illusionem, de flagellatione
 de conspuitione, de occisione. Ex his e-
 nim factus est gloriosus; pro irrisione, ado-
 ratus; pro flagellatione, recreatus; pro con-
 spuitione, laudatus; pro occisione, viuifi-
 catus vita beata & immortalis; quæ in eius
 Resurrectione comprehenduntur vniuer-
 sa, quam partibus istis ignominiosis sub-
 iecit ipse dicens: Et die tertia resurget.
 Sed pressius nos atque intimius glo-
 riam in ignominia ipsa reperimus. Ipsum
 met quod despicabile videtur, & contem-

ptibile, quàm gloriæ plenum sit, quàm
 maiestatis, quàm magnificentiæ, nunc a-
 perimus. Hoc dominicum fundamentum
 a Paulo demonstratum, præmittentes, &
 prælocantes. Beatius est magis, dare, quàm
 accipere. Quod beatius est, id honorabi-
 lius, id magnificentius, id omnino præ-
 stantius est, & clarius. Hanc præstantio-
 rem claritatem habere iam ostendit, qui
 alteri dat, & non accipit. Summa hæc est
 gloria Dei, qui dat omnibus affluenter,
 cum tamen à quoquam recipiat nihil pos-
 sitve recipere. Cœli, in quibus habitat, in
 hoc illi assimilantur, qui lucem suam,
 suamque virtutem terræ compartuntur,
 nec ab ea tamen compendii quidquam
 consequuntur. Veritas per se aperta est.
 Dare est largitatis, recipere necessitatis,
 illud munificentia est, hoc indigentia.
 De plenitudine accipitur, in vacuitate re-
 cipitur. An ita est? Ergò amplius dare,
 beatius multo. Et id vbi sit gratis, ac libe-
 ralius, ad apicem ascendit huius beatæ glo-
 riæ. Sit hoc stabilissimum fundamentum.
 Nunc super illud ædificemus. Nihil præ-
 tiosius habet homo, quàm seipsum, nil sibi
 carius, nihil expedientius sibi aut conse-
 rentius. Id aliis tribuere, duabus contingit
 rationibus, dum videlicet vel seruituti se
 tradit, vel morti. Dum videlicet quod est,
 alteri sic tradit, vt alterius sit, non suũ præ-
 terea. In manibus (inquam) alterius atque
 potestate, non iam in sua. Aut quod est, eo
 se sic euacuet ad alterius votum & bonum,
 vt iam non sit, quod erat; quod est mori
 pro salute alterius. Duos istos modos se
 præbendi, quod Christus seruauerit, asse-
 runt & sua verba, & sua facta. Verba dum
 dicit. Tradetur Gentibus, & occident eum.
 Facta, quia verè traditus est, & interem-
 ptus. Traditio vt gloriosa sit, libera atque
 liberalis sit, necesse est; propterea tradidit
 semetipsum liberè, quia voluit, sola cha-
 ritate, nulla adactus necessitate. Libera-
 liter autem nihil ab iis expectans, quibus
 datus, præter illusiones, flagellationes, cõ-
 spuitiones, mortem. Vt perfecta sit & ho-
 nore dignior, plena debet esse; vt traditus
 sic tradatur, veluti etiam ipsa sui tradi-
 tione expoliatus, & tradendi potestate,
 quin

Mat. 11.
 14.
 Mat. 17.
 Luc. 9.
 Gal. 2.
 Ezech. 10.
 Psal. 112.
 117.
 22.
 2. Reg. 2.
 8.
 Ezech. 10.
 1.
 Psal. 117.
 7.

Act. 20. 37

8

quin

quin & voluntate. Ideò per dolum traditur, quasi nescius, tenetur, ligatur, ducitur ac si inualidus sit, seipso veluti exinanitus, antequam traditus. Dixit propterea: *Hæc Luc. 22. 53. est hora vestra, & potestas tenebrarum* Ita est & libera, & coacta: libera, vt sit virtutis, & ob id gloriosa: coacta, vt sit magna atque perfecta, & ideò virtutis gloriosioris. Occisio item spontanea est: nam *Philip. 2. 8. factus est obediens vsque ad mortem: sub Ioan. 19. 10. tamen alterius potestate, qui dixit illi: Nescis, quia potestatem habeo crucifigere te? & vt coactior magis appareat, clavis cruci figitur, nè funibus ligatur modo; & ita crucifixus, obit mortem. Et quamuis dixerit ipse. Postquam occiderint corpus, non habent amplius quid faciant; & in corpus ipsum se uientes, cum perforant lancea, tum sub petra custodiunt, ita in illud suam exercentes quantam potuerunt potestatem. En sui perfecta, omnimodaque communicatio per traditionem, & occisionem.*

Portuisset autem dum traderetur aliquid sui sibi retinere, si non possent illi, quibus datus fuit, in eo facere quæcunque voluissent. Aut si illi traderetur, qui illum sic tractarent, quemadmodum illius natura postulabat, nempe si mentem pascere honore, carnem quiete. Duo enim ista bona cara sunt hominibus; vt homo bene sit in semetipso, & bene ab aliis habeatur; nullum in se sentiens incommodum, nullum ab aliis audiens improprium. Ab his prorsus fuit exemptus Dominus Iesus. Quoniam illusus fuit, & flagellatus; mente, & carne cruciatus; claritate expoliatus per illusiones, per flagella vilitate & voluptate. Mors illi forte aliquid reliquisset, si saltem sitienti calix datus esset aquæ frigida; & plus si sicera, vel vinum bonum; sed negata est aqua, datum acetum, & vinum cum felle mistum. Si hac in parte sic habitus est, non secus putandus est habitus in aliis quibuscunque; vt mors mortis plena & esset & declararetur; vt nihil penitus esset in illa præter mortem. Si ergò gloriosum est dare, & beatus magis, quam accipere, quanta gloria est Christi Domini nostri, qui tam plene tamque perfecte dedit

semetipsum pro nobis? Hanc tantam gloriam vt aperiret, & ipsa quoque tum quantum erat possibile expoliaret se, hæc omnia voluit esse vilitatis plena, abiectionis, verecundia, contemptus, pudoris, contumeliarum; quod videretur innuere voluisse, dum illusioni addidit conspuitionem, & hoc interposita flagellatione; vt ita summam ostenderet despectionem, usque, quæ ad ignominiam sunt reserpta omnia. Ergo pudenda fuit traditio, pudenda illusio, pudenda flagellatio, pudenda occisio; & quæ maior fuit, sui ipsius priuatio, mors videlicet ipsa pudorem induit amplissimum. Ideò mors fuit Crucis, cum iniquis deputatus fuit, medius inter latrones; ibi infusus; ibi contra dignitatem suam, qua erat Filius Dei; contra potestatem suam, qua poterat si voluisset de Cruce descendere, clamatum est ab inimicis suis cum reliquis aliis huiusmodi indignitatibus, vt profecto vera esset impiorum vox illa. *Morte turpissima condemnemus eum* Ergo sicut ibi abscondita est fortitudo eius, ita velata gloria, obnubilata claritas, species cooperta, & deturpata omnis pulchritudo Domini. Ne forte si quid gloriæ patenter retineret, minor videretur esse gloria eius, quæ in omnium plena traditione, cum quibus & ipsa plene tradita est, splendidius rutilauit.

O gloriæ claritatem euidentissimam! An forte putamus huic tantæ gloriæ esse detractum ex eo, quod quæ nobis donauit, a nobis prius accepit? Nam si non accepit, cur se filium hominis nominabat? Non est autem filius quisquam a se, sed ab eo, qui genuit illum. Filius itaque hominis ab homine, quod homo est, accepit ab homine. Hæus tu qui hæc cogitas; Cogita quod Ioannes non dixit, *Caro factum est Verbum* cum tamen fieri carni magis conueniat, quam verbo: sed dixit, *Verbum caro factum est*. Ita dictum potius inuenies: *Deus factus est homo*, quam *homo factus est Deus*. Quid ita? Quia dum humanitatem nostram assumpsit, suam nobis dedit Diuinitatem; Vas formans in quo se daret, factus paruulus, & sic natus, & datus nobis. Vbi accepimus illum nos, nra. Ioan. cum

Matth. 26. 34. & 48.

Act. 20. 35

cum effingeret, in quo habitaret omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter. Esto, acceperit à nobis, hoc quare? vt noster esset, in eo quod acceperit à nobis, datus nobis. Nam si nostrum non esset id, in quo seipsum collocauit & donauit, nobis non se daret. Nostram igitur accepit humanitatem, cui suam coniungens Diuinitatem, suæ nos fecit Diuinæ naturæ confortes. Verum quis hanc condidit nostram humanitatem? nonne ipse, qui creauit hominem ad imaginem & similitudinem suam?

1. Math. 7. Quid septem fratrum mater? *Nescio qualiter in utero meo apparuisti: neque enim ego spiritum, & animam donauit vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed mundi Creator, qui formauit hominis natiuitatem.* Si ista sic locuta est; quid diceret Virgo illa sanctissima, in qua Spiritus Sanctus superuenit, cui virtus Altissimi obumbravit? quid diceret (inquam) de filio suo, qui conceptus de Spiritu Sancto, factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, propter quam filius hominis dicebatur? Sed esto, de nostro acceperit, nos illi dederimus quod esset homo; quam parum dedimus? quam multum accepimus? quam maximum dedit ipse? quam maxime donauit nobis? dederit Virgo sementiam carnem. Ecce Adam maximus, qui exultauit, vt gigas ad tradendam vitam. Quis, quis est iste, qui dedit semetipsum pro nobis? Christus filius hominis, Filius Dei; perfectus homo, perfectus Deus: vt hominem acciperet, tantillum accepit.

Luc. 1. 32. Sed quid Angelus? *Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur.* Hic iam magnus factus: hic Filius Altissimi, verus Deus dedit semetipsum, non id modicum quod accepit, sed seipsum totum, vt est perfectus Deus, perfectus homo. Deus traditus est Gentibus, Deus illusus, Deus flagellatus, Deus contus, Deus occisus, Deus tam largus, libere se nobis condonauit! modicum illud accepit, vt tantum daret, & acceptio illa modici, ipsamet maximi, & immensi traditio fuit: dedit accipiens, & vt quod accipiebat, excellentius daret atque perfectius, ideo accipiebat, & vt quod dabat, dum acciperet, ineffabiliter tribueret.

Tom. II. Belliniani.

sine vlla acceptione, nisi malorum, dolorum, opprobriorum, & necis crudelissima. Ista mirabilia cogitemus potius, quam narremus: mente comprehendamus magis, quam verbis amplectamur. Ita conuicentes quantam gloriam fecit sibi Dominus Iesus Christus Passione sua: quam gloriosa sit Passio eius, quam clara Crux, quam mors splendens, & rutilantissima. O gloria Passionis! O Passio gloriosissima! Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo: quia omnia nobis donauit; sed non tantum, quantum cum tradidit nobis semetipsum. Dederat tunc creaturas, nunc Creator omnium factus est noster, dans ipse sese cum omnibus bonis suis. O gloriam ineffabilem!

Ecc. 4. 4. 7.

Ergo inglorii nos, ergo viles, & abominabiles, qui nostrorum quæ nostra non sunt, sed Dei; qui nostrum, qui nostri non sumus, sed illius, qui creauit nos, tam tenaces sumus, tam auari, tam cupidi. Si beatius est magis dare, quam accipere, ubi pensio tua, quæ te beatum faciat? Iugis acceptio hians haustio, vorago immensa; neque oculus ipse saturatur visu, non dicam manus vsu semper accipere, tribuere nunquam, signum est vacuitatis, imperfectionis, indigentia; ignominia; itaque est non gloriæ. Et vos qui gloriam appetitis, cur contenditis in contrarium? Num ignorantiam gloriosam arbitramini? Num & hoc ignorare, quod ignorantia ignominiosa sit, rem gloriosam æstimatis? sed ait Sapiens: *Novit iustus causam pauperum, impius ignorat scientiam.* Qui pauperi non est utilis, ignorans est. inglorius, & ignominiosus. Ergo non sit porrecta manus tua ad accipiendum & ad dandum collecta. Quæ est gloria Ioseph, qui beneficus in Aegyptios, accepit & dedit; accepit vilia, dedit pretiosa? Vos gratis accepistis, gratis date, vt sitis gloriosi confortes Christi, & cohæredes. Quod nobis concedat. Amen.

Exhortatio

Ab. 10. 35

Pro. 19. 7.

Ecc. 4. 36.

Gen. 4. 7. 14

Mat. 10. 8

MORALE.

Quid mirum si non intelligebant Apostoli, quæ dicebantur a Domino, cum loqueretur illis de passione sua, & de

11

Cccc resurre-

resurrectione sua? Nimis profunda factae sunt collocationes eius. Tenebrae erant super faciem abyssi istius, in quam se demersit Altissimus, veniens in altitudinem maris. Verum est, si quod intrinsecus latet, disquirere meditatur, etiam pellis istius holocausti igne comburitur, etiam fimus hostiae sanctae crematur, & deuotè; Sic enim praeceptum erat: *Vitulum & hircum, qui pro peccato fuerant immolati, quorum sanguis illatus est in sanctuarium, asportabunt foras castra, & comburent igni, tam pelles quam carnes eorum, & fimum.* Omnia quae Christi sunt, sancta sunt, quantumlibet contemptibilia appareant, quoniam Deus ipse est: Accepit illa Deus in sanctum sacrificium. Nos ergo quid ista despiciamus? sacris vestibus sacerdos decoratus inferebat in sanctuarium, sanguine hostiae, his depositis carnes cremabantur cum pelle & fimo. Sit Sanctorum, sit Pontificum ea rutari, quae in abscondito offeruntur. Turbae sit, quae crassiora sunt contemplari, quae fimi instar vilia sunt, quod sit traditus Dominus noster, quod sit illusus, quod sit flagellatus, consputus, occisus. Et si horum quoque profunda non valemus penetrare, quae externum est contemplemur, pellem despiciamus. Hic non opus est ingenii acumine, mentis subtilitate, studio importuno, facilis sat est, rudis & incondita consideratio. Res ipsae materiales, quas proponit Christus, ponantur ob oculos nostros. In traditione ex parte traditoris cogita tria. Primum, quod Iudas auaritia actus, sciens Principes Sacerdotum de Christi morte tractare, abiit ad eos dicens, *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Secundò, quod accepta promissione denariorum, capta occasione in caena, iterum abiit, ut simul & praemium acciperet traditionis, & ministros ad illum capicendum. Tertio, quod veniens in hortum ubi orauerat Dominus, osculo illum tradidit. Ex parte traditi item tria. Primum, quod semper nouit illum Dominus, fuisse vel futurum esse suum traditorem, idè aliquando reuelauit. Secundò, quod & operationis memoria, & operantis praesentia, illius *Ioan. 13. 21.* valde mentem affligebat. Idè reuelatu-

rus tantum facinus turbatus est spiritus. Tertio, quod sciens omnia, quae ventura erant super eum, benignè illum tamen suscepit ad osculum.

Illusionem illi factam habes in domo Caiphæ, ubi condemnatum ut mortis redderetur, qui tenebant illum, illudebant ei, cecidentes, & velauerunt eum, & percutiebant faciem eius, & interrogabant eum, dicentes: *Prophetiza, quis est qui te percussit? & alia multa blasphemantes dicebant in eum.* Habes in domo Herodis: *Spreuit illum Herodes cum exercitu suo, & illi sit indutum veste alba.* Habes in Praetorio Pilati: *Tunc Iesus, milites Praetorii suscipientes Iesum in Praetorium, congregauerunt ad eum universam cohortem, & exuerunt eum, & clamidem cocineam circumdederunt ei, & plectentes cornu de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius: & genuflexo ante eum, illudebant ei dicentes: *Aus Rex Iudaeorum.* Habes in Caluario ubi erat crucifixus: *Prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas; salua te metipsum. Si Filius Dei es, descende de Cruce. Similiter & Principes Sacerdotum illudentes eum Scribis, & Senioribus dicebant: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes ei, & dicentes: Si tu es Rex Iudaeorum, saluum te fac.***

De flagellatione. *Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Iesum flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur.*

Expunctionem tangit Matthaeus factam in domo Caiphæ: *Tunc expuerunt in faciem eius, & colaphis eum ceciderunt.* Et in praetorio Pilati: *Et conspuentes in eam, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius. Et conspuerunt eum, & ponentes genua adorabant eum.*

Occisio tandem plura continet, quae sunt. Conatus Iudaeorum, qui accusantes, & postulantes ut crucifigeretur, dicebant: *Crucifige, Crucifige eum.* Iudicium Pilati: *Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur: Et Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum. Iesum tradidit voluntati eorum.* Pilatus volens populo satisfacere, dimisit il-

Leuit. 16. 27.

Leuit. 16. 23.

Mat. 26. 5.

Ioan. 13. 21.

li Barabam, & tradidit Iesum flagellis ca-
sum, ut crucifigeretur. Et crucifixio: Susce-
perunt autem Iesum, & duxerunt. Et bau-
lans sibi crucem exiit in eum, qui dicitur Cal-
uaria, locum, Hebraice autem Golgotha, ubi
crucifixerunt eum. Et cum eo alios duos, hinc &
hinc mediū autem Iesum Crucifixerunt eum,
Et latrones unum à dextris, & alterū à sini-
stris. Et exspiratio: Iesus clamās voce magna
emisit spiritū. Sic Mattheus idē & Marcus:
Iesus emissa voce magna exspiravit. Lucas
vero: Et clamās voce magna Iesus ait: Pater
in manus tuas commendo spiritum meum. Et
haec dicens exspiravit. At Ioannes: Cum ac-
cepisset Iesus acetum, dixit: Consummatum
est, & inclinatio capite tradidit spiritum.
 17 Ecce pellis, ecce fimus; pellis exterior
 apperentia vilis, abiecta, despecta: fimus,
 mundi existimatio, qua Christus Iudeis fuit
 scandalū, Gentibus autem stultitia. Hinc
 18. Paulus: *Verbum crucis pereuntibus stultitia*
est, iis autem qui salvi sunt, id est nobis, Dei
 23. *virtus est.* Et infra: *Pradicamus Christum*
crucifixū, Iudaeis quidem scandalum, genti-
bus autem stultitiam: Ipsi autem Iudaeis
 atq; gentibus Christum Dei virtutem & sa-
 23. *piēntiam. Quare Iudaeis scandalū: audi ir-*
 42. *udentes. Alios saluos fecit, seipsum nō potest*
 43. *saluū facere: Si Rex Israel est, descendat nūc*
de cruce, & credemus ei: confidit in Deo, li-
beret nunc, si vult eum; dixit enim: Quia Fi-
lius Dei sum. In multis quidem Iesus Chri-
 stus Iudaeis, lapis fuit offensionis, & petra
 scandali, vt ex Euangelio patet: sed contra
 ipsum maxime propter hoc ausi sunt incede-
 dere, quia illum putauerunt impotentem
 ad se tueri, & qui nō deberet à Deo de ma-
 nibus eorum liberari, quod neque Chri-
 stus esset, neque Rex Israel, neque Filius
 Dei. Si enim sic cognouissent, nunquam
 Dominum gloriae crucifixissent. Quamo-
 brem vero Gentibus stultitia; quia sic te-
 nuerunt, vt vnus illorum sapiens ait: *Stul-*
titia est in morte alterius sperare salutem. Et
 stultam rem putauerunt, quod Deus vel-
 let fieri homo, & crucifigi.
 18 At nobis quare virtus Dei est, & Dei sa-
 piētia: Quoniam illius fortitudinem no-
 uimus, qua poterat mortem euadere, si
 voluisset; & qua moriens potuit mortem

occidere, & mortalibus omnibus tribuere.
 Ideo in Habacuc dicitur: *Cornua in mani-*
bus eius: ibi abscondita est fortitudo eius. E-
 rat ibi fortitudo eius, quia cornua in ma-
 nibus eius. Pro cornu intelligi fortitudinē,
 frequens dicit Scriptura. Vnde Zacharias:
Et erexit nobis cornu salutis. Per manum
 denique, etiam potentia significatur, pro-
 pterea in Psalmo: *A fortitudine manus tuae*
ego defeci. Ergo cornua in manibus, sum-
 ma est Christi potentia, & fortitudo. Que-
 madmodū vero abscondita? quia cornua
 in manibus eius. Quis videns ambas illius
 manus, ambobus crucis cornib; ferro cō-
 fixas, vel tenuerit dubitasset, aut timuisset,
 & tenuisset in eo fuisse facultatem seipsum
 liberandi, tantum absit alios totumque sal-
 uandi mundum? Sed mysteriū est non con-
 temnendum, quod eisdem verbis spiritus
 Phrophetae, & fortitudinem eius notet,
 & absconsonem eius. Sicut enim eisdem
 verbis vtrumque designatum est, ita eisdē
 factis est vtrumque perfectum. In ea ipsa
 crucifixione, qua infirmus ostenditur, ere-
 xit cornu salutis nobis. In ea ipsa infirmitate,
 qua crucifixus est, dispersit superbos,
 deposuit potentes de sede; & vt ait Apo-
 stolus, *Chirographum decreti, quod contra-*
rium erat nobis (nempe mortis damna-
tio) tulit de medio, affigens illud cruci. Et
expolians principatus, & potestates, traxit
confidenter, palam triumphans illos in semet-
ipso. Palam (inquit) de Potestatibus tene-
 brarum triumphauit, quia exaltatus in
 cruce, illis abstulit Principatum mundi;
 quamuis Gentibus, & ipsis spiritibus tunc
 esset abscondita fortitudo eius. Nos ergo
 faccum istum conscissum, & detractam
 pellem aspicientes, nouerimus ibi esse Dei
 virtutem ad saluandos nos: vt ita sit Chri-
 stus nobis etiam sapientia, qua intelliga-
 mus fortitudinem eius nobis exhiberi, vt
 qui in se fortis est, fortis sit nobis, vincens
 fortem armatum, & expolians eum spo-
 liis, quæ eramus nos.

Cogitate carissimi, cogitate, & cogitate
 in sinum mentis vestrae sacratissimam Do-
 mini Passionem; atque vbi illius dispexe-
 ritis vilitatem & abiectionem, scitote quo-
 nam ibi est fortitudo eius, & ibi abscondita.

CCCC 2 Ibi

Ibi illius fortitudo, facta est fortitudo nostra, & refugium nostrum. Ita enim impletum est Moyfi vaticinium de Christo, qui
Deut. 33. 7. fuit de tribu Iuda. *Audi, Domine, vocem Iuda, & ad populum suum introduc eum, manus eius pugnabunt pro eo, & adiutor illius contra aduersarios eius erit.* Quenam est vox Iudæ, quam Dominus debeat exaudire? illa est, de qua dictum est ei: *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam.* Ideo dicit hic: *Et ad populum suum introduc eum.* Cuius autem rei gratia? ut manus eius, in quibus cornua sunt, quæ sunt potentissimæ, pugnent pro populo isto contra aduersarios suos. Pugnavit pro nobis Dominus Iesus, & pugnat etiam nunc contra aduersarios nostros. Igitur pugnemus & nos; pugnemus inquam) eisdem armis, quibus & ipse pugnavit. Quæ

Psal. 2. 8.

vero sunt illa? de quibus audistis: *Vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat; illa sunt: Crux, passio, mors, persecutiones, aduersitates; iis diabolus subactum tenebat mundum, oppressit Christum, habens potestatem super illum. Hæc iam sint arma nostra, quibus utamur, sicut & Dux noster vsus est, patiens, sustinens, æquo ferens animo, amplectens, seruans Crucem. Ita, ita & nos mala sustineamus, Crucem amplectamur, baculum feramus cum Dauid contra Goliath. Petra constantiæ, duritate patientiæ, fortitudine sustinentiæ aduersarium percutiamus in fronte; frangamus audaciam eius; prosternamus superbiam eius; caput illius conteramus, quo primo quasi serpens in animos nostros & animas contendit irrepere; gladius illius intret in præcordia ipsius; præcidat caput illius. Cruce, qua gloriabatur se cunctis præualere, cruciare, ac delere verum mundi principem, eundem percutiamus, subigamus, proteramus. Aliud petra Dauid, aliud Gigantis gladius; Vtroque tamen vsus est adolescens iste rufus, & pulcher aspectu, te-*

Luc. 11. 22.

lo suo Dauid illum primo percussit, nempe lapide limpidissimo; deinde illius gladio, ipsius præcidit caput. O lapis offensionis! ô petra defensionis Christi Dominus noster! Indue, Christiane, Iesum Christum; ista sunt arma lucis, gladius fulgens, lapis

1. Reg. 17.

40.

limpidissimus, sumptus de torrente. Torrens tribulationum lapidem istum expoliuit, & limpidum reddidit. Nam in passione sua Iesus impleuit omnem iustitiam, legem totam seruauit, & Rex virtutum & gloriæ declaratus est. Accipe tibi petram istam durissimam, fortem in ferenda, & inferenda morte: ferenda in se, & inferenda in aduersarium. Et propterea quoque gladius est acutus, & limatus: limatus ad terrendum, acutus ad conterendum. Adolescens fortis, & pulcher aspectu. De rege quodam, qui populum erat contriturus, dixit Dominus ad Ezechielem. *Gladius, gladius exacutus est, & limatus. Ut cædat victimas, exacutus est, ut splendeat limatus est.* At non magis Christus gladius acutus est, & limatus: dum limatur, acuitur; limatur, ut splendeat; acuitur, ut percutiat; splendore virtutum principem tenebrarum obtruit; qui crucifigens illum, victorem fecit; qui dum affert contra illum gladium crucis, offert illi gladium, quo ipse interficiatur. O crucem! ô passionem! ô lapidem de torrente! ô gladium de femore. Quid torrens nisi fluxus aquarum multarum irruentium in Christum? Sed qui illarum fons? nisi potestas tenebrarum, gigantia ac demoniis potestas illa, cui quæ comparetur non est super terram alia? Ergo mors, & passio, illata ab aduersario, petra est, & gladius, quo ipse contritus est, & depositus de sede altitudinis suæ. Hic, hic est lapis, hic est gladius, quo nos, si victoriam experimus, conuenit dimicare.

1. Reg. 17.

42.

Arma deponite Saulis, qui altior fuit vniuerso populo, ab humero & sursum. Arma ista sunt, quorum est vsus in mundo, quibus armantur, & pugnant filij huius sæculi, quibus & gigas Goliath armatus incedebat. Arcus, hasta, gladius, currus, equi, exercitus, & machinæ, potestas videlicet sæculi. Dauid, Christus, Christianus horum non habet vsus, qui laborat sic, ut bonus miles Christi, humilitate certat, paupertate, simplicitate, tolerantia, in-turiam accipit; fraudem patitur, malo non resistit; percutienti maxillam, eadem præbet & alteram: tollenti tunicam dimittit & pallium: angarianti mille passus addit & alia

limpidissimus, sumptus de torrente. Torrens tribulationum lapidem istum expoliuit, & limpidum reddidit. Nam in passione sua Iesus impleuit omnem iustitiam, legem totam seruauit, & Rex virtutum & gloriæ declaratus est. Accipe tibi petram istam durissimam, fortem in ferenda, & inferenda morte: ferenda in se, & inferenda in aduersarium. Et propterea quoque gladius est acutus, & limatus: limatus ad terrendum, acutus ad conterendum. Adolescens fortis, & pulcher aspectu. De rege quodam, qui populum erat contriturus, dixit Dominus ad Ezechielem. *Gladius, gladius exacutus est, & limatus. Ut cædat victimas, exacutus est, ut splendeat limatus est.* At non magis Christus gladius acutus est, & limatus: dum limatur, acuitur; limatur, ut splendeat; acuitur, ut percutiat; splendore virtutum principem tenebrarum obtruit; qui crucifigens illum, victorem fecit; qui dum affert contra illum gladium crucis, offert illi gladium, quo ipse interficiatur. O crucem! ô passionem! ô lapidem de torrente! ô gladium de femore. Quid torrens nisi fluxus aquarum multarum irruentium in Christum? Sed qui illarum fons? nisi potestas tenebrarum, gigantia ac demoniis potestas illa, cui quæ comparetur non est super terram alia? Ergo mors, & passio, illata ab aduersario, petra est, & gladius, quo ipse contritus est, & depositus de sede altitudinis suæ. Hic, hic est lapis, hic est gladius, quo nos, si victoriam experimus, conuenit dimicare.

Arma deponite Saulis, qui altior fuit vniuerso populo, ab humero & sursum. Arma ista sunt, quorum est vsus in mundo, quibus armantur, & pugnant filij huius sæculi, quibus & gigas Goliath armatus incedebat. Arcus, hasta, gladius, currus, equi, exercitus, & machinæ, potestas videlicet sæculi. Dauid, Christus, Christianus horum non habet vsus, qui laborat sic, ut bonus miles Christi, humilitate certat, paupertate, simplicitate, tolerantia, in-turiam accipit; fraudem patitur, malo non resistit; percutienti maxillam, eadem præbet & alteram: tollenti tunicam dimittit & pallium: angarianti mille passus addit & alia

alia duo: currenti contra se in quadrigis, & armis bellicis, occurrit sedens super pullū afinæ mansuetus, & pauper. Summè potenti, patientiam opponit; Iracundiæ, pacem; furori, mansuetudinem, tyrannidi, subiectionem; oppressioni, silentium; direptioni, largitatē; iniuriantī, remissionē; maledicenti, benedictionē; calumnianti, deprecationem; & odio prosequenti, & persequenti, veram dilectionem plenam operibus bonis. At si tu horum armorum usum non babes, iam non es miles Christi, sed mundi, & diaboli. Si dixerit tibi Iosue: *Noster es, an aduersarium?* quid respondebis illi? *Christianus sum.* Sed ostende mihi ex operibus si sem tuam; ex armis militiam tuam; ex moribus vitam tuam. Princeps ille exercitus Domini, quem vidit, interrogauit, & adorauit Iosue, euaginatam tenebat gladium; insinuans promptum atq; paratum adiutorium Domini, si fecerimus vt Iosue, qui fecit, vt sibi fuerat imperatum. Quid verò nobis imperatum

Matth. 5. 38. est? *Audistis, quia dictum est antiquis: oculo pro oculo, dente pro dente. Ego autem dico vobis: Non resistere malo: Hoc Christus.*

Rom. 12. 17. Paulus verò: *Nulli malum pro malo reddentes. Non vosmetipsos defendentes, sed*

14. *date locum ira. Benedicite persequentibus vos, benedicite, & nolite maledicere.* Sed iubet Paulus. Hæc autem ad exemplum

1. Pet. 2. 21. Christi, vt monet Petrus: *Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste.* O mysterium! Iosue imperatur: *Solue calceamentum tuum de pedibus tuis, locus enim in quo stas, sanctus est.* Quis verò locus hic sanctus? Ager vrbs Iericho. Quarè sanctus? Quia in eo futurus Christus Sanctus Sanctorū & tūm maximè cum dixit discipulis suis: *Eccè ascendimus Ierosolymam, vbi filius hominis tradetur & crucifigetur.* Ita enim habet Euangelista

Luc. 18. 31. post hæc verba: *Cum appropinquaret Iericho; ascendens itaq; Ierosolymam, & predicans suam Passionem, erat in agro vrbs Iericho: Ager ergò est locus, vbi Christus ambulat, vadens pati, & crucifigi. Hoc ergo imperatur nobis, vt nudis pedibus, mundis vestigijs ascendamus cum Christo*

ad Passionem ad patientiam & mansuetudinem. Si sic imperata fecerimus, videbimus principem exercitus Domini, euaginatam tenentem gladium, vt de inimicis nostris vltionem sumat, vt nos defendat ab hostibus, liberet à malo, eruat à periculis, & de ore leonis. Sis tu ours Christi, quia sicut ouis ad occisionem ductus est, & erit ipse sicut pastor, ita & protector tuus, vt nō sit, qui eripiat te de manu eius. Propterea enim & suæ Passioni subiecit resurrectionem. *Et occident eum* (inquit) *& tertia die resurget.* Vt sciamus, quoniam si loci passionum fuerimus, erimus & resurrectionis. Si tolerabimus, & conregnabimus. Heu! officium hoc cur non sequimur? Professionem nostram nō tenemus? Statum nostrum non honoramus? Nostro ipsi Regi ac Duci nō adharemus? Petrum saluaturus Dominus apprehendit dexteram eius, ad ipsum enim accedebat. Accedite ad eum, & liberabimini: appropinquate illi, & saluabimini; imitami illum, & illuminabuntur corda vestra, & sanabuntur corpora vestra, & eritis sub tutela illius, qui saluos facit sperantes in se, & destruit in seipsis confidentes, & omnes à se recedentes perdit. Ergò, Domine, sub vmbra alarum tuarum protegenos, & dona nobis vitam æternam. Amen.

FERIA V. DOMINICÆ DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Facta est dissensio in turba, vsque, & reuersi sunt vnusquisque in domum suam.

Ioan. 7. 43.

ARGVMENTVM.

Duo specula inueniuntur ad Deum cognoscendum. Creaturarum vnum, Scripturarum alterum. Vtilitas & necessitas Scripturarū. Explanantur

CCCC 3 omni

omnia illa loca Noui Testamenti, quae de traditione Christi agunt, & hoc excellenter.

- I.** **C**ONTRARIETAS illa, quae his verbis expressam reliquit Salomon: *Labia sapientis disseminabunt scientiam: os stultorum dissimile erit; potissimum patet in Passione Domini, cuius scientia sapientissime à sanctis viris in literis sacris disseminata est. At os stultorum dissimile fuit, per quos verificatum est varicinium illud Osae Prophetae: Non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra.* Neque enim Philosophi duntaxat, verum & Scribae, & Pharisei dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, qui peritiã scripturarum prætendentes, atque in lege gloriantes, id iactabant, quod Apostolus illis impingit, dicens: *Confidit seipsum esse duces caecorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae, & veritatis in lege.* Et tamen ut idem ait Apostolus: *Excitati sunt, & cæci, duces caecorum facti, ceciderunt in foueam, quam fecerunt.* Eorum est enim vox, quam hodie in Euangelio audimus ad ministros, qui verba Christi extollebant. *Nunquid & vos seducti estis? Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti sunt.* Quinimò, & ad Nicodemum, qui erat & ipse ex Pharisæis, & Princeps Iudaeorum. *Nunquid & tu Galilæus es? scrutare scripturas, & vide, quia à Galilæa propheta non surgit.* Sicut ergo in Christo scandalizati sunt: ut qui vere est lapis pretiosus, & probatus à Deo, factus sit illis lapis offensionis, & petra scandali. Ita in legem impegerunt, ut esset illis in scandalum, perperam illam intelligentes, ac deprauantes, ex ea sibi errorum monstra fabricantes, sicut scrutabantur, & gentes similitudinem simulachrorum suorum. Nos ergo quos vocauit Deus in admirabile lumen suum, & quibus aperuit sensum ad intelligendas scripturas, facti obediētes præcepto illo Iesu: *scrutamini Scripturas, quia illa sunt,*
- P. om. 15. 7.**
- Osa 4. 1.**
- Rom. 1. 22.**
- Rom. 2. 19.**
- Rom. 11. 7.**
- Iohan. 3. 1.**
- Isa. 28. 16.**
- 1. Pet. 2. 8.**
- 1. Cor. 13. 14.**
- 1. Mach. 3. 48.**
- 1. Pet. 2. 9.**
- Luc. 24. 41.**

quæ testimonium perhibent de me; sacros uoluimus libros, ut Christum, qui finis est legis, & de quo in capite libri scriptum est, claris intuentes, illi credamus, illum amemus, & quæ nobis præcepit diligenter obseruamus.

Vbi duo. Primum, cur Scripturarum pannis, Christus sit inuolutus, & reclinatus in præcepto, qui est sermo contemptibilis, non elatus in sublimitate sermonis. Secundò, introspectientes in hanc arcam testamenti, uidelicet scrutantes scripturam ipsam, dispiciamus ipsum Regem gloriæ, quatenus non est ei species neque decor, sed quasi absconditus vultus eius.

De primo id in primis consideramus, quod Deus nobis obiecit specula, in quibus Deum, quæ nunc à facie ad faciem videre non possumus, ut nostra fert infirmitas, possumus contemplari. Alterum creaturarum: Alterum Scripturarum. Et primum quidem, quod est creaturarum, omnibus prorsus hominibus oblatum est: ut in illud intendentes mentis oculos, Creatorem ipsum quasi in ænigmate conspicerentur. Alterum verò maxime datum est populo suo, quem peculiariter elegerat inter omnes gentes. Quod tandem postquam Dei Verbum ipsum caro factum est, obtulit omnibus, qui credere uoluissent. In primo speculo seipsum Deus, omnium Creatorem maxime declarauit: Nam (ut dicebat Apostolus) non sine testimonio, se metipsum reliquit, benefaciens de celo, uans pluuia, & tempora fructifera, implens eibos, & latius corda nostra. Creatura enim sunt testimonium Dei, quæ nobis protestantur, à seipsis non esse, sed ab uno omnium Conditorum, qui fecit caelum, & terram; & mare, & omnia, quæ in eis sunt; ut hæc trina rerum machina quodam quasi vestigio nos duceret ad illum, qui est Unum, Verum bonum. In secundo verò speculo, quod est Scripturarum, Deus in primis ut Saluatorem se nobis obtulit cognoscendum & contemplandum. Et quoniam per incarnationem, qua factus est homo, Saluator omnium effectus est, propterea illum ut Iesum Christum Dominum nostrum nos docent Sacrae litteræ. Et quoniam non

non erat venturus in constitutione mundi, neq; mox à mundi constitutione, vt esset expectatio Gentium, & veniret desideratus cunctis Gentibus, à quibus reciperetur, sed in plenitudine temporis, tempore videlicet illo impleto, de quo dixit aliquando: *Meum tempus nondū impletū est; debuerunt Sacrae litterae illū delineare, ac prænunciare, vt omnes crederent in eum, qui venturus esset: debuerunt, & post aduentum Domini, eum quasi digito demonstrare, dicentes: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata. Hic est Filius Dei, qui credit in illum, habet vitam aeternam.*

Hec aut sunt duo testamenta, testimoniū perhibentia de illo, quorū vetus duob. testibus firmatum est, Moysē & Elia, id est lege & Prophetis: Nouum verò tribus testibus stabilitum, & ratum factū est, Petro videlicet, Iacobo, & Ioanne; in quibus Ecclesia lumine plena, & domus fundata supra firmam petram clamata finibus terræ, & in omni loco. *Ecce sponsus venit, exite obviam ei, cum gaudio suscipientes verbum Dei.* Propter quod prædicatō Euangelio in vniuerso mundo, totus mundus post eum abit, & adorant eum omnes Reges terræ, & omnis terra veneratur, & meruit eum omnes fines terræ.

Porro in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. Si ergo Testamentum vetus, quod antiquatur, & senescit, stetit in ore duorum testium; hoc, quod est nouum & æternum, permanens videlicet in sæculum & in sæculum sæculi, in ore triū testium stare, fuit congruentissimū; vt per duos ibi, & per tres hic intelligatur sufficiens demonstratio: hic verò superans; ac propterea si ibi fuerant centum quadraginta quatuor millia signati, hic visa est turba magna, quam dinumerare nemo potest omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis.

Sic ergo conuenientia apparet & ratio, quamobrem voluit ante tempus prædici quæ ventura erant. Cum autem in hesterna lectione diceret; *Ascendimus Ierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis; tradetur enim gentibus, & illudetur, & fla-*

gellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint occident eum, & tertia die resurget. Videtur quod passio illius præcipuè sit prænuntiata, & in hoc, quod traditus est, illusus, flagellatus, consputus, & crucifixus, consummata sint omnia, quæ de illo scripta sunt. Attamen addens: *Et resurget tertia die,* ostendit etiam gloriam Resurrectionis vaticiniis Prophetarū esse comprehensam. Propterea Petrus ad hæc duo capita reducit Prophetias, per quæ saluati sumus. Dicens enim, quod reportamus finem fidei, salutem animarum, subdit: *De qua salute exquisierunt, atque scrutati sunt Propheta, qui de futura in nobis gratia prophetauerunt, scrutantes in quod, vel quale tempus significaret in eis spiritus Christi; prænuntians ea, quæ in Christo sunt passiones, & posteriores glorias.* In passione itaque consummantur omnia in Christo illam præcedentia; tota enim vita illius ordinabatur ad passionem, immò in tota vita semper est passus, quarum passionum ea, quæ aperte passio est, & passio dicitur, est complementum. Propter quod non passionem dicit Petrus, sed passiones. Resurrectio verò initium gloriæ dedit, quæ gloria non habet finem. Nam & ita clarificatus est; & continuè clarificatur. Potissimum verò in fine sæculi, cum venerit in maiestate sua; etenim venturus est in gloria Patris sui, redditurus vni cuiq; secundum opera sua; & glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in his, qui crediderunt. Nam de gloria, qua glorificatus est in cælis, quid atinet dicere, cum sedeat cum Patre suo in throno eius, gloria & honore coronatus? Vnde & Paulus: *Eum, qui modico, quam Angeli minoratus est, videmus Iesum propter Passionem mortis, gloria & honore coronatum. Vt omnium lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Propter hoc Petrus sicut dixit passiones, ita non gloriam dicit, sed posteriores glorias. Quoniam verò, vt dixit Apostolus, propter Passionem mortis, gloria & honore coronatus est, & Deus exaltauit illū; perspicuum est in Passione sua potissimum, vim omnium vaticiniorum contineri, quæ

Mat. 7. 6.

Mat. 1. 29.

Mat. 26. 6.

Mat. 19. 15.

Mat. 13. 16.

Mat. 7. 4.

Mat. 18. 31.

1. Pet. 1. 10.

Matth. 25.

Matth. 16.

27.

2. Thess. 1.

10.

Apoc. 3. 21.

Heb. 2. 9.

Phil. 2. 11.

1. Petr. 1. 11.

Heb. 2. 9.

Philip. 2. 11.

quæ

quæ de illo erant. Et hanc in primis oportuit per spiritum Prophetiæ præcognosci. Rationibus his.

5. Quarum ista sit prima; cum in ipsa Passione occurrerint multa; quæ ex hominum malitia processerunt; imò iniuriæ omnes ipsi illatæ; atque supplicia, qui certè impij volentes, ac spontanei ista perpetrarunt, ita quod potuerint abstinere, quod ad eò verum est, vt Dominus ipse nihil nõ fecerit ad reuocandum Iudam ab immani illo sacrilegio suo. Possit quis Passionem casui tribuere aut fortunæ; eamq; pendere ab hominum libertate arbitrari; & propterea non fuisse Diuinum consilium, quo decreuerit, eripere homines de potestate tenebrarum, atque illos in gloriam adducere. Atque ita contingeret, non suscipi Passionem, vt rem diuinam, diuinoq; consilio decretam atq; dispositã, verum vt casu magis quodam, atque malitia hominum dumtaxat euenientem. Decreuit itaque sapientia Altissimi illam prænuntiare per seruos suos Prophetas: sic enim vt ab eo præuisam, ita & prouisam cogimur venerari. Non enim minus quàm Creatorem, Redemptorem debemus illum credere atque suscipere. Ad Creatorem creaturarum speciebus, numero, ordine, seipsum declarauit; creaturis ipsis clamantibus se multas ab vno, se imperfectas à perfecto; se mobiles ac transeuntes ab immobili, se finitas loco, tempore, vigore, natura, ab infinito esse productas. Ergo Redemptor quoque sua debuit habere testimonia credibilia, imò & credibilia magis, quàm Creator.

At opera redemptionis multa, eaque præcipua speciem habuerunt, superficiem, & corticem despicibilem, & nihil minus, quàm redemptionem mundi referre viderentur. Congruum itaq; fuit ac necessarium, vt aliqui veluti digito, illa demonstrantes dicerent: *Eccce Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. Hic est, de quo dixi Veniet qui eripiat, & auertat iniquitatem à facie meâ.* Et cui dictum est: *Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea, & que ad fines terrarum.* Hoc autem factum est per vaticinia Prophetarum, præter alia multa testimo-

nia credibilia nimis. Ita enim opera, quæ vilia videbantur & despecta, irradiata sunt splendoribus sanctorum vaticiniorum atque verborum Domini, multorum testimoniorum, quæ reici pacto villo non possunt. Ornauit quippe naturalia suis coloribus, figuris, admirandisq; dispositionibus. Haud secus nec minus, sed magis debuit ista decorare, quæ sublimiora sunt, atque præstantiora. De illis ait Moyses: *Gen. 11. Igitur perfecti sunt caeli & terra. & omnis ornatus eorum.* Ait & Sapiens: *Magnalia Sipientia sua decorauit, qui est ante scilicet, neque adiectum est, neq; minuitur. Quam desiderabilia sunt opera eius, & tanquã scintilla, quæ est considerare? Magnalia Sipientia eius vocat magna opera Domini exquisita in Sipientia sua, quæ operatur secundum consilium voluntatis suæ.* Hæc Deus ipse, qui est æternus, nempe qui est ante sæculum, illa sic ornauit atq; in omnibus ita perfecit, vt nihil addi eis possit, aut minui. Neque enim superfluitas in illis est aliqua, neque insufficiencia, ne mica quocumque, aut conomia; aut sciniphes, aut quidquam quantumuis minimum superfluit in vniuerso, vt minutum liceat. Neq; intellectus quisquam quantumuis perspicax potest suis cogitationibus inuenire, quid huic operi perfectissimo adici possit. Talia ergo cum sint opera Dei, tum desiderabilia facta sunt nimis, tum nimis admirabilia. Eorum quippe vix scintillam, quasi immensam flammam, licet contiderare. Et id tamen pusillum, quod datur conspiceret, est visu impensè delectabile. Quid ergo si possemus plene capere atque comprehendere? Audiemus argumentum patientis, qui postquam mirabilia recensuit opera Dei, ista subiicit. *Eccce hæc ex parte dista sunt visarum eius. & Iob. 41. cum vix paruam stillam sermone eius audierimus, quis poterit tonitru magnitudinis illius intueri? Guttam vocat eamque paruam, quæ de operibus Dei dicuntur. Et audimus. Et si adhæc admiratione suspensum, quid esset, si immensam illorum magnitudinem plena apprehenderemus intelligentia?*

Ab his ad spiritualia transeuntes, & ad illud

Iob. 1. 29.

Rom. 11. 26.

Isa. 59.

Isa. 49. 6.

20.

20.

Illud maxime, quod omnium operum est
 praestantissimum, nempe Pallio Domini,
 quanto oratoria, pulchriora, magisque
 desiderabilia certo esse confiteri debemus?
 Ibi dicitur: *Spiritus eius ornavit caelos.*
 Quale ergo ornamentum Passionis debuit
 adhiberi, cuius magnificentia elevata est
 super caelos, cuius efficacia pervenit usque
 ad thronum Dei: Hoc vero ornamentum
 spiritu Prophetiae maxime compactum
 est. Ideo enim Dominus ingrediens cam-
 pum huius certaminis, quando in orto
 accesserunt ad eum, & tenuerunt eum, &
 ligauerunt: dixit ad Petrum, qui suppet-
 tias terre moliebatur: *Quomodo ergo imple-
 buntur Scripturae: quia sic oportet fieri?* Et
 addit Evangelista: *Hoc autem totum factum
 est, ut ad implerentur Scripturae Prophe-
 tarum.* Vidit Evangelista extremam abie-
 ctionem Christi, quae tanta fuit, ut Apo-
 stoli ipsi scandalum pateretur, putavit or-
 nandam illam esse atque decorandam, ne
 mundus quoque scandalizaretur, audiens
 hanc tantam Christi ignominiam atque de-
 spectioem: propterea adhibuit velamen,
 operuit ornamento Prophetiae, ut si co-
 gnosceretur, hoc fieri consilio ac prou-
 idencia Dei; hoc esse deputatum ad salutem
 mundi, opus esse gloriosum, quo Deus
 honorificatur; de quo Paulus ad Roma-
 nos: *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.*
 Vocans gloriam Dei opus gloriosum, quo
 Deus glorificatus est, & quo peccatores
 omnes indigebant. Quod certe opus, Pas-
 sio Christi est, quae & mundum saluauit, &
 Deum honorificauit.

Ratio alia fuit, ut huius operis splendo-
 re totum humanum genus, quod sedebat
 in tenebris, illuminaretur. Sicut enim hac
 luce uniuersus orbis respergendus erat, ita
 eius radios debuerunt omnia secula parti-
 cipare, ut non esset, qui se absconderet a
 splendore & vigore eius. Aggressurus
 Dominus Passionis suae magnum negotium,
 sacram instituit Eucharistia, in qua mortis
 suae commemoratio continuaretur, donec
 veniat ad iudicandum saeculum per ignem.
 Nunquid ergo & qui praebant animo in-
 dentem, non debuerunt illius habere no-
 tum, ut & qui praebant, & qui seque-

bantur cantarent: *Osanna filio David: Be-
 nedictus qui venit in nomine Domini: Quo-
 modo autem laudarent, quem non cogno-
 scerent: & quomodo cognoscerent, nisi
 illuminarentur?* Propterea eodem conte-
 xtu David & rogat: *Deus misereatur no-
 stri, & benedicat nobis, illuminet vultum
 suum super nos & misereatur nostri. Ut co-
 gnoscamus in terra viam tuam: in omni us
 genibus salutare tuum.* Et protestatur:
*Confiteantur tibi populi Deus; confiteantur
 tibi populi omnes.* Omnes (inquam) & an-
 ni antiqui, & futuri saeculi. At vero illu-
 minatio in diebus antiquis mundum illu-
 strare non poterat, nisi quod futurum erat
 praedicendo. Propter hoc ergo Patres fir-
 miorem habuerunt Propheticum sermo-
 nem ad illuminationem mentium suarum.
 Quo factum est, ut Scripturae tam Veteris
 quam Noui Testamenti, stellarum instar
 a claritate diuinae Passionis; veluti a Sole
 reciperent lumen, splendorem, decorem.
 Disce tu Christiane, quod sicut totus mun-
 dus a sua constitutione ad suam destructio-
 nem usque; & omnis caro vidit Salutare
 Dei; haud secus totus tu, spiritus videlicet
 usque ad carnem, semper ante oculos te-
 nens habere Dominicam Passionem, omni-
 bus diebus vitae tuae, ut nunquam transeat
 a te hora ista, qua ad te transire Dominus
 rogauit, & impetrauit. *Lux oculorum (in-
 quit Salomon) latificat animam: & fama
 bona impinguat essa.* Ac si dicat: Sicut lux
 per oculos ad animam usque penetrat, illa
 latificans: sic fama bona, quia quis bene
 audit, pinguedine consolationis totum
 replet hominem: adeo ut ossa quoque,
 quae natura sua sunt sicca; pinguedine re-
 pleantur. Id quod excellentius verum est
 in casu nostro. De Christo scriptum est:
Abit opinio eius in totam Syriam, ipso vi-
 delicet praedicante in regionibus illis, ac
 miracula operante. At vero lux passionis
 eius, atque fama diffusa est in uniuersam
 terram, quae sicut illuminauit corda ad co-
 gnoscendam virtutem Saluatoris, ita gra-
 tia impleuit totum hominem, ut totum
 saluum faceret. Quare enim omnis adeps
 Domini erat: certe ut aentem terram no-
 stram, adipe meritorem Christi miseri-

Matt. 21. 9
Psal. 66. 1.
4.
Luc. 3. 6.
Prou. 15. 30.
Mat. 4. 24.
Leu. 3. 16.

- corditer impingueret. Circudent Christum tauri pingues, qui famem patiuntur ut canes, deuorent carnes eius, certe omnis adeps Domini fuit; pinguedo huius Sacrificij oblati in Cruce, vis, deuotio, meritum, charitas, obedientia ad Deum ascendit, caelos penetrauit, appropinquauit in conspectu Domini; quo veluti emollitus, mitis, & mansuetus factus, misit de caelo misericordiam suam, ut fieret salua omnis caro, & ossa vniuersa, quae super campum sicca erant vehementer, ne cum carne & neruis operirentur, sed & pinguedine replerentur, ut vitam haberent, & vehementius haberent, & fieret exercitus grandis & potens. Sit ergo in nobis assidua memoria Crucis, recordatio mortis Christi, ut holocaustum nostrum pingue fiat, sicut coram Deo, ita in cordibus & animabus nostris.
7. Tertia quippe ratio est, quod non est aliud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi nomen hoc, quod est super omne nomen. Porro in nomine Iesu, gratia omnis viae & veritatis, in eo omnis spes vitae & virtutis.
- Phil. 2. 9.* in nomine Iesu, gratia omnis viae & veritatis, in eo omnis spes vitae & virtutis.
- Eccles. 2. 25.* Vocabu (inquit) nomen eius Iesum; ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Hanc igitur salutem, ut consequantur homines, Saluatorem cognoscere debuerunt, atque illi adherere. Torcular quippe calcavit solus, ut inde biberent amici eius, inebriarenturque charissimi. At quomodo bibes vinum hoc salutis aeternae, nisi appropinques, adhaereas, ostium admoueas, illique copules, atque coniungas? Venite (inquit) ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.
- Matth. 11. 28.* Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Venite, emite absque argento, & ab, quae vlla commutatione, vinum, & lac. Quomodo ergo venit, & appropinquatur? Audi consequenter Audite audientes me; & comedite bonum, & delebitur in crassitudine anima vestra. Audiendo ergo, credendo, obediendo accedimus ad eum. Cur enim dixit Dominus Iesus. Sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum

à Patre meo. Solus, qui credit in illum, accedit ad illum, ut manducet, & bibat de rebus eius, & de torculari. Audiamus illum adhuc: Qui venit ad me, non esuriat, sed qui credit in me, non sitiet in aeternum. Per fidem ergo accedimus & bibimus. Verumtamen quomodo credent ei, quem non audierunt? Aut quomodo audient sine praedicante? Ecce quare Prophetae praedicaerunt nasci Saluatorem de Virgine Maria. Ita enim spe salui facti sunt, qui ante illum fuerunt. De qua propterea salute exquisierunt, atque serutati sunt Prophetae, in quibus Spiritus Christi praenuntiavit, quae in Christo sunt possessiones. Cum ergo vnus sit Saluator mundi, vnus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, ita ut omnis, qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam aeternam. Agnus iste, qui tollit peccata mundi, ab ipsa origine mundi debuit praenunciari, quod Agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. Hoc verò praestitit diuina prudentia serpentem alloquens. Inimicitias ponam inter te, & inter mulierem, & semen tuum, & omnia illius. Ipsa conteret caput tuum, & tu insidaberis calcaneo eius. Contriuit ipsa caput serpentis, quando in semine suo contregit potentiam illius, electos eripiens de potestate illius. Insidiatus est ipse calcaneo eius, quando nouissimum virorum suis fraudibus interficiens, fecit esse virum dolorum, & sciebat infirmitatem; crucifixus est enim Christus ex infirmitate.

Ita ergo praedictionibus Deus confirmavit fidem nostram, dum praesentes videremus, qui non videntes praesentia, futura praeviderunt. Ita Dominus dixit discipulis suis: Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi. Ut credant, renuntiat illis absentia, & hoc propter utilitatem eorum. Maxima ergo utilitas nobis accidit ex antiquis reuelationibus firmantibus fidem nostram. Consolatur quoque nos dum per patientiam, & consolationem Scripturarum spem habemus in Christi Passione, quam praedixit Dominus per os Sanctorum, qui a saeculo sunt Prophetarum eius. Sperantes salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium, qui odertunt nos. Non enim tantum an-

si iuge sacrificium sic aufertur in Ecclesia, ut iuge non sit, ut pereat memoria eius atque realis exercitatio? Sanctè igitur atque

Luc. 22. 19 sapienter iussit Dominus: *Hoc facite in meam commemorationem.* Facite (inquit) quod pertinet ad veram oblationem, atque sacrificii veri efficientiam. In meam commemorationem, ut factio illa, quæ est sacrificatio, intelligatur facta ad recordandam iugiter mortem Domini. Hoc itaque intendit Dominus, ut mortem Domini annuntiemus, donec veniat; ut iugis, & nunquam interrupta perseveret memoria tantæ Passionis; ut stigmata Domini Iesu in carne nostra portemus, & in mente; ut totus homo noster crucifixus sit.

Gal. 6. 17. **11** Quid putas Moyses iuvenes aduocauit, qui offerrent holocausta, quorum sanguine firmatum est fœdus inter Deum & populum, nisi ut sanguinis testamenti, diuturnior esset memoria immò perpetua? Productior vita iuuenum, firmior recordatio; plurium ab eis descendendum instructio. Iuuenes recordentur, id est noua sit semper huius mysterii recordatio, nunquam antiquetur, nunquam senescat, nunquam frigeat: ardens sit semper fortis, atque maximæ efficacitatis. Ecce cur iuuenibus demandatum fuit sacrificium illud. Sed audi rursus quid tibi profit. *In quo corrigi adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.* Si adolescentium vita corrigitur, dum custodiuntur sermones Domini, quantum magis si ipsius Domini dolores custodiantur? Nonne magis mouent exempla, quam verba? Nonne acutius excitat charitas exhibita, quam doctrina proposita? Securius proceditur in via, quæ pedibus præcedentibus demonstratur, quam verbis prædicantibus, aut etiam digitis ostendentibus. Et quem non moueat Christus eleuatus in Cruce? *Ego si exaltatus fuero (inquit) à terra; omnia traham ad me ipsum.* O tractio! ô virtus Passionis eius! Mente itaque per contemplationem accedite ad eum, ut trahamini; & carne per imitationem, semper mortificationem Iesu in corpore vestro & corde circumferentes.

Psal. 118. 9 **11** *Exod. 24. 5* *Joan. 12. 32*

Reliqua nobis est sanctarum Scripturarum scrutatio, quasi nobis dictum sit: *Scrutare scripturas,* ut cognoscamus in ipsis, & intueamur salutare Dei. Quando enim promissit Deus hoc salutare suum, simul eloquia sua laudauit, quasi digito demonstrans, vbinam posset omnis carolud intueri. Ecce in Psalmo promissionem: *Ponam in saluari* (id est dabo salutare) *fiducialiter agam in eo* (magna quippe in eo facturus sum, qui ipse faciet omnes voluntates meas, ita quod quidquid uoluerit, valeam secum agitare) *Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum, terra purgatum, septuplum.* Casta sunt, id est pura, eloquia Domini, ut nihil terrenum sit in ipsis, à terrenis omnibus repurgata; septuplum id est perfectissimè. In his ergo respicientes, tanquam in præsepio inueniemus illum, obuolutum pannis infantia, id est humilitatis, paupertatis, & abiectionis; quin magis in Cruce nudum, ut possimus dinumerare omnia ossa eius, virtutesque præclaras enucleare.

Quoniam verò opus esset immensum, sic omnia ossa eius eximiaque virtutes inuestigare & denudare, quinque illis capitibus contenti sumus, quibus ipse testatur impleri esse omnia, quæ per Prophetas dicta sunt de illo: *Ecce (inquit) ascendimus Ierosolymam; & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint, occident eum.* Neque rursus sunt nobis percurrendi campi omnes sanctarum Scripturarum; vnde quinque ista mysteria penitus eruiamus: sed loca illa tantummodò dispiciamus, quæ in litteris noui Testamenti reperimus exarata.

Vbi primum tria Scripturarum loca inuenimus, quæ generatim passiones omnes unâ comprehendunt; quorum duo prima à Christo ipso citata reperimus. Indicans quippè ad vno se tradendum discipulorum suorum dixit: *Filii quidem hominum tradidi, sicut scriptum est de illo: Verumta-*

men via hermini illi, per quem filius hominis tradetur. Vadit (inquit) quoniam? Vado ad Patrem, ait in eadem cœna. At via, qua vadit, est iter exterminii, & tormentum mortis, vt esset afflictio exitus illius, qua transit ex hoc mundo ad Patrem. Hoc igitur expedit, iter ambulans per loca aspera & iuncta, iuxta quod de illo scriptum erat, atque diuinitus prænuntiatum. Rursus quando in horro accesserunt, & tenuerunt eum, & ligauerunt, iam traditum a Iuda in manus peccatorum, Petro defensionem illius meditantis, & iam aggredienti dixit: *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duo decim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur Scriptura, quia sic oportet fieri? Sic (inquam) fieri oportebat, vt implerentur Scripturae. Quid vero intelligitur per illud, Sic? Certe tota Passio, quæ tunc incipiebat; iam enim tradebatur in manus peccatorum, qui illum essent varie afflicti, & crudeliter interfecturi. Addit tertio Matthæus, qui duo iam dicta loca recensuit: Hoc autem totum factum est, vt implerentur Scriptura Prophetarum. Totum (inquam) quod suum principium tunc habebat. Totæ ergo Passio, sicut a Deo decreta sunt & definita, haud secus est per os Sanctorum prædicta & prænuntiata.*

14 Nunc ad specialia descendamus, quorum primum est traditio. Tradetur enim (inquit) Gentibus. At vbi prædictum est hoc? Dominus reuelans Iudæ traditionem, eamque Psalmi auctoritate confirmans ait: *Qui manducat mecum leuabit contra me caliceum suum.* At locus Psalmi non de vno tantum Iuda mentionem facit, sed plures comprehendit, qui sicut Iuda illum tradidit eis, ita ipsum Gentibus tradiderunt. Sic enim habetur in Psalmis: *Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur, & peribit nomen eius? Etenim & vitam auferre & famam conati sunt, proptereaque tradiderunt eum Gentibus ad crucifigendum, vt mors vitæ, & famam profus aboleret.* Rursus in Psalmis: *Auersum me susurrabant omnes inimici mei, auersum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt ad-*

uersum me. Quæ vero susurratio? Collegunt Pontifices & Pharisei concilium, & Ioan. 11. 47 dicebant: *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? & reliqua. Quomodo cogitabant mala illi? Ab illo ergo die cogitauerunt, vt interficerent eum.* Quando verbum iniquum constituerunt aduersus eum? Quando dixerunt: *Si non esset hic malifactor, non tibi tradidissimus eum: & quando post plurimas accusationes & calumnias clamauerunt: Crucifige, crucifige eum.* Exaggerans autem Dominus suorum persecutorum malitiam & crudelitatem, addit, quod & homo pacis suæ, in quem confidebat, & locius mensæ suæ magnam fecit supplantationem, & deceptionem, tradens illum osculo pacis. Quod vero interfertur Psalmus: *Nunquid, qui dormit, non adiciet, vt resurgat? potest intelligi, vt sit vox admirantis patientiam Christi. Num diu sustinebit tantam abiectionem, tantaque tormenta, vt quasi mortuus non resistat malo? Idcirco postmodum intulit: Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis.* Ex quibus patet, quod homo ille pacis, qui traditor fuit, non Iudas est duntaxat, sed totus populus, sicut non Iudas solum perdidit Episcopatum Apostolatus, sed de toto populo verum est, quod translatio sacerdotio, Episcopatum eius alter accepit. Ideo in Psalmis conqueritur: *Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filii matris mee.* Quod autem loquatur de Christo, notum faciunt immediate sequentia verba: *Quoniam zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me; quæ, testibus Euangelio, & Paulo, sunt verba Christi.*

Hinc trahemus documentum virtutis atque salutis. In Psalmis Dominus Iesus deplorans hanc miseriam suam, relinquit nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. *Longe (inquit) fecit notos à me, posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum, & non egrediebar, oculi mei languerunt pro inopia. Clamaui ad te Domine tota die; expandi ad te manus meas.* Vbi vides, quod per notos à se elongatos, non Apostolos modo intelligit, sed ceterosque Iudæos, qui erant fra-

17. 5. plenum: *Liuores* (inquit) *nostros, ipse porta-*
tus; cuius liuore sanati sumus.
 18. Hinc nos discamus in flagella paratos
 esse, idque potissimum merentibus pecca-
 tis nostris. Multa enim flagella peccatori
 debentur. Dominus innocens manibus, &
 mundo corde, qui transiit benefaciendo,
 & dilexit nos; dicit tamen in Psalmo. *Ego*
autem in flagella paratus, & dolor meus in
conspicuum meo semper. Hoc est quod dicit a-
 libi. *Congregata sunt super me flagella, & i-*
gnorauit. Sed quomodo ignorauit, si in illa
 paratus erat? Vir innocens, qui nihil mi-
 nus meruit, quam flagellari, de flagellis
 non cogitat, negotium suum tractans &
 agens: huic si superueniant flagella, recte
 dicit, se illa ignorasse. Intendit ergo suam
 innocentiam declarare; qua tamen non
 obstante, congregata super illum sunt
 multa flagella. Flagellatur itaque inno-
 cens; tu autem, qui peccator es, instar in-
 nocentis abibis? non eris innocens. Fla-
 gellaberis, caederis, perentieris. Christus,
 qui peccatum non fecit, dicit in Psalmo:
Ego autem in flagella paratus sum, & dolor
meus in conspectu meo semper; Quoniam i-
niquitatem meam annuntiabo, & cogitabo
pro peccato meo. Sic inueniens peccanti de-
 beri flagella; ideoque ipsum habere se
 ac si peccasset, atque propter peccata sua
 se flagellis offerret; cum alioqui pecca-
 ta nostra sua deputer, pro illis passione
 sua, potissimum flagellis, satisfactorus.
 Si ergo illi, cui non erat iudicium, ut bi-
 beret calicem Domini, bibit illum usque
 ad faeces: tu quasi innocens relinqueris,
 sed bibens bibes. Bibe ergo, & sustine su-
 stentationes Domini.
 19. Conspuitio. Expressam in nouis pagi-
 nis citationem alicuius Prophetie de con-
 spuitioe non habemus, quod sub oppro-
 briis illis contineatur, qua citatur Aposto-
 lus. Illa enim in summa sunt atque perfe-
 cta, hanc quoque iniuriam comprehen-
 dunt. Dixit Iudaeis Christus in Euange-
 lio: *Honorifico Patrem meum, & vos inho-*
rauit me. Quam in honorationem ut per-
 fierent, conspuerunt faciem eius. Et cum
 flagella sint predicta, atque in percussione
 sint citata, consequens erat, ut & conspuer-

retur. Vbi enim dicit in Isaia: *Corpus meum*
desi percipientibus; addit: Genas meas vel-
lentibus. Faciem meam non auerti ab in-
crepantibus, & conspuentibus in me. Hinc
 Lucas: *Illudabant ei cadentes, & vela-*
uerunt eum; cui addit Marcus: *Ei cape-*
runt quidam conspuere eum, & velare fa-
ciem eius. Vide ergo, Christiane, quantum
 se deiecit iustus Altissimi; quomodo pro-
 fundu abyssi penetrauit sapientia Dei, qua
 stultam fecit mundus, ut oculis insipientiu
 visa sit insipiens, & irrisione digna.
 Heu quam procula nobis distat doctri-
 na ista! Insipientia nostra manifesta est. Et
 dicimus tamen & hoc iactantes, quod sa-
 pientes sumus, & quasi sapientes volumus
 magni fieri, honorari, laudari, cum re vera
 digni sumus, qui conspuamur. Dixit Domi-
 nus ad Eli per virum Dei: *Quicumque glo-*
rificauerit me glorificabo eum. Qui autem
contemnunt me, erunt ignobiles. Num tu
 honoras Deum? num tu non illum con-
 temnis? Etiam in seruis vult honorari, &
 in sanctis suis laudari. Murmurauit Ma-
 ria soror Moyse de Moyse fratre suo seruo
 Dei, pro quo lepra percussa est a Deo, se
 vlciscente de iniuria sibi illata in seruo suo
 fidelissimo. Qui oranti Moyse pro ea di-
 xit: *Si pater eius spussit in eam, nonne de-*
buerat saltem septem diebus rubore suffun-
di? Vbi videmus lepraem sibi illatam, com-
 parari spuitioe, quam recepisset a patre;
 pro qua deberet saltem septem diebus, e-
 rubescens atque pudefacta, & confusa re-
 manere. Qui conspuatur ergo, velut i-
 gnobilis contemnitur, atque ut contem-
 ptibilis despicitur. Hoc autem euenit,
 in primis verum Deum contemnti. Au-
 diuimus enim: *Qui contemnunt me, e-*
runt ignobiles: Et Maria contemnens, con-
 tempta est. Hinc & in Isaia: *Va qui spernis,*
nonne & ipse sperneris? Hinc & in lege ha-
 betur, quoc si quis moreretur sine filiis,
 vxorem eius acciperet frater eius ad susci-
 tandum semen fratris, ut nomen eius non
 deleteret; qui si nollet accipere, vxor illa tol-
 leret calcamentum de pede eius, spueret-
 que in faciem illius, & diceret. *Sic fiet homi-*
ni, qui non adificat domum fratris sui. Vide
 poenam, non honorantis fratrem suum,
 atque

Luc. 22. 63
Mar. 14. 65

1. Re. 2. 30

Num. 12. 1.

14.

1. Re. 2. 30.

Isai 33. 1.
Deut. 25. 5.

atque ad eius nomen perpetuandum, reculantem habere filios, qui filij deputarentur fratri sui. Qui contemnit, contemnitur. Quæ contemptio apparet in spuitione. At vero Dominus Iesus non contempnit fratres suos, sed honorauit. Audi Simeonem confitentem: *Viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem gentium, & gloriam plebi tue Israel.* Et de Ierusalem dicitur a Propheta: *Gloria Domini super te orta est.* Quid tamen retulit pro tanta gloria collata fratribus suis? *Tunc expererunt in faciem eius, & colaphum eum ceciderunt. Et cæperunt quidam conspuere eum, & velare faciem eius, & colaphum eum calcare.* Ecce qui est Deus absconditus sub velo fragilitatis nostræ, & homo absconditus factus est. Et quasi absconditus vultus eius, vnde nec reputauimus eum. Si velaretur facies eius, si conspuitur, nunquid non est absconditus vultus eius? Nos vero quid facimus? Num fratrem hunc nostrum honoramus? Nunquid non instar Iudaorum contemnimus & blasphemamus illum? & ambulamus tamen erecto collo, attrita fronte, aperta facie, quasi omnibus conspicui, vt non sit absconditus vultus noster. Quid faciebat scelestus ille Onan, qui duxerat Thamar vxorem fratris sui? Introiens ad vxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Inuidebat gloriæ fratris sui, impediens filiorum generationem, in quibus fratris nomen permaneret. Heu & quid facimus nos? ea, quibus Christi nomen honorare atque exaltare debemus, ad terrena deuoluimus in terram fundimus. Bona temporalia nostra, corporalia, animam ipsam, quidquid sumus, possumus, habemus, omnia in gloriam Christi facere debemus, vt monet Apostolus. Et tamen nihilominus facimus, vt de nobis verum sit quod dixit Salomon: *Abominatio Domini cogitationes mala; & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.* Ille est sermo, quo Deus honoratur, qui ideo pulcherrimus dicitur, nam speciosa est laus in ore iusti: & propterea stabilitur, vt non deficiat laus eius de ore hominum. Ergo

cogitationes mala, quas Deus abominatur, illius generis sunt, de quibus dixit Dominus Iesus: *Vi quid cogitatis mala in cordibus vestris dicebant autem intra se, id est cogitabant: Hic blasphematur.* Ita enim scribit Lucas: *Et cæperunt cogitare scriba dicentes: Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Vide contemptum: vide despectionem superbiorum: vide cogitationes malas; à quibus summo opere nobis cauendum est, ne ponat nos Deus abominationem sibi.*

Crucifixio tandem; quæ duo contiuet, eleuationem in ligno, & crucifixionem in illo. Vtrumque notatum est in Euangelio, veluti in antiquis litteris prænotatum. Nam de eleuatione dixit Dominus ipse: *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis.* De crucifixione scribit Ioannes Euangelista: *Facta sunt hæc, vt Scriptura impleatur: Non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transixerunt.* In qua crucifixione tria notabilia prænotauerunt Propheta, quæ in Euangelio quoque notata sunt. Primum est, quod narrat Ioannes cum aliis Euangelistis: *Crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, metuum autem Iesum.* Marcus autem sic recenset Prophetiam: *Cum eo crucifixerunt duos latrones, vnum à dextris & alium à sinistris eius; & impleta est scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est.* Quintimo ipse Dominus etiam ante impletionem meminit huius Prophetiæ, dicens: *Dico vobis, quoniam adhuc hæc, quod scriptum est, oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est; & addit: Etenim ea, quæ sunt de me finem habent, id est complentur ea, quæ de me scripta sunt. Secundum est quod referunt Matthæus & Ioannes: Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt vestimenta eius sortem mittentes, vt impletur, quod dictum est per Prophetam, dicens: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. De tertio denique ita scribit Ioannes: Postea factus est: quia iam omnia consummata sunt, vt consummaretur dicit: *Et in quo possum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto obtulerunt ori eius. Cum ergo**

Luc. 1. 30.

Isai. 60. 1.

Matth. 26.

67

Marc. 14.

65.

Isai. 45. 15.

Isai. 53. 3.

Gen. 38. 9.

1 Cor. 10.

31.

Pro. 15. 26.

accepisset lesus acetum. Scriptura ergo hic citata dicit: *Dederunt in escam meam fel & in siti mea potauerunt me aceto.*

De quibus quoniam per singula discurrere non vacat, hoc cogitemus, quod Dominus nolter, quæ passus est, voluit nota fieri, non contentus, quod passus sit, loco & tempore admodum manifestato; sed voluit ista scribi in utroque Testamento, ut veluti totus liber Legis ac Fæderis Domini, sanguine agni aspergeretur. Voluit ab Apostolis prædicari. Vnde Paulus: *Nos autem prædicamus Christum crucifixum.* Et memoriale reliquit perenne suæ mortis, dicente Apostolo: *Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Ut notum sit omnibus nobis, quod sicut Christus confixus est cruci, ita & nos Christo confixi esse debemus; Christo (inquam) Crucifixo. Inde ipse per Prophetam: *Aspiciant ad me, quem confixerunt.* Aspexerunt iniqui, aspiciant & fideles & noti eius. De illis dicebat in Prophetia: *Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis, & mouerunt caput. Ipsi vero considerauerunt, & inspexerunt me. Diuiserunt sibi vestimenta mea.* Ergo nudum absque vestimentis aspiciabant, iridentes veluti nudum diuino auxilio; in malis illius delectati. Heu si inimici aspiciunt ad derisionem eius, ad delectationem propriam: Nos, qui noti sumus, qui fratres sumus, qui filij sumus, cur non sancte, cur non fideliter, cur non deuote aspiciamus? *Derident illi: Id ipsum & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant illi.* O improperium Christi. Tu Domine improperia improperantium Patri portasti super te. Cur & nos improperium tuum non portamus? Audite Apostolum, fideles Christi: *Exeamus ad eum extra castra, improperium eius portantes.* Christus extra portam passus est. Igitur ad eum exeamus, socij facti passionis eius, sequentes illum cum cruce in scapulis nostris, cum stigmatibus in corpore, cum Passionibus in carne. Quidquid tulerimus in via hac, qua gradiemur secum, Passio illius erit, improperium Christi sanguis fusus Agni corpore.

Tom. II. Belliniani.

Moyles, qui ut Deo obediret, iussa illius secutus, negauit se esse filium filij Pharaonis; magis (ut ait Apostolus) eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem; maiores cogitans æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi. Ecce vobis Paulum vocantem, quæ passus est Moyles cum populo Dei, improperium Christi. Ergo quidquid nos patimur propter iustitiam, quidquid asperum sustinemus, virtutem colentes, totum est Christi improperium, totum crux eius, totum illius passio. Quæ ob id passio, suo veluti sanguine, paginas ubique respergit utriusque Testamenti, rubris characteribus scriptas, ut vsquam intellecta, cordi pingatur, carni pungatur, ore pangatur & opere. Hoc ergo consilio *seruare scripturas, & vide quoniam nunquam locutus est homo sicut hic homo.* Etenim *qui de terra est, Ioan. 3. 31, de terra loquitur: qui de celo venit, super omnes est, loquela sua manifestum facit, quod ipse est super omnes, & quod nunquam locutus est homo sicut iste, qui non cessat loqui aduersus semetipsum, suam passionem ac mortem ubique præterdens, ubique proponens, ubique protestans. Ut sicut sanguine resperfus est populus, dum pactum feruere obseruandæ legis; ita sint fideles omnes sancti, sanguine tincti agni immaculati: nihilque in nobis sit, quod non redoleat Passionem Christi.* Sic sanguis in postibus cordis nostri, ut nihil ingrediatur ad nos, quod non sit illius aspersum sanguine. Intus carnes illius comedamus, ut quæcunque agimus, nihil sint aliud, quam communicatio passionum Christi, quo cibo pasti de Ægypto egredientes, viam carparamus, quæ ducit ad vitam æternam. Amen.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Mors Christi, ex eo quod fuit iudicium & opus Dei iusta fuit. Quatenus opus & iudicium hominum, iniusta. Propter legem & a Deo, & ab hominibus mortis.

Ecce titra-

ti traditur. Si caro viget & dominatur, lex Dei succumbit. Hortamur ad benedictionem Dei consequendam, quae ex legis obseruatione habetur. Omnia docte & excellenter.

VOx illa impiorum, qui in populo Dei obtinebant principatum: Nunquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex Pharisaeis? sed turba haec, quae non nouit legem, maledicti sunt; facit exploratissimum quam obrem dixerit Salomon: *Cum impij sumperint Principatum, gemet populus: sicut enia: in multiplicatione iustorum latabitur vulgus* (vt ibidem dicitur) ita iniquorum principatus multa in turbas inuehit incommoda. Id quod docuit experientia tempore Christi, quando principes ipsi Christum tradiderunt in damnatione mortis, & populus suaserunt, vt Christum ad Crucem postularent, quod & ipsi instanter flagitabant vocibus magnis. Hanc tribulationem Dominus Iesus, qui venit in altitudinem maris, voluit sustinere, vt virorū esset nouissimus, nec essent mala super terram, quae ipse nostri causa non sustineret; quam impij isti principes agebant praetendentes, quod secundū legem deberet mori: & ideo turba, quae legem non nouerat, propterea quod non nouerat, credebatur in illū. *Dissensio tamen facta est, vt nō omnes impijs adhererent, & Nicodemus princeps & ipse Iudaeorū pro veritate repugnans dicebat: Nunquid lex nostra iudicat hominē, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit quid faciat?* Cum itaque ex lege illi condemnent, iste iustificet, congruum est, vt huius dissensionis & controuersiae causam disquiramus, & veritatem.

Vbi primum statuo, quod mors Christi debuit fieri per iudicium, non naturaliter, non violente, non fortuito, neque per priuatam personam. Ratio est: quia lata iam à Deo fuerat sententia contra eum, sic enim decretum erat à Patre: propter quod dicit ipse Pater: *Propter scelus populi mei percussi eum*. Percussio autem haec fuit per iudicium, atque sententiam. Vnde Iudex

dicebatur hominem interficere. Hinc Daniel contra senes, qui ad mortem Susānam iudicauerant, vel iudicari fecerant, legem citauit dicentem: *Infontem & iustum non occides*. Iustum autem Dei iudicium fuisse certū est: alioqui quomodo (vt ait Paulus) iudicabit Deus hunc mundum? quod ipse ostendit, dicens; se illū propter scelus percussisse. At iudicium, vbi quis ex scelere condemnatur, legem supponit, & scelus prohibentem, & scelerū punientem. Haec praecesserat; homini iubens, vt Deo obediret; & secuta est mortis sententia, coercens, si non obediret. Peccauit in legem homo, Deo inobediens, morti propterea obnoxius factus. Legis conditor idem fuit & hominis conditor, quem propterea, quod esset opus manuum suarum, profusus noluit interire. Sed nihilominus noluit legem praeteriri, sed fieri vsque ad minimum apicem vniuersam. Quid itaque conditionem Conditor in vniuersae conditione seruauit in pectore suo; vt si interiret homo, restitueretur, vt si praeteriret lex, à non praeterente postea pro eo, qui praeterisset, poena subiret, quo sic & lex maneret in offensa, & non perditum totum genus humanum.

Hoc constituto diuino consilio condemnans, iudicium debuit ad infontem iustumque transire. Ideo Iudex Pater ait: *Propter scelus populi mei percussi eum*. Populi mei (inquit) id est hominum, quos mihi in populum distinaui, quos ideo vt pereant, mea non patitur pietas atque prouidentia. Sed non suis manibus Iudex suū exequitur sententiam, sed satellitum. Hoc statuit esse homines, non alios quoscunque; qui non vt ministros Dei se gererent, sed vt iudices principales: & hoc tum vt cum diuinum iudicium referrent ac representarent, quasi in signo ac figura inuenerent opus istud iudicium esse, & vere per iudicium, ad mortem hominem istum iustum damnatum esse; tum vt seuera magis esset diuina percussio, iuxta sceleris meritū, dum innocens per sententiam iudicium morti adiudicatur.

Lex igitur huic operi, eo quod iudicium esset, fuerat adhibenda. At quonam modo?

Pro. 29. 2.

Luc. 24. 20.

Matth. 27.

20.

Luc. 23. 23.

Diuisio.

Isai. 53. 8.

modos inſtēne an iniuſtē? Inſtē quidem, qua, opus eſt, iudicium Dei; iniuſtē verō, qua, opus eſt hominum, ipſam Dei ſententiam neq; intelligentium, neq; intendentium. O magnum myſterium, & admirabile ſacramentum! lex vtrūq; præſtat ut valeat, tribus præceptorum generibus conſtituta eſt, Moralium, Iudicialiū, & Cæremonialium. Moralia iubent quid factū opus ſit. Iudicialia pœnam iis decernunt, qui Moralia poſthabuerint. Cæremonialia modū præſcribunt viuendi, qui populo veteri congruebat, tum in cultu Dei, tum in mutuo ipſorū conuictu. Quia populus erat duræ ceruicis, debuit multitudine premi mandatorum, & grauitate. Quia Meſſiam expectabat, cuius populus ipſe quædam erat expectatio, & præparatio, debuerunt illorum mores & actus à lege præſcripti, ſpecula quædam eſſe atq; ſimilitudines, quæ quod fuerat à Meſſia perficiendum præfigurarent. Iudicium ergo illud, pro eo quod ab hominibus ſit, legi quoad moralia, & iudicialia præcepta manifeſtè aduerſatur. Conſonat autē occultè miro modo quoad cæremonialia, in quibus abſcondita ſunt Chriſti myſteria, & futuri ſæculi, generationiſq; venturæ, quæ eſt Eccleſia. Idq; maxime, cum maximū opus ſit hoc, in maximis trium illorum generum mandatis & decretis comprehenditur, vel eruitur ex illis quoque.

4. Hoc ut planum fiat, ſtatuiſmus omniū primum maximumq; præceptum legis eſſe de vno colendo Deo, ſicut in ordine fuit primum promulgatum; dicente lege & voce Dei: *Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti. Non habebis Deos alienos coram me.* Maximum & primum iudicium eſt contra blaſphemantes Deum. Propterea primum iudicium factum contra legis tranſgreſſorem, fuit contra blaſphemum. Vbi obſerua, quod immediatè poſt latam legem, Deus apponit iudicia contra legis tranſgreſſores, ita *Exod. 21. 7.* caput exordiens: *Hæc ſunt iudicia, qua propones eis.* Vbi primum morte plectendus decernitur homo qui percuſſerit hominē volens occidere; & in his nullum decernitur iudicium contra blaſphemantes Deū.

Quo ſilencio voluit lex quātum eſſet hoc flagitium, quod neque debuit vllō pacto commemorari, demonſtrare. Sed inuento blaſphemo in populo, Moyses Deum cō-
Leuit. 24. 12.
ſuluit ſuper hoc, quoniam in lege non erat ei decreta calligatio. Deus ſtatuit illum fore lapidandum. Et tunc generale fecit mandatum. *Homo qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatū ſuum. Et qui blaſphema-
uerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo.*
Leuit. 24. 15.
Et quoniam in iudicijs ſtatuentis, primum fuerat contra homicidam, ne illud putaretur primum omnium eſſe, hic repetens Deus: *Qui blaſphemauerit nomē Domini, morte moriatur;* adicit immediatè: *Qui percuſſerit, & occiderit hominē, morte moriatur.* Et alia pauca ſubdit iudicia: ita innuens primum omnium eſſe iudiciū contra blaſphemos: quandoquidem hic poſt primum iudicium de blaſphemia, immediatè ſubiicitur ſecundum, quod erat contra homicidam, & ante cætera primo loco poſitum erat. Ita ergo habemus, & primum præceptum legis decolendo Deo, & primum iudicium, quod eſt contra primi præcepti tranſgreſſorem. Nunc primum cæremonale perquiramus. Eius inquisitionem, & ratio facilem reddit, & auctoritas. Dictat quippè ratio, quod illud debeat eſſe primum, quod ritè colendi Dei ritum docet. Cui rationi conſonat lex, quæ mox poſt decem verba legis promulgata, repetit per Moysen: *Vos vidisti, quod de celo locutus ſum vobis. Exod. 20. 22.* *Non facietis Deos argenteos, nec Deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, & offeretis ſuper eo holocauſta, & pacifica veſtra.* Ecce primum rituale datum in lege de altari conſtruendo, & de offerendis ſuper eo ſacrificijs; quod vt ſciretur, ad modum colendi Deum pertinere, præmiſit oppoſitum, quod eſt Deos facere, cuiusq; modum inſigniore, nempe illos facere de argento, & auro; quo contra, vt directè appareat oppoſitio, vult ſibi fieri altare de terra.

Cum ergo illud ſit primū cæremonale ſ. præceptum, maximam, principalemque figuram debuit continere, nempe quæ
Ecce 2 primum

- primū, maximūque mysterium præostendat. Nemo autem dubitauerit, primū omnium mysteriorum Noui Testamenti esse Verbi æterni Incarnationē, quæ quod his continetur, sic colligamus. Data lege per vocem Dei loquentis de medio ignis, subdit scriptura: *Cunctus populus videbat voces, & lampades, & sonitum buccina, montemque fumantem, & perterriti, & pauore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne foris moriamur.* Hinc arrepta est occasio promittendi Christum, ut habes in libro Deuteronomij: ubi ait Dominus Moysi: *Bene omnia sunt locuti: Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, similem tui: & ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quæ præcepero illi.* Ac si diceret Deus. Hominem vobis petitis loquentem, Moysen videlicet. Hominem dabo, qui sit Moysi similis, qui vobis loquetur verba mea. Iste ergo figuretur in caeremonia, quæ vobis prima præcipitur, dum dico: *Altare de terra facietis mihi: si homo erit, de terra factus erit, quia de terra & limo factus est homo: Fiet quidem à vobis non à me tantum, sicut primus homo, cum futurus sit filius hominis: Facietis ergo de terra, sed ut sciat, illum speciale futurum esse opus Dei, aliud adiungo præceptum: Quod si altare lapideum feceris mihi, non adificabis illud de sectis lapidibus.* Nolo laboretis circa illud, nolo quid vestri operis accedat, nisi vel terram, quæ à me facta est, compingite: vel lapides vti natura facti sunt, vnà coniungite, ut fiat altare. Opus enim fuit istud Spiritus Sancti, de quo conceptus est Christus, ex Maria Virgine.
6. Quamuis autem per id, quod ibi dicitur, possit & eius Passio designari, videlicet: *Si leuaueris cultrum super eo, polluetur: eam tamen in sacrificijs super hoc altare offerendis attendimus, de quibus dicit lex ibi: Offeretis super eo holocausta, & pacifica vestra.* In quibus per mortem hostiarum, mors ipsa Christi, & Passio fuit præfigurata. Quod ergo dicit, offeretis super eo, ut ad figuratum transfertur, sic in-

tellige; super eo, id est, postquam erectum fuerit, & aptum sacrificio, tunc offeretis illum, qui in holocaustis & sacrificijs præfiguratur. Etenim non vna figura implet mysterium, non plenè signat Christum, pluribus opus erat. Significet itaque Altare Incarnationem, quæ idoneus holocausto factus est Christus; sacrificia verò illius Passionem præostendant. Secundum legem ergo debebat mori, quam sic instituerat Deus, ut in ea infinuaretur quid ille facturus esset, aut passurus: quin etiam præciperetur illi opus, quod erat consummaturus. In his enim præceptis, ac caeremonijs vidit ipse manifeste, quæ esset Patris voluntas, quodque opus esset illi ab eo datum, ut faceret. Tunc dixit: *Ece venio, ut faciam Deus voluntatem tuam, & legem tuam teneo in medio cordis mei.* Sic Itaque secundum legem, & debuit mori, & mortuus est. Vbi iudicium est Dei.

At non ita ubi iudicium est hominum. Partem quidem & hic habet lex, iubens Deum coli, & blasphemum occidi. Sed in quo errent iudices, lectio patefacit, inducens illos dicentes Nicodemo. *Scrutari scripturas, & vide, quia à Galilea propheta non surgit.* Qui & supra dixerunt: *Nunquid à Galilea venit Christus? Nonne scriptura dicit: Quia ex semine Dauid, & de Bethlehem castello, ubi erat Dauid, venit Christus?* In factum itaque errant, non in iure, putantes Christum sic esse Galilæum, ut non esset ex semine Dauid, & de Bethlehem castello; cum tamen verè esset ex semine Dauid, & natus in Bethlehem. Neque tamen erant excusabiles, quoniam Natiuitas eius in Bethlehem ita perspicua fuit omnibus, ut eos latere non posset, qui veritatem sincerè expetiuisent. Vnde & quod esset ex semine Dauid patentius fieret, quam si Virgo Maria in Bethlehem iuge habuisset domicilium. Non enim certum est omnes Ciues Bethlehemitas originem traxisse à Dauid. At veniens Virgo, ut describeretur tanquam ex domo, & familia Dauid, argumentum dedit euidentiissimum, puerum ex illa natum ex semine Dauid processisse.

At quale ius est illud, quo contra illum inue-

SECVNDA PARS.

inuoluntur, iniuste tamen ex facti igno-
rantia: Diximus esse, & primum præceptū,
& primum iudicium: Iudicium (inquam)
decretum transgredienti primum præcep-
tum. In datione autem legis, transgressio
ista notata est. Porro simul ac dixit: Ego

Exod. 10 ² *sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de
terra Egypti: Adiecit: Non habebitis Deos
alienos coram me. Ecce transgressio falsò im-
posita Christo. De bono opere non lapidamus
te, sed de blasphemia, & quia tu homo cū sis,
facis te ipsum Deū. In hoc ergo, quod se Fi-
lium Dei, atq; ex consequenti Deum se fa-
tebatur, & contra præceptum facere vide-
batur, dicens: Non habebitis Deos alienos
coram me. Et blasphemus esse, sibi tribuens
quod est solius Dei. Ergo de blasphemia
illum iudicant. Sic Caiphas in consilio au-
diens ab illo, quæserit Filius Dei, scidit vesti-
menta sua, dicens: Blasphemauit. Ecce nūc
audisti blasphemiam. Quid uobis uidetur?
At illi respondentes, dixerunt, Reus est mor-
tis. Ita ergo apparet quomodo, & secundū
legem mortuus est, & contra legē, ut meri-
tò dissensio facta sit propter eum, non in-
telligentibus partib; arcana Dei. Sic patet,
quomodo, ut pro scelere populi pateretur,
pro maximo scelere morti adiudicatus est.*

Marth. 26 ⁹ Sic rursus patet, quomodo principū siue
bonitas siue malitia deriuat in subiectos.
Impulerunt impii isti populum in tam im-
mane sacrilegium, ut ad Crucem postula-
rent hominem innocentem, & Deum om-
nipotentem. Ipse uero Rex pacificus, iustus,
& clemens nostram est salutem benignissi-
mè operatus. Verè de illis dicitur à Salo-
mone: *In multiplicatione impiorum, multi-
plicabuntur scelera; & iusti ruinas eorum
videbunt.* Misera turba, populus infelix,
ab iis decepti dereliquerunt Deum, à quo
derelicti sunt, & Ecclesia iustorum eorum
ruinam vidit. Horū damna nos cautos red-
dant. Vbi multitudo est impiorum, inde
caueamus, fugiam; elongemur, ne in sce-
lerum illorum multitudinē, & nos inuo-
luamur. Vnus etiam si sit tantummodo bo-
nus, illi adhærescamus. Virtus nos trahat,
non multitudo: quin magis ubi multi sunt
impii, inde magis recedamus propter abū-
dantiam malitiæ, ne ab illa obruamur.

10 **Q**uoniam diuina lex inter Christum &
eos, qui illum tradiderunt, intercessit,
ut Dei esset gloria, hominum ignominia,
& ruina; maximè nostrarum est partium,
ut lege Dei ita nos ipsos aptemus, ut inde
non malum hauriamus, sed salutem. Tanta
est voluntatis humanæ peruersitas, tantus
effrenus impetus, ut quocunque se uertat,
quidquid arripuerit, id totum ad fomentū
sue malitiæ in se trahat, quasi cibum unde
nutriatur: Et hoc adeò, ut lex ipsa Dei,
quæ ad eiusmodi peruersitatem debellandam
atq; deturbandam, constituta est, illi
ueluti suppedaneum ad illam stabiliendā,
suppediteretur. Ut non mireris, quam obrem
Iudæi, qui in lege gloriabantur, tanto faci-
nore, quo Iustum Domini crudelissimè in-
terfecerunt, illam transgressi, eandem tamē
iactarent, ueluti condemnantem illum, &
legis ipsius ignorantia illis obiecerunt, qui
à cæde Iusti, iuste uoluissent, ac pie absti-
nere. Hinc de turba aiunt, quæ credebat in
eam. *Turba hæc credit, quæ non nouit legem,
maledicti sunt.* Ad Nicodemum, quando
pro Christo loquebatur similiter, dicunt.
*Scrutare Scripturas, & uide quia à Galilæa
Propheta non surgit.*

11 Hoc malum ut euitemus, illius origi-
nem, ubi remedium adhibeatur, disquiramus.
Quæ forsitan in uerbis, quæ Domi-
nus dixit ad Iosue, si benè illa attendamus,
dilucidè apparebit. Et sunt hæc. *Conforta-
10s. 1. 7.* *re, & esto robustus valdè, ut custodias, & fa-
cias omnem legem, quam præcepit tibi Moy-
ses seruus meus. Ne declines ab ea ad dexte-
ram, uel ad sinistram, ut intelligas cuncta
quæ agis.* Si fortitudo requiritur ad custo-
diendam legem; ergo illius transgressio-
nis causā, infirmitas est, & impotentia. Quid
uero uirtus est, qua custoditur lex, nisi uis
quædam, robur, ac vigor; qua impedimēta
superamus legis custodiendæ? Hæc relu-
ctantem sensum domat; hæc mentis infir-
mitatē fulcit; hæc scandala, & offendicula
contemnit, quæ uiam faciunt asperam di-
uinorum mandatorum. Tria hæc, mentis
infirmitas, carnis importunitas, ipsius uicæ,
quam pergitur, difficultas; maior autem
horum

Ecce 3

horum est mentis infirmitas, quæ per concupiscentiam emollitur, eneruatur, suaque velut soliditate euacuatur. Ruben quare paruus in numero? quia infirmatus est in mente, cessit carnis voluntati, a lege recessit. Sic Pater Iacob dixit moriturus: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea. Et principium dolorum mei, prior in donis, maior in imperio: effusus es sicut aqua; non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, et maculasti stratum eius.* Quia erat primogenitus, idè vocat illum fortitudinem, quia vigoris est, posse generare, & naturæ potentia qualibet apparet in opere. Principium doloris vocat, vel quia mulier in dolore parit, quem suum vocat vir, quod fiat vna caro; vel quia illum offendit, concumbens cum

Gen. 35. 32. Bala vxore eius. Prior in donis, quia primogenito duplicabatur hæreditas, vt sanxit postmodum lex. Maior in imperio, quod primogenito debebatur. Hæc omnia perdidit propter vnâ concupiscentiam, quia effusus est sicut aqua mollis, quæ nullam habet, quæ in se contineatur, soliditatem & firmitatem. Qui ergo fortitudo dicebatur Patris, mollis factus est velut aqua, infirmus fluens. Hic est concupiscentiæ fructus & effectus. Mens est Ruben primogenitus, prima viuens in homine, quæ corpus viuificat, hominis fortitudo, prior in donis, maior in imperio; cuius dona sunt Sapientia, gratia, virtutes; cui soli debetur visio Omnipotentis, quæ domina est, in hominis totius imperio; quæ etiam doloris principium est, quia in illa suam habet peccatum originem; vt peccatum non sit, nisi quatenus illi consensus ab ea præbetur. Quod dum facit, infirmatur, & funditur descendens a sede imperii sui, se facies subiectam concupiscentiæ, carnis ancillam, & cui iniquitas dominatur. *Viuat tamen* inquit in tua benedictione Moyses. *Ruben non moriatur.* Rationem puto esse, quia inuidiæ prudenter restitit fratri, volens fratrem Ioseph reddere patri suo. Vita viuat, qui vitam innocenti seruaui, & patris voluit vitam à maximo mœore liberare. Ergo quia alienæ restitit inuidiæ, viuat; quia propria concupiscentiæ cessit, non crescat, sed sit paruus in numero. Totum

hoc nos docet, mentem concupiscentia infirmari, vt non agat viriliter in diuina lege faciendâ.

Ex Iudæorum concupiscentia. *Hic est heres, venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas.* En veraratio, quam obrem Christum heredem persequuntur, vt succipiant hæreditatem, vt fungantur principatu, quem habebant in populo; quæ eadem causa fuit Herodianæ persecutionis; quæ omnium transgressionum, & peccatorum in legem propria est origo. Cur enim dicitur a Salomone: *Puer, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.* Puer paruulus est, nondum vir virtute pollens, sed debilis, & delicatus est. Eiusmodi est omnis homo, qui dimittitur voluntati suæ, qui non sub ferula matris Legis viuat, & regitur. Quam idè confundit, & peruertit. Paruuli huiusmodi erant Iudæi, qui sub elementis mundi huius seruientes, dimissi sunt voluntati suæ, ad eum vt Pilatus Christum traderet voluntati eorum. O si Lex loqui potuisset, vt mater ab eis confusa, quid dixisset? Num mater ego, nam filii vos? quid me prætenditis, auctori meo quasi aduersantem, repudiantem, damnantem; clamantes quod secundum legem debet mori? cur qui in illum credunt, me ignorantes dicitis? O filii, an non ego sum gloria vestra, qui idè in lege gloriamini? & me vos tamen confunditis, obsecratis, datis opprobrio? *Præter Legem Christus est, illum specto, illum promitto, illum mitto.* Quia in re itaque plus offendor, quam vbi Christus contemnitur, repudiatur, deturbatur. Et me (quod magis doleo) illius necis auctricem euulgatis. Sic qui peccant omnes, causam in legem reiciunt, bonum preferentes, quod semper est secundum legem. Sed in hoc stemus quod paruulorum est atque debilium, legem transgredi; si enim voluntati suæ dimissi, abeunt absque fortitudine post concupiscentias suas.

Hos sequitur ignorantia, vbi enim voluntas à rectitudine deflectit infirmata, ibi obscuratur intelligentia, mentis obtebratur oculus, & ratio in tenebris obtuscescit. Propterea ad Iosue sermo factus addidit:

addidit: *Vt intelligas cuncta qua agit, sis robustus legem custodiens, tunc diriges viam tuam, & intelliges eam.* Quomodo non intelligat quae facit, cui lex est lux? Huic lucerna est pedibus verbum Dei, & lumen semitis eius. At qui à lege auerit oculos, in tenebris ambulat; & nescit quò vadat, quid agat, quid appetat, quid peccet. Ita Iudaei aded desipuerunt, vt eos, qui videbant, cecos deputarent, caeci ipsi, & duces caecorum dicentes. *Turba haec, qua non nouit legem, maledicti sunt.*
 Iud. 11. 49 Et Nicodemo. *Nunquid & tu Galilaeus es.* Sic Caiphas ille. *Vos nescitis quidquam.* Quam rectè docet Salomon: *Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicietur ab eo, qui infami graditur via.* His occlusa est via respiciendi, aperte enim repugnant veritati, vt ad iniurias quoque prouocentur. Iniuriosum quippe reputabant Iudaei Galilaeum esse; & propterea dicunt Nicodemo: *Nunquid & tu Galilaeus es?* Vt verè dictum sit à Salomone. *In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui.* Quam igitur cauendum est à voluntate nostra, & à legis posthabicione; ne nos paruulos, & debiles, & imperitos constituamus? Ad quod nos Sampsonis exemplum mouere debet, qui amissa fortitudine amisit & oculos, & demum vitam.

Ergo sit institutum nostrum, atque elaboratio consilium, vt possimus singuli dicere: *Factus vir, euacuauit, qua erant paruuli: Resumptis viribus viriliter egi.* Hoc quomodo fiat, ex iam dictis exploratum est. Diximus quippe infirmitatis esse legem transgredi, ergo illam custodire fortitudinis est. Sicut ad Iosue dictum est, quòd in Sampsonè apparet manifestum. Si quis nouit prius, caput velarum subiectionem designare. Propterea Rebecca, viso Isaac, cui fuerat desponsata, tollens citò pallium operuit se. Thamar vt se scortum fingeret operuit faciem suam, sedens in bitulo. Sic Nazaraei vt Deo singulariter dediti, suaeque seruituti modo quodam speciali separati declararentur, caesariem nutriebant. Et sic docet Paulus, vt quo se

subditas viris suis mulieres confiteantur, velato capite debere orare. Vnò ergo Sampson, qui dum comam nutriuit, fuit fortissimus, argumento est, nos tū maxima fortitudine pradtos esse, cū Deo subiecti, illi seruiamus, legi illius obtemperantes. Mens enim nostra sua libertate atque potestate potitur, cum sui còpos, se se ipsa, à re nulla, qua sit extra ipsam, mota, liberè mouet ad nutum, ad votum suum, ad suam propriam voluntatem, quam sui dominationem ac potestatem nihil diminit; propterea quod legi Dei se subiciat; ipsa enim mens sibi lex est, nec aliud Deus illi iubet, quam quod ipsamet sibi. Ipsa enim sua natura, lumenque illi naturaliter inditum, & concreatum dicitur, quod debeat suo factori esse subiecta, summum bonum diligere super omnia, seipsam diligens, ad suum finem aspirare, in quo sit beata. Alteri facere, quod sibi fieri velit; nemini nocere, sicut & ipsa noceri detrectat. Hæc si facit, ipsa seipsam mouet, agit, regit, sua fruens libertate, potestate, imperio, dignitate. Quae omnia, quòd lex ipsa Dei præcipiat, dum exequitur, legem custodit, legi subiecta. Tū, quae extra se sunt, omnium nil timet, nil veretur, nibili pendit. Nicodemi, qui lege nitebatur, vide constantiam ad Principes Synagoga. *Nunquid lex nostra iudicat quemquam, nisi prius audierit ab eo, & cognouerit quid faciat?* Vnde hoc didicerit, scire si vis; audi concinnentem Regium Prophetam: *Loquebar de testimonio tuo in conspectu Regū, & non confundebar.* Hoc signum magni Regis est, maxima præditi potestate, qui solum Deum timens, homines non veretur etiam in sublimiori potestate constitutos. Pergat ergò suam exponens virtutem ac fortitudinem, seq; dignum principatū. *Et meditabar in mandatis tuis, qua dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua, qua dilexi.* Non pre duntaxat loquebar, corde meditabar, manu exercebar. *Quia fortis est, vt mors dilectio;* ea mihi virilem fecit animum; ipsa confortauit manus dissolutas, & genua debilia roborauit; vt non flecterem genua mea ante quameunque potestatem, quo minus loquerer de testimoniis

Iudic. 13 & seq.

Pf. 118. 46.

Pf. 118. 47.

Cant. 8. 6.

monis tuis in conspectu Regum; vt non remissas tenerē man^o, quo min^o exerceret in iustificationibus tuis; sed eas cum vigore leuauit ad mandata tua perficienda. Neq; mēs ipsa amore vehemēti acta lassata est, quo minus meditarerur in eisdem mandatis, die, ac nocte. Itā ergō corde, ore, opere omnia se posse confirmat, diligens atq; custodiēs. Receptis denuō capillis Sampson, quos illi toronderat concupiscentia, & amor infirmus, velato iam capite restitutus Deo, factus illi subiectus, rogat. *Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam, Deus meus, vt uliscar me de hostibus meis.* Et exauditur. Qui hostes nostri sunt: sensus & caro nostra, mundus & lata porta, qui fortem, amissa fortitudine, ligant, fatigant, irrident, qui mentē staccidam, imbellem, imbecillem vinculis concupiscentiæ ligatam tenent, vt ab eis se non valeat expedire. Subdit^o ergō fiat noster animus Deo, & habebit sub se milites istos, qui contra legem Dei bella volunt, & inimici eius terram lingent; & exaltabitur ipse solus. & regnabit Rex, & potens erit magna facere, & mirabilia sicut & Christ^o, qui venit nō soluere legem, sed adimplere, regnabit in domo Iacob in æternum, & Regni eius non erit finis. In domo Iacob (inquam) qui fuit fortis contra Deum, vt contra homines præualere posse nō dubitaret. Heus Iacob, quandō contra Deum fortis fuisti, nisi quando domus tua Deū in carne persequens interfecit: Quando contra homines præualuisti, nisi quando in hoc Filio tuo, qui est Christus, orbē vniuersum subiugasti? Propterea verō contra homines præualuit Filius tuus, & tu in illo præualuisti: quoniam sic suam fortitudinē temperauit, vt fortes contra illum essent filii tui. Tunc ab eo benedict^o es in filiis tuis, quando in eo benedictæ sunt omnes gentes terræ, quarum si Abraham pater fuit, & tu simul cum Isaac, Pater constitutus es omnium gentium, qui sumus nos. Heus filii Iacob, veri fideles, estote fortes in fide, verē filii fortitudinis, filii Iacob, qui Deum sua fortitudine tenuit, nec prius dimisit, quam ab illo fuerit benedictus. Sic stete in Domino charissimi, vt benedictionem hereditate

possideatis in omni benedictione cœlesti. Amen.

MORALE.

Quod timuit Iacob ne patris benedictio sibi in maledictionē verteretur, hoc nobis solatio est, quibus maledictio in benedictionem conuersa est. Abraham a Deo sic benedictus est, vt in eo nationes vniuersæ terræ forent benedicendæ, & maledictus esset, qui illi maledictionem ausus fuisset inferre. O vtinā simus & nos deus, qui cum fidei Abraham sunt benedicti. Tu quid nobis oberit maledictio ista Iudæorum, qui dixerant. *Turba ista, quæ nō nouit legem, maledicta sunt.* Maledictio illa reuersa est in sinum suum, dicente Domino per Iacob. *Qui maledixerit tibi sit ille maledictus.* Noë, Cham filium suum, qui a Deo fuerat benedictus, maledicere non est ausus. *Benedixit quippe* (inquit Scriptura) *Deus Noë, & filiis suis, & dixit ad eos. Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Sed ad filium eius Chanaan derivauit maledictionem, dicens. *Maledictus Chanaan, seruus seruorum erit fratribus suis.* Quis ergō iuratus, qui benedicti sunt a Deo, hos propria ferire maledictione? Benedictio Dei data filiis Noë erat ad propagandum. Dixit enim: *Crescite, & multiplicamini.* At benedictio filiorum Dei & Abraham, iustificatio est; vt declarat Apostolus. *At si Deus iustificat quis est qui condemnet?* qui maledicet? qui imputet iniquitatem? Quantumlibet maledicat mundus, quantum inuehat super iustos, impii maledictionem, qui benedictus est a Domino, erit ille benedictus. Putabat Esau ad se patris trahere benedictionē, quæ iam ceciderat super Iacob, sed ait Isaac. *Benedixi ei, & erit benedictus.* O iusti homines, Benedicti vos a Domino qui fecit cœlū & terrā. Nolite timere eos, qui de credentibus in Christū dicunt. *Maledicti sunt* Qui custodiunt legem, super hos benedictio de cœlo descendit, dicente Moysē. *Si audieris vocem Domini Dei tui, vt facias, atq; custodias omnia mandata eius, Veniens super te vniuersa benedictione ista. Si tamen præcepta eius audieris. Benedictus tu in ciuitate, & benedictus in agro. Benedictus*

Judic. 16.
28.

Mar. 5. 17

Luc. 1. 31.
Gen. 32. 24

Gen. 32. 26

animus, vt Esau instar velit sine merito benedici?

Habeas ergo meritam benedictionem, *Psal. 90. 5.* & non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio per ambulante in tenebris, ab incurfu, & damonio meridiano. *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextera tua.* At non ceciderunt Iudæi, qui credentes maledicebant? Maledicti ipsi, maledictione redundantes, in alios effundere illam volentes, ab ipsamet oppressi sunt. Videte quid ad litteram sit scriptum de Iudæis, Christum persequentibus, per

Psal. 108. 17. *Dauid in Psalmo. Et persecutus est hominē inopem, & mendicū, & compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem, & venit ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum; & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleū in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur, & sicut zona, qua semper praerigitur. Hoc opus sorū, qui detrahunt mihi apud Dominum, & qui lequantur mala aduersus animam meam. Et detrahentes illi apud Dominum, qui de illis credentibus dicunt. Maledicti sunt. Sic aduersus illum mala loquuntur, sic persequuntur. Quid ergo? Ab ei⁹ benedictione elongati sunt, induti maledictione, q̄ sic illis adheret, vt vestimentum & zona, qua continuē precinguntur. Apparent n. omnibus hominib⁹, vt à Deo maledicti, & in ea maledictione perstricti & obdurati, q̄ non exterius modò abominabiles illas reddit apud orbem vniuersum; verū & interiora illorum penetrat, sicut aqua, quin & sicut oleum q̄ etiā ossibus illabitur. Etenim vt à Deo distincti sunt, ita tabescunt in semetipsis, indignatur, cruciatur, vt de illis prorsus vera sit ista sententia. *Peccator videbit**

Psal. 111. 10. *& irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet, desiderium peccatorum peribit.*

22. Hæc autem in figura facta sunt nostri. *Psal. 118. 21.* *Qui verò sunt maledicti? Increpasti superbos? maledicti, qui declinant à mandatis tuis. An nō inter nos pleriq; superbi sunt? multi declinantes à mandatis Dei: nō pauci pauperem persequentes? viro iusto obloquentes? An non sunt terra illa, de qua Apostol⁹:*

Hebr. 6. 7. *Terra sape venientū super se bibens imbrem,*

*& generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionē à Deo: proferens autem spinas, & tribulos, reprobā est, & maledictio proxima, cuius consummatio in combustionē. Quam pauci sunt, qui herbæ generant opportunam, repleti fructu iustitiæ? Spinæ proferūt ac tribulos peccatorū; illorū fructus est luxuries in flagitijs, crudelitas in supplicijs, auaritia in rapinis, superbia in contumelijs. Et quas res ista peccata efficere possunt, eas omnes reperies in infidelibus: terra maledictio proxima, homines induri maledictione, eadē plenitudo ad interiora & intima cordis. Quorū consummatio in combustionem. Maledicta terra spinas germinans ac tribulos, quid aliud maneat, q̄ ignem comburentem in terrarum? Iam olim aqua diluuij operuit omnem terram, q̄ erat corrupta iniquitate. Ignis nūc sua combustionē circumplectitur totam terram, quæ maledictio proxima est, maledictioni subiecta, locus & carcer maledictorum; qui ad ignem mittentur, qui paratus est diabolo & angelis ei⁹. Eia ergo exuimini vestimentum hoc tam pestiferum maledictionis, quo sunt operi, qui declinant à mandatis Dei, vt totis visceribus deprecemur Deū, dicentes: *Aufer à me opprobriū, & contemptum) maledictionis videlicet) quia testimonia tua exquisiui. Fiat, fiat.**

FERIA VI. DOMINICÆ DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Collegerunt Pontifices & Pharisæi Concilium, & dicebant quid, &c. *Ioan. 11. 47.*

ARGVMENTVM.

Consideratur sacrificium vitula, qua sacrificabatur in antiqua lege. Ponderatur eius proprietates, & morti Christi optime aptantur. Colliguntur perpetua moralitates.

MULTIPLICITER peccauerunt Pontifices & Pharisei, quod collegerunt concilium aduersus Iesum Dominum nostrum. Primo, contra legem agentes in hoc, quod rem diuinam non pondere sanctuarii, sed pondere humano, quando dicebatur publicum, ponderabant. Communis quidem est regula, & veluti pondus publicum, quod rem parua[m] pro magna non liceat perdere seu alienare, atque ita vnum aureum pro re valoris excedentis. Christum esse rem diuinam fatentur ipsimet dicentes. *Hic homo multa signa facit.* Hominem interficere iuste, actio erat diuina, nempe statuta in lege. Quæ duo tamen humana ratione agere prætendebant, dicente Caïpha: *Expedit ut vnus moriatur homo pro populo & non tota gens pereat.* Publicam vtilitatem proponentes temporalem, pro qua volebant rem diuinam actione diuina perdere, quasi minoris esset valoris. Peccabant nihilominus, & male ponderantes pondere publico, ita vt incidere in proverbium illud. *Statera dolosa, abominatio est apud Deum.* Fingebant quippe publicam vtilitatem, & tamen ambitione dominandi agitabantur. Volentes enim hæredem Patris interficere, dicebant: *Nostra erit hæreditas:* atque ita dolose ponderabant. Quoniam vero (vt ait ibidem Salomon.) *Pondus autem aequum voluntas eius,* id est Domini. Ad pondus æquum, & ad pondus sanctuarii opus iniquitatis eorum ipse reduxit, perdens ad tempus primogenitum, *vt filius Dei, qui erant dispersi congregaret in vnum* cū ipso primogenito, vt esset ipse primogenitus in multis fratribus, vti corum iniquitati, Bonitas diuina præualeret. Imo & ipsa corum malitia vteretur ad communem omnium gentium salutem & pacem.

² Huius liberalitatis Dei figura fuit annus remissionis, qui erat septimus. Nam septimo quoquo anno, omnia in pristinum reuertebantur: vt qui agrum suum vendidisset, anno septimo ad eum reuertetetur, illumque sicut antea possideret. Neque debita anno illo septimo, licebat repetere ab

illis, qui essent de populo, quod tamen ab aduenis, & peregrinis licitum erat. Annus iste septimus est plenitudo tēporis, in qua misit Deus Filium suum Redemptorem mundi, qui omnia restauraret, & in statum pristinum reduceret, iuxta illud: *Ei placebit Domino sacrificium Iuda, & Ierusalem.* ⁴ *sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui.* Immo & in melius reformatet. Sic tamen vt beneficium hoc non ad omnes se extenderet; sed ad eos solummodo, qui essent de populo, id est essent computati inter filios Dei. Sic enim dicitur in tolemai Prophecia, quæ hodie audimus de ore Pōtificis, sic ab Eua-gelista explicata. *Iesus moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, sed vt filius Dei, qui erant dispersi, cōgregaret in vnum.* Cuius vt nos sumus & participes & grati, illud diligenter consideremus.

Quæ consideratio vt magis afficiat, magisque animis nostris hæreat, sub velamine fiet nobilissima admirandæque figuræ, quæ digeritur a Moyse in libro Deuteronomij his verbis: *Quando inuentum fuerit hominu[m] cadauer occisi, & ignorabitur cadis reus, seniores ciuitatis vicinioris, tollent vitulam de armento, qua non traxit iugum, nec terram scidit vomere, & ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, qua nunquam arata est, nec sementem recepit, & cadent in ea ceruices vitula. Accedentque sacerdotes filij Leui, quos elegerit Dominus Deus tuus, vt ministrarent ei, & benedicant in nomine eius; & ad verbum eorum, omne negotium, & quidquid mundum vel immundum est, iudicetur. Et venient maiores natu ciuitatis illius ad interfectum, leuabuntque manus suas super vitulam, qua in valle percussa est, & dicent: Manus nostra non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine, & ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore, qui fusus est.*

Pro cuius intelligentia, addo primum sententiam Domini Saluatoris: *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Et Deut 19. II. ⁴ *Mat 26. 52.*

- rium morte plesteretur. Casuale vero excusabatur, pro quo erant instituta ciuitates refugij. Vbi declaratur populum esse sanguinis innocentis noxium, nisi puniat occisorem spontaneum innocentis? *Vt nō occidatur* (inquit) *sanguis innocuus in medio terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi possidendam;* & infra de homicida voluntario: *Morietur: non misereberis eius, & auferes innoxium sanguinem de Israel, ut bene sit tibi.* Vbi habetur sicuti alibi, quod huiusmodi delictis contaminabatur terra, & reatus aliquo modo in totum populum redundabat. *Et infesta est terra in sanguinibus.* Et veritas lex ne dimissam, quæ alij fuerat nupta, quis ducat; addit: *Ne peccare facias terram tuam.* Et furtū Achan toti populo imputabatur, donec deletus est fur. Intendit igitur Deus hac cæremonia terram purgare, & populum liberare à reatu illius homicidij, quod forte fuit voluntarium, quo non punito inficeretur terra, & populus esset reus. Quæ cæremonia apta figura est liberationis à morte factæ per Christum. Cuius non apta figura fuit casus homicidij voluntarij, quia reus occidebatur; nec homicidij inuoluntarij, quia non erat ibi mortis debitum aut meritum. At in homicidio ignoto debitum erat, quod tamen hoc ritu conuenienter auferebatur.
- ¶ Per hanc ergo figuram præsignatur populus Dei liberandus à morte illa tremenda, quæ vere mors est. Quæ liberatio per mortem alterius erat facienda, quasi per necem vitulæ. *Expedi enim ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens periret.* Vitula ergo, Christus innocens. Sed quare vitula? oblatio boū nobilior omnium esse videtur, cū bos sit animal nobilissimum capra, oue, & cæteris, quæ poterant immolari; Animal maius, fortius, vtilius, & magis necessarium. At quanta est Christi nobilitas? fortitudo? magnitudo? vtilitas? necessitas? *Nullus maior inter natos mulierum Ioanne Baptista. Qui autem minor est in Regno caelorum maior est illo.* Intuemini autem quantus sit hic. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo.* Ideo dixit Archangelus Gabriel: *Hic*

erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur. Ideo in Psalmo quasi de maiori victima dicit Deus: *Nunquid manducabo carnes tuas?* At vitula in specie bouina minor est, tū ratione sexus, tū ratione ætatis: Ideo em dicitur vitula. Vt cū Christi magnitudine, paruitate illius coniungamus, qui semetipsum exinanuit, factus paruulus, & nouissimus virorū. Quam coniunctionem fecit ipse, quādo magnificato Ioāne Baptista super omnes natos mulierū, subdidit de seipso: *Qui autem minor est in Regno caelorum, maior est illo.* Audis minor, & maior? Minor absolute in toto regno caelorū: Maior illo, id est Ioāne: vt non solū cum sua magnitudine coniungat paruitatem, sed paruitate amplifiet, restringat amplitudinem, minor humilitate, maior dignitate. O vitulam, in specie hostia magna, minima in singulari. Quam iure docemur à Sapiente: *Quanto maior es, humilia te in omnibus.* Magnus nō quidem in omnibus, quod nemini dari videtur in terra, cum hoc tamen humilia te in omnibus. In paucis magnus, humilis in omnibus. Vt sic excellentius imitemur Christum, qui æqualis Deo semetipsum exinanuit, vt esset etiā inter paruos paruulus & minimus. At tu qui te exaltas, memento scriptū esse: *Qui altum facit domum, quærit ruinam, & qui euasit discere, incidit in mala.* Salomon his verbis coniungit superbum cum eo, qui abiicit disciplinam. Quæ enim maior superbia, quam quod quisquam se sibi satis sapientem arbitretur? lactare diuitias, potētiam, gloriam, superborum est quidem; at sapientiam ita exaggerare, vt quis docere quoque non egeat, maxime superbiae indicium est. Hic est, qui domū suam exaltat, atque propterea ruinam quærit. Nā domus alta plusquam ferat vis fulcimenti atque parietū, cadat necesse est. Hæc est exaltatio & magnificentia, de qua Salomon quoque dixit: *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.* Cui vero magis culpa ista conuenit, eius videlicet, qui euasit discere, quam ei, qui Christum virtutum omnium exemplar imitari delectat? Merito itaque ruit: *Nam domū superborum demolietur Dominus.*

6. Quare vitula accipitur, quæ non traxit
 iugum, nec terram scidit vomere? Duo
 hæc conſucta ſunt bouum opera, iugum tra-
 here ad vehenda onera, atq; arando terram
 ſcindere. Deſignatur ergo, quod ſit iuuen-
 cula non dum arare docta, quod facit ad
 iam dictam paruitatem: nam quæ creſcunt,
 iugo ſubmittuntur. Sed hoc potiſſimum
 deſignat, vt humanis operibus addictum
 non ſit, quod Deo dedicatur. Chriſtus ſe
 talem oſtendit, quando requiſitus a quo-
 dam dicente: *Dic fratrem meo, vt diuidat me-
 um ſubſtantiam, reſpondit: O homo, quis me
 conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos?*
 Neque enim miſerat eum Pater in mun-
 dum, vt mundana tractaret, ſed vt redi-
 meret nos ab omni iniquitate, & munda-
 ret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem,
 bonorum operum. Et qui diſcipulis ve-
 nuit pecuniam, baculum, peram & vniuer-
 ſa proſus negotia ſecularia, iis certe ipſe
 non ſeipſum implicauit. At forte illi dicat,
 qui requiſiuit eum pro diuiſione ſubſtan-
 tiæ: Num tu in Pſalmo non conſiteris: *Ego
 conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Syon mon-
 tem eius: Si autem Rex, nunquid non &
 Iudex? etenim in eodem Pſalmo regia pot-
 teſtati iudicium datur, dum dicitur: Reges
 intelligite, erudimini, qui iudicatis terram.
 Cur ergo te abnuis iudicem conſtitutum?*
 Si ſic Chriſtus compellatur, audi reſpon-
 ſum. Sum quidem conſtitutus Rex ab eo;
 ſed prædicans præceptum Dei, non diui-
 deus argentum hominum. Mea enim fun-
 ctio eſt prædicare. Prædicare (inquam)
 regnum Dei, non inter homines humanum
 administrare principatum. Nos igitur do-
 ctri a Domino audiamus etiam diſcipulum
 eius: *Nemo militans Deo, implicat ſe ne-
 gatijs ſecularibus. Quid tu igitur vocatus
 in ſortem Dei, tractas ſecularia? Etiam
 puluere pedes tui abſtergendi ſunt, vt ſint
 ſpecioſi pedes euangelizantium pacem;
 nam terrenorum puluis litibus alimenta
 miniſtrat, pacis offuſcat ſerenitatem &
 tranquillitatem. Ideo iubet lex: *Non ha-
 bebunt ſacerdotes & leuitæ. & omnes, qui
 de eadem tribu ſunt, partem & heredita-
 tem cum reliquo Iſrael. quia ſacrificia Do-
 mini, & oblationes eius comedent: & in-**

fra *Ipfum enim, id eſt ſacerdotem, elegit ſe,
 Dominus de cunctis tribubus ſuis, vt ſtet, &
 miniſtret nomini Domini: Vt ne quidem ne-
 ceſſaria ſibi curent* Et vide ſi forte duo illa
 opera expreſſit, quæ ſunt iugi tractio, & a-
 ratio, vt oſtendat ne de habitis, nec de ha-
 bendis debere ſolicitari. Iugo quidem, quæ
 iâ ſunt, trahunt; at qui arat, in ſpe arat ha-
 bendi fructus, qui adhuc non ſunt, ſed ex-
 pectantur, vt omnis proſus tollatur ſolli-
 citudo ab his, qui Deo militant, & ſer-
 uiant ei die ac nocte.

Quare ducenda ad vallem aſperam & 7.
 ſaxolam, quæ nunquam arata eſt, nec ſe
 mentem recepit? Non enim fruſtra hæc ita
 diligenter & iuſta & ſcripta ſunt. Primò vt
 videretur quodammodo extra terram habi-
 tationis hoc factum eſſe, vt terra idè non
 videatur contaminata. Hoc enim fuit ad
 purgationem terræ deſignandam, atq; ita
 reatus a populo demonſtraretur ablatus, vel
 etiam non contractus. At Dominus Ieſus
 extra portam paſſus eſt, quod & per ſacri-
 ficium, cuius carnes cremabantur extra
 caſtra, præfiguratum eſt, vt docet Apoſto-
 lus. Et quid putas rogauit in Cruce pro
 crucifixoribus, niſi vt quali culpabiles non
 eſſent, ac ſi procul ab eis, & extra ciuitatē
 habitationis eorum fuiſſet interemptus?
 Vbi & hoc notandum videtur, quod terram
 fructiferam noluit occupari, vt ſcias diui-
 num obſequium etiã temporalibus quan-
 tum poſſibile eſt parcere. Ideo enim & A-
 poſtolus ne grauaret, quos Euangelicis
 præceptis erudiebat, manibus ſuis victum
 ſibi, ac ſocijs ſuppeditabat. Et ſacrificio-
 rum communium modicam partem ſibi
 ſeruabat Deus, quæ vel igne conſumere-
 tur, vel in vſum cederet ſacerdotum. Et
 quamuis totam terram dediſſet ipſe inha-
 bitandam, primitijs tamen atq; decimis
 contentus erat, & hominum primogeniti
 modico admodum pretio redimebantur.
 O vtinam vellemus Deo ſeruire, experi-
 mento cognoscere, iugum Domi-
 ni eſſe ſuaue: aſperam enim ipſe, & ſaxo-
 ſam vallem petiit, vt mala noſtra ferret, &
 bona ſua conferret, multa patiens; non
 autem imputans quod pateretur ab ho-
 minibus, ſed reputans quod pro hominibus
 pate-

pateretur. In valle aspera atq; saxosa indigna suscipiens, sed quæ nunquã arata est, nec sementem recepit, ubi videlicet homo non apparuit, qui illam coleret, ac propterea nõ homini imputandum sit, quod pro homine ipso, ipse Deus & homo tolerauit.

8. Caue tamen ne passionis locus tibi infructuosus sit; ubi nec ares nec semines, atque propterea nullus ibi inde expectandus fructus. Audi sapientẽ: *Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fructu latabitur.* Stultus est omnis, qui vanè laborat, qui inania meditatatur, qui infructuosam rem negligit, talentum abscondens in terra. Hic nil aliud debet expectare,

Prou. 17. 21. *Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fructu latabitur.* Stultus est omnis, qui vanè laborat, qui inania meditatatur, qui infructuosam rem negligit, talentum abscondens in terra. Hic nil aliud debet expectare,

quam ignominiam suam. Si enim gloriam sapientes possidebunt, quid aliud manet stultis, quàm ignominia? Ad hanc natus est stultus, quia ab eò trahitur nihil aliud.

Matth. 2. 6. *Vndè bonum erat ei, si natus non fuisset.* Ad quid enim nasci, vt duntaxat ignominia appareat? Ad quid patrem habere filium, de quo nullum aut fructum, aut gaudium consequatur? *Gaudio gaudet mulier,*

Iob. 16. 21. *qua peperit puerum, quia natus est homo in mundo.* At si natus sit stultus, iam gaudiũ veretur in tristitiam, vt melius iara esset, si natus non fuisset homo ille. Christus verò pater noster, qui cum tristitia nos genuit, quam ex nobis lætitiã concipiet, qui stulti nullum fructum capimus ex iis, quæ passus est? Heu nos infelices! Doluit noster iste genitor, quando venit hora eius, in qua ad modum parturientis, vehementes dolores sensit: sed producto seruo debuit gloriari; sed si factus euasit filius, pater in factuo non lætatur. Tu quidem insipiens, doloris in Christo fuisti causa, sed non lætitiæ, quin tua fatuitate, si possibile esset, infandum Domino Iesu dolorem reuouares.

9. Sed cur cadunt in ea valle ceruices vitulæ? cur occisa & decollata? sic iubet lex. Occisa, quia pro morte agitur hoc negotium, nempe vt morte, mors redimatur. Quod ad litterã legis pertinet, mors vitulæ occisæ in valle maxime remota pro morte est hominis occisi absconditè, quæ si non vindicatur, tota infecta est terra, & contaminatus populus, ac propterea morti ob-

noxius. Cum autem propter latentiam occidentis vindicari non possit, remedium adhibetur purgationis, qua declaratur populus innoxius: quæ purgatio fit; in omnibus stantibus pro populo, lauanti bus manus suas super vitulã, & protestantibus se nec fecisse homicidium, nec hominẽ damificare. Quo ad spiritum, in omnes homines mors pertranst. Vndè verè in se totus populus contaminatus est, & morti obnoxius. Oportet autem in morte alterius sperare salutem, *Ne tota gens pereat.* Motus hic in vitula extra portam passus, cuius morte purgatur populus: non vt in figura negasse conscientiam mortis eius; sed confitens causam se fuisse mortis eius, qui pro peccatis nostris mortuus est. Mors autem cõmuni vniuersorum, quæ hic aboletur, aptè designata est morte, quæ debebatur hominẽ occidenti. Multa quidem delicta secundum legem morte puniebantur, vt pater de blasphemante, de violante diem Sab-
Matth. 23. 35. *bat; de maleficio, de immolante idolis, & huiusmodi: sed nemo directius, ac magis aptè veniebat morte mulciendus, quam ille qui mortem alteri intulisset. Ided post latam legem decem verborum, primum iudicium a Deo institutum, quo quis necandus esset, istud fuit. *Qui percussit hominẽ, volens occidere, morte moriatur.* Vndè & in Euangelio à Domino sententia pronuntiata est. *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Mors itaque destruenda, aptius à nulla morte alia figuratur, quam ab ea, quam obire deberet, qui hominẽ occidisset sine causa, & sine potestare. Vt autem lex in suo robore remaneret, quæ deberet occidens occidi, aliquis loco occidentis, occidendus erat. Sed qui tanti esset, vt sola eius occisio occidẽdis omnibus esset sufficiens subsidium atq; remedium. *Expeit enim vt unus moriatur homo pro populo, & non tota gens periat; si talis homo reperiat, qui possit sua morte mortem omnium supplere; vt solus moriens morituris omnibus prouideret, ne morte mulctarentur.**

noxius. Cum autem propter latentiam occidentis vindicari non possit, remedium adhibetur purgationis, qua declaratur populus innoxius: quæ purgatio fit; in omnibus stantibus pro populo, lauanti bus manus suas super vitulã, & protestantibus se nec fecisse homicidium, nec hominẽ damificare.

Quo ad spiritum, in omnes homines mors pertranst. Vndè verè in se totus populus contaminatus est, & morti obnoxius. Oportet autem in morte alterius sperare salutem, *Ne tota gens pereat.* Motus hic in vitula extra portam passus, cuius morte purgatur populus: non vt in figura negasse conscientiam mortis eius; sed confitens causam se fuisse mortis eius, qui pro peccatis nostris mortuus est. Mors autem cõmuni vniuersorum, quæ hic aboletur, aptè designata est morte, quæ debebatur hominẽ occidenti. Multa quidem delicta secundum legem morte puniebantur, vt pater de blasphemante, de violante diem Sab-
Matth. 23. 35. *bat; de maleficio, de immolante idolis, & huiusmodi: sed nemo directius, ac magis aptè veniebat morte mulciendus, quam ille qui mortem alteri intulisset. Ided post latam legem decem verborum, primum iudicium a Deo institutum, quo quis necandus esset, istud fuit. *Qui percussit hominẽ, volens occidere, morte moriatur.* Vndè & in Euangelio à Domino sententia pronuntiata est. *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Mors itaque destruenda, aptius à nulla morte alia figuratur, quam ab ea, quam obire deberet, qui hominẽ occidisset sine causa, & sine potestare. Vt autem lex in suo robore remaneret, quæ deberet occidens occidi, aliquis loco occidentis, occidendus erat. Sed qui tanti esset, vt sola eius occisio occidẽdis omnibus esset sufficiens subsidium atq; remedium. *Expeit enim vt unus moriatur homo pro populo, & non tota gens periat; si talis homo reperiat, qui possit sua morte mortem omnium supplere; vt solus moriens morituris omnibus prouideret, ne morte mulctarentur.**

Multa quidem delicta secundum legem morte puniebantur, vt pater de blasphemante, de violante diem Sab-
Matth. 23. 35. *bat; de maleficio, de immolante idolis, & huiusmodi: sed nemo directius, ac magis aptè veniebat morte mulciendus, quam ille qui mortem alteri intulisset. Ided post latam legem decem verborum, primum iudicium a Deo institutum, quo quis necandus esset, istud fuit. *Qui percussit hominẽ, volens occidere, morte moriatur.* Vndè & in Euangelio à Domino sententia pronuntiata est. *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Mors itaque destruenda, aptius à nulla morte alia figuratur, quam ab ea, quam obire deberet, qui hominẽ occidisset sine causa, & sine potestare. Vt autem lex in suo robore remaneret, quæ deberet occidens occidi, aliquis loco occidentis, occidendus erat. Sed qui tanti esset, vt sola eius occisio occidẽdis omnibus esset sufficiens subsidium atq; remedium. *Expeit enim vt unus moriatur homo pro populo, & non tota gens periat; si talis homo reperiat, qui possit sua morte mortem omnium supplere; vt solus moriens morituris omnibus prouideret, ne morte mulctarentur.**

Quis verò homo iste erit? Is certe, qui multa signa fecit ac tanta, vt certum sit ipsam etiã, quem Deus misit in mundum, vt sal-

ut sal-

ut sal-

Ios 8. 29.

manuum mentionem facit, tanquam de re magis aperta. Et quoniam vilior, atque dira magis mors erat crucifixorum, quare ideo illata est Regibus Chananæorum resistendum populo Dei. Plagæ autem in medio manuum sunt plagæ crucifixorum. In plagis ergo manuum, extremam atrocissimamque mortem admiratur Propheta. Quam Christus ipse exaggerat, dicens, se plagatum in domo eorum, qui diligebant eum, non quidem à diligentibus, sed in domo diligentium. Dilexit enim Synagoga Christum, dum illum tandiu expectavit, dum in ea fuerunt sancti viri, & Reges, qui diem illum summo ardore desiderabant; in qua semper fuerunt amici Dei electi & dilecti, qui ardenti cordis affectu in Christum ferebantur, & rapiebantur. At quod in tali domo princeps illius ita sit male habitus, ut appareant plagæ in medio manuum eius, hæc maxima est admiratio. Admiratio (inquam) quæ dolore, & dolore animam repleat, quod tanta sit passus Filius Dei, & hæc à populo suo, à populo quem tantis beneficiis profecutus est, quem excellentiorem fecit omnibus gentibus. Et si hoc: quanta Passio, quam acerba, ab his etiam pati, qui sunt in domo noua sanctæ Ecclesiæ? ab his, qui Christiano censentur nomine? Genitores carpit Propheta, quod ipsi fuerint confidentes eum. *Et configent eum pater eius, & mater eius genitores eius:* sed quoniam pro patribus eius nati sunt illi filij, qui nos sumus: nunquid meliores sumus parentibus eius? Heu!, verum, & nimis verum est *Iræ patris, filius stultus, & dolor matris, quæ genti eius.* Ipse pater noster, ipse mater nostra, de se enim genuit nos. Quanta ergo ira eius, quantus dolor, præuidere ad tantam stultitiam nos prolapsuros, ut premium Passionis eius, pro nihilo haberemus? mortem illius contemneremus? Salutem tanto labore nobis acquisitam infantes perderemus? Si zelus in prædicatione sua tantus fuit, ut dicerent turbæ.

Zach. 13. 3.

Psal 44. 17

Prou. 17. 25

Marc. 3. 21.

suam. O dolor! qui affecit, & interfecit Auctorem vitæ, dum sua morte, mortem nostram à nobis quam longissime ablegare: Quantus dolor Moyli, qui dicebat: *Noui quod post mortem meam iniquè ageris, & declinabitur eus de via, quam præcepisti vobis?* Tantum laborauerat ducens, instruens, sustinens, dum ergo præuidet in futuris filiis, cassum laborem suum, zelo ductus ineffabiliter anxietur. Quid ergo Christus Dominus, intuens ingratitude Christianorum? Videns infinitam prope multitudinem pereuntium? Si quid habet apparentis veritatis Caiphæ dictum, enā ut ab eo intentum. *Expedi ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Quid vbi tanta gens perit, etiam mortuo homine illo, qui mortuus est ne illa periret? Quid, inquam? Num expedi hoc? An non potius perniciosissimum est, ut de eo præuiso maxime doleret, atque irasceret Pater iste noster, qui filiis suis vitam inspirat, atque ut inspiraret, expirauit?

SECUNDA PARS.

Proposita figura hoc quoque continet. *Accedent Sacerdotes, quos elegit Dominus, & ministrent ei, & benedicant in nomine Domini, & ad verbum eorum omne negotium iudicetur.* Vbi apparet ratio, cur huic negotio assistere deberent Sacerdotes, nempe ut quasi iudices decernerent inculpabilem esse ciuitatem, & innoxium populum, in cuius territorio fuisset mortuus ille occisus, atque ita illi ciuitati, & populo benedicerent in nomine Domini. Ratio verò, cur sacerdotibus data esset ista potestas, tangitur dum dicitur *Ut ministrent ei.* Qui enim sic in ministerio Deo appropinquabant, congruenter etiam in potestate iudicandi, atque benedicendi eidem ipsi Deo propius accedebant. Hoc futurum erat, vbi morti obnoxius liber à mortis reatu fuerat iudicandus. Inde enim hodiè Sacerdotalis sententia pronuntiat. *Expedi ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat,* quod est dicere in figura. Occidatur virula, ut populus sit immunis. Et ita factum est, quia

quia Iesus mortuus est pro genere, videlicet Iudæorum. At quoniam Deus nedum fidelis est in omnibus verbis suis, vt que prædictionibus pollicitus est, fideliter implet: verum etiam diuus in misericordia, superabundanter implet promissa sua: propterea Christus mortuus est, non tantum pro gente, sed vt & filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum, nempe in societatem suam, de qua Ioannes: *Quod vidimus, annuntiamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio eius Iesu Christo.* Vbi notandum est, quod cum iuberet lex, standum esset iudicio Sacerdotis, qui tunc præfesset loco, quem Dominus elegisset; ita sua diuina prouidentia cathedrâ Moysi tuebatur, vt sedentes super illam non permitteret errari in iudicando. In dè enim est, quod iuber etiam Noui Testamenti Mediator: *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisæi: Omnia ergo quaecumque dixerint, seruate & facite.* Et ne quis diceret, Caïphas Pontifex in concilio non sedebat in Cathedra Moysi, quomodo ergo iudicat iniuste? Spiritus sanctus prospexit, vt quam vis scelestus esset, atque sacrilegus, ardentia tamen Pontificia dignitate, verum pronuntiaret, & quod erat à Deo diffinitum, promulgaret. Audimus enim Euangelistam, sic illius sententiam interpretantem: *Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex ante illum prophetauit. Quia Iesus mortuus erat pro gente, & vt filios Dei congregaret.* Quia tamen mens eius corrupta malum intendebat, iustum condemnans; idè Episcopatum eius accepit alter, translato Sacerdotio à Synagoga ad Ecclesiam. Vt mirabiliter sententiæ tum veraci, tum mendaci iuste responderetur. Vt enim verax fuit, datur Spiritui Sancto ratione Pontificatus, quem Deus non permittit errare. Vt mendax fuit, & iniqua, datur homini, qui propterea à gradu deturbatur Pontificali. *Quia enim repulisti scientiam (dicit Dominus) repellam te, ne Sacerdotio fungari mihi.*

14
Lm. 19. 19

Vbi discimus separare pretiosum à vili, vt lenina in agro non miscamus, neque

Tom. II. Bellinatani.

colores in vestimentis, neq; enim bonum, quod malo sit adiunctum, respiciendum est; neq; è contrariò malum, quod cum bono coniunctum est, villo pacto probare debemus, & acceptum habere; sed deprecanda hostia, vt non pellis cum carnis offeratur, nec offerantur carnes cum pelle. Sed vnicuique detur quod suum est; Deo propheta, malitia homini. Pellimum quidem fuit iudicium hominis huius iniusti; Quoniam, vt ait Salomon. *Non est bonum, damnum inferre iusto; nec percutere Principem, qui recta iudicat.* Et iterum: *Non decet stultum verba composita, nec Principem labium mentiens.* Iustum, iam vt diximus, reputauerunt Christum, quem multa signa facere restati sunt, & damnum tamen idq; maximè illi moliantur inferre. Nunquid hoc bonum tibi videtur, si calumniaris, & opprimas iustum, qui nihil mali fecit? At dictum est: *Principi populi tui non maledices.* Caïphas Princeps erat populi; ergo bonum non est, illum percutere maledictio. Verum est quidem, si is sit, quem Salomon pronuntiauit: *Principem (inquit) qui recta iudicat.* Propter hoc, qua parte Caïphas prophetauit, non illum percutimus, non illum maledicimus, sed Pontificatui reuerentiam exhibemus.

Exo. 21. 28.
& Act. 4. 5.

26.

At verò vbi iniqua iudicat, sicut reprobandus, maledicendus, percutiendus Sed Christus Prin. eps est, qui recta iudicat: hunc percutere bonum non est. Tum itaque, quia iustus erat Christus, tum quia Christus recta iudicans, ab eius damno, & percussione erat summopere abstinentum. Ac propterea non decet stultum verba composita, neque Principem labium mentiens. Eos, qui in concilio erant, stultos fuisse, aperte Caïphas ipse pronuntiat, dicens: *Vos nescitis quidquam.* Hi quid aliud faciebant, quam verba componere ad persuadendam, & ad faciendam iniquitatem? sicut homo stultus ornatu nescit vt verborum, cum maximè sapientia sit, tum vi sententiarum, tum sermonis elegantia persuadere. Vnde stultus, qui verba componere meditatur, eò magis

Pro. 17. 7.

Pro. 17. 7.

Pro. 17. 7.

Gggg

gis ad

gis ad stulea declinat. Ita isti damnabiles consiliarij, maximè à rectitudine recedebant, quò magis apparentia prætendebant argumenta. Sed eò damnabilior Caiphas, qui cum esset Princeps, mendaciù proferbat. Nam non decet Principem, labium mendax. Tanta est Principis autoritas, & dignitas, vt illum maximè dedeeat vel minima culpa, sed mendaciù super omnia: quoniam iudicando, diuinam functionem

Deut. 1. 17. administrat. Nam *iudicium est Dei*: inquit

Deut. 16. 18. Moyses. Vnde & post institutionem solemnitatum decernit immediatè iudices esse constituendos, qui recta iudicent. Sic ostendens, quòd prima res statucnda & suscipienda post cultum Dei, est iustorum iudicium institutio: qui etiam propterea Dij appellantur. Vnde & Salomon asserit

Prov. 16. 10. præsumptiuè: *Diuinatio in labijs Regis; in iudicio non errabit os eius.* Præsimitur enim, nisi contrarium appareat, iustum esse Regis iudicium, adeò vt diuinum quid eluceat in labijs eius. Super omnia igitur indecentia, mendacium indecentissimum est in ore Principis.

Deut. 16. 21. Vnde mox post iustam iudicium institutionem, duo hæc præcepta subduntur; ne fiat lucus circa altare Dei, ne statua fiat aut statuatur. Quæ (inquit) odit Dominus. Sicut enim circa Altare non ea facienda, quæ gentes faciunt Diis suis: ita à Rege, quasi diuino Altari, ea prorsus sunt amouenda, quæ verè diuina non sunt. Quanti enim faciendus sit Principatus, ostendit Spiritus Sanctus, qui posuit verba sua in ore Caiphas, qui erat Pontifex anni illius. Extremum igitur absurdum est, vt in eo quidquam reprehensibile reperitur: Et ea ex parte in primis, quæ ad Principis officium pertinet, propter quam præsimitur diuinatio in labijs eius. Maxima ergò iniquitas scelestissimi huius Pontificis.

Rom. 5. 20. Quæ videtur idèò permiffa, vt summum scelus & summus zelus obuiarent sibi, & tunc superabundaret gratia, vbi delictum quoq; superabundat. Propterea enim inter alias rationes voluit quoq; Dominus per iniustum iudicium morti addici, vt sic dum abundaret mundi iniquitas, Dei pietas super omnem carnem superflua-

ter effunderetur, vt sic palam fieret, quòd sapientiam nõ vincit malitia, neq; impietas pietatem; sed è contrà gratia vincit in bono malum.

Discamus nos igitur illic maximè à peccatis abstinere, vbi se magis diuina diffundit misericordia. Vbi maximus Deo fit cultus, inde procul sit maximè quòd Deo displicet. *Non plantabis lucum, &c.* *Deut. 16. 21.* *Non facies tibi statuam, neq; constituis. Quæ odit Dominus Deus tuus.* Luci ad cultum pertinebant idolorum. Idèò summpere à diuino altari prorsus abfciendū. Heus Christiane, qui Deo es consecratus vt altare, cur appropinquas iniquitati? Cur locum das diabolo? Cur mentiris Spiritui Sancto? Cur Filium Dei conculcas? Cur, cum sis filius lucis, ambulas sicut & gentes, quæ ignorant Deum? Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui, ne lucum quidem, qui ex multis constabat arboribus, sed neque vllam arborem, sed neq; initium omnis peccati, sed neque speciem mali, neque tantillum declines à via recta, & semita Dei nostri. Vide ad quantam iniquitatem, qui Deo consecratus erat, sit temerarie prolapsus, vt in loco iudicij esset & in loco iustitiæ iniquitas; & iniquitas, impietasque tanta, vt sub pietatis specie, tantum scelus operiretur. Arbores quidem lucorum reuerentiam quandam loco cultura præferbant. At Deus hanc respuit apparentiam, in qua est falsitas, & dolus. *Aperti, Libane,* id est templum, *portas tuas,* sincerum sit & apertum obsequium Dei.

Additur in figura. *Et venient maiores natu ciuitatis illius ad interfectum, lauantque manus suas super vitulam, quæ percussa est in valle, & dicent. Manus nostra non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt.* Ecce primum coniunctio vitulae, & interfecti. Habetur enim ex his, quòd vitula ferebatur ad interfectum, quæ fuerat in valle percussa, & lauantes manus super vitulam dicunt. Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, intelligentes de sanguine interfecti. Vbi & con-

uicio,

re datur, quam in spe promittatur.

Sed cur maiores natu ista perficiant?

Quia quod à maioribus fit, factum intelligitur ab omnibus, pro quibus seniores interueniunt. Sed documentum est, ut seniores reconciliatio sint iuniorum. Ita enim

Iob pro filiis intercedebar. Sic Moyses, sic Aaron pro toto populo. Mirum autem videtur, quod ad protectionem seniorum vniuersus populus purgaretur, in quo plurimum continebatur is quoque, qui homicidium perpetrasset. Ut ita declaretur, quod seniorum vita ad iustitiam facit, & sanctitatem iuniorum: sicut è contra ubi seniores deuiant, reliquos deuiare propè necessarium est. Etenim inter utrosque quædam est congruentia, & affinitas, ut sibi mutuo communicent suas proprietates: propter quod & honorem, & contumeliam propriam, mutuo sibi tradunt. Corona senum filii filiorum: inquit Salomon: Pro 17. 6.

& gloria filiorum patres eorum; sicut & de Eccl. 3. 13.

decus filii est pater sine honore. Potissima autem ratio est, quia patres sunt causa filiorum, siue in bonum, siue in malum. Propterea enim scribitur à Sapiente: Filius sapiens doctrinam patris, quasi dicat: Vnde est quod filius sapiens sit? ex doctrina patris, qui illum conuenienter instruxit. Videant igitur patres, quæ filiis exhibere teneantur, nempe doctrinam, disciplinam, exemplum. Moyses, qui semper filios Israël docuerat, in morte sua potissimum illis præbuit præcipua documenta salutis: sic se habuit Dauid cum Salomone; sic cum filio suo Sanctus Tobias. Quæ res adeo erat Deo grata, ut aliquando propheterent. Nunquid celare potero Abraham, quæ facturum sum? Scio enim quod docturus sit filios suos, ut timeant Dominum. Filii rursus instruuntur, ut audiant patrum suorum eruditionem. Idè enim à Sapiente sæpè homines, nomine filiorum compellantur: Audi fili, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tue. Et Sapientia ipsa: Nunc ergo filii audite me. Ita & in Psalmo: Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos: Sic Paulus, sic Ioannes filiorum nomine appellabant fideles, tanquam ratione potissima, hoc

Gggg 2 nomi-

icio, vitulam occidi in abscondito, ita ut nullus videret, ut ita designaretur homicidium absconditum. Dicitur enim. *Neg. oculi viderunt.* Quo confirmatur supradictum, quod mors Christi cum morte nostra coniuncta est, ut dum innocens occiditur, nos apud Deum innoxii reputemur. Ablutio manuum fiebat, ut mundi apparent à delicto illo maximo. Nam de peccatoribus & iniquis scriptum est. *Manus vestra sanguine plena sunt.* Ut igitur à sanguine appareant mundæ, lauantur, & lauantur super vitulam cum his verbis. *Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc.* Ut à sanguine illo particulari innoxia declarantur. Sic & Pilatus lauit manus suas, dicens: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius.* Innocentem quippe se pretendebat, ed quod inuitus faceret. Sed verè in culpa fuit, cum potuerit, ipso met profitente, dimittere illum: & debuerit, ipso pariter confitente, quod iustus esset. At nos (ò inigne priuilegium!) modò conuenienter lauemur etiam post culpam, absolui mur. Alio-

qui cur monemur: *Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis?* Erat ergò malum, sed per ablutionem auferitur ab oculis Dei, qui mundi sunt, ut non videant malum. Ita quod lauatio non signum tantum est innocentie præcedentis, sed vera causa est subsequenti-

tis. Qui enim lauant manus suas, cum panem manducant celestium Sacramentorum, auferunt re ipsa malum à se, & ab oculis Dei: à se (inquàm) quia mundi sunt.

Lauamini, inquit, mundi estote. Ab oculis quoque Domini, quia sic per ablutionem, baptismatis, & poenitentia, aliorumque Sacramentorum absteruntur, ut prorsus delicta sint, ablata, atque dimissa. Lauamini ergò. Non quidem dicentes: Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, sed libere confitentes peccata nostra, atque dicentes. *Peccauimus, iniuste egimus, iniquitatem fecimus.* Sed tu, qui potes facere mundum de immundo conceptum semine.

Amplius laua nos ab iniquitate nostra, & à peccato nostro munda nos. Si enim lauabis nos, super nitent dealbabitur. Fortior enim est veritas, quam figura; & plus in

Iob 1. 5.
Exod. 32. 11
Num. 16.
49.

Pro 17. 6.

Eccl. 3. 13.

Pro 13. 1.

Deut. 31. 1.

3. Reg. 2. 12.

Tob. 14. 5.

Gen. 18. 17.

Pro 1. 8.

Pro 7. 32.

Psal. 33. 12.

nomine impellentes ad suscipiendam disciplinam, & eruditionem. Filiorum enim est patrum obtemperare documentis. Alio qui superbi sunt, & veluti naturæ repugnant. Vnde postquam dixit Salomon: *Filius sapiens doctrinam patris*: subdit: *Qui aurem illi for est, non audit cum arguitur*. Sed omnium est pessimum, quando patrū scelera, sequuntur filii scelerati, qui idē sunt serpentes, & genimina viperarum. Quibus dicitur a sancto Stephano: *Vos semper Spiritui Sancto resististis, sicut patres vestri, ita & vos*. Hoc ergo est, quod concilium collectum a Caïpha meditarur, vt se filios ostendant eorum, qui Prophetas occiderunt, implentes mensuram patrum suorum.

Ezech. 2. 3. Vnde & in Ezechiele ait Dominus. *Ipsi & Patres eorum prauaricati sunt pactum meū vsq; ad diem hanc*. Et filii dura facie, & indomabili corde sunt.

19
Dent. 21. 8. Ablutioni manuum oratio etiam adiungitur. *Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine; & ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel*. Ablutio illa quædam erat satisfactio, atq; purgatio, cui tamē adiungenda est oratio, rum vt purgatio adigatur, & dirigi ostēdatur; oratio fitur verbis, quod opere manus sunt; Tum vt certum sit nostra opera valere, nisi adsit Diuina gratia, auxilium, atq; susceptio. Ita enim & in sacrificiis rogabat Sacerdos, vt dimitteretur peccatum consenti, & offerenti. Quod dicitur: *Populo tuo, quem redemisti*. Ratio est, quia Deus propensus suam debeat propitiationem exhibere. Populus enim eius est: quem ergo proteget Dominus, nisi populum suum? Redemit illum de manu omnium, qui oderunt eum in signis, & mirabilibus: quomodo ergo non tueatur, & conferuet eum? Hæc fiducia nostra: *Redempti sumus pretio magno*. Si ergo cum inimici essemus, Christus secundum tempus pro impiis mortuus est; multo magis nunc reconciliati salui erimus ab ira per ipsum, si per nos non ster. Filios enim Dei, etiā si dispersi sint, venit Christus in vnū congregare.

20 Qui verò filii nisi electi, quos in erro-

rem induci possibile non est nam si errēt, iam filii non sunt. Neque enim quos Filii vocat Ioannes, ii tunc viuebant omnes super terram, sed neque adhuc viuunt. Respexit ergo Ioannes non ad personas solum saluandorum, sed ad mores, ad merita, ad perseverantem in Dei voluntate famulatum. Quod spectauit & Paulus, qui de Christo dicit: *Qui multos filios in gloriam adduxerat*. Adduxerat (inquam) non iam res, sed aeterno proposito illos, qui eodem proposito futuri essent filii. At propositum sine effectu non est, & effectus sine suis causis non est. Est autem immediata, manifesta que causa in obseruatione mandatorum vera perseverantia, DEO ipso confirmante vsque in finem. Sicut enim in omni tempore diligit, qui amicus est: & frater in angustiis comprobatur; ita Filius Dei non est, qui cœpit ædificare, & non voluit consummare, qui ad tempus credit, & in tempore tribulationis recedit, & mittens manum ad ararum respicit retro; sed qui factio dicit, non verbotantum, vt Petrus. *Etiā si oportuerit me mori pro te, non te negabo*. Quando anxia est cor Christi in angustiis, in plagis, in carceribus, tunc probati sunt amici, & fratres, qui sibi timentes in angustiis eius, illum dereliquerunt. Quod tamen postea referunt, animas suas pro Christi nomine prodigentes.

Hæc est differentia inter Synagogam & Ecclesiam. Accepit illa libellum repudii, spernens, derelinquens, quin & interficiens virum adolescentiæ suæ. At iam non datur libellus repudii, repudiata est lex illa data ad duritiam cordis illius populi, qui fuit dura ceruice, & indomabili corde. In Ecclesia Christi sicut & ab initio; *Quos Deus coniunxit, homo non separat*, sed neque Deus ipse, qui se nobiscum esse futurum pollicetur omnibus 20. diebus vsque ad consummationem sæculi. *Non enim accepistis spiritum seruitutis, sed accepistis spiritum filiorum Dei*: inquit Apostolus. Magister autem Christus ita decernit. *Seruus non manet in domo in æternum, filius manet in æternum*. Qui ergo spiritū seruitutis acceperunt

perant, qui timentium est, extra domum remanserunt. Venerunt enim Romani, & tulerunt locum eius & gentem. At nos, qui sumus filii, accipientes spiritum adoptionis filiorum, qui amantium est, occurrente nobis Patre misericordiarum, facti sumus domestici Dei, cum illo in eadem edentes & bibentes, quæ apud illum sunt. Hæc est excellentia Ecclesiæ, quæ est mater nostra. Quæ & verbo dicit, & facto:

Gen. 3. 4. Tenui eum, nec dimittam; cuius qui filii sunt, filii sunt Dei, qui manent in domo in æternum, & recipiuntur in æterna tabernacula, etiam si oporteat per multas tribulationes in illa ingredi. Filios enim recipit probat Deus in camino humiliationis. Vide, quæso, modum loquendi, quem assidue seruauit Deus cū veteri populo. Nam promittens illi bona in terra, quam erat illi traditurus, subinde addebat, Si tamen audieris vocem Domini Dei tui.

Deut. 15. 5. Præuidebat eorū casum, recessum, ingratitude, rebellionem; idcirco tam frequens subinfert conditionem. Si tamen custodieris quæ præcepta sunt tibi.

Exhorta. 22. Heu! fideles Christi, Ecclesiæ filii, & Patris nostri, qui in cælis est. Videre quomodo caute ambuletis, ne à gratia excidatis, facti socii Iudæorum, quid dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctum Israël. Audite Regem Salomonem: *In*

Pro. 17. 24. facie prudentis lucet sapientia. Oculi stultorum in finibus terræ. Stultus in vultu, & in oculis ostendit stultitiam suam, vertens oculos huc, illuc, vt non sit status etiam vsque ad fines terræ. At sapiens etiam in facie ostendit grauitatem & sapientiam.

Pro. 18. 1. Stabilitas oculorum ostendit cordis stabilitatem. Iudæi ob suam instabilitatem varias occasiones querebant, & proponebant Christum persequendi: sicut occasiones querit qui vult recedere ab amico. Omni tempore erit exprobrabilis. Sic exprobrabiles sunt Iudæi apud omnes gentes, & à tempore Christi vsque ad tempora nouissima. Heu! num & nos exprobrabiles erimus, habentes oculos vsque ad fines terræ, absque aliqua stabilitate? Si exprobrabilis Iudæus in synagoga, quæ aliquando repudianda erat. An non magis

exprobrabilis Christianus in Ecclesia spoliata perpetua, domo nunquam casura? Quid mirum, si ille perit in nauis submergenda? At tu in firmissimo habitaculo Dei, quod operatus est Dominus, & quod firmauerunt manus eius, incostans eris, infirmus, nutans, spiritu actus vertiginis, huc illuc impellens, sicut ebrius, nunquam in eodem statu permanens? Quis non exprobrat tibi? Quis non incipiat tibi illudere, dicens, Hic homo cœpit opus bonum, sed non potuit consummare? Cum spiritu cœperit, & carne consummetur. Mittens manum ad aratrum, retro respexit. Saul non Saulus. Saul bene incipiens, male finiens. Non Saulus mane lupus, vespere agnus. Sed quid dico Saul? Balaam potius. Bonus fuit ille aliquando, hic scelestus, atque sacrilegus. Varius quidem in actionibus, sed in mala intentione semper idem. Mala mens eius, malus animus, male omnia fecit. Male vadens ad Balac, vbi peruersa fuit via eius. Male manens vbi augurium quærens, modo hic, modo illic, altaria edificabat cultu sacrilego, & conabatur populum sanctum maledicere, aduersante sibi Deo. Male recedens, quia pergens ad populum suum, pessimum dedit consilium, quo populus induceretur ad idololatrandum. En mundanorum exemplum, qui circumferuntur omni vento malitiæ, omni impulsu concupiscentiæ, nusquam inuenientes vbi requiescat pes eorum. Pedes enim eorum ad malum currunt, manus tornatiles ad opera multa, & inutilia. Oculi in finibus terræ, non satiati visu totius orbis, concupiscentes, quæ non licet homini dari. Et huiusmodi exprobrabiles non sunt? Abominabiles non sunt? Non sunt detestabiles? Non humana sat est illis male versare; posuerunt in cælum os suum, in sacra, manus suas; in diuina, malitias suas. Etiam vt concilium Iudæorum mittunt manus suas in Christum Domini, & eum, qui multa signa fecit, perdere meditantur, sed inaniter, & in malum sibi metipsis. Simus ergo filii, nō in diuersa dispersi, sed in vnum congregati, quod est necessarium, æternum, atque beatum. Quod nobis concedat. Amen.

CONCIO SECUNDA.

ARGUMENTVM.

Passio Domini bonis est vita, malis est mors. Odio, Iudai collogerunt Conciliū, quid ex hoc ipsis mali euenerit. Christus in Cruce percussus propter scelera nostra. Hora mortis Christi, ingeniose vocatur meridies. In Morali, Inueltio contra Iudaos & Christianos tot beneficiū affectos.

DIEBUS istis, quibus Passioni Domini propinquamus, diuinum & iustum est, ut de illa sit sermo presens, quo animus noster illa veluti resperlus quē fructum à nobis exigit illa, eum ipse cum proferat, tum consequatur. *Misit Iosue de Setim duos exploratores, ad explorandam terram, quā erat trans Iordanem. & urbem Iericho.* Narratio & cogitatio nostra sicut exploratores isti, qui diligenter confiderent, quomodo à nobis Passio Domini sit mente comprehendēda, quaq; deuotione & attentione contemplanda. Hoc facientes intelligemus de Christo dictum à Simone: *Ecce, positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorū in Israel, & in signū, cui contradicetur.* Dū enim talem sustinuit Dominus Iesus contradictionem à populo, non credente, sed contradicente, factus est lapis offensionis & petra scandali, his, qui offendunt verbo, nec credunt, in quo & positi sunt. Credentibus autem gloria, qui sunt genus electum, gens sancta, & populus acquisitionis. An non Caiphas, & omne conciliū Iudaorū offenderunt verbo; dicentibus consiliarijs: *Hic homo multa signa facit, si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem.* Ipso vero Pontifice: *Expedit vobis, ut vnus moriatur homo pro populo.* Hoc autē, quia non credebant in illū, ut vere dixerit per Prophetam: *Tota die expandi manus meas (faciens videlicet multa signa) ad populum non credentem, sed contradicentem,* ut refert Paulus. At vero de credentibus exponens Ioannes verba Caiphas, ut à Spiritu Sancto venientia, ait: *Iesus moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum.* En exploratorum relatio; *Tra-*

didit Dominus omnem terram hanc in manus nostras, & timore prostrati sunt omnes habitatores eius. Timor illorum, argumento fuit etiam ipsi Rahab, omnes esse delendos. Noui (inquit) quod Dominus tradiderit vobis terram. Etenim irrui in nos tor vestror, & elanguerunt omnes habitatores terra. Ergo qui timent, dicentes: Venient Romani & tollent nostrum locum, & gentem; his positus est Christus in ruinam. At fida Rahab meretrix non perit incredulis. Ergo credentibus, positus est in resurrectionem. Itaque quem admodum diuersa via inceditur ad Passionem, vbi talis Christus sustinuit contradictionem, ita differens fructus colligitur ex ligno Crucis, qui mors est malis, vita bonis. Hoc ergo sit nobis documentū, quā ratione Dominicam Passionem debeamus intueri.

Proverbium Salomonis est: *Homines pestilentes dissipant ciuitatem; sapientes vero diuina auertunt furorē.* Cuius veritas nobis in presenti lectione sub oculis ponitur manifeste. En dissipatio ciuitatis. Venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Homines pestilentes hi sunt, qui tantæ perditionis causa fuerunt, dum remedium illius esse fingunt, fraudulenter iustum illum interficere, qui multa signa facit. Vere pestilentes, qui pestem hanc in populum vniuersum ut inducant, quæ causa vera fuit credendi in Christum, eumque ut verum Messiam acceptandi, & reuerendi, nempe multorum patrati signorum, eam in illius repudium inuertunt & interemptionem, sic plebem cum decipientes tum destruentes. Sapientes vero furorē auertentes fuerunt, primus Christus, ipsa Dei sapientia, qui mortuus est pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum: ceteri fuerunt Apostoli, eorumque successores, qui salutem, & pacem operatam à Christo, per orbem vniuersum sua prædicatione derulerunt & disperferunt. Quod vtriusque negotium, pestilentium videlicet & sapientium in vna Domini Passione confectū est, Iudæis illam inferentibus, Christo ferente eiusque discipulis eandem deferentibus. Illis odio ad eam Passione accedenti-

cedentibus, istis amore. Ac propterea illis ab ea mortem, vitam istis haurientibus. Ex quo conficitur recte illos pestilentes, hos autem sapientes esse vocatos.

3 Quæ nostra instructio est, utros maxime debeamus imitari, quando quidem pestis nomen omnes abiicit, allicit vero cunctos ipsius sapientiæ plausibilis nuncupatio. Pro hac vtiliter studioseque amplexanda, primum constituamus Passionis Christi malorū auctorū duplex genus esse. Alterum generale omnium peccatorū; Alterum speciale persequentium Iudæorum.

4 De his Iudæis primum agentes, tria consideremus, causam, modum, finem, quibus ad Dominicam passionem accesserunt. Quo effectu ducti illam procurauerunt, qualis fuit ipsa procuratio. Et quid denique ex ipsa retulerunt. Quo affectu precedente. Quo effectu procedente. Et quo exitu proficente. Odium, Causa, Concilium, ac iudicium. Effectus, Exitus, Exterminium. Ecce odium. *Si mundus vos odit,*

scioote, quia me priorem vobis odio habuit: sed ut sermo impleatur, qui in lego eorū scriptus est: Quia odis habuerunt me gratis.

At vero vnde odium istud? Hæc verba sunt Christi: *Mundus me odit, quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt.* Tam obstinatus est hominis erga seipsum inordinatus amor, ut quidquid huic amori aduersatur, ut inimicum auerteretur, aspernatur, persequatur. Nihil enim contrarium magis sincero amoti, quam peruersus. Ita quod quamuis *Meliora sunt vulnere diligentis quam fraudulenta oscula odientis;* ad suam perniciem tamen diligit præ vulneribus his sanitatem afferentibus, oscula fraudulenta. O infelix homo, qui in seipso deceptus, cupit ab aliis quoque decipi. Iudæi fuerunt isti hostes Christi, sibi ipsis infidiates; Nolite ergo effici participes eorum. Elongamini ab eis, ne inter eos cõputemini. Voluissent Iudæi a Christo potius laudari, & honorari.

Sed olim scripsit Salomon: *Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurij, ita qui tribuit insipienti honorẽ.* Acervus lapidū insipientia est, vnde abest ordo, adest confusio, inordinatus rerū cumulus & tumulus. Si his ad-

hibeatur honor, lapis additur, ut crescat abundantia confusionis. Sed quare dicitur acervus mercurij? ut intelligas non aliud esse insipientem honorare, quam idolū colere; Idolū (inquam) illud, quod fabulose dicitur sapientiæ præsidere. Nihil enim insipientius, quam se sapientem reputare, indeque se iactare, & honorẽ quærere. Propterea Salomon: *Vidisti hominem sapientem sibi videri: magis illo spem habebit insipiens.* Hic certe idolū se facit sapientiæ, & sicut idolū falsus est Deus, sic iste falsus sapiens, verus insipiens. Sicut Caiphū, qui aliis dicit: *Ves nescitis quidquam,* exitus & exitū insipientissimum fuisse comprobavit.

Vide ergo Odium concilium collegisse, & per iudicii sententiam necem interre Christo voluisse. *Collegerunt ergo Põsifices, & Phari, ai concilium.* Quo expleto dicitur a Ioanẽ: *Ab illo ergo die cogitauerunt, ut interficerent eũ.* En pestilentia, infirmitas contagiosa dissipans ciuitatẽ. Pessimõ nõ satis est, quod pereat ipse, alios quoq; vult perdere. Ideo *collegerunt conciliũ,* vbi vox serpentis, & adurens flatus venenū infudit, dicens: *Vos nescitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat, propterea ab illo die cogitauerunt ut interficerent eum.* Quenam causa fuit erigendi in ligno serpentis a Moysẽ, nisi serpens flatu adurens? sic vnũ in Deuteronomio nominat Moyses, vbi in alio libro dicit: *Misit Dominus in populum ignitos serpentes.* Quia vnus ex eis Caiphas fuit, alij multi serpentes, & genimina viperarum. Sic vnus fuit serpens, qui seduxit Eua astutia sua. Sed & semen serpentis Dominus nominauit, quod certe nõ aliud est, quã illius primi serpentis genimina. Propter hos serpentes, & primũ patrem, & sequens semen, exaltari oportuit filiũ hominis in ligno Crucis. Heu quã perniciofa lingua impiorum, ignis deuorans, flamma incendens, lingua (inquã) serpentium ignitorum comburens mōtes, fata destruens, & consumens speciosa deserti. Cauete ab ea, qui vitã diligitis. Et dicite cū populo, qui dixit ad Moysen: *Peccauimus, quia lo: uti sumus contra Dominum & te. Ora ut tollat a nobis serpentes.* Vides peccatum loquentium

Pro. 26. 12.

Deut. 8. 15
Num. 21. 6

Gen. 3. 2.

Ioh. 3. 14.

Num. 21. 7

Iac. 3. 8. tium contra Dominum serpentibus percuti? lingua fallax, lingua arrogans contra Dominum, plena est veneno mortifero, qua homo ipse à se tanquam à serpente offenditur ignito, & qua ceteros quoque percutit plaga mortis.

6 Verum quis exitus odii & concilii? Ille nimirum, quem ipsi, quod essent in concilio, veluti prophetantes, prædixerunt: *Veniens Romani & tollent nostrum locum, & gentem*: Id rei exitus comprobavit, venientibus Romanis, urbem & templum vastantibus, populumq; à tantis cladibus superstitem captiuantibus. Quid putas

Pro. 26. 26. dictum à Sapiente? *Qui operit odium fraudulenter, reuelabitur malitia eius in concilio*. Num prius isti scandalum non ponebant in operibus, ac signis Domini Iesu? q;

Iob. 8. 48. sabbathum non custodiret, quod in Belzebub eijceret daemonia, quod de cælo signa non faceret, & denique quod demonium haberet? tunc odium fraudulenter operiebant. At in concilio, eorum malitia reuelatur, dicentium iam aperte. *Hic homo multa signa facit*: propter quæ omnibus in eum credentibus, se regem faciat. Vnde prouocati Romani venientes exterminant omnia: odium iraque & fraus signa negabat ante, quæ nunc reuelata malitia confiteretur. Verum quoniam adhuc quoq; odio illos agente fraudulenter incedunt, timorem simulantes vt iuste videantur de medio Christi tollere, eorū malitiam exitus reuelauit. Qua enim ratione arbitrari videbantur, exitio remedium adhibere, eademmet ipsi sese supplicio tradiderunt & exterminio subdiderunt. *Videns enim Dominus Iesus ciuitatem, fleuit super eam, dicens. Quia venient dies in te. & circumdabunt te inimici tui, eo quod non cognoueris tempus visitationis tue*. Quapropter dicebat & in Passione: *Filia Ierusalem, super vos ipsas flete, & super filios vestros, & c.* Non enim mentitus est Salomon dicens:

Luc. 19. 41. *Peccantem virum iniquum, inuoluet laqueus*. Ita non in paruo duntaxat concilio, sed in vniuerso prorsus mundo eorum est reuelata malitia. Ecce vnde per Iudæos acta est Passio.

Luc. 23. 28. *Peccantem virum iniquum, inuoluet laqueus*. Ita non in paruo duntaxat concilio, sed in vniuerso prorsus mundo eorum est reuelata malitia. Ecce vnde per Iudæos acta est Passio.

Pro. 29. 6. *Peccantem virum iniquum, inuoluet laqueus*. Ita non in paruo duntaxat concilio, sed in vniuerso prorsus mundo eorum est reuelata malitia. Ecce vnde per Iudæos acta est Passio.

7 At vero vnde, ex peccatoribus genera-

liter? *Traditus est propter peccata nostra*: inquit Apostolus. Dixit David ad Dominum cum vidisset Angelum cadentem populum: *Ego sum qui peccaui, ego inique gessi. Ipsi qui oves sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei*. O David nimis impletum est, quod postulasti. Tu solus peccaueras in hoc, quod populum volueras numerare: innocens erat in hoc populus, quia tui solius fuerat illa superbia, qua tumens magnitudinem Regni tui aspiceret peroptabas. Contra quam magnitudinem fuit percussio, qua extincti sunt de populo septuaginta millia virorum. Rogas ergo, vt tibi tu solus peccasti, solus puniaris: innocentes vero ab interitu, quasi oves eripiantur. Impletum est tempus patendi, & passa est domus David, & filius David, pestilentia nocentissimi orū ludæorum percussus est, quasi ovis occisionis ductus ad victimam, vbi peccauerat populus, & inique egerat mundus. Quo pacto immaculatus Agnus tulit peccata mundi, & saluum fecit populum suum à peccatis eorum. Aliquid in peccato David peccauerat populus, forte non soluens quod lege fuerat constitutum, sed hic prorsus immaculatus est Agnus, innocens manibus, & mundo corde, & sanctus in omnibus operibus suis. Solius populi scelus est vniuersum. Solus tamen ipse percussus, & de gentibus non est vir cum eo. Nos, nos sumus, qui peccauimus, nos inique gimus, & versa est in innocentem manus Domini. Plus Deo displicuit mundi culpa, quam filii pena; clamor peccatorum nostrorum ascendit in aures Domini Sabbathoth. Venit sanguis medius clamans, & ita Dei impleuit auditum, vt iam non audiretur ab eo clamor noster; sed eius tantum, qui clamans voce magna expirauit, cui est mors vox, cuius est sanguis clamor, cuius est silentium, quo quasi Agnus coram tondeute se obmutuit, tonitruū magnum alter tonans: *Pater dimitte illis*.

O ratio potentissima, vt iam silere debeamus à facie Domini Dei. Ascendat ad Exorem Dominum clamor Sodomorum, descendat ad dit Dominus, vt videret vtrum clamorem, qui

qui venerat ad eum, opere compleuissent: Hic nimis nostrarum iniquitatum clamor, intolerabilis strepitus peccatorum mundi. *Descendam* (inquit Dominus) *& videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non, ut sciam.* Vidit & conturbatus est, sensit & interfectus est; & dum venit ipse videre nos, vidimus nos eum nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem, *Quid dicis, Domine? Ut sciam.* Ecce tu quasi vnus ex nobis factus es, sciens bonum & malum: qui ad malum respicere non poteris, noluisse auertere faciem tuam a peccatis nostris; vbi videbas cuncta, quæ tu solus feceras, quæ erant valde bonamiam nunc videns, quæ fecimus nos, quæ valde mala sunt, factus es quasi vnus ex nobis, habitu inuentus vt homo, sciens bonum, & malum; bonum tuum, malum nostrum. Videte videntem bonum suum. *Sciens Iesus, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit.* Videte scientem infirmitatem nostram: *Turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis. Quia vnus ex vobis tradet me. O scientiam boni. Non rapinam arbitratus est esse se a qualem Deo. O scientiam mali. Factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Recordare Domine quid acciderit. Discite, quod Dina videns visa est, dum mulieres videt regionis illius, à viro visa est domino regionis illius, & sustinuit opprobrium. Quid tu videns malitias regionis istius passus es à viris regionis nostræ? Vidisti, sensisti, expertus es iniquitates nostras in temetipso, & vt eas tollereres à nobis, superposuisti illas capiti tuo, & sicut onus graue grauata sunt super te. Vidisti clamorem Sodomorum, & illos castigasti. Vidisti nostrum, & aduersum teipsum excitata est indignatio tua. Sed quid tandem? si renouabitur, vt Aquilæ, iuuentus nostra, quæ vbi fuerant cadauera sunt, congregatur. Si reuerſi fuerimus ad delicta iuuentutis nostræ, vt viuamus sicut dies seculi, & anni antiqui, quando omnis caro corruerat viam suam, & cadaueribus repleta est terra, dum venit

diluuium, & tulit omnes: num denuo descendet Dominus visurus, & sciturus iniquitates nostras? Minime profecto. Dominus de cælo prospiciet, vt videat si intelligens, aut requirens Deum, aut si inutiles facti sint homines. Noñe sciēt omnes operantes iniquitatem? scient, scient ipsi, sentient, experientur, quam malū & amarum sit dereliquisse Dominum Deū suum. *Ier. 2. 19.*

An non satis superque est, Passionis Christi causam fuisse, nostra præcedentia peccata? Christum enim Deus proposuit propitiatorem propter remissionem præcedentium delictorum: inquit Apostolus. Quid apponimus iniquitatem super iniquitatem? *Noui testamenti Mediator est factus, ut morte intercedente in redemptionem eorum prauaricationum, quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt æterna hereditatis.* Et nos tamen sub posteriori ac nouo testamento, nouas superaddemus veteribus prauaricationes? pro æterna hereditate nobis repromissa, ea repudiata, cum crucis factu omni, nos ipsi cum his, qui descendunt in infernum, associabimus?

SECVNDA PARS.

VARIA admodum conditio fuit aquarum Iordanis, earum, quæ infra Arcam erant, & quæ supra, vbi Arca ipsa media constituta est inter eas. Steterunt quippe superiores in loco vno, & ad instar montis intumescentes apparebant procul, quæ autem inferiores erant, in mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt, vsque quo omnino deficerent. Atque ita inferiores ab Arca recedentes prorsus exinanitæ sunt, vt non appareant vltra, mari mortuo comisit. Superiores vero accedentes ad Arcam, atque in vna mole consistentes, procul quasi mons apparent. Arca in medio aquarū, Christus est paries & moriens. Aquæ enim sunt passionis, ideo sacerdotes Arcam portantem pedes in aquis tinxerunt. Huius passionis & inferiores participes sunt, & superiores; nimirum ipsa in medio existente. Sed ab ea recederunt, qui locum intruderunt, vbi stetit Arca; inferiores

Psal. 13. 2.
Ps. 52. 3.
Psal. 52. 5.

Ier. 2. 19.

Rom. 3. 25.

Heb. 9. 15.

10
10f. 3. 16.

feriores enim omnes inde transferunt, cum locū imbuentes. Misera synagoga, quæ Passionis auctrix fuit, ab ea recessit, nihil inde lucrata, quam exterminium. Qui ad eam per fidem accedunt, subsistunt, stant coram illa, eleuantur, exaltantur, re promissionem accipiunt æternæ hereditatis.

11 Hi ad passionem accedunt, sicut & Christus, ut vere sint communicantes Christi passionibus. Modus iste ex opposito Iudæorum potest intelligi. Nam recedere, & accedere, contrarij motus sunt. Odio acti

Rom. 5. 8. Iudæi Christum persecuti sunt. *Commentat autem charitatem suam in nobis Deus, quoniam Christus pro nobis mortuus est, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.*

1. Cor. 13. 4. Odium in Iudæis secuta est iniustitia; nam odio, inquit, habuerunt me grati, id est sine causa. Secuta est & fraus, zelum simulantes salutis populi, qui perire videretur so-

1. Pet. 2. 22. Vbi charitas, ibi claritas, simplicitas, veritas. Christus ergo peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Illi ergo à serpentibus perierunt, quos astutos altitia sua serpens antiquus interfecit, atque ita eorum exitus, exitium fuit. Christus autem exaltatus in ligno, exaltatus est in throno Patris, sedens ad dexteram Patris in excelsis.

12 Spectata ergo cognitaque à nobis perspicue Christi charitas, postulat, ut cum amore ad eius Passionem, quæ tota charitas est, accedamus. Etenim viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem quarunt animam eius. Si oderunt Iudæi Christum, qui simpliciter ambulauit, nos Christiani dilectum quæramus, dicentes cum sponsa: Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. Scimus dixisse illum: Animam meam pono pro ouibus meis. Vbi vero ponit? Illam Iudæi abstulerunt ab eo, interficientes animam eius. Sed non sibi illam auiferunt, solum perdere cupientes, & mactare. Nobis illam dimiserunt, in qua pascimur, & potamur.

Pro. 29. 10. Oderunt illi. Iusti autem quarunt animam eius: dixit Salomon. Quid quærimus,

quærentes ubi pascat, nisi animam suam? quam posuit pro ouibus suis, & illis apposuit, dicens illis: Comedite quæ apponuntur vobis. Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur. Comedite amici. & nebri. 23. amini charissimi. Hoc facite in meam commemorationem: mortem meam annuntiate donec veniam. Pascimur ergo, Christi passionem meditantes. Verū quid est, cubare in meridie? Audio scripturam: Factum est vespere & mane dies secundus: sic tertius, sic quartus & reliqui, de meridie, nulla mentio. Quæramus vespere, quæramus mane, si forte & meridie inueniamus: Vespere autem factō, scribit Mattheus, discipulus cum discipulis suis, & canantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait. Accipite, & comedite. Hoc est corpus meum: En vespere. Audi mane: Mane autem factō, (scribit idem Euangelista) consilium inierunt omnes principes sacerdotum, & seniores populi aduersus Iesum, ut eum morti traderent. Et confestim adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato: Erat autem mane (addit Ioannes) & ipsi non introierunt in pratorium. Marcus vero: Erat autem hora tertia; & crucifixerunt eum. In meridie videamus: Hora nona exclamauit Iesus voce magna, dicens, Eloi, lamia sabaclani. Iesus autem emissa voce magna expirauit. Vides cubantem in meridie? pendentem exanimem in cruce?

Hæc itaque dies est, quam fecit Dominus solis ortu & occasu. In quo factum vespere & mane, per iuge sacrificium vespertino, & matutino. Expiato, & consecrato altari, docens lex sacrificia in illo facienda, hoc primum posuit dicens. Hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter. Vnum agnum mane, & alterum vespere. Ecce vnus agnus DEI in duobus figuratus, oblati altero mane, altero vespere. Iam à Paulo scimus exaltationem Christi in cruce oblationem esse, & hostiam ab eo pro nobis oblatam Deo Patri. Dicit autem scriptura & lex. Alterum agnū offeretis ad vespertam

Luc. 22. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

iuxta ritum matutinae oblationis. Sacrificiū est Domino, oblatione perpetua, in generationes vestras. An non ista oblatio est, quam in commemorationem mortis eius iugiter facere iubemur donec veniat? Scimus ab Ecclesia, quod quando vespere instituit Sacramentum corporis & sanguinis sui, se Deo Patri hostiam immaculatam obtulit. Hoc autem iuxta ritum oblationis matutinae; quoniam sacrificiū istud vespertinum, figura est, commemoratio, representatio, & renovatio oblationis manē factae in ligno Crucis: hoc verò sacrificium est Domino oblatione perpetua in generationes: quia *Quotiescunque* (inquit Paulus) *manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Ecce quod dicit sponsa: *Vbi pascas. Manducabitis, & bibetis.* Ecce quod dicit: *Vbi cubes in meridie. Mortem Domini annuntiabitis.* Nam hora nona expiravit. Ergo manducans & bibens, corpus & sanguinem eius, deglutit mortem eius, appolitam sibi animam eius recipit in viscera sua, ut ita verum sit habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Fidem (inquam) quae per dilectionem operatur. *Charitas enim nos incorporat ne operatur. Charitas enim nos incorporat ne operatur. Charitas enim nos incorporat ne operatur.* Christo, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.

15. Vbi ergo Deus commendat charitatem suam, commendat & homo charitatem suam. Nimia est charitas Dei, eam pertinere non valet nostra infirmitas. Deus (inquit Apostolus) *qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccati, vivificavit nos in Christo.* Quomodo verò commendat charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est; cum adhuc inimici essemus, pro impiis mortuus est. Nostrum nemo ad tantam celsitudinem potest rapi. *Vix enim pro iusto quis moritur.* (ait Apostolus.) *Nam pro bono forsitan quis audeat mori.* Et maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat qui pro amicis suis. Heu Deus pro hominibus mortuus est, pro impiis, pro inimicis! Quid tu homo? An non pro

Deo animam ponas? Pro sancto? Pro amantissimo? Pro eo, qui amore nos praevenit? comede, bibe, vide quam mortem pro te tulit, quam charitatem tibi ostendit, quam dulcedinem demonstra-uit. Ita nos accedimus ad illius Passionem, manducantes sacramenta Corporis sui, & intima, & sapida contemplatione, deglutientes mortem eius. Accedere ad Arcam *Ios. 3. 4.* populus non valebat Iordanem transiturus, veruntamen illam sequi à longè iubebarur. Tantam lucem oculus noster sustinere non valet, tantum calorem ferre non potest caro nostra infirma, anima nostra imbecillis. Quantum licet, sequamur vestigia Christi, discamus ab eo, per quam viam ingredi debeamus. Excellentiore viam, quae est charitatis, nobis sua Passione demonstrat, innocentiam, iustitiam, sanctitatem, veritatem.

Virga, atque correptio tribuit Sapientiam. 16.

O quantam Sapientiam nos docet virga, *Pro. 29. 6.* qua flagellatus est Christus? Quid, quid, *15.* amabo vos, corriget vquam vitam nostram, si illam non corrigat correptio Christi? Vide, vide Arcam à longè ostendentem tibi viam, quam prius non ambulasti. Ignota erat via ista excellentior charitatis. Christus prior & solus pro impiis, & inimicis mortuus est, ut sequamur vestigia eius, pro illo etiam diligentes inimicos nostros. Tribuat Sapientiam virga quoque & correptio, qua populus Iudaeorum flagellatus est. Timor, quem timebat, euenit illi. Traditus est in manus Romanorum, quoniam reprobavit Regē Iudaeorum. Ad Passionem accedens recessit ab ea, supplicium appetit, beneficium reiecit. Vide in illo seueritatem Dei propter illius seueritatem & crudelitatem. Amplectere tu charitatem, & pietatem, ut sentias bonitatem. *Peccantem virum iniquum in- Pro. 29. 6.* voluet laqueus: iustus autem laudabit, atq; *Ios. 3. 14* gaudebit. Stabit Arca donec Iordanē transeas. Christo, qui pro nobis passus est, presente facilis erit transitus per aquas tribulationis. De deserto pertransibimus, ad terram promissionis, fructum aeternae vite carpentes de ligno Crucis. Quod nobis concedat. Amen.

Hhhh 2

MORA.

MORALE.

17. **O**ccam perfidorum mentem, non aliunde quam ex malitia pessima procedentem. Vnde quaeso, nisi ex abyſſo profunda tuarum tenebrarum hauisti, quod homo ille, qui multa signa faciebat, deberet pro temporali gentis salute absque culpa interfici? Innocens sit oportet, qui tot, tantaque mirabilia perpetravit. *Si non esset hic à Deo*, non poterat facere quidquam. Et quænam lex aut precipit, aut permittit, ut innocens occidatur? Sanctus est, qui suam sanctitatem signis confirmat; nisi Deum velis se testem constituere falsitatis; quæ illi displicent approbare, hominem morte dignum, illius ope & subsidio subleuari, ac veluti sanctissimum declarari. Et sanctum virum occidi, erit diuina lege præceptum, secundum legis præscripta obseruatum? Num quem misit Deus, vestrum est repudiare? Num à Deo missum interficere, erit populo Dei ab ipso permittum? Licetbit, ut veniant bona, mala facere? Malis mala adiungere, ut mala remoueantur? Et quænam docuit Sapientia, per iniustitiam à tribulatione cauere? Iniquitatibus aduersitates propulsari? Protegi gentem ab hostium incursionibus, propterea quod contra iustum odio incenditur, agitur inuidia, superbia intumescit, incitatur auaritia, falsa incedit simulatione, sicque sacrilegij atque intolerabilis facinoris Deum deputat auctorem, & legem eius? Quis audiens, quod Sapientes plebis sanctæ, quam Deus ex omnibus terræ nationibus in populum sibi delegit peculiarem, quod illius proceres, quod Principes, quod Pontifices Altissimi, contra Filium Altissimi coniurarint, audeantque prætexere tam iniustam necem, tam sacrilegum facinus, opus omnium horrendissimum, obstare quominus superueniant alieni, qui regionem vastent, qui ciuitatem destruant, qui templum polluant, qui gentem cum interficiant, tum in captiuitatem abducant? Quis inquam audiens tam absurda horribilia nimis, non zelo excaecescat? Non indigna-

Ioh. 6. 33.

tionem exaltet? Non impetu ruat in homines ad eum secelestos? *Ideo hæc dicit Dominus* (scriptum est) *interrogate Gentes: Quis audiuit talia horribilia, quæ fecit nimis Virgo Israel?* Virginem ergo vocas, o Ieremia, quæ horribilia nimis fecit? An forte, quia ut Virgo dilecta erat à Deo: hoc puto. Signa, quæ multa fecit ipse ad illius salutem, virginem constituunt, dilectam declarant, demonstrant, hunc populum Deo fuisse prædilectum.

Sed heu! Virgo est, quia Virginis est figura. Propter nos hæc scripta sunt: dicta sunt Iudæis, Christianis scripta sunt. Vocem ipsi suo tempore audierunt; nos in codicibus legimus, qui ad solatium dati sunt, & ad instructionem. Auger scelera Iudæorum multitudo signorum, quæ fecit Iesus. Hæc enim & aggerat beneficia illis collata, & benefactorem exaltat, in quem ingratisimè crudeliter irruerunt. At nos quid dicemus? *Hic homo multa signa facit*: an potius. Hic Deus nolite temeripsum exinaniuit, factus homo, refert Saluator omnium, & maxime fidelium. Scribit de illis Ioannes: *Cum tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum*: *Et sermo Isaia impleretur, quem dixit: Domine, quis credidit auditui nostro? & brachium Domini, cui reuelatum?* Heu! ad nos factus est sermo iste per Prophetam: lege illum, & intelliges veritatem: propterea quod post istam admirationem longam, textit de Passione Domini narrationem. Brachium Domini fuit, quod fecit multa signa, & opera, quæ nemo alius fecit. Sed haud minus brachium Domini fuit, quod tanta patiens, & moriens stravit hostes suos, & principem huius mundi eiecitoras. Nam & prædicta ab eodem Propheta sui sanguinis effusione, qua aspersa sunt, illius vestimenta, quasi præliantis, qui aduersarios interficiens eorum aspergit sanguine, subiicit ipse. *Circumspectus, & non erat adiutor, quasi sui, & non fuit qui adiunaret; & saluauit mihi brachium meum.* Hoc brachium Domini cui reuelatum est? Iudæis scandalum fuit. Nobis autem credentibus an reuelatum est? Si reuelationem intelligis rei demonstrationem,

nem, quibus magis reuelatum est, quam Iudeis, qui aspexerunt in illum, quem confixerunt: Hac ratione & nobis reuelatum est, qui in fidei confessione sic dicimus. *Credo & in Iesum Christum, qui passus est sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.* Et negatur tamen illis reuelatum, vt exponit Ioannes. Heu! ergo & nobis absconditum est, vt non sciatur: verbum enim Crucis absconditum est a nobis. Non in eo videmus quanta signa fecit nobis, non in illo intelligimus mirabilia testimonii sui, immensam charitatem suam, multitudinem miserationum suarum, viscera pietatis, benignitatem, mansuetudinem, patientiam, humilitatem, desiderium, fletum, deprecationem, omnium virtutum ostensionem, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam.

Ab his nostrum auertimus obtutum, sanguinem testamenti pollutum ducimus, nos ipsos polluentes, qui illius sanguine tincti fuimus abluti, sanctificati. Hoc modo brachium Domini nobis non est reuelatum. Admiratur Propheta super hoc. Admiratur Euangelista. *Heu! super nos obstupescite cæli, & porta eius de Ierusalem rehementer. Quis audiuit talia horribilia, que fecit nimirum Virgo Israel? Populus fidelis, homo vocatus in sortem Domini, qui semel Christi membrum factus est, templum Spiritus Sancti? Heu! quid facitis soluentes Iesum? soluentes legem! soluentes vosmetipsos a Deo? soluentes vinculum perfectionis, quod est charitas? soluentes unitatem Spiritus, quæ est pax? templum Dei sanctum, quod estis vos? Quis audiuit talia horribilia, quæ facit nimirum homo peccati? filius perditionis? traditor Christi? blasphemus Dei? sacramentorum violator? præceptorum contemptor? mysteriorum calcator? morum corruptor? nouissimorum speretor? præsentium amator? præteritorum oblitus? Quis audiuit talia horribilia, quæ facit nimirum auditor sermonum Dei? cognitor gratiarum Dei, qui nec sermones obseruat, nec gratias conferuat? Iudæi saluti temporali Christum posthabuerunt, volentes*

illum mortuum, vt populus saluus esset. Et tu Christiane, quid apud te plurimum valet, Christus ne, an mundus? Deus ne, an nummus? Spiritus ne, an caro? cælum ne, an terra? æternitas ne, an tempus? vita ista præfens, an futura? quin dicam magis, bonum ne an malum? benedictio, an maledictio? mors ne, an vita? Ista apposta sunt tibi, vt ad quodcunque volueris, manum porrigas, ad quid porrecta est? Data optio neiph Lot, vt recedens ab Abraham periret quo vellet, eleuatis Lot oculis vidit omnem circa regionem Iordanis, quæ vniuersa irrigabatur, antequam subterretur Dominus Sodomam & Gomorrhæ, sicut Paradisus Domini. Elegitque sibi Lot regionem circa Iordanem, & habitauit in Sodomis. Homines autem Sodomitæ pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Ecce quid sibi eligunt homines, non optimam partem, sed deteriorem, quæ occasio est illis, vt pessimi sint, & peccatores coram Domino nimis; pinguedinem terræ appetunt, experunt, petunt. Neque hoc solum, sed cælestia spernunt, etiam si Christus sit occidendus, offendendus, contemnendus, derelinquendus. *Expedi nobis* (inquiunt) *vt moriatur homo pro populo, vt offendatur Christus pro mundo, vt Creator derelinquatur pro creatura.*

Sed ô consultores pessimi! vos nescitis quidquam, neque consideratis, quod qui miseretur, & commodat, non commouebitur in æternum; quod Rex qui iudicat in veritate pauperes; thronus eius in æternum firmabitur. *Miser cordia, iustitia, veritas virtus protegunt ab aduersis. At cum Propheta defecerit, dissipabitur populus.* Num iste homo, qui multa signa facit, non est Propheta? Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? *quia Propheta est.* Et omnes turbæ sicut Prophetam eum habebant, videntes signa, quæ faciebat, & dicentes. *Quia Propheta magnus surrexit in nobis.* Si defecerit Propheta, si interfecerit illum lingua vestra, & manus, dissipabitur populus. An res ista dubia est, & obscura, an non spectatissima, & exploratissima? *Vbi populus vester est? & Propheta vbi sunt? oblitus est mei populus, vt fieret terra eorum*

in desolationem, & sibilum sempiternum. Omnis qui praserierit per eam, obstupescet; sicut ventus vrens disperdam eos. En dissipatur populus. Quare hoc? iam dixerat Ieremias. Quis audivit talia horribilia, qua fecit nimis Virgo Israel? An non nimis quando, & Prophetam magnum ausi sunt interficere? Iure venerunt Romani, & tulerunt locum & gentem. Iure dissipatus est populus, sicut a vento vrenit. Iure perdidit Lot omnem substantiam suam, prius captiuato populo

Ier. 18. 13.

Gen. 14. 12.
Gen. 19. 14.

Sodomorum, postmodum subuersa tota illa regione. Iure quæ a Christianis inordinatè appetuntur, ordinatè perduntur. Iure tantis affecti beneficiis, propter eorum ingratitude extremis addicuntur suppliciis. Quis nostrum non abominatur impium Cæipham? dicitur enim à Salomone. Abominantur iusti virum impium. Quis illius non horreat arrogantiam, & fraudem dicentis: Vos nescitis quidquam? Ipse cum aliis principibus turbam credentem abominabatur & maledicebat. Sic in ipsis complebatur Proverbum dictum. Et abominantur impij eos, qui in recta sunt via. Et nos ergò cur non recedimus ab eorum impietate? Quamobrem videntes illos euerfos, non abiicimus ignorantiam, & prudentiam nobis comparamus? cur oblivioni tradimus magnam istam gratiam, quam ab illis ablatam, nobis donavit

Pro. 29. 27.

Ioan. 7. 48

Pro. 29. 27

Is. 4. 3.

DEVS, vt fructificaremus in illa? Ad memoriam transitus Iordanis per arenam alucum, fecit DEVS ex illo duodecim durissimos lapides exportari. Duret, duret in nobis memoria tantè beneficii, quòd Arca DEI transiit ad nos, exiit de deserto, desertum relinquens populum illum, ingratarum DEO suo, vt esset nobiscum DEVS, vt in umbra eius viveremus, vt per umbram mortis eius, lumen vitæ nos reciperemus. Iustus laudabit, atque gaudebit.

Laudemus donatorem, & in munere gaudeamus, & nunc & in perpetuum.

Amen.

DOMINICA IN RAMIS PALMA-

R V M.

CONCIO PRIMA.

Proximum erat Pascha Iudæorum, & ascend. Ioan. 11. 55.

In crastinum turba multa, quæ venerat ad. Ioan. 12. 12.

ARGUMENTVM.

Mundi tenemur celebrare Pascha; è contrario Iudæi fecere, Christum ad mortem quarendo. Cauendum à principio mali, Iudæorum exemplo, ne cum ipsis in peius ruamus. Occasione probatur, & Probus, & Improbus. Christus ingressus est Hierusalem, vt Rex bellaturus armis iustitiæ, & Patientiæ. Doctè admodum.

HONOR iste, qui cum letitia Domino Iesu Christo exhibetur ab Ecclesia, & populo Christiano, qui turbatum veterum instat, aduenienti illi ad Passionem, acceptis ramis palmarum obuiam venit, fructum nobis demonstrat admirabilem sacratissimæ mortis suæ. Est quidem Proverbum Salomonis: *Qui despicit pauperem, exprobrat factori suo; & qui ruina latatur alterius, non erit impunitus.* Ex quo rectè inferri potest, quod qui honorat hominem, honorat factorem suum, Deum videlicet, qui creauit illum: & qui bono letatur alterius, mercedem accipiet. *Deus quippè pauperem facit. & ditat humiliat, & subleuat;* atque ita factor est pauperis. Qui ergò pauperem spernit dupliciter Deum inhonorat, quia despiciat creaturam Dei, cuiusmodi est pauper, quate-